

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

beit ha-midraš

...midrašim qeṭanim yašanim we-ma'amarim šonim yaqarim...

seder rišon. seder šeni

Jellinek, Adolph

Leipzig, 1853

Bet ha-Midrasch. Zweiter Teil.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11059

Bet ha-Midrasch.

Sammlung

*kleiner Midraschim und vermischter Abhandlungen
aus der ältern jüdischen Literatur.*

Zweiter Theil

enthält:

Chronik des Moses; Geschichte Judith's; Midrasch Cönen; Tractat von den himmlischen Hallen; Geschichte von R. Josua b. Lewi; Schilderung des Paradieses; Buch Serubabel; die Zeichen des Messias; Midrasch der zehn Märtyrer; Midrasch vom Segen Jakob's; der Thron Salomo's; Salomo's Wanderjahre; Tractat von den Tempelgeräthen; Midrasch Maase Tora; Eldad ha-Dani; Buch Henoch; Erzählung von Abraham; die Perle Rab's.

Nach Handschriften und Druckwerken gesammelt
und nebst Einleitungen herausgegeben

von

Adolph Jellinek.

21 130

Leipzig,

Druck und Verlag von Friedrich Nies.

1853.

בית המדרש

בו נקהלו לעמוד על נפשם מדרשים קטנים ישנים ומאמרים
שונים יקרים מפנינים אנשי לב אליהם פונים וכל ישראל
אומרים ועונים הננו להם לקונים:

חדר שני

בו הושבתי אספתי וערכתי ע"פ כתבי יד ודפוסים יקרים
המערכה הזאת:

דברי הימים של משה רע"ה; מעשה יהודית; מדרש כוכן; מס' היכלות;
מעשה דר' יהושע בן לוי; סדר גן עדן; ס' זרובבל; אותות המשיח; מדרש
אלה אזכרה; מדרש זרבת יעקב אע"ה; דמות כסא של שלמה המלך ע"ה;
מעשה בשלמה המלך ע"ה; מס' כלים; מדרש מעשה תורה; ס' אלדד הדני;
ס' קנוך; מעשה אברהם; מרגניתא דבי רב:

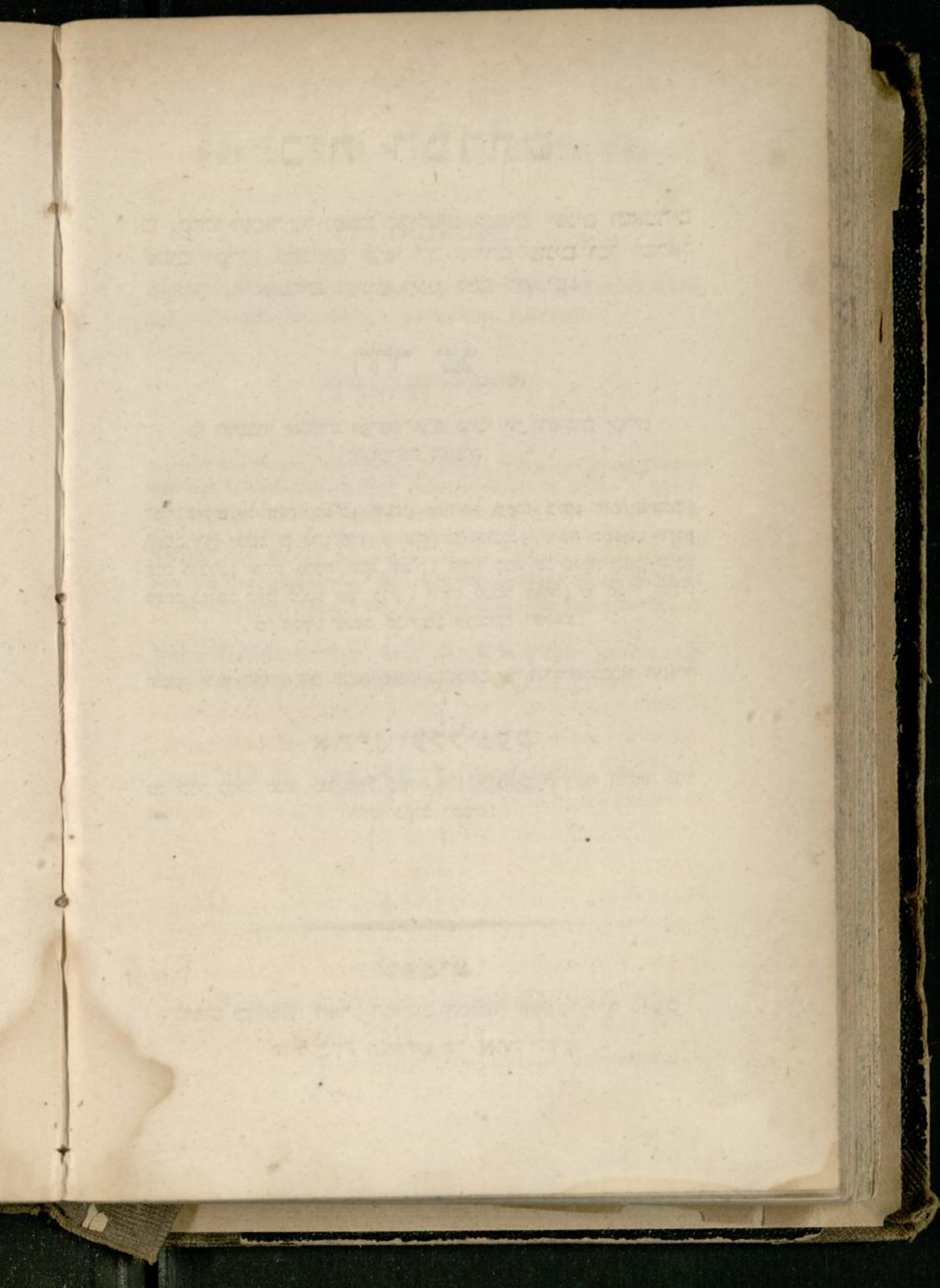
ולמען ירוץ הקורא כם מבוא שמתי בראשם אני הדורש לכבוד התורה

אהרן יעללינעק

בין וככד להרב הגאון בני הירש ברודא ז"ל מקבר ס' ארץ בני ותאומי לביה
ודרשן בקהל לכס"א:

לפס"א

כדפוס ובהוצאות האדון המדפיס המפואר פריעדריך נייעס
שנת ב"ת המדרש של אהרן לפ"ק:

V o r w o r t.

Wieder übergebe ich dem Publicum *achtzehn* „kleine Midraschim oder midraschartige Stücke,“ die in vier Folio-, fünf Quart- und sieben Octav-Schriften zerstreut waren, deren Text nicht blos nach verschiedenen Editionen, sondern zum Theil nach Handschriften kritisch bearbeitet ist, die zusammen mit den *siebenzehn* Stücken des ersten Theils dieser Sammlung eine kleine Handbibliothek ausmachen, in welcher auch der Geschichtsforscher Belehrung finden kann, wie die folgende Einleitung es beweiset. Diese Letztere bietet nämlich mehr des Neuen als die zum ersten Theil des „Bet ha-Midrasch,“ vorzüglich dadurch, dass ich durch die Freundlichkeit des auf dem Gebiete neutestamentlicher Literatur berühmten Editors, des Herrn Professors *Tischendorf* in Leipzig, einige von Demselben aus Kahira mitgebrachte *arabische* Codices, die Nr. I, V und XVII dieses Theils in arabischen Bearbeitungen enthalten, benutzen konnte.

Die folgenden Theile werden sich einem andern Gebiete der jüdischen Literatur zuwenden, wozu bereits durch Copien wichtiger Handschriften Vorbereitungen getroffen worden sind. Doch würde es mich freuen noch einige, in Bibliotheken und bei Privaten handschriftlich vorhandene Midraschim (wie Midrasch Tadsche, Midrasch Esfa, Midrasch der Haftarot, Pesikta dewajehi beschalach) veröffentlichen zu können.

Da weder ich noch die *Nies'sche* Buchdruckerei Mühen und Opfer scheuen, so hoffe ich in der Erwartung, vom gelehrten wie nichtgelehrten Publicum unterstützt zu werden, mich nicht getäuscht zu sehen.

Leipzig, Ende August 1853.

Der Herausgeber.

Einleitung.

I.

Chronik des Moses¹⁾.

(Hebräischer Text S. 1 – 11.)

Das Leben Mosis wurde schon im hohen Alterthume von den ihn besonders verehrenden *Essäern* (Josefus, de bello judaico II, 8. 9.) reich ausgeschmückt. Dafür zeugt die von einem essäischen Juden verfasste Schrift²⁾ „Offenbarung an Moses“ — ἀποκάλυψις Μωϋσέως, auch „die kleine Genesis“ und „das Buch der Jubiläen“ genannt³⁾—,

¹⁾ Vergl. *Zunz* „die gottesdienstlichen Vorträge der Juden,“ S. 145.

²⁾ Den essäischen Charakter bezeugt die Verehrung der *Siebenzahl* und die Strenge der *Sabbatfeier*. Vergl. den Schluss der „Jubiläen“ bei *Dillmann* III, 70. In einem andern Zusammenhange werden wir die ganze reichhaltige essäische pseudepigraphische Literatur darstellen.

³⁾ Vergl. *Fabricius*, cod. pseudepigr. V. T. s. v. Moses und *Treuenfels* im Lbl. des „Orient“ 1846, 81 ff. Ein Theil derselben, der von *Adam* handelt, wurde „das Leben Adam's“ — βίος Ἀδάμ — genannt, und war den Alten als ספרא דאדם הראשון (*Zunz*, a. a. O. S. 128; *J. Fürst* im Lbl. des „Orient“ 1848, 589) bekannt. *Dukes'* Erläuterung des ספרא דאדם הראשון (zur rabbinischen Sprachkunde S. 36) ist nicht sachgemäss. Die ganze Anlage der „Jubiläen“ sowie die Rolle, welche die „himmlischen Tafeln“ in denselben spielen, passen zu jener Stelle in Schemot

die Moses zum Mittelpunkt der Sage macht und die nach einer äthiopischen Uebersetzung jetzt ganz bekannt ist (deutsch von *Dillmann* in Ewald's „Jahrbücher“ II und III). Auch *Josefus* — der Mitglied des Essäerordens war — kennt viele Sagen über Moses; wie: die Vorherverkündigung der Geburt Mosis, worauf das pharaonische Gebot, die israelitischen Knaben in den Nil zu werfen, sich gegründet; die leichte Entbindung Jochebed's (vergl. Sota 12 a); Moses reisst Pharao die Krone vom Haupte; im Kriege gegen die Aethiopier bedient sich Moses der Ibisse gegen die Schlangen; und die *Tochter* des äthiopischen Königs verliebt sich in ihn. (Vergl. *Josefus*, Alterthümer II, 9. 2. ff.) — Das Targum Jeruschalmi zu Ex. 1, 15 erzählt einen Traum, den Pharao vor der Geburt Mosis gehabt hatte. — Die *Muhammedaner* haben viele auf Moses sich beziehende Sagen von den Juden aufgenommen. S. *Weil*, biblische Legenden der Muselmänner, S. 126 ff.

Reichen nun die Sagen über Moses in ein hohes Alterthum, so ist doch die vorliegende „Chronik des Moses“ ihrer schriftstellerischen Bearbeitung nach jünger. Zuerst wurde nämlich das Leben Mosis mit Benutzung älterer schriftlicher Denkmäler (vergl. oben) in einer „ausführlichen Chronik des Moses“ dargestellt⁴⁾, die ganz in das *Sefer ha-Jaschar*“ übergegangen ist, und aus welcher der *Jalkut* Auszüge enthält, die auch in der That mit dem *ס' הישר* und nicht mit *unserer* „Chronik des Moses“ übereinstimmen⁵⁾. Später wurde eine *kürzere* Recension dieser

Rabba, c. 41: אמר משה למי אומר אמר לו אני מראה לך. מה עשה הקב"ה הביא לו ספרו של אדם הראשון והראה לו כל הדורות וכו'.

Später wurde das wirklich vorhanden gewesene „Buch Adam's“ zu einer Metapher.

⁴⁾ Aruch s. v. אהרן; Samuel b. Meir zu Num. 12, 1; Ibn Esra zu Ex. 2, 22. S. *Zunz* a. a. O.

⁵⁾ Daher auch Vieles in den Citaten des *Jalkut* als dem *ס' הישר* entlehnt steht, was nur im *ס' הישר* nicht aber in *unserer* Chronik sich befindet. Besonders hervorzuheben sind *Jalkut* 52 d unten die Worte: המכשפים הכתובים בספר הישר!

Chronik veranstaltet, welche die hier abgedruckte ist. Man bemerkt in derselben manche Lücken und Mangel an Zusammenhang⁶⁾; es mussten daher einige Correcturen angebracht werden⁷⁾. Auszüglich ist die „Chronik des Moses“ im *Midrasch Wajoscha* (s. *Bet ha-Midrasch* I, S. 40 — 45) verarbeitet

Im Drucke erschien unsere Chronik Const. 1516, Ven. 1544, Paris 1629 mit lateinischer Uebersetzung, Amsterdam 1735, 8, s. 1. (in Russland) 1819, 8. Die lateinische Uebersetzung von Gaulmyn ist auch in Gfrörer's *Prophetæ veteres pseud.* (Stuttg. 1840, 8.) enthalten.

Prof. *Tischendorf* brachte aus Kahira unter andern werthvollen Handschriften, (s. meine Berichte über dieselben in *Frankel's* „Monatsschrift für Geschichte und Wissens. d. Judenth.“ 2. Jahrg.) auch eine *arabische* Bearbeitung der „Chronik des Moses“ mit, die 35 Bl. in kl. 8 umfasst⁸⁾. Sie beginnt mit einer Lobpreisung Gottes — einem arab. tesbiach — erzählt dann die Schicksale Mosis bis zu seiner Sendung nach Egypten, wie unsere „Chronik“

⁶⁾ S. 3 wird *Bileam* genannt, dessen in unserer Recension früher gar nicht gedacht wurde. S. 4 fehlt bei den von uns in Parenthesen gesetzten Worten (וּגַם לִיצְחָק) etwas. S. 5 ist die Erzählung des Krieges mangelhaft.

⁷⁾ Nach dem הישר ס' auf welches sich unsere Chronik am Schlusse bezieht. Siehe „*Bet ha-Midrasch*“ I. S. XXI Anmerk. 1. Ich hebe folgende Verbesserungen heraus. S. 1 Z. 2 v. u. stand מקצתם für מקצת העם מנשיהו; S. 2 Z. 2 v. o. stand מן יונק חלב ומן אוכל וכו' ; S. 5 Z. 14 v. o. war ganz unverständlich, und ich setzte nach הרבו noch והמית. Der äthiopische König heisst in הישר ס' immer קיקנוס. Die Namen der Zauberer S. 5 schrieb ich ינים וממרים für אנים וממרים. Das *arabische* דברי הימים schreibt indessen auch אנים וממרים.

⁸⁾ Der Anfang: *فتبدي الآن بقصة سيدنا مשה* zeigt entweder, dass sie Theil einer grössern Legendensammlung ist oder für das Recitiren in der Synagoge — daher auch ein eulogischer Schluss — bestimmt war.

und das ס' הישר, und fügt dann hinzu, wie Moses in alle sieben Himmel, dann in das Paradies und in die Hölle gestiegen sei, dort die Engel, die verschiedenen Arten von Belohnungen und Strafen geschaut habe⁹⁾. Durch die Güte des Hrn. Prof. Tischendorf sind wir im Stande hier einige Proben mitzutheilen, welche zugleich beweisen mögen, dass das Arabische aus dem Hebräischen übersetzt ist. Der Traum Pharaos lautet: וכאן בעד אן מאת סידנא יוסף ואכותו עא"ם חלם פרעון מנאם אן הוגול¹⁰⁾ כביר מוואקר ואקר קודמהו וביריהו מוואן וכאן הו במון אהל מצר גמיעהום כובאר וצוגאר פי כפה ואחרה מוואזין כול אהל מצר גמיעאן¹¹⁾ וצאר יחסב פי קלכהו עלא דיל עגיכה כתיר ופאק מן נוטהו וערף אניהו מנאם חק. פי למא אצבח אללה אלמנהאר לס כול גמיע עולמת מצר ואחכא להום דאלף אלמנאם פועו כול אלנאם אלחצרין ואל גאייבין פועו אן עטים מן הארא אל מנאם. פי קאם ואחד מן אל אכאבר אלדי קודמם אלסולטאן וקאל יא סיידו האדל מנאם ידל עאן תשויש כתיר פי ארץ מצר. פי קאל להום אל מלך ואי הארא אל תשושה. פי קאלו לל מלך תעלם באן יתואלד ולד מן בני אסריאיל ויכרב כול ארץ מצר:

Die Erzählung von dem Schutz, den die neugeborenen Kindlein durch gottgesandte Engel fanden, lautet: ואללה ס"ו מן לוטפו עליהום ארסל להום מלאייכתהו ליגסלהום וידרוהום וירנהוהום וכאנו יעטוהום לכול ולד גו חגארה ימאסכוהום פי כול יד חגר ואחרה ירצע מנהא לבן ואחרה ירצע מנהא עסל וכאנו

⁹⁾ Das Steigen in die Himmel scheint den „Hechalot“ (vergl. Ziuni 93 cd und das מעין החכמה im 1. Th. des „Bet ha-Midrasch“) entlehnt zu sein, und die Fahrt in das Paradies und die Hölle ist der „Geschichte von R. Josua ben Lewi“ nachgebildet.

¹⁰⁾ Die Vocale werden durch Buchstaben (wie הום = هم) bezeichnet. Das ع wird durch ein ج mit dem Punkte über demselben und das ط durch ط dargestellt. Das Teschdid wird oft durch die Verdoppelung des teschdirten Buchstaben vertreten. Das Jod makssura wird durch י ausgedrückt. Auch ist die Sprache mehr vulgär als klassisch.

¹¹⁾ Des Lammes in der andern Schale wird hier nicht gedacht.

אלמלאיכה יכרוהוּם וכאן יכבר ¹²) שעהוּם קוואם לאגל מא
 יסתורהם וכאן דלך אלשער יטוול קוואם לחד ארככהוּם לאגל מא
 ינסתרו כהו מן רחמת אלה עליהוּם ואיִצא פעל מעהוּם גמיל
 ואווצאה ללארץ אן חבלעהוּם וחסתור עליהוּם אלא אן ¹³) יכבארו
 וכעדהא תפתח אל ארץ וכאנו ירגעון לאהלהוּם ויערפו אכאהתהוּם
 ואמאהתהוּם וליים כאנו אהלהוּם יחפורו מגאייר פי אל ארץ
 יוכפוהוּם פי אלמגאייר רִאן כאנו אהל פרעון אלכאפר יתחייל
 עליהוּם חתא יקלוהוּם וכאנו אהל פרעון יחרתו אל ארץ עלא שאן
 יקלוהוּם חתא אלארץ כמא קאל אלנץ על גבי חרשו חורשים
 האריכו למעניתם:

Auszüge aus der Höllenfahrt Mosis siehe unten Nr. V.

II.

Geschichte Judith's ¹⁾.

(Hebräischer Text S. 12 — 22.)

Die Geschichte Judith's, wie sie in dem apokryphischen Buche erzählt ist, wird hier in einem fließenden hebräischen Styl, der an den Ton des הישר ס' erinnert, mit Verflechtung vieler Bibelstellen und Benutzung der מגלת אנטיוכוס (vergl. den Anfang), einige Abkürzungen und die Auslassung des Namens Achior — der in unserer Geschichte als ein gefangener König figurirt — abgerechnet, getreu geschildert. Nach einer alten Handschrift ist sie zuerst in der kabbalistischen Sammlung חמדת ימים (Livorno, 1763), Abschnitt חנוכה, abgedruckt worden. Sie ist keine Uebersetzung des Buches Judith, sondern eine im Genius der hebräischen Sprache freie Bearbeitung, welche die von R. Akiba Levi ²⁾ und von S. Fränkel angefertigten Uebersetzungen im Betreff des Styles übertrifft. Hervorzuheben ist, dass in dieser Geschichte Judith — der jüdischen Sage gemäss — גבינה mit sich führte.

¹²) Analog dem hebr. שער ראשו גרל.

¹³) In der Handschr. אלא אלאן.

¹⁾ Vergl. „Bet ha-Midrasch“ I, S. XXIII.

²⁾ Am a. O. müssen Anmerk. 4 und das Wort „erste“ Z. 8 v. o. gestrichen werden.

III.

Midrasch Cönen.

(Hebräischer Text S. 23 — 39.)

Dieser Midrasch zerfällt in folgende vier, von verschiedenen Verfassern herrührende Theile¹⁾:

I. מדרש ה' בחכמה יסד ארץ²⁾, von S. 23 bis S. 27, Z. 13 v. o. Dieser Theil beschäftigt sich mit der Verherrlichung der *Tora*, die nach einer altalexandrinischen Anschauung mit der *Weisheit* (Spr. 3, 19) identificirt wird. Da diese, durch den Einfluss des Platonismus, als vorweltlich und als das Princip der Weltschöpfung³⁾ betrachtet wurde, so wird auch das Hexaëmeron geschildert, was mit dem 4. Buch Esra c. 6, 38 — 55 zu vergleichen ist. Das schon in der ed. princeps am Schlusse stehende הסלה zeigt, dass dieser Theil beendigt ist. Er kann entweder für das Fest der Gesetzgebung⁴⁾ oder das Neujahrsfest — das die Erinnerung an die Weltschöpfung feiert — ursprünglich eingerichtet worden sein. — S. 25 Z. 1 und 2 v. u. habe ich für das sinnlose שמש משאח העולם als Conjectur שמשמש אה העולם gesetzt.

1) Die Eintheilung in 23 *Capitel* ist eine vom Wilnaer Editor willkürlich gemachte und unwissenschaftliche.

2) Rasiël 12b wird dieser Name ausdrücklich genannt. Vergl. *Zunz* a. a. O. S. 169 Anmerk. b.

3) Dadurch wird der von den Commentatoren misverstandene Anfang des *Bereschit Rabba* klar. R. Hoschaja bezieht sich nämlich auf das Wort בראשית, welches das Targum Jeruschalmi mit בחוכמה übersetzt, und die vorweltliche חכמה führte ihn auf die Schilderung der Weisheit in den Spr. C. 8. *Bereschit Rabba* muss daher mit dem Worte בראשית beginnen, welches z. B. in der Ausgabe des יפה תואר fehlt.

4) Mehrere Gedichte für dieses Fest im deutschen Machasor lehnen sich auch an die Schilderung der Weisheit in den Spr.

II. חנו רבנן (5) ברייתא דמדות העולם, von S. 27 bis S. 32 Z. 11 v. o. Hier werden die vier Weltgegenden geschildert mit dem Paradiese im Osten und der Unterwelt im Norden. Die Schilderung des Paradieses (worin hier das 6. und 7. Haus fehlt) und der Unterwelt ist der מעשה (s. weiter Nr. V und VI dieser Sammlung) oder dem סדר גן עדן וניהנם wörtlich entlehnt⁶⁾.

III. מעשה בראשית, von S. 32 עולם של ארכו bis S. 37 Z. 13 v. o. Dieses älteste Stück des Midrasch Cönen, das sich im Buche Rasiël 35a — 36b unter dem Titel מעשה בראשית fast ganz findet und viele Parallelen zu ähnlichen Schilderungen im Buche *Henoch* bietet⁷⁾, ist ein Ueberrest der alten essäischen Kosmogonie, der auch vom ersten Theil unseres Midrasch benutzt wurde⁸⁾. In einer Handschrift, die ich besitze (vergl. weiter Nr. IV), steht die Recension des Buches Rasiël unter der Aufschrift: זה סדרו של עולם לפי מה שנמצא בספר הקומה, und in der That findet sich das ס' הקומה im B. Rasiël gleich nach dem מעשה בראשית. Am Schlusse dieses Theiles standen noch Engelnamen, die man gewöhnlich nicht gern schrieb und druckte. Ein ähnlicher Fall findet sich im „*Alfabet des R. Akiba*,“ wo in dem Fragmente aus dem Buche *Henoch* (11a ed. Amst.) die Engelnamen im Drucke ausgelassen wurden.

IV. מדרש כונן⁹⁾, von S. 37 א"ד bis zu Ende. Dieser Theil, welcher der späteste ist, zeigt, wie vernünftig Gott Alles eingerichtet, parallelisirt die Weltgegenden mit den israelitischen Stämmen und den Engeln und schliesst

⁵⁾ Daher die Aufschrift in der ed. princeps: אחריל מידת העולם בסייעתא דבורא עולם.

⁶⁾ Das ג'יהנם betreffend, so ist das *aramäische* Fragment in *Nachmani's* שער הגמול zu vergleichen.

⁷⁾ Vergl. meine Notiz in der Zeitschr. der D. M. Gesellschaft VII, 249.

⁸⁾ Nämlich die Stelle in יום שני S. 25, die sich in der Recension des Buches Rasiël 36a oben findet.

⁹⁾ Weil der Accent besonders darauf ruht, dass Gott die Welt vernünftig *einrichtete* (כונן).

mit einer Stelle aus den „*Hechalot*“, nach welcher die Engel jeden Tag Gott preisen. Er benutzt die *Pesikta* des R. Cahana ¹⁰⁾ Abschnitt 46 und *Bamidbar Rabba* Cap. 2. Er kommt auch in einem handschriftlichen *דרש לסוכות* vor ¹¹⁾.

Diese vier Theile, die allmählig von Copisten zusammen abgeschrieben wurden und keinen innern Zusammenhang haben, führen den Titel „*Midrasch Cönen*“ von den Worten *כונן שמים בחכמה* (Spr. 3, 19). Er ist Ven. 1601, Krakau 1648, Zolkiew 1785, Wilna 1836 in 4 erschienen. Letztere Ausgabe, die mit einem Commentar von Chaj. Jak. *Sluzky* versehen ist, hat trotz der Bemühungen des gelehrten Editors viele Fehler (wahrscheinlich besass er nicht die seltene Venez. Ausg.), und oft vermisst man ganze Zeilen in derselben. Einige Verbesserungen des Wilnaer Herausgebers habe ich in Parenthesen gesetzt.

IV.

Tractat von den himmlischen Hallen ¹⁾.

(Hebräischer Text S. 40 — 47.)

Dieser Tractat — auch *פרקי היכלות* und *מעשה מרכבה* genannt — schildert den himmlischen Gottesthron, enthält eine poetisch ausgebildete Angelologie — die von den jüdischen Silluk- und *Keduscha*-Dichtern häufig benutzt wird — und eine Darstellung der sieben himmlischen Hallen, ist verwandt mit den Ideen des Buches *Henoch* ²⁾, hat eine

¹⁰⁾ Das *מעין החכמה* (Nr. V des 1. Th. unserer Sammlung) steht auch in der *Pesikta* Abschn. 20.

¹¹⁾ S. „*Bet ha-Midrasch*“ I, S. XXX.

¹⁾ *Zunz* a. a. O. S. 166. 167. Vergl. auch *Steinschneider* *Bibl. hebr. Bodlej.* s. v. *היכלות*, wo Vieles mit Fleiss gesammelt ist.

²⁾ Eine andere Recension der *היכלות* handelte ausdrücklich von *Henoch*. S. *Recanati* *Pentateuch-Commentar* 35 a b u. hier Nr. XVI. Vergl. auch *Ziuni* 13 d, 14 a. *Recanati* citirt übrigens a. a. O. 62 d eine Stelle aus den *היכלות*, die sich am Schlusse unserer *היכלות* findet.

Stelle aus dem alten שיעור קומה³⁾, und ist in vorliegender Gestalt⁴⁾ ein Ueberrest der altessäischen מרכבה. Er ist mit Zusätzen von *Josef Chiquitilla* (s. Anmerk. 4) Ven. 1601 und Krakau 1648, 4. — in der Sammlung אשרי לבנון erschienen. — Wir lassen hier noch eine Zusammenstellung der zahlreichen Fragmente aus den „Hechalot“ folgen (vergl. auch Nr. XVI):

לקוטים מספר היכלות:

(לקטתי אותם מספרים שונים)

(א) ובהיכלות זוטרתי מפורש בלשון הזה: פתח היכל ששי נראה כמי שיש בו מאה אלפים רבבורה גלי מים ואין בו אפילו טפה אחת של מים אלא אויר זיו אבני שיש טהור שסלולות בהיכל שזיו מראהו דומין למים: (רב האי גאון בחשוכה המובאת בעין יעקב פרק ב' דחגיגה).

(ב) וכן מפורש בהלכות (בהיכלות) רבתי בלשון הזה: מפני ששומרי פתח ההיכל שיש שם מטילין אלף אלפי גלי מים ואין שם אפילו טפה אחת אלא אויר זיו אבני שיש טהור שהן צלולות בהיכל שהיה זיו פניהם דומה למים ואם אמר מים הללו מה טיבן וכו': (ערוך ערך אבן המנוגעת).

(ג) ובפרקי היכלות פי' יותר דבר זה ואמרו כי יש היכל ידוע למעלה וכשמגיעים שם אותם העולין למרכבה שאינם הגונים ונראה להם בתוך אותו היכל ענינים גדולים והוא מדמה בדעתו שהם מים והוא שואל ואומר מה טיבן של אלו המים מיד

³⁾ Vergl. die Berechnung der פרסה am Anf. des 2. Cap. mit Rasiel 37 b, 38 a.

⁴⁾ In meinen „Beiträgen zur Geschichte der Kabbala“ II, 61 habe ich bereits nachgewiesen, dass die gedruckten פרקי היכלות von *Josef Chiquitilla* bearbeitet worden sind. Ich habe nun in dieser Sammlung alle Zusätze Chiquitilla's weggelassen, und so den ursprünglichen Text hergestellt. Später kaufte ich eine Handschrift, welche die היכלות מס' ohne jene Zusätze wirklich enthält! Auch fehlen in derselben mehre א"ד im letzten Capitel, die eine jüngere Zuthat sind.

קול יוצא מלמעלה ומכריו על זה האיש שהוא ממנשקים העגל ומיד נענש: (שערי אורה שער ה' דף ס"ג א' דפוס אופינבאך).

(ד) **וכן** איתא בספר היכלות: אמר ר' ישמעאל אמר לי מטטרו"ן שר הפנים כשבקש הקב"ה להעלות אותי למרום כחלה שגר לי ענפ"אל השר ונטלני מביניהם לעיניהם והרכיבני על כרוב גדול וברכב אש ובסוסי אש ומשרתי כבוד והעלני עם השכינה בשמי מרום כיון שהגעתי שמה היו חיות הקדש ושרפים וכרובים וגלגלי המרכבה ומשרתי אש אכלה הריחו ריחי ה' אלפים וש"ס רבבות פרסאות ואמר מה ריח ילוד אשה פה ומה טעם טיפת לבן שיעלה בשמי מרום השיב הקב"ה ואמר משרתי צבאי כרוכי ואופני אל ירע לבככם בדבר הזה שכל בני כפרו בי וכמלכות הגדולה ועבדו ע"ז וסלקתי שכינה מביניהם וזה שנטלתי שכרי מכל עמלי תחת כל השמים: ועוד איתא תמן אמר ר' ישמעאל סח לי מטטרו"ן שר הפנים כיון שלקחני הקב"ה לשמש תחת כסא הכבוד וגלגל המרכבה וכל מערכי השכינה נעשה בשרי שלהבת אש וגודי אש לזהטת ועצמותי גחלי רחמים ועפעפי זוהר כרקיע וגלגלי עיני לפידי אש ושער ראשי להטי להכה וכל איברי לכנפי אש בוערת וגוף קומתי לאש יוקדת מימיני חוצבי להבי אש ומשמאלי בוער לפידין מסביבותי נפרחים רוח סערה: זכן איתא שם אמר ר' ישמעאל שאלתי למטטרו"ן שר הפנים מה שמך אמר לי ע' שמות נגד ע' אומות שכעולם כעין שמו של הקב"ה מלכי אבל מלכי קורא אותי נער: (ציוני י"ג ד' י"ד א').

(ה) **בספר היכלות**: הקב"ה מחבק ומנשק שמו של דיוקני של יעקב החקוק בכסא הכבוד ומשים שתי זרועותיו על שתי זרועותיו של יעקב ואמר אשרי האב שמקלסין אותו כניו בקדושה הללו: (רזיא ט"ו ב') ובספר היכלות יש אפילו כשקורעין ספר חובות מקטרג בפה עד שבאין מפרי שבוערה ומלמדין זכורה ומלקין לו: (שם מ"ה א').

(ו) **בפרקי היכלות**: שאמר שם גנב אדם דבר אחד יודע ומכיר רצח אדם ידע בו ומכיר ולא עוד וכו': (דרשר הרמב"ן דף 29).

(ז) **בפרקי היכלות**: אמר ר' ישמעאל צופה ומביט היכל אלהי ישראל ורואה כל מה שעושים לפני כסא כבודו ליודע מה שהיה והוא וכל מה שעתיד להיות בעולם ויודע ג"כ למי משפילין למי מגביהין למי שמחלישין אותו למי מגבירין למי מרוששין למי מעשרין למי ממייתין למי מחיין למי מנחילין חורה למי נוחנין לו חכמה. גדולה מכולם שהוא צופה ומביט ומגיד בכל מעשה בני אדם שעושין אפילו בחדרי חדרים בין מעשים טובים בין מעשים מקולקלים. גנב אדם יודע ומכיר בו נואף אדם יודע ומכיר בו רוצח

נפש יודע ומכיר בו נחשד על הנדה יודע ומכיר בו סיפר לשון הרע יודע ומכיר בו ומכיר בכל כשפים: (עמק המלך דף ס"ג ע"א).

(ח) **בספר היכלות:** א"ל שר הפנים לר' ישמעאל על שירטוטי הפרחת והיד וכפות: (ציוני ס"ד א').

(ט) **וזהו שארז"ל** בספר היכלות: ומתעטפים כסורז אש ולכנה וכו'. — ועוד אמרו בספר היכלות: מי לא ירוסם אותו מלך נורא על כל משרתיך כרתה בויע משרתיים בכהל וברעד מחכהלים כל משרתיים כגזרה נפה אחד מוציאין מפני אימה ויראה שעומדין לפניו אין בהם מוקדם ומאוחר וכל המעכב את הקול מחברו כשיעור נימא של שער נדחה לאש וללהבה וכו' (רקנטי פי' התפלות ל"ח א' וכו').

(י) **כענין** שאמרו רז"ל בספר היכלות: שלשה פעמים בכל יום כסא כבודך משתטח לפניך ואומר התכבד ושכ עלי מלך מפואר שמשאך חביב עלי ואין כבד עלי: (רקנטי פי' על התורה פ' ויצא דף ס"ב ד'; ועיין סוף מס' היכלות).

(יא) **ובספר היכלות** נחבאר זה וכך מצאתי כתוב שם בלשון הזרה: אמר ר' ישמעאל אותו היום חמישי בשבת היה כשבארה שמועה קשה מדרך גדול של רומי לומר יתפסו ארבעה אנשים מאבירי ישראל רשב"ג ור' יהודה בן בבא ור' אלעזר בן דמה ור' אלפים ת"ח מירושלם פדיון שלהם וכיון שראה ר' נחוניא בן הקנה גורה זו עמד והורידני למרכבה ובקשתי משר הפנים ואמר לי כתבו ב"ד של מעלה ונתנו לסמאל לומר לו רד והכחד מאבירי ישראל כל נחח טוב ירך וכתף להשלים גורה וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת ושמורה זאת הנקמה להנקם ממנו עד שיגיע יפקוד ה' על צבא המרום במרום וכו' ועל מלכי שנשחטו ומוטל הוא וכל שרי מלכיות במרום כגדיים וככשים של יום הכפורים. ע"כ מצאתי שם: (רקנטי טעמי המצות י"ו ע"ב. ועיין פי' על התורה im 1. Theil unseres „Bet ha-Midrasch,“ das einen Theil der „Hechalot“ ausmacht, und die ähnlichen Citate aus den Hechalot bei *Recanati* טעמי המצות, 37 a b (auch in ימים חמדת Abtheilung 100 a b c abgedruckt, ohne Angabe der Quelle) und *Ziuni*, 93 c d. Vergl. auch die אליעזר, Cap. 4, von den Worten של מלאכי השרת angefangen.

V.

Geschichte von R. Josua ben Lewi¹⁾.

(Hebräischer Text S. 48 — 51.)

Die Ausschmückungen und Eintheilungen des Paradieses und der Hölle rühren von den *Essäern* her²⁾, welche sie den Griechen nachgebildet haben. *Josefus* erzählt nämlich von den Essäern: „Den Guten, sagen sie, indem sie denselben Glauben haben wie die Griechen, stehe ein Leben jenseits des Meeres bevor, und ein Ort, der weder durch Regen, Schnee noch Hitze belästigt werde, sondern den stets ein sanfter vom Meere her wehender Wind kühle. Den Schlechten aber verheissen sie einen dunkeln und frostigen Winkel, voll von unaufhörlichen Strafen (de bello jud. II, 8. 11). Als nach der Zerstörung des zweiten Tempels ein Theil der Essäer mit den Peruschim sich vermischte — ein anderer Theil ging zum Christenthum über; daher eine jüdisch- und eine christlich-essäische, pseudepigraphische Literatur — wurden ihre phantastischen Schilderungen unter den Juden heimisch. R. Josua b. Lewi — der mit Essäern Umgang hatte (vergl. Berachot 19; Rosch ha-Schana 22, wo er von den טובלי שחרית und der קהלא קדישא דבירושלים spricht) — wurde nun zum Helden einer „divina commedia“ (nach *Steinschneider's* geistreicher Benennung in seinem Artikel „jüdische Literatur,“ 379) gemacht, worin das Paradies und die Hölle geschildert werden. Diese Schilderung — die in verschiedenen Recensionen vorhanden ist — war auch in aramäischer Sprache abgefasst³⁾, was für ihr hohes Alter zeugt.

¹⁾ *Zunz* a. a. O. S. 141. Vergl. *Steinschneider* Bibl. hebr. Bodlej. s. v. מעשה, col. 610 ff.

²⁾ Daher wurden sie häufig in essäischen Schriften, wie im Buche Henoch und im מעשה בראשית gefunden.

³⁾ Ein Fragment der aramäischen Schilderung steht in *Nachmani's* שער הגמול, das auch in der Wilnaer und Lemberger Ausgabe der מעשה דר' יהושע ב"ל mit abgedruckt ist.

— Unsere Recension ist zuerst im כל בו §. 120 aufgenommen, dann in Wilna 1802 und Lemberg 1850 8. erschienen. In תורה אור von *Josef Ibn Jachja* Cap. 38 steht unsere Geschichte — bis zur Schilderung der Hölle — unter dem Namen מלאך המורה — Das arabische דה"י של מלאך המורה — מחוק ג"ע לר' גמליאל זוקני ישראל — erzählt auch, dass die Hölle und das Paradies dem Moses gezeigt wurden (s. oben S. X). Der Anfang der Erzählung lautet folgendermassen: סמע פי דלך אלוקת סמוע מוסה סוט ינאדי ויקול מן אל סמא אל ז'*) והוא יא מוסה אעלם אן אחת בק לענדי ואווריחך כורסי וקארי וכדלך חרא גן עדן וגהינם חתא חרא אל רשעים פי אויאהו עדב קאעדון מערבין וגן עדן חתא חרא גזא אל צדיקים ואיש מוהיאה להום לאלדי יפעל אלכיר. פי דלך אלוקת בעת רב אל עזה אל מלך וקאל להו רוח מעה עברי מוסה ואפתח להו גהינם וכאליה ינצור אל רשעים פי אי עדאב הום מערבין. פי דלך אלוקת גא גבריאל ופתח להו גהינם חלהב. פי קאל יא גבריאל מא אטיק אדכול גהינם מן קוויח אל נאר קאל להו יא מוסה לא תכאף לאין פי נאר גהינם אקווא מן הדאדי באלף מראה ואנא אכליק תמשי פיהא כמא ימשי אל אנסאן פי אל מא ולא תנכוני רגליך בנרהא וכול הארא בקצרת אללה ס"ז. פלמא גא מוסה יעבור גהינם הרבה נאר גהינם מן קודמהו. פי דלך אל וקת גא אל מלאך נסריאל אלדי מוכאל עלא גהינם וקאל למוסה מן אנת קאל להו אנא מוסה אבן עמרם. קאל להו אל מלאך נסריאל ולמא דא גייר הנא והרא מא הו מוצעאך קאל להו נאעם מא הו מוצעי אלא גבני אל שיי"ת חתא יוריני עדאב אל רשעים פי גהינם. פי חלק אל סאעה קאל רב אלעז לל מלאך נסריאל אורי עברי מוסה אל רשעים כיף הום מערבין פי גהינם. פי דלך אל וקת גא מוסה אלא נסריאל ולכל **Dann werden die verschiedenen Höllenstrafen geschildert** 5), unter Andern auch für Plaudern in der Synagoge während der Toravorlesung, des Schema und des Priestersegens (ויחבלמו)

4) Moses ist nämlich nach der vorausgehenden Erzählung im 7. Himmel.

5) Mit Benutzung der מס' חיבוט מס' גיהנם und der הקבר. — In einer Recension der „Hechalot“ wird übrigens auch erzählt, dass Metatron dem Moses die Geheimnisse des Himmels, die Hölle und das Paradies gezeigt habe.

פי בית הכנסת פי וקה ספר חורה ופי וקה קראית שמע וכהנים) sowie für das Schreiben des המפורש für Nichtjuden, was auf Amulette hinweist. Dann wird dem Moses das Paradies gezeigt, was mit folgenden Worten eingeleitet wird: הם בעד דלך פתח מוסה עיני וראה אל מלאך גבריאל וצקת וסגד לו קאל אל מלאך גבריאל למוסה ראית גהינם קאל לו ראיית. הם בעד דלך קאל אל מלאך גבריאל למוסה תעאלא חתא אואריך ג"ע אמר הקב"ה לשכינה חסיר מעא מוסה ודאכל ג"ע גו אל מלאיכה לקודאמו וקאלו לו זכית. פי קאלו להו לדאנא זמנד לחתואפא מן אל דונייא קאל להום לא חזן גית אלא אנטר עטמת הקב"ה ואגר אל צאלחין פי ג"ע כף הום ואקפין פי וקפו אל מלאיכה ושכחו למוסה וקאלו ימחסן מוסה עבר אללה יא מחסן מוסה מאלוד מרא זכית לצעוד סבע סמאוות ימחסן אל שעב.... הם בעד דאכל מוסה ג"ע וראה מלאך ואחד גאלם חת צאגר אל חייא. פי סאל מוסה לגבריאל וקאל להו מן הוא אל מלאך הארא וקאל להו רסי מלאכי פי ג"ע. פקאל אל מלאך למוסה מן Moses sieht dann die Erzväter und andere Fromme auf verschiedenen Thronen im Paradiese sitzen, und nachdem er dasselbe verlässt, nennt ihn ein Bat-Kol: „Diener Gottes, Vertrauter meines Hauses!“ (כרגת בת קול וקאלת למוסה רבינו עאל"ם עבר אללה "ס"ז אמין ביתי כמה קאל אל פסוק בכל ביתי נאמן הוא).

VI.

Schilderung des Paradieses.

(Hebräischer Text S. 52 – 53.)

Bei Nr. V haben wir bereits bemerkt, dass es verschiedene Recensionen der von R. Josua ben Lewi gemachten Beschreibung des Paradieses giebt. Eine derselben ist vorliegende Schilderung, die mehr unter muhammedanischem Einflusse entstanden zu sein, und auf welche Maimuni in seiner Einleitung zum Abschnitt חלק (wo er die verschiedenen Ansichten über das zukünftige Leben aufzählt) anzuspielen scheint. Die Gegner Maimuni's in Frankreich nahmen unsere „Schilderung“ stark in Schutz.

(Vergl. den Brief seines Sohnes, מלחמות ה' genant). Sehr poetisch ist die Beschreibung, wie die Frommen die Freuden der Kindheit, der Jugend und des Greisenalters abwechselnd als Kinder, Jünglinge und Greise durchleben. Unser סדר גן עדן, das als besonderes Stück in Handschriften gefunden wird (s. Bibl. hebr. Bodlej. a. a. O.), ist in Jalkut z. Genesis §. 20 und im שבט מוסר C. 25 abgedruckt.

VII.

Das Buch Serubabel.

(Hebräischer Text S. 54 — 57.)

Dieses kleine Büchlein ist eine Art jüdischer „Apokalypse“¹⁾; und wie die christlichen Chiliasten eine zweite Parusie Christi erwarteten²⁾ und von derselben die Gründung des tausendjährigen Reichs hofften, so soll nach unserm Büchlein im 10. Jahrhundert — 990 oder nach einer andern Leseart 970 Jahre nach der Zerstörung des Tempels — der Messias kommen, dem viele Kämpfe durch *Armilus* — der römische Romulus als Typus des messianischen Gegners³⁾ — vorangehen. Es ist nichts als Judenhass von Eisenmenger, wenn er (entdecktes Juden-

¹⁾ Wie in der „Offenbarung des Johannes“ (18, 9) Rom eine Hure genannt wird, so entsteht nach „Serubabel“ (S. 56) *Armilus* aus Unzucht. Johannes und Serubabel richten ihre Visionen besonders gegen Rom.

²⁾ Besonders interessant sind die chiliastischen Anschauungen von *Justin dem Märtyrer*. Vergl. *Otto*, de *Justini Martyris scriptis et doctrina*, p. 184 ff. Das כיום ממות מות חמות (Genes. 2, 16) erklärt Justin (dial. c. Tryph. p. 278 ed. Otto) dadurch, dass ein Tag nach der Schrift 1000 Jahre bedeute und Adam kein Alter von 1000 Jahren erreicht hatte.

³⁾ Siehe *Zunz* a. a. O. S. 282 Anmerk. d.

thum II, 704 — 713) dieses Büchlein gegen die Juden benutzt, da es nur vom jüdischen Standpunkte aus das behauptet, was in der „Offenbarung des Johannes“ vom christlichen Gesichtspunkte aus gesagt wird. Unser Buch *Serubabel* ist sehr alt, da schon *Saadja* die Armilussage kennt (vergl. *Zunz* a. a. O. S. 282 Anmerk. d) und es von *Ibn Esra*⁴⁾ (zu Ex. 2, 22; s. *Zunz* S. 140 Anmerkung c) erwähnt wird.

Unser Abdruck ist nach zwei Handschriften der Leipziger Rathsbibliothek (cod. XXII und cod. XXXVIII) gemacht worden, und weicht von der Recension, die Const. 1519 und Wilna 1819 8. (letztere Ausgabe zusammen mit dem B. מלכיאל) erschien, in einigen Punkten ab.

VIII.

Die Zeichen des Messias.

(Hebräischer Text S. 58 — 63.)

Die zehn Zeichen, welche der Ankunft des Messias vorausgehen werden, schliessen sich in ihrem Genre an das Buch „*Serubabel*“ (Nr. VII) an und sind ebenfalls in dem Tone der „*Apokalypse*“ geschrieben. Sie beruhen auf sehr alten Nationalsagen¹⁾, die zur Zeit der Noth und des Elends immer lebendiger hervortraten. *Armilus* wird hier ausdrücklich mit dem Antichrist identificirt (S. 60), was im Buche *Serubabel* und im „*Midrasch Wajoscha*“ (Bet

⁴⁾ Die Stelle lautet: וכלל אומר לך כל ספר שלא כתובה נביאים או חכמים מפי הקבלה אין לסמוך עליו ואף כי יש בו דברים שמכחישים הדעת הנכונה וכבר ס' זרובבל וגם ס' אלדר הדני והרומה להם:

¹⁾ Der Ausdruck ולא ראשי ישיבות וגאון יעקב (S. 58), der auch in אותיות דר' עקיבא, 6 b ed. Amst. vorkommt, bietet keine Anhaltspunkte für die Zeit der Abfassung. Vergl. *Zunz* a. a. O. S. 169.

ha-Midrasch I, 56) noch nicht der Fall ist. Unsere Recension ist dem aus alten Stücken bestehenden Sammelwerkehen אבקה רובל, S. 2 b ff. ed. Amst. entlehnt. Auch ist in der zu Constantin. 1519 erschienenen Sammlung kleiner Hagadot ein אוחות המשיח enthalten²⁾.

IX.

Midrasch der zehn Märtyrer¹⁾.

(Hebräischer Text S. 64 — 72.)

Dieser Midrasch — der auch „Midrasch Ele Eskerá“ heisst, weil nämlich eine für den Versöhnungstag bestimmte Selicha, welche die Hinrichtung der zehn Märtyrer betrauert, mit den Worten אלה אזכרה beginnt und in den Ausdrücken mit unserm Midrasch übereinstimmt — erzählt, dass ein römischer Kaiser zehn berühmte Mischnalehrer habe hinrichten lassen, damit die Schuld der zehn Söhne Jakob's, die ihren Bruder Josef verkauften, gesühnt werde²⁾. Obwohl unser Midrasch andere Quellen, wie die „Hechalot“ — wo von den zehn Märtyrern die Rede ist und von R. Ismael's Unterredung mit den Engeln im Him-

²⁾ Ist mir aber nicht zu Gesichte gekommen. — In cod. 17 der Leipziger Rathsbibliothek steht eine kurze Recension der „*Zeichen des Messias*“ mit der Ueberschrift: והעקתי אוחות משיח ממדרשי רב האי גאון ז"ל. Vergl. auch Kerem Chemed VIII, 101.

¹⁾ Vergl. Zunz a. a. O. S. 142; Grätz in Frankel's Monatsschrift I, 307 ff.; Beer das. II, 153 ff.

²⁾ Diese Anschauung von der Sühne der Söhne Jakob's ist sehr alt; vergl. *Recanati* Anf. וישב. Acher konnte wirklich die Hinrichtung des R. Chuzpit der Vergeltungslehre nicht gemäss finden. Es werden daher auch in unserm Midrasch dem römischen Kaiser Zweifel an der Vergeltungslehre in den Mund gelegt.

mel erzählt wird³⁾ — und den Midrasch Cönen (S. 25 יום שלישי) benutzt, so bildet er doch ein abgerundetes episches Ganzes⁴⁾. Wenn übrigens auch die Conjectur Grätz'sens (a. a. O.), dass die ersten zwei Märtyrer Simon b. Nanas und Ismael, der *Sohn* eines Hohenpriesters, waren, wodurch die historische Gleichzeitigkeit der 10 Märtyrer bestätigt würde, sich bewähren sollte⁵⁾, so ist doch die ganze Scenerie unseres Midrasch sagenhaft eingerichtet. Er wurde zum ersten Male von mir besonders nach einem Codex der Hamburger Stadtbibliothek mit Zusätzen edirt (Leipzig, 1853). In diesem neuen Abdrucke habe ich mehre Verbesserungen angebracht⁶⁾. — Eine der *Tischendorf'schen* Handschriften enthält auch eine arabische Elegie auf die zehn Märtyrer.

3) Siehe *Recanati* a. a. O. und den Anhang zu meiner besondern Ausgabe des Midrasch Ele Eskerá S. 18 ff.

4) Bloss die Erzählung von R. Ismael's Geburt (S. 65; vergl. auch לקוטי הפרדס von Raschi, 4 a b) ist etwas störend, und sie ist in der That in dem Hamburger Codex (Nr. 186) durch einen besondern Strich bezeichnet und fehlt auch in der erwähnten Selicha. Zu bemerken ist noch, dass während in den לקוטי הפרדס von R. Ismael b. *Elischa* die Rede ist, man hier Ismael b. *Jose* liest!

5) Die Sage schmückt nur die Details aus, alterirt aber nicht das Hauptfactum in der Geschichte; daher hat der Grätz'sche Gesichtspunkt von der Gleichzeitigkeit der 10 Märtyrer gegen den Verf. des „Juchasin“ Vieles für sich.

6) Besonders hebe ich hier בתי רוטי (S. 66 Z. 12 v. o.) hervor.

X.

Midrasch vom Segen Jakob's¹⁾.

(Hebräischer Text S. 73 — 82.)

Der Titel, unter dem unser Midrasch bekannt ist, nämlich: שיטה חדשה לבראשית רבה על ברכת יעקב אבינו לבנינו giebt zugleich seine Stellung in der Midrasch-Literatur an. Er ist eine andere Recension des *Bereschit Rabba* zu Genes. Cap. 49 und 50, 1 — 10, oder zu dem Segen und den letzten Lebensmomenten Jakob's. Wahrscheinlich wurde der Segen Jakob's schon frühzeitig vielfach erläutert; und daher mögen verschiedene Recensionen entstanden sein. Auszüge aus unserm Midrasch finden sich im *Jalkut*²⁾, und wie die von uns in Parenthesen gesetzten Worte (S. 80 und 81) zeigen, kamen immer neue Zusätze hinzu. Nach der Vermuthung von Zunz (a. a. O. S. 291 Anmerk. c) wäre unser Midrasch dem R. Mose ha-Darschan (bl. in der 2. Hälfte des 11. Jahrh.) zu vindiciren.

Er ist Venedig 1602 und Hamburg 1782, 4 erschienen, und ist an manchen Stellen, wahrscheinlich durch Schuld der Copisten, lückenhaft.

XI.

Der Thron Salomo's.

(Hebräischer Text S. 83 — 85.)

Die orientalische Plastik hat den Salomonischen Thron, als das Sinnbild israelitischer Macht und Grösse, reich ausgeschmückt. Unsere Beschreibung desselben, die dem כל בו §. 119 entlehnt ist, schliesst sich dem Targum Scheni

¹⁾ Vergl. Zunz a. a. O. S. 254 ff.

²⁾ Nach demselben wurde der Text an manchen Stellen berichtet. S. 78 letzte Zeile v. u. liest Jalkut נוקשו für נוקשו.

zu Ester und dem Midrasch Abba Gorion (Bet ha-Midrasch I, 2) an, und ist wahrscheinlich dem Letztern, wo dem Jalkut zufolge ausführliche Details über den Thron standen, die in unserer Ausgabe dieses Midrasch aber vermisst werden, entnommen. — Lehrreiche Erläuterungen und Parallelen zu der Targum'schen Schilderung des Salomonischen Thrones hat S. Cassel in den „wissenschaftlichen Berichten der Erfurter Akademie“ I, S. 37 ff. geliefert.

XII.

Salomo's Wanderjahre.

(Hebräischer Text S. 86 — 87.)

Der Orient machte Salomo zum Mittelpunkt der Sagenbildung, und so sehen wir hier den weisen König als bussfertigen Wanderer, als Kochkünstler und als den Helden eines Romans! Unsere Sage, die dem Buche עמק המלך, 14d 15a entnommen ist, knüpft an die Berichte über Salomo und den Dämonenfürsten Aschmedai im Tractat Gittin, 7. Abschn. an.

XIII.

Tractat von den Tempelgeräthen.

(Hebräischer Text S. 88 — 91.)

Die Ueberschrift dieses dem Buche עמק המלך, 14b cd entlehnten — auch Wilna 1802 und Lemberg 1850 gedruckten — apokryphischen Tractats lautet: אלו המשניות כתבו ה' צדיקים גדולים והם שימור הלוי וחזקיה וצדקיה וחגי הנביא וזכריה בן ערו הנביא והם גנוזו הכלים של כה"מ ועושר האוצרות שהיו בירושלים ולא יתגלו עד יום כוא משיח בן דוד במהרה בימינו

אוֹכִי"ר, und er ist die pseudepigraphische Nachahmung der בריתא דמלאכת המשכן (Ven. 1602; Hamb. 1782; Offenbach 1802), die sich mit der Einrichtung der Stiftshütte beschäftigt. Ausser der messianischen Idee spielt der Engel Schamschiël eine Hauptrolle in diesem Tractate.

XIV.

Midrasch Maase Tora¹⁾.

(Hebräischer Text S. 92 — 101.)

Lehren, Verhaltensregeln und Erfahrungssätze sind in diesem, dem R. Jehuda ha-Nasi fälschlich zugeschriebenen²⁾ Midrasch nach Zahlengruppen von drei bis zehn zusammengestellt, die verschiedenen Werken entnommen sind. Er wird von Tosafot zu Berachot 8 b (s. v. יְשִׁיבֵם) citirt, und ist ausser im כל בו §. 118 Const. 1519; Ven. 1544; Amsterdam 1697 gedruckt. Letztere Ausgabe endigt schon bei den Worten מר ממוח את ומוצא אני מר ממוח את (S. 101 Z. 1 v. o.). Auch differirt sie in der Anordnung der Sentenzen von dem כל בו³⁾. — Eine ähnliche Bearbeitung unseres Midrasch bis zur Zahl funfzehn fortgeführt, enthält das חופת אליהו רבה im Anhange des ראשיה חכמה, Bl. 316 a — 320 b ed. Amsterdam.

¹⁾ Zunz a. a. O. S. 284.

²⁾ Im כל בו lautet die Aufschrift: מעשה חורה נאמר ע"י רבינו הקדוש ז"ל.

³⁾ Der von Zunz S. 284 Anmerk. d urgirte Satz שבעה דברים נוח לו לאדם (S. 99 Z. 6 v. o.) enthält nach meiner Interpunction wirklich sieben Sachen; nur ist das Wort אוחם corrupt.

XV.

Eldad ha-Dani ¹⁾.

(Hebräischer Text S. 102 — 112.)

Eldad ha-Dani — auch Abu-Dâni oder Daud ha-Dani, d. h. vom Stamme Dan, genannt (vielleicht machte man eine Anspielung auf מלך ומידר מתנבאים) — blühte im Anfange des 10. Jahrhunderts zu Fez, machte Reisen mit einem רוד החרש bis nach Indien, besuchte die Wohnorte der zehn Stämme, kehrte dann zurück und hielt sich in Kairawan auf, wo er von den zehn Stämmen, besonders vom Stamme Dan — daher sein Name ha-Dani —, von deren Lebensweise, deren gesetzlichen Einrichtungen, den Nachkommen Mosis ²⁾, dem Flusse Sambation viel erzählte. Die Juden Kairawan's wendeten sich deswegen an R. Zemach b. Cafna, Gaon zu Pumbedita, besonders wegen einiger Vorschriften über das Schlachten und die Trefot, worauf er ihnen erwiederte, dass er schon früher von diesem Eldad gehört habe und dass von der *Tradition* nicht abgewichen werden dürfe. Auf dieser Thatsache beruht unser ספר oder הרני אלדר, das aus *drei* Theilen besteht: 1. aus einem Berichte über Eldad nebst dessen Relationen (S. 102 — 107); 2. aus einer eingeschalteten Abhandlung, die הלכות שחיטה und הלכות טריפה der zehn Stämme ³⁾ enthaltend (S. 108 — 112); 3. aus der An-

¹⁾ Vergl. Zunz a. a. O. S. 139 ff; Landauer im „Orient“ 1845, 562 ff. 1846, 121 ff.; Luzzato das. 1846, 481 — 82.

²⁾ Die Beni-Musa werden auch von Schâhrestâni im کتاب الملل والنحل p. 168 ed. Cureton erwähnt.

³⁾ Dass diese הלכות, wie sie uns vorliegen, nicht von Eldad herrühren können, geht aus dem Umstande hervor, dass ja nach dem Berichte der Kairawaner Eldad's Sprache nicht ganz verständlich war. — Was übrigens Tosafot und Ascheri zu Cholin, Anfang, im Namen der הלכות ארץ ישראל anführen, steht *nicht* in den Halachot

frage an R. Zemach Gaon mit einem neuen differirenden Berichte über die zehn Stämme⁴⁾ und der Antwort desselben (S. 107. 108. 112. 113). Diese drei Theile, welche die *mündlichen* Berichte Eldad's bearbeiteten, wurden als *Tendenzschrift gegen die Karäer*⁵⁾ verbreitet. Wahrscheinlich wurden die Berichte Eldad's von den Karäern gegen die Tradition benutzt, indem sie geltend machten, dass halachische Differenzen zwischen den 10 Stämmen und den rabbanitischen Juden obwalten; daher R. Zemach in seiner Antwort besonders die Tradition in Schutz nimmt. —

Obwohl das אלדר הרני ס' oft gedruckt wurde (s. *Fürst*, *Bibl. Jud.* s. v. Eldad ha-Dani), so ist es doch sehr selten geworden. Unser Abdruck ist nach einem — allerdings typographisch schlecht ausgestatteten zu Zolkiew 1772, 8 nach der Constant. Ausgabe vom Jahre 1516 oder 1519 (vergl. das Titelblatt) gedruckten Exemplar⁶⁾ gemacht worden, die mit der von *Luzzatto* (a. a. O.) beschriebenen Ausgabe s. l. e. a. übereinstimmt.

des Edad, und ich weiss nicht, warum *Asulai* (Schem II. s. v. הלכות א"י ed. Benjakob) die Identität beider Halachot behauptet.

⁴⁾ Diese Differenz zeigt, dass der 1. und der 3. Theil verschiedene Bearbeitungen sind.

⁵⁾ Im 10. Jahrhundert schrieb auch *Saadja* gegen die karäische Sekte.

⁶⁾ Im Besitze des Herrn Dr. J. *Fürst* in Leipzig. — S. 108 Z. 12 v. u. fehlte nach הלדוחיה das Wort הגרמוחיה, wofür קולמסיה gesetzt ist. Nach *Luzzato* a. a. O. steht in der ed. s. l. e. a. הגרמוחיה קלמוסיה. — In den Auszügen, die in Eisenmengers „entdecktes Judenthum“ II, 527 ff. stehen, sind oft andere Lesearten zu finden. Für אחינו שבטי ישורון (S. 105 Z. 5 v. o.) liest E. חיי היה חי היה (S. 540). Auch kommen in der E.schen Recension ein Fürst כוזרים (S. 530) vor.

XVI.

Das Buch Henoch.

(Hebräischer Text S. 114 — 117.)

Dass es ein *hebräisches*, dem in der äthiopischen Uebersetzung erhaltenen ähnliches *Buch Henoch* gegeben habe, geht daraus hervor, dass die in demselben behandelten Themen, wie die Visionen *Henoch's* und *Noah's*, Angelo- und Dämonologie, Astronomie und Kosmologie, Schilderungen des Paradieses und der Hölle sich in hebräischen Schriften wiederfinden¹⁾, und dass der Karäer Salmon ben Jerucham im 10. Jahrhundert ein שם בן נח²⁾ und Mose de Leon³⁾ sowie der Sohar gegen Ende des 13. Jahrhunderts ein ס' הנך kennen und citiren. Nur zu den Parabeln des der essäischen Literatur angehörenden Buches Henoch fehlen die Parallelen, weil diese, auf geschichtliche Ereignisse anspielend⁴⁾, später verloren gingen. Grosse Stücke dieses Buches sind in die Pirke de-Rabbi Eliëser⁵⁾ und in die „*Hechalot*“ übergegangen — daher die Letzteren gradezu in einer Handschrift der Oppenheim'schen Bibliothek (1061 Q.) ס' הנך heissen⁶⁾ — wo Henoch besonders als *Metatron*⁷⁾ figurirte. Aus dem

¹⁾ Siehe meine Notiz in der Zeitschrift der D. M. Gesellschaft, Jahrg. 1853, S. 249.

²⁾ Vergl. *Jost* im *Lbl.* des „*Orient*“ 1845, 814. Dieses שם בן נח sowie das von S. b. Jerucham genannte ס' הרזים sind dieselben, die das Buch *Rasiël* 2a — 3b und 34a — 35 benutzt.

³⁾ Siehe weiter unten die Auszüge. Nachweise über das Buch Henoch im *Sohar* giebt *Zunz* in der kleinen Schrift „etwas über rabbinische Literatur,“ S. 19.

⁴⁾ Siehe *Ewald*, *Geschichte des Volkes Israel*, II, 2. S. 397 ff.

⁵⁾ Vergl. S. *Sachs* in *Frankel's* *Monatsschrift* I, 279.

⁶⁾ Vergl. *Steinschneider* *Bibliotheca hebr.* *Bodlej.* s. v. היכלות.

⁷⁾ *Ziuni* 39a sagt über diesen Namen: מטטרון פי' מורה הדרך כדאיתא בספרי אצבע של הקב"ה נעשה מטטרון למשה והראהו כל א"י.

Schicksale, welches das hebräische Buch Henoch erfuhr — dass es nämlich verschiedenen Schriften einverleibt wurde — lässt sich auch nachweisen, dass es allmählig aus besonderen Theilen zusammengefügt wurde.

Was das von uns hier mitgetheilte und so genannte Buch Henoch betrifft, so bildet es, obwohl es auch mit den „Hechalot“ zusammenhängt⁸⁾, doch ein Ganzes, worin Henoch als Metatron geschildert wird. Es befindet sich in dem „Alfabet des R. Akiba“ 10c — 11d ed. Krakau, 11a — 12e ed. Amsterdam, dem es später einverleibt und, damit es hineinpasste, mit Zuthaten versetzt wurde⁹⁾. Besonders zu bemerken ist, dass in demselben viele gereimte Sätze vorkommen.

Wir lassen jetzt die Stellen aus dem חנוך'ס folgen, welche *Mose de Leon* in seinem handschriftlichen ס' משכן ראיתי בסוד ספרי החכמה 4. Th. citirt: ס' הסודות oder הערות בחכמת עליוני' הקדמונים אשר אמרו במה שאמרו בספר חנוך והודיעו כי בנסע הרקיע הוזה נגבה למעלה סוד (עד צ"ל) הטבעת הגדולה אשר לפאת דרום והיא יחד תקוע אצל רקיע כפיאה ההיא ורקיע עומד ושם נראה גוון אחד ועליו ממונה זורח אור שר אחד העומד מימין הכסא והוא שר גדול ושם נראה גוון אחר ועליו ממונה זורח אור שם שר אחר והוא מתחת ימין הרקיע חוזר ועומד שם ובעמוד רקיע זורחות אותיות שם מחוקק ככ"כ אותיות והוא סוד שם המפורש אשר ממנו עומדין ומרעידים כל צבא המסעות של מעלה ואזי הרקיע חוזר ועדיין בתוך גוון אותיות של אש שחורה כי הגוון ההוא לבן ועל שם זה נקרא לבנת ספיר. ואמרו בתרגו' חזרת אבן טובה שזרח תמיד. וטבעת ההיא מחוקק ברקיע ועומדת ובשעה שעומד בא ממונה אחד העומד על י"ב אלף משרתים שומרים משמרת שערי אותו רקיע לצד דרום וקורא השם מיוחד וקורא בו כי למען מעלות צדיקים אשר בגן ניתן לו רשות להסתכל בהן וכיון ששומעין קול גדודיו כך ורואין אותיות פורחות באותו רקיע כולם

⁸⁾ Vergl. *Recanati Pent.-Comment.* 35 a und die oben S. XVI mitgetheilte Stelle aus *Ziuni*. — Die Sprache erinnert auch an die היכלות מס'. Aus der arabischen „Chronik des Moses“ (s. oben Nr. I) wissen wir ferner, dass Metatron dem Moses alle Geheimnisse offenbarte.

⁹⁾ Wie die Krakauer Ausgabe angiebt, fehlt auch in der That diese ganze Stelle in der ersten Ven. Edition.

באימה וביראה וברעש גדול בקולות רעמים ואומרי' בשכ"מלו. ועוד שהצדיקים עומדין כאן שומעין קול חיילי מרומים בתוך רקיע כורעים ומשתחווים ואומרי' ק' ק' ק' הש' צבאות. ואמ' כי אברהם הזקן הוא שומע ושמח ואמר מלא כל הארץ כבודו. ובנסע הרקיע לצד פאת הצפון ושם טבעת אחרת ועליו שר גדול העומד משמאל הכסא ואחו באותה טבעת והרקיע עומד והוא גבוה על י"ב ריבוא חיילים וגדודים כלם אש מביט ורואה אותיות הש' מחוקק על רקיע וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו יוצאים מתוכו י"ח אלף ברקים של אש ואש אדומה וקורא האותיות ויודע כי למען הצדיקים אשר בג"ע ואמרו **בספר חנוך** הידוע לחכמים קדמונים אשר כי הוא מספר כל ענייני גן ומגלין כי ג' חומות יש בגן זו לפנים מזו מחיצות ידועות והרקיע אשר בגן חופף על כולם ובין כל מחיצה ומחיצה נטעי נאמנים ואילנות של בשמים והיכלות בנויות ורוחות בני (אדם) שם כפי מעשיה' כעה"ו ורואין בין מחיצה למחיצה אלה לאלה כמוכן עששיות דולקות בווהר המחיצה אשר מבחוץ היא מחיצה מוכנת על מתכונתה כמראה אש לכנה ואין אש זולתי למראית העין. ובכל יום ויום על החומה הזאת ורואין כי עיפות מצפצפות ככל מיני זמר כגון בבוקר. ואמר חנוך כי ראה אותם ואין ידוע

Dann folgen Details über die drei Mauern. מי הם ומה עניינם

XVII.

Erzählung von Abraham¹⁾.

(Hebräischer Text S. 118 — 119.)

Bereits im 1. Theil unseres „*Bet ha-Midrash*“ S. 25 — 34 haben wir eine „Erzählung von Abraham“ mitgetheilt und in der Einleitung (das. S. XVI) bemerkt, dass sie nach dem Arabischen gearbeitet sei. Die vorliegende „Erzählung“ ist dem Pentateuch-Commentar *Bechaji ben Ascher's* 25 ed ed. Ven. entlehnt, der sie einem Midrasch — wahrscheinlich dem „*Bereschit Rabbati* des R. Mose

¹⁾ Vergl. *Steinschneider Bibliotheca hebr. Bodlej.* col. 609, no. 3877.

ha-Darsahan“ (s. *Zunz a. a. O. S. 287 ff.*) — entnommen hat²⁾ und die in *צאינה וראינה* Aschn. לך לך jüdisch-deutsch wiedergegeben ist. Sie ist aus einem grössern selbständigen *מעשה אברהם* abgekürzt, wofür folgender Umstand spricht. Unter den *arabischen* Handschriften, die Prof. *Tischendorf* aus *Kahira* brachte, befindet sich auch eine „Erzählung von Abraham (قصة ابراهيم ابونا עא"ם)“, die mit der hier mitgetheilten übereinstimmt, nur dass sie ausführlicher ist. Wir theilen hier eine Probe mit. Der Anfang lautet: קאלו אל עולמא אליהום אל סלאם אן לילה אן אתואלד אברהמים אבונא עא"ם טהר כוכב פי אל סמא אלדי לם טהר מתלהו קט אבדן צויצאיי אן עטים ואסמהו אל משתרי וכאן חואליה ארבע כואכיב ונמרוד אל מלך ואקף מע אל זורא בחועו לחתא צארו אל כואכיב אלדי הום חואלין אל משתרי פי קאם צאר אל משתרי ובלע אל כואכיב אלדי כאנו חדארה זאל מלך נמרוד בינצור פי קאל אל מלך איש הארה ומא יכון הארה אל אמר א עטים פי קאלו להו אסאל אללה ת"ע בקא אל מלך יסתעגב פי גאב אל עולמא זאל עארפין פי קאלו להו יא מלך מא הו אלא ולד פי הארל בלד אתואלד אל לילה והו יועסא לאל מלך ויבקא להו אל חוכם זאל אסתטאעה זאל עז זאל שרף וכול הארה מן ענד רב אל אעלמין ותכון לרהו סאמען פי אל אעלם ועליה ידיה תכון דרייתהו מוכרכא וימליך אל דונייא ויחברדו גמיע אל אומם פי גאויב אל מלך נמרוד וקאל אן כאן דל כלאם צחית והו כמא קולתו פי נצאוור עלא הארל ולד ונקחלוהו וכאן תרח אבנה וזיר מן אל זורא בחוע אל מלך נמרוד והו קאצר פנאתהום פי גאויב תרח וקאל אללה אללה יא איהו אל מלך זאל אעלם יקול לאן דל כלאם כתאע אלדי זאר פל דונייא לאנסאן צעיף מסכין זאגב יעטיכום ולדהו חתא תקחלוה פי גאויבנה אל זורא אליה תרח וקאלו להו אן אחסן ראינא ענד אל מלך פי יעטי לאבנה תוקלהו דהב ונקחלוה פי גאוב אל מלך וקאל אלגולאם אלדי אתואלד אל לילה נאכדוה נקחלוה ונעטי לאבנה תוקלהו דהב מתל מא קולתו לאגל יטיב כאטר אבנה פי גאוב תרח וקאל לאנהו כאן מן זורת נמרוד ונמרוד אל מלך לם כאן יערף אן דל ולד אלדי אתואלד אן הו אבן תרח פי קאל אל מלך לאל זורא איש אל ראיי אלדי שורתו עלייא לנעמלהו פי קאמו קאלו להו מתל לפרץ (פרס 1.) וקודאמהו שעיר פי גאויבהום ואחד מן אל זורא וקאל

²⁾ Bechaji leitet sie mit den Worten ein: ובמדרש אני: השם אשר הוצאתיך מאור כשדים.

להיום פי אדא קתלתו האדל פרץ (פרס 1.) אל שעיר מן יאכולהו
 וכולך אנתו אדא אכרתו האדל ולד וקתלתוהו ואעטיתו לאכורה
 חוקלהו דהב איש ינפעוהו האדל דהב עואץ אל ולד והאכרדא למא
 קין קטל קבל אבוה פי מא מאת איש אפאר לאבוה מא כסראהו
 פי שאמו כבר אינו אבן רזרח פי סאלו אלא רזרח וקאלו להו
 האדל ולד אלדי אתואלד דיק אל לילה אווא לך יא תרח פי
 גאויכהום תרח וקאל נעם זאד לי ולד ומאת פי רצו וגאויכוה אל
 חורא וקאלו להו אחנא לס קולנא לך פי אל מאיית שאיי אלא פי
 אל חי אלדי אתואלד לך פי גאפלהום חרר וארואו באל מוכפי
 אלא מנולהו ואמרהום באין יכפו אל צני אל מולוד מע אל דאייה³⁾
 פי אל מנארה פי צאר מוכפי פי אל מנארה מודת תלת עשר
 סנת מע דאייתהו:

פלמא אנתשא אל גולאם וכוכר קלילה מן אל זמאן וכרנ
 אלא אל דונייא לינצור תדכירהא וישרוף לאמורהא לחתא יחקק
 עבאדת אללה תע' פי דאך אל נהאר אלדי כרנ בצצאיי (?) אל
 דונייא פי שאך אברהים פי כאלהו אנהו רב אל אעלמין פי וקפ קד
 שואייה לקדר מא שרקת אל שמס וצאייהא פי שך אברהים פי
 כאלהו אנהו מולאהא וחאכם עליהא פי לענד מוגיב אל שמס
 אשרקת אל קמר ואל כואכיב פי קאל לנפסהו האדהי אל סולטאן
 והאדהי עסכרהו להאדהי תועלח אל עבאדה פלמא אצבח אללה
 באל צבאח וטהרת אל שמס קאל אללה לא שך אן עליהום ולי
 וסאייד יוהמורהום יגיבו ויחצרו פי להו תועלח אל עבאדה פלמא
 ערף אללה נייאתהו וטאעטהו ושוכרהו פי תונאלה עלי אל קודרה
 וקאל להו יא אברהים אנא כאלק אל דונייא וסאייר מא פיהא
 פי לענד דלך אל וקת נתק אברהים באל וחדאנייה ואל חקקייא
 וקאל תבארך אללה רב אל עאלמין עאלם אל אצראר מוזאין אל
 סמא באל אנואר ואל אפלאך באל וקאר כאלק אל עמאר ואל
 אקפאר אל עזיז אל גבאר אל עטים אל קהאר להא (להו 1.) אל
 Dann folgen die Erzählung, wie er die Götzen zertrümmert, weil
 sie nicht reden konnten, ein grosser Dialog zwischen
 Abraham und Nimrod, die Errettung aus dem Feuerofen,
 der Tod Haran's und die Namengebung *Abraham*.

³⁾ Nach dieser Darstellung wurde also Abraham nicht
 durch ein Wunder, sondern von seiner *Amme* (امية)
 genährt.

XVIII.

Die Perle Rab's.

(Hebräischer Text S. 120 — 122.)

Dieses von *Elija de Vida's* in ראשיה חכמה, 40 ab ed. Amst. nach einer alten Handschrift als מרגניחא של ר' mitgetheilte, im אור קדמון (Ven. 1718) und in *Elija ha-Cohen's* מוסר שבט Cap. 7 aber als מרגניחא דבי רב veröffentlichte Stück athmet eine strenge Askese und ist, den Anfang ausgenommen, sehr späten Ursprungs.

Ich trage hier noch einiges zu מדרש חמורה (Bet ha-Midrasch I, 106 — 114) nach. Dieser Midrasch ist auch in dem ס' הפרדס לרש"י (Const. 1807) abgedruckt und dort steht die in unserer Ausgabe (S. 110) fehlende חמורה ד', die — nach einer Mittheilung des Herrn *Rosenthal* in Hannover — also lautet: המורה ד' עץ לעקור נטוע כנגד לעושה: נפלאות. מוציא לח מיבש ועליו מעצים ומרוה את הנטיעה ומגדלה ואין אחר זולתו שנ' כי אני ה' הפרחתי עץ יבש הובשתי עץ לח: אני ה' דברתי ועשיתי כל"ח

Verzeichniss

der in dem 1. und 2. Theil des „Bet ha-Midrasch“ benutzten Handschriften:

- 1) מדרש אבא גוריון, cod. hebr. 32 der Hamburger Stadtbibliothek.
- 2) מדרש מגלה אסתר, derselbe cod. ders. Bibliothek.
- 3) דרש לחנוכה, cod. hebr. 12 der Leipziger Rathsbibliothek.

- 4) סדר יצירה הולד, ders. cod. ders. Bibliothek.
- 5) ס' זרובבל, cod. hebr. 38 ders. Bibliothek.
- 6) ס' זרובבל, cod. hebr. 12 ders. Bibliothek.
- 7) מס' היכלות, cod. hebr. in *meinem* Besitze.
- 8) ס' משכן העדות von R. Mose de Leon, cod. hebr. in *meinem* Besitze.
- 9) אוחוז ממשיח ממדרשי רב האי גאון, cod. hebr. 17 der Leipziger Rathsbibliothek.
- 10) מדרש אלה אזכרה, cod. hebr. 134 der Hamburger Stadtbibliothek.
- 11) ס' חנוך, cod. hebr. Oppenh. 1061 Q.
- 12) סדר גיהנם, cod. hebr. 21 der Leipziger Rathsbibliothek.
- 13) قصة سيدنا مשה עא"ס, cod. arab. im Besitze des Prof. Tischendorf in Leipzig.
- 14) قصة ابراهيم ابونا עא"ס im Besitze Desselben.

מדרשים קטנים ואגרות שונות:

דברי הימים של משה רבינו ע"ה:

בשנת מאה ושלושים שנה לרדת בני ישראל למצרים מקץ ששים שנה לאחר שמת יוסף חלם פרעה חלום אחד והנה בחלום זקן אחד עומד לנגדו ובידו מאזנים והיה מעלה כל דרי מצרים אנשים ונשים וטף בכף אחד של המאזנים והיה משים בכף שנייה טלה אחד והטלה מכריע לכל אנשי מצרים והוא משתאה ומהרהר בלבו הפלא ופלא גדול על המראה הגדולה הזאת ויקץ פרעה והנה חלום ויקבוץ לכל חכמי מצרים ואת כל חרטומיו ויספר פרעה להם את חלומו ויראו כל העם מאד מן החלום עד שכא א' מן השרים לפני המלך ויאמר לפניו זה החלום רעה גדולה הוא למצרים ובהלה ויאמר לו המלך ומה היא ויאמר לו בן יולד לבני ישראל שיחריב כל מצרים ועתה אדוני המלך איעצך עצה טובה שתצוה שכל בן שיולד בבני ישראל יהרגו אותו ואולי לא יקום זרע החלום ויטב הדבר בעיני פרעה ובעיני עבדיו ויקרא מלך מצרים למילדות העבריות וכו' ותראנה המילדות כי חיות הנדה דומות לחיות ואינן צריכות למילדות. ויצו פרעה לכל עמו וכו' ויהי כאשר שמעו בני ישראל את הדבר הזה אשר צוה פרעה להשליך הבנים היאורה ופרשו מקצת העם מנשיהן ומקצתם דבקו בהן ללדת בנים ותעוובני' ילדיהן על פני השרה וה' אשר נשבע לאבותיהם לחת זרעם כעפר הארץ שלח להם

II.

מלאכיו לרחוץ אותם ולסוכם ולהחיתלם ולשום שני חלקי אבנים
 מן הא' יונק חלב ומן הב' אוכל דבש ומגדל שערותיהם עד ארכובותיהם
 למען יתכסו מהם ולעדנם ולפנקם בחמלתו עליהם. ויהי כחמול
 הש"ית עליהם ובקש להרכותם על פני כל הארץ צוה לחבל ארצו
 לקבל אותם ולשמרם עד שיגדלו ואח"כ ותפתח הארץ ותקיא אותם
 ויציצו כעשב הארץ. וישוכו איש אל אביו ואיש אל משפחתו וידבקו
 בם ועוד היו עושין סוכות בארץ בקרקע וטומנים אותם שם והיו
 המצריים חורשין על גביהן ואינן יכולין להויקם כדכתיב ע"ג חרשו
 חורשים וכ':

איש לוי היה כארץ מצרים ושמו עמרם בן קהת בן לוי בן
 ישראל ויקח האיש את יוכבד דודתו לו לאשה ותהר האשה ותלד
 בת וחקרא שמה מרים כי בעת ההיא החלו המצריים בני חם למרור
 חיי בני ישראל. ותהר עוד ותלד בן וחקרא שמו אהרן כי בימי
 ההריון החל פרעה לשפוך דמי זכריהם ארצה ומהם השליך ליאור.
 וה' הטת חסד עליהם ולא מת אחד מהם מאשר היו משליכים
 היאורה והיה מחייתם מהקב"ה. ואשר היו משליכים בשדה היו
 מכלכלים אותם מלאכי השרת ומצילין אותם לאבותם בחורים
 גדולים. ויהי בהשמע דבר המלך ודחו להשליך הבנים היאורה
 ורכים מעמי הארץ היו פורשין מנשותיהן ויפרד ג"כ עמרם מאשתו.
 ויהי בעת ההיא מקצת שלש שנים ותהי רוח אלקים על מרים
 ותנבא בתוך הכיר הנה בן יהיה נולד לאבי ולאמי בפעם הזאת
 שיושיע את בני ישראל מיד מצרים. ויהי כשמוע עמרם את דברי
 הילדה ויקח את אשתו אשר פירש ממנה בעת הגזרה מקץ ג' שנים.
 ויהי מקץ ג' חדשים ותהר יוכבד ותלד בן ובעת לידתו נתמלא הבית
 אורה גדולה כאור השמש והירח בעת זורחם. ותרא האשה את הילד
 כי טוב הוא ונחמד למראיה ותצפנהו ג' ירחים כדרך משכבה:
 בימים ההם הערימו סוד כל מצרים לאבד כל היהודים ותלכן נשי
 מצרים ארצה גושן אשר שם בני ישראל ותשאנה גוריהם על כפיהם
 עד לא ידעו לדבר ובלדת האשה הישראלית את הילד ותצפון את
 בנה מפני המצריים לבל ידעו המצריים עת לדתה לבלתי השחיתם.
 והיו באות נשי מצרים גושנה וילדיהן אתם וכבוא המצריות בבית
 העבריות והיה הילד מצרי מגמגם בלשונו והילד העברי הצפון בדרך
 משכב אמו עונה אותן ככתבן וכלשונו והיו הולכות המצריות ומגידות
 לבעליהן ובעליהן למלכם והיה שולח פרעה שוטרו ולוקח את הנערים:

ויהי כמשלש חדשים אשר ילדה יוכבד את הילד ויודע הדבר ביתה
 פרעה ותמהר האשה טרם בא השוערים ותקח חבת גומא ותשם בה
 את הילד ותשם בסוף על שפת היאור. ותחצב אחותו מרחוק וישלח
 אלקים חום גדול ושרב בכל ארץ מצרים וישרוף בשר האדם כחום
 השמש בגבורתו ויצר להם מרוב החום וחרד בה פרעה לרחוץ על
 יד היאור וגם כל נשי מצרים כמשפטן הזה. ותרא בת פרעה התיבה
 שצפה על פני המים ותשלח את אמתה ותקחה ותפתח ותראהו את
 הילד והיו באות נשי מצרים ההולכות על שפת היאור להניקהו ולא
 רצו להניק אצלם מאח השם היתה זאת להשיבו אל שדי אמו.
 ותאמר אחותו לבת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות
 ותאמר לה לכי ותלך ותקרא לאמו. ותאמר לה היליכי את הילד
 והניקהו לי ואני אחן את שכרך שתי כספים ליום. ויהי מקץ שנתיים
 ימים ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לכן ותקרא שמו משה כי מן
 המים משיתהו. ואביו קרא לו חבר כי בעבורו נתחבר עם אשתו.
 ואמו קראה לו יקותיאל כי הניקה אותו משריה. ואחותו קראה לו
 ירד כי ירדה אליו אל הנגר לראות מה יהיה בסופו. ואהרן קרא
 לו אבי זנוח כי זנח אבי את אמי והושיבה בעבור זה. וקהת זקנו
 קרא לו אבי גדור כי בעבורו גדר אלקים פרץ בישראל אשר לא
 הוסיפו עוד המצריים להשליך בנים היאורה. ומניקתו קראה לו אבי
 סוכו כי האלהים יצפינהו בסוכה מריב המצריים. וישראל קראו לו
 שמעיה בן נתנאל כי כימיו שמע אלהים את נאקתם: בשנה הג'
 ללדת משה ופרעה יושב על השלחן לאכול והגבירה יושבת מימינו וכתיה
 בחו משמאלו ושריו ועבדיו יושבים לפניו והנער יושב עם כתיה בת
 המלך ויושט הנער ארץ ידו ויקח העטרה מעל ראש המלך וישם
 אותה על ראשו ויכהל המלך והשרים על הדבר הזה ויחמהו איש
 אל רעהו. ויען כלעם הקוסם אחר משרי המלך ומיועציו ויאמר זכר
 אדוני המלך החלום אשר חלמת ואשר פחר לך עבדך הלא תדע
 כי העלם הזה מילדי העברים הוא ורוח אלקים בו ומחכמתו עשה
 זה וזה הוא שיחריב את מצרים. ועתה יצוה המלך מהרה ויסירו
 את ראשו ויטב הדבר בעיני המלך ואוהביו. וישלח הש"י מלאך
 נברואל ונדמה כאחד משרי המלך ואוהביו. ויאמר לו אדוני המלך
 לא טוב הדבר להמית נפש דם נקי כי אין לנער דעת. ועתה צוה
 ויביאו אבן יקרה לפניו וגחלת אש ואם יושים ידו ויקח האבן יקרה
 בידוע שהוא בן דעת ובן מוח הוא ונגעשה ממנו משפט. ואם יושיט

ידו ויקח הגחלת כידוע שאין בו דעה ופטור. ויראו כל חכמיו
ויאמרו טוב הדבר ויביאו לפניו אבן טובה והגחלת ויושט הנער
את ידו ויקח את האבן והמלאך דחף ידו ולקח הגחלת ויביאה
לפניו ויגע בשפתיו ובקצת הלשון ונעשה ככד פה וככד לשון ועל
זה ניצל. ויועץ המלך עם יועציו מה נעשה לבית ישראל אשר
הם רבים בכל יום ותאמר לו אשתו כטוב בעיניך עשה הלוא כל
הארץ לך היא. ויען כלעם ויאמר למלך הלוא תדע כי כל האומה
הזאת כל מעשיה בערמה ובמרמה היו. יעקב אביהם עקב
עשו אחיו ולקח את בכורתו ובא אל אביו במרמה ויקח ברכתו
ויברח אל לבן ונתן לו שתי בנותיו לנשים ושלל את צאנו וכל
נפשות ביתו. יצחק אביהם גר בגרר והכשיל אנשי המקום על
אשתו לאמר אחותי היא ולקח כל טובם וכספם והלך. וכן עשו בני
יעקב לשכם וחמור שאמרו להם שימולו ומלו וכיום הג' נכנסו עליהם
בהיותם כואבים והרגו אותם לפי חרב וכזו ושללו כל נכסיהם.
ועתה אם תשמע בקולי אל ההרגם בחרב רק תרכה עליהם ענויים
קשים שיהיו כלים מאליהם ויטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו. ויען
יתרו המדיני ויאמר לו אדוני המלך ידוע תדע כי כל מי ששולח
בהם ידו לא ינקה הלא ידעת אם לא שמעת מה נעשה לפרעה
על שלקח שרה אשת אברהם (וגם ליצחק) וגם מה שנעשה לארבעה
טלאכים על בן אחיו של אברהם ומה נעשה ללבן לא היה אדם
ששלח בהם ידו ונקה. ויקצוף המלך מאד על יתרו המדיני ויאמר
לו לך ברח לך אל מקומך והלך: ויהי אחר שהציל אלקים את
הנער משה ולא הרגוהו המצריים ויהי בבית המלך בלבוש מלכות
ואבן יקרה על ראשו וכל שרי המלך מנשאים אותו ומקץ ט"ו שנה
אשר גדל משה בבית פרעה הואיל הנער לראות פני אביו ואמו וירא
בסבלותם וירא איש מצרי מכרה איש עברי מאחיו. ויהי כראות
המוכה את משה וירץ אליו לעזרה כי משה גדול ונכבד היה בבית
פרעה ויאמר לו אדוני האיש המצרי הוה בא אל ביתי לילה
ויאסרני ויבא אל אשתי לעיני ועתה מכש נפשי לקחתה. ויהי
כאשר שמע משה את הדבר הזה הרע ויפן כה וכה וירא כי אין
איש ויך את המצרי ויצל את העברי מיד מכהו. וישב משה אל
בית המלך והאיש העברי שב אל ביתו ויהי כשוכ האיש הביתה
אמר לנרש את אשתו כי לא נכון לבוא עליה אחרי אשר הוטמאה
ותלך האשה ותגד לאחיה ויבקשו אחי האשה להורגו ויבוא וימלט:

וידי ביום השני ויצא משה אל אחיו וירא בסכלותם וירא
 איש וכו' ויאמר לרשע למה חכה רעך. ויאמר מי שמך לאיש שר
 ושופט עלינו הלהרגני אחה אומר כאשר הרגת את המצרי. וישמע
 פרעה את הדבר הזה ויבקש להרוג את משה ומסרו לקוסטינר
 להרגו ולא שלטה בו החרב ועשה הקב"ה נס עמו שנעשה ערפו
 כעמוד של שיש והוא שאמר משה כשנולד אליעזר כי אלהי אבי
 בעזרי וכו' והוא שאמר לו הקב"ה כשסרב בשליחותו של מקום ואמר
 לו שלח נא ביד השלח ואמר לו הקב"ה (שלח נא ביד השלח) מי
 שם פה לאדם או מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על
 המצרי או מי ישום אלם מי שם את פרעה אלם שלא נתאמץ
 במצות הריגתך או חרש או משרתיו חרשים שלא שמעו במצותו עליך
 להרגך מי עשאן עורים שלא ראוך כשברחת מן הכירה ונמלטת.
 ומה עשה האלהים וישלח את מיכאל שר צבא מרום ודמותו כדמות
 שר הטכחים. ויקח חרבנו והמית שר הטכחים כי נהפך דמותו לדמות
 משה ויחוק המלאך ביד משה ויוציאהו ממצרים ויניחהו מחוץ לגבול
 מצרים רחוק מהלך ג' ימים:

וישאר אך אהרן ויתנבא בתוך מצרים וידבר אל בני ישראל
 לאמר איש שיקוצי עיניו השליכו וכגילולי מצרים אל תטמאו הה"ד
 וימרו בי בירת ישראל ולא אבו שמוע ויאמר ה' להשמידם לולי
 משה כחירו וזכר ברית אבותם אברהם יצחק ויעקב. ויחוק יד פרעה
 עליהם לענותם הלוך וקשה על בני ישראל וילחצם עד עת שלח
 דברו ויפקדם. וכשראה בלעם שלא נעשתה עצתו ולא יצא הדבר
 לפועל לכלות את בני ישראל כפי מחשבתו הרעה אשר חשב ויצא
 ממצרים וילך לו למלך ניקנוס עם שני בניו ינים וממרים ומלך
 ניקנוס הוא מלך אדום: בימים ההם היחה מלחמה בין כוש ובין
 בני קדם וישב ממנו שבי גדול ויכנעו מפני כוש ויהי בצאת ניקנוס
 להלחם בבני קדם ויעזוב בלעם הקיסם בן לבן הארמי ושני בניו
 ינים וממרים לשמור את העיר וישבו שם (ודלת הארץ אתם) ויועץ
 בלעם עם עם הארץ למרוד במלך ניקנוס לבלתי חת בוא העירה.
 וישמעו אליו עם הארץ וישבעו לו וימליכו אותו עליהם למלך. ואת
 בניו הפקיד עליהם שרי צבאות בראש העם ויגבהו החומות משני
 צדי העיר ומן העבר השלישי חפרו בארות רבים לאין מספר ושימו
 שם מי הנהר הסובב את כל ארץ כוש ומן העבר הכ' קבצו נחשים
 ועקרבים רבים בלהטיהם ואין יוצא ואין בא אל העיר. ויהי בשוב

ניקנום וכל שרי החילים מהמלחמה וישאו עיניהם ויראו חומת העיר גבוהה מאד ויחמהו איש אל רעהו ויאמרו כיניהם ראו בני העיר כי נתאחרנו במלחמה ויגבהו חומת העיר ויחזקוה לכלתי בא אליהם מלכי כנען. ויהי כאשר קרב אל העיר ויראו שערי העיר סגורות ויקראו לשוערים לפתוח אליהם לבוא העיר וימאנו השוערים לפתוח להם במצות בלעם הקוסם ולא נתנום לבוא העירה ויערכו מלחמה בפתח השער ויפלו מחיל ניקנום מאה ושלושים איש ויהי ביום הבי' נלחמו מעבר הנהר ויביאו שלושים פרשים רוכבי סוסים דרך הנחל ויטבעו בתוך הבורות וימותו. ויצו המלך לעשות רפסודות לעבור כם ויעשו כן וכבואם אל מקומות הבורות המים מתגלגלים ויטבעו עוד ביום ההוא מאתים איש:

ויהי ביום הג' ויבואו מן העבר אשר שם הנחשים והצפעונים ולא יכלו ליכנס אל העיר ויהרגו הנחשים מהם ע"ו איש ויחדלו מלהלחם על כוש ויצור עליה ט' שנים אין יוצא ואין בא. ויהי בהיות המצור על כוש ברח משה סמצרים ויבוא אל מחנה ניקנום מלך כוש ומשרה בן שלושים שנה בכואו אל מחנה ניקנום הצרים על כוש והימים אשר צר ניקנום על כוש ט' שנים. ויהי משה הולך ובא עמהם וימצא חן בעיניהם ויאהבו המלך וכל השרים וכל חיל המלחמה כי הוא הולך וגדל ונזי קומחו רמתה לחמר ויאהבו המלך מאד וישמהו שר צבא וישבו שם ימים רבים עד שחלדה המלך ניקנום וימת. ויאמרו עבדיו מה נעשה אם נעלה מעל העיר ירדפו אחרינו ויכרתו את שמנו ועתה טוב לנו למות כמצור משוכ לארצנו כשוכ העם הנכלמים ויועצו יחדו להמליך עליהם את משה למלך כי אין כמוהו בעם. ויעשו כן ויתנו לו למשה הגבירה אשת ניקנום ויזכור משה את ברית ה' אלהיו ולא קרב אליה וישם חרב בינו לכינרה ולא חטא עמה. ויהי ביום הג' למלכו ויאמרו לו עבדיו חן לנו עצה ודבר מה נעשה כי ט' שנים זה לא ראינו נשינו וטפינו ואנו מחאזים לראותם. ויאמר להם משה אם תשמעו בקולי תשלחו ותשובו אל בתיכם לשלום ויאמרו לו כל אשר הצונו נעשה. ויאמר להם ההרה לכו וקחו לכם מאפרוחי החסידה כל א' וא' מכם וילכו מהרה ויעשו כן. ויאמר להם למדוי לצוד ציד כדרך בני הנץ ויעשו כן ויאמר להם רבבו איש על סוסו ולכשו השריונות וקחו לכם איש כלי מלחמתו וכבואו אחרי מן הצד אשר הנחשים שם ובעת אשר יצאו הנחשים השליכו עליהם אפרוחי החסידה ויאכלום ונקח העיר ויעשו

בן ויקרבו אל העיר ויכוה לפי חרב. וזכראות בלעם בן בעור כי נלכדה
 העיר עונן ונחש ופרח באויר הוא ובניו וינוסו אל מצרים אל פרעה
 וישבו עמו וישבו איש לביתו וזכראות העם כי המלך הושיעם וכעצתו
 הטובה נתפסה העיר ויאהבוהו מאד וירא משה את ה' אלהיו ולא
 סר מחוקות אבותיו אברהם יצחק יעקב ע"ה ימין ושמאל והימים אשר
 מלך משה על כוש מ' שנה:

י"ד היום והוא יושב על כסאו והגבירה יושבת אצלו ותאמר
 הגבירה לשרים ראו המלך אשר המלכתם עליכם זה מ' שנה ולא
 קרב אלי ועתה שימו עליכם מלך בן אדוניכם ניקנוס כי לו משפט
 המלוכה ולא תמליכו עליכם איש נכרי. ויאמרו כל שרי החיילים
 למשה טוב אתה בעינינו מאד אך כל עם המדינות יועצים להמליך
 עליהם בן אדניהם. ועתה קח לך עושר ונכסים ולך מעמנו ושוב
 אל מקומך בשלום. וילך משה לארץ מדין וישב על הבאר ולכהן
 מדין שבע בנות וכו' עד אשר הואיל משה לשבת את האיש א"ל רעול
 מאין חבוא מה ארצך ואי מזה עם אתה ויאמר לו אני משה ויספר
 לו כל המוצאות אותו במצרים או אמר בלבו יתרו זה האיש אשר
 שלח ידו בכתר המלך ועתה אקחנו ואמסרהו ביד פרעה ויצו לכלכלו
 בלחם צר ומים לחץ וימצא חן בעיני צפורה בתו ותחמול עליו ובכל
 יום ויום מעת לעת היתה מספקת לו לחם ומזון וישב שם שבע
 שנים. והי מקץ שבע שנים אמרה צפורה לאביה השכני והאסור
 אשר השלכת לבור זה כמה ימים ושנים הלוא תדרשנו כי בכל יום
 צועק עליך לאלהיו והיה בך חטא. ויאמר לה יתרו מי שמע כזאת
 אדם שלא אכל ושחה זה כמה שנים עודנו חי הלכו לבית האסורים
 ומצאוהו עומד על רגליו ומתפלל לאלהיו ויוציאוהו משם:

בימים ההם צוה יתרו שיעבירו קול בכל ארצותיו שכל מי
 שיבוא ויחלוש המטה הנטוע בגנו שיתן לו צפורה בתו לאשה והיו
 באים מלכים ושרים גדולים וגבורים ולא יכלו לעקור המטה ואחר
 שהוציא משה מבית הכלא היה מתהלך בגן וראה שם את המטה
 מוצב ארצה והוא של סנפרנון וחוקק עליו שם המפורש וישם משה
 ידו על המטה ויעקרהו ממקומו במהר' והי למטה בכפו וישב לבית
 והמטה בידו וזכראות יתרו המטה ביד משה חמה מאד ויתן לו את
 צפורה בתו לאשה ותלד בן ויקרא את שמו גרשום ומשה בן ע"ז
 שנים בצאתו מבית הסוהר. צפורה הלכה בדרך הצדקניות שרה ורבקה
 רחל ולאח ותלך בדרך ה' כאשר צוה עליה משה בעלה:

ומשה היה רועה את צאן יתרו וה' אמר לזכור השבועה אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב ונראה למשה בסנה הש"ית וישלחהו לפרעה לעשות אותות ומופתים וישב אל חותנו ויאמר לו אלכה ואשוב' א אחי אשר במצרים ויקח משה את אשתו ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' על דבר אשר לא זכר למול את בנו ונפל לפני המלאך ותקח צפורה צור מחרודי צורים ותמל את בנה ותמלט את בעלה ובנה מיד המלאך: ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו וישא אהרן את עיניו וירא את בנו ואת אשתו ויאמר מי אלה לך ויאמר משה אל אהרן הילדים אשר חנן אלהים אותי בארץ מדין וירע הדבר מאד בעיני אהרן ויאמר אל משה על הראשונים אנו מצטערין ואחה בא להוסיף עליהם ויאמר משה לאשתו לשוב אל בית אביה ותעש כן ואחר כן באו משה ואהרן מצרימה ויבואו לבית פרעה והיו בשער בית פרעה שני כפירים שאין שום אדם יכול לקרב מהם לשער המלך מפחדם שהיו טורפים למי שרואים אותו עד שיבוא רועה הכפירים ויסירו אותם. ובעת ששמעו שבאו משה ואהרן שומרי הכפירים התירום והניחום על פתח השער בעצת בלעם הקוסם וחרטומי מצרים וכבוא משה ואהרן לפתח השער ויט משה את מטהו על הכפירים ושמחו לקראתו ויבואו אחריו והיו שוחקים לפניו כשחוק הכלבים עם בעליהם בעת בואם מהשדה. ובעת שראה כך פרעה ועבריו יראו מאד מפניהם ויאמרו להם מה המעשה ומה אתם רוצים ויאמרו אלהי העכרים נקרא עלינו לאמר שלח עמי ויעבדוני א"ל פרעה שוכו לפני מחר ואשיבה לכם דבר ויעשו כן ויצאו וילכו. אחרי כן קרא פרעה לחכמים ולחרטומים ולמעוננים ולקוסמים וכיניהם בלעם ויאמר להם בלעם איך קרבו אל השער ולא טרפו אותם הכפירים א"ל פרעה באו ולא עשו בהם כלום משחקים עמם כאלו הם גדלום ושמחו עמהם כשמחת הכלבים עם אדוניהם כאשר גדלום בנעוריהם. ויאמר בלעם אין או כ"א כמונו ועתה שלח לקרוא אותם ולהווכחה יחדיו לפניך. וישלח לקרוא להם ויצאו משה ואהרן וקני ישראל ויבואו לפני המלך וידברו אליו כדברים אשר דברו אליו ומטה האלהים בידו ויאמר להם פרעה ומי הוא אשר יאמן אתכם. ויבוא משה ואהרן ויעשו כן כאשר דבר ה' להם וישלך אהרן מטהו לפני פרעה ולפני עבריו ויהי לתנין ויקרא פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם כן וישליכו איש מטהו והיו לתנינים ויקם מטה אהרן ויבלע מטות

החרטומים ויען בלעם וחרטומיו אין זה פלא ותמחה וגזומא מתנינך
 שבלע החנינים שלנו כי חוק בכל העולם שחיה בולעת חיה אחרת
 אם הרצ' שנדע כי רוח אלהים השלך מטך לארץ ואם מטך בעודנו
 עץ יבלע פוטותנו והם עצים נדע כי רוח אלהים עמך ויעשו כן וישליכו
 איש מטהו ויהיו לחנינים ואחר שחזרו כמו שהיו בתחלה בלע מטה
 אהרן ארץ מטוחם. אז צוה פרעה להביא כל ספרי מצרים ולחפש
 אולי ימצאו שמו של הקב"ה ויחפשו ולא מצאו לפי שהם ספרי
 טעור ויאמר להם חפשתי בכל ספרי ולא מצאתי שם אלהיכם
 ויאמרו ה' אלהי העברים נקרא עלינו אז אמר פרעה מי ה' אשר
 אשמע בקולו ויאמר משה הוא צונו שנלך דרך שלשת ימים ונבחה
 לה' אלהינו. כי מיום שירדו ישראל למצרים לא זכחנו לו ואם
 אינך משלח כמה צרות רעות ורבות ומגפות ישלח בכם. ויאמר
 להם מה כחו ונבורתו של אלוה זה ויאמרו לו עושה שמים וארץ אור
 וחושך ים ויבשה ובהמות וחיות וכל העולם חל וזע מלפניו והוא יקח
 ארץ כוחך וישיבך עפר אל האדמה ויחר לפרעה עליה ויאמר כל
 אלה האלוהות לא יוכלו לעשו כאשר עשיתי אני לי יאורי ואני
 עשיתיני ויחר אפו ויגרש אותם ויאמר להכניד עולם. ויביא ה'
 עליהם נגעים גדולים עשרה שהם נחשכים כמאחים וחמשים מכות:
 מכה א' הביא עליהם הקב"ה דם מפני שהיו מונעים בני ישראל לעשות
 טבילה לכך הביא עליהם דם: מכה ב' הביא עליהם צפרדע שהיו
 נופלות במשארותם ובחדרי משכיותם ומשכבם ומרקדין ומנגנין בחוד
 מעיהם והיתה מכת צפרדע קשה מכולם ולפיכך הביא צפרדע לפי
 שהיו המצריים אומרים לישראל לכו וצדו לנו דגים לפי הביא
 עליהם צפרדע: מכה ג' הביא עליהם כנים כרום אמה על הארץ
 וכשהיו המצריים לוכשים בגדים נקיים מיד מתמלאים כנים לפי שהיו
 המצריים אומרים לישראל לכו וטאטו וככדו בתינו וחצרותינו ושוקינו
 לכך נהפך להם לכנים: מכה ד' הביא עליהם ערוב מאריות וזאבים
 ונמרים ודובים וחיות רעות ונכנסין לבתיהם של מצרים וסוגרות
 דלתות בתיהם והקב"ה שולח חיה מן האדמה ששמה סילוני והיתה
 נכנסת בחלונות ופותקת הדלתות והיו דובים ונמרים ואריות וזאבים
 נכנסים ואוכלים המצריים ותינוקות בערסה ומפני מה הביא עליהם
 לפי שהיו המצריים אומרים לכו רעו את בהמותינו לפיכך הביא
 עליהם ערוב ודבר שימותו כל בהמתם והיא מכה חמישית: מכה ו'
 הביא עליהם שחין באדם ובבהמה ומפני מה הביא עליהם שחין לפי

שהיו המצריים אומרים חקנו לנו מרחצאות לעדן גופנו ועצמנו לפיכך
 הביא עליהם שחין לחמם את בשרם ומגררין את גופם כחיכוך
 גדול: מכה ו' הביא עליהם ברד ומפני מה הביא עליהם ברד לפי
 שהיו המצריים אומרים לישראל לכו וחרשו וזרעו לנו את שדותינו
 לכך הביא עליהם ברד שישבר האילנות והזרעים: מכה ח' הביא
 עליהם ארבה לפי שהיו שנוו כשני ארבה ומתלעותיו מתלעות לביא
 ומפני מה הביא עליהם ארבה לפי שהיו המצריים אומרים לישראל
 לכו ונטעו לנו אילנות ושמרו ארץ פירותיהם לפיכך הביא עליהם
 ארב' שיאכל מה שנשאר מהברד: מכה ט' הביא עליהם חשך של
 גיהנם מי שהיה יושב לא היה יכול לעמוד ומי שהיה עומד לא
 יוכל לישב מפני כובד החושך ומפני מה הביא עליהם חשך מפני
 שהיו פושעים בישראל ובקש הקב"ה להמיחם בג' ימי אפילה כרי
 שלא יראו המצריים במפלהן של ישראל וישמחו עליהם: מכה
 עשירית זו היא מכת בכורות ואר"ל קודם שהביא עליהם המכ' הלך
 משה לפרעה ואמר לו דע כי בכורי מצרים ימותו כלילה הזו
 החחיל להלעיו עליו ואמר לו כמה בכורות במצרים לא יש ג' מאות
 והטפשים לא ידעו כי כולם בכורות מפני שהיו שטופים בזמה והיו
 כולם ממורים כל א' וא' היה בקור לאביו. וכן הלך משה אצל בכורים
 ואמר להם כה אמר ה' בחצות הלילה אני יוצא בחוך מצרים ומת
 כל בכור בארץ מצרים מיד הלכו כל א' וא' אצל אבותיה' דעו כי
 כל המכו' כולם שאמ' משה כולם באו ועתה אומר ומת כל בכור
 בארץ מצרים השיבו אונת' אבות' וא"ל לנו אצל פרעה כי בכור
 הוא מיד הלכו אצל פרעה וא"ל שלח את העם הזה שאם לא
 תשלחם הלילה הזה ימותו כל בכורי מצרי' א"ל פרעה מי אמר לכם
 שתבואו ותדברו עמי א"ל אבותינו אמרו לנו הדבר הזה א"ל לנו
 והרגו איש את אביו אני אומר או נפשי או נפש שונאי ישראל
 תצא ואחם אומרים לי לשלחם. מה עשו בכורי מצרים נטלו איש
 חרבו כמצות המלך פרעה והרגו את אבותם שנאמר למכה מצרים
 בכמוריהם. ואח"כ בחצי הלילה הכה בהם כל בכור באדם ובבהמה
 ואף צורתם שהיתה חקוקה מחה אותה הקב"ה וישאילום כסף וזהב
 וסוסים ובגדים ושמלות כמו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו וגם את
 הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ואח"כ ויוציאם
 בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל: ויהי בהוציאם ממצרים זכרו ישראל
 על השבועה שהשביעם יוסף ואמר פקוד פקוד אלהים אתכם

והעליתם את עצמותי מזה אחכם ומשה כתב שם המפורש והשליכו
 בנילוס וכתב עלי שור עלי שור מיד צף הארון ולקחו עמהם ארונו
 של יוסף וגם הארונות של השכטים העלו עמם וכל אחד ואחד נטל
 ארון אביו והלכו להם למדבר ויצאו עמהם עמים רבים ואספסופים רבים
 עלו עמהם וישבו להם במדבר. ואמר האספסוף הלוא משה אמר
 דרך ג' ימים נלך במדבר ועתה נשכימה יחד מחר אם יחזרו מוטב
 ואם לאו נעשה עמהם מלחמה וכשהגיע למחר אמרו למשה שהיום
 חוגג לפי שכבר עברו שלשת ימים אנחנו חוזרים אמר להם משה
 ה' אמר לנו לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם אמר להם בנדתם
 באדוניכם מיד עשו להם מלחמה ויקומו ישראל ויהרגו בהם הריגה
 גדולה והנשארים הלכו לפרעה ויגידו לו כי ברח העם וירדו העם
 וישיגו אותם חונים על הים ויבואו בני ישראל בתוך הים כיכשה
 ויבואו אחריהם פרעה וכל חילו וטבעו בים ולא נותר מהם איש
 זולתי פרעה מלך מצרים אשר נתן הודאה לאל חי והאמין בו שנאמר
 ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים ויצו הקב"ה למיכאל וגבריאל שרי
 מרום ויוציאוהו משם ויוליכוהו לנינה העיר הגדולה וימלוך פרעה
 על נינה ד' מאות שנה. ובני ישראל באו המדברה ויבוא אליהם
 עמלק בן אליפז בן עשו להלחם עמהם ועמו היו מאה אלף ושבעה
 ושמונים רבוא איש כולם היו קוסמים ובעלי אוב וידעוני וימסרם
 ה' כולם ביד משה עבדו וכיד יהושע תלמידו ויכום לפי חרב. ויבוא
 הכנעני מלך ערד וילחם בישראל וגם סיחון ועוג וכולם נפלו ביד
 ישראל ובאו בחדש הג' להר סיני ונתן להם הקב"ה תורתו הקדושה
 ודבר עמהם מן השמים ועשו משכן ואהל וארון ומזבח ומזבח
 לעולה ואהרן ובניו מקטירים ומכפרים עונותם של ישראל. והלכו
 במדבר מ' שנה לא בלו שמלותם מעליהם ונעלם מעל רגליהם
 ואוכלים מן כל ימי היוחס במדבר ארבעים שנה ובשנת הארבעים
 בחדש הראשון בעשור לח' מטה מרים ז"ל ובחדש שנים עשר בו'
 בו מת מרע"ה בן מאה ועשרים שנה ויקבור אותו בני מול בית פעור
 ויקם ה' את יהושע פרנס על ישראל והעביר ישראל את הירדן
 ולקח ארץ שלשים וא' מלכים וחלקה לישראל. ויתר דברי משה
 ואשר עשה הלוא הם כחובים על ספר דברי הישר:

הם דברי הימים של משה רבינו ע"ה:

מעשה יהודית:

ויהי בימי אליפורני מלך יון מלך גדול וחזק והוא כבש
מדינות רבות ומלכים חזקים והחריב טירותם והיכליהם שרף באש.
בשנה עשר שנים למלכותו שם פניו לעלות ולכבוש ירושלים עיר
הקדש וקיבץ ק"ך אלפי שולפי חרב וצ"ב אלף בעלי חצים ויאמר המלך
אליהם הנה עם בני ישראל אשר בירושלים משונים בדתיהם ואת
דתי המלך אינם עושים הוות בקרבם ולא ימיש מרחובם חוץ ומרמה
עתה קומו ונקומה עליהם למלחמה ולא יזכר שם ישראל עוד. ויען
מלך א' אשר היה כבוש חחרו ידו במלחמה ויאמר לו חדל לך
המלך מאלהי עולם אלהי ישראל אלהי האלהים ה' גבור מלחמה
מושל בגבורתו עולם עיניו בגוים חצפינה הסוררים להלחם עם עמו
ונחלתו לא ימלט. ולא עוד אלא שכל א"ה נקראו נכרים וישראל
הם עם קרובו ומי יגש ויערב אל לבו להלחם עמם. לך התכונן
במלכים הראשונים שעברו על שפשטו ידיהם בישראל מה עלתה
בהם כמו פרעה וסנחריב ויחר המלכים נבול הכול אתה וכל העם
אשר ברגליך ולא תוכל להלחם בישראל אשר מנשרים קלו מאריות
גברו הלא המרה הגבורים אשר מעולם אנשי שם. ויהי כשמוע
אליפורני המלך את דברי המלך ההוא ויקצוף המלך מאד וחמתו
בערה בו לאמר מי זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לאמר כי עם
בני ישראל רב ועצו ממני ואשר כח בהם לעמוד בפני חיילי רבים
כחול הים ומי בכל אלהי הארצות אשר הצילו את ארצם מידי כי
יציל ה' את ירושלים מידי ויהר האפו מאד ויצו לייסר את המלך
ההוא בשפטים גדולים כי דיבר מרה על עוצם חיילותיו לאמר כי
לא יעצרו כח בפני עם בני ישראל ויצו המלך לאנשי הצבא לאוסרו

בנחשתו ולהוליכו אל מחנה העברים לירושלים באף ובחמה ובקצף גדול לאמר ככה יעשה לאיש אשר דיבר טוב על ישראל קום לך אתם ואם באבדי את ישראל תפול גם עתה כמוהם כנפול בני עולה ויקחו אותו עבדיו ויביאו אותו מחנה ישראל פתח שערי ירושלים וישבו אל אדוניהם. והמלך בא ברחובות ירושלים אסור בכבלי ברזל וימצא שם שרי צבאות ישראל עוזיהו בן מיכה וכרמי ויתמהו איש אל אחיו וישאלו את פיו ויספר להם את כל אשר קרהו על כי דיבר טוב על ה' ועל ישראל עמו ואשר צוה המלך למסור אותו ביד ישראל להמיתו בחרב בהריק חרבו בישראל ואשר אמר ארדוף אשיג אריק חרבי תורישמו ידי וחירף מערכות אלהים חיים לאמר מי בכל אלהי הארצות אשר הציל את ארצו מידי כי יציל ה' את ירושלים. ויהי כשומעם שרי ישראל את דברי המלך רעדה אחזתם שם חיל כילדה ויבאו אל מקדש ה' וישתחוו לה' בככי וכצעקה גדולה ומרה לאמר ה' אלהי ישראל יושב הכרובים אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ הטה ה' אוגך ושמע פקח עיניך וראה ושמע דברי אליפורני אשר חירף מערכות אלהים חיים ומלך עולם אמנם ה' החריבו מלכי אשור את העכו"ם ואת ארצם ונתנו את אלהים באש כי לא אלהים המה כי מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאכדם ועתה ה' אלהינו הושיענו נא מידו שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך ועל הממלכות אשר כשמך לא קראו כי לא תעוזב הכוטחים כשמך וכי תשפיל הגבר אשר הובטח באדם וכגבור' הסוס יבטח. ויהי ככלות את הפלתם לפני ה' נחמו את המלך ההוא וידברו על לבו לאמר ה' אלהינו ואלהי אבותינו אשר הודעת את שמו ואת גבורתו יהיה מגן עורך והוא יראך את מפלת האויב הרע הזה בנקום ה' אלהינו נקם נקמת בני ישראל ויהי ה' עמך ואתנו תשב כטוב בעיניך ובה עוזיהו וקבלו כביתו ויעש לו משחה גדול ואח"כ נתקבצו כל העם ויתפללו כל הלילה שואלי' עזר מאת ה':

ויהי ממחרת היום הזה צוה אליפורני לעלות למלחמה עליהם והעם הרגליים אנשי חיל היו ק"ך אלפים איש והפרשים י"ב אלפים נתקבצו יחדיו בכח גדול וכיד חזקה נגד בני ישראל. וכאשר ראו בני ישראל את ריבויים ישבו על הארץ ויעלו עפר על ראשם ויצעקו בני ישראל אל ה' להושיעם מיד אויביהם ויקחו את כלי זיניהם וישבו כדרכים הצרים אשר בהם נתיב ההר וישמרו

אותם יומם ולילה. ואלופורני בלכתו סביב ההר מצא סילוני המים
 אשר חוץ לעיר ויצו לנתוש ולנהוץ ולהאביד ולהרוס אותם. ויבואו
 חיילי הצבא אל המלך לאמר לו כי בני ישראל אינם בוטחים לא
 בחניה ולא בחיצים ולא בקשת אפס ההרים הרמים וכל הגבעות
 מחזיקים אותם ואתה למען תוכל להם בלי מערכת מלחמה שום חשים
 שומרים על מקורי המים לבלתי יוכלו לעלות מים מהמה וחמית
 אותם בצמא מבלי חרב או ימסרו לך את העיר מפני הצמא. ויטב
 הדבר בעיני המלך ולפני כל שלישיו וישם מסביב שרי מאות על
 מקורי המים ויהי לעשרים יום אחרי שומו משמרת זאת נתמעטו
 המים מהכורו ומהפלגו לכל יושבי ירושלי' ויצמא העם למים ויאספו
 בני ישראל אל עוזיהו כל האנשים והנשים בחורים ונערים יחד
 כולם פה א' לאמר ישפוט אלהים בינינו וביניך כי הרעותה לנו
 ומאנת לענות מפני המלך ועל כן ימסור אלהים אותנו בידיהם ואין
 עוזר ונפלנו לעיניהם ברוכ הצמאון ועתה נמסור עצמנו בלב שלם
 למלך. הלא טוב לנו לעבוד לה' והיינו עבדים לאלופורני ממותנו
 בצמא ומהיותנו דראון לכל בשר בראותנו בנינו ובנותינו מתים לפנינו
 מעידים אנחנו היום את השמים ואת הארץ ואר' אלהי אבותינו
 הפוקד עלינו כפי עונותינו כי חמסרו חכף ומיד את העיר ביד חיל
 האויב ונמות מהרה לפי חרב. ויהי כשומעם את צעקת בני ישראל
 כל שרי צבאות ישראל צעקו צעקה גדולה וטרה ויבכו בכי גדול
 תוך ההיכל ויצעקו אל ה' קול א' לאמר חטאנו עם אבותנו העוינו
 הרשענו אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל כי הנדח
 אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש על עמך יערימו סוד ויתיעצו
 על צפוניך אמרו לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד אשר
 אמרו נרשה לנו את נאות אלהים כי נועצו לב יחדיו עליך ברית
 יכרותו. אלא האל אב הרחמן חמול על עמך ועל נחלתך ואל
 חמסור בני בריתך ביד העמים אשר לא ידעוך למה יאמרו הגוים
 איה אלהיהם וברוכ גאונך תהרוס קמך עשה להם כמדון כסיסרא
 כיבין בנחל קישון נשמדו בען דאר היו דומן לאדמה שיחמו נדיכמו
 כעורב וכזאב וכוכב וכצלמונע כל נסיכמו. וכאשר כלו הצעקות והבכי
 קם עוזיהו ועיניו זולגות דמעה ויאמר אליהם חזקו ויאמץ לבככם
 אחי ונקודה חסד מה' עוד ה' ימים אולי ישוב חרון אף ה' ויתן
 כבוד לשמו ואם אחרי ה' ימים לא יושיע ה' לנו נעשה כאשר
 דברתם:

וַיְהִי כשמוע את הדברים האלה יהודית האלמנה בת בארי
 ורואי היתה יראת ה' מאד ותעש ליה יהודית בעליוֹת ביתה
 חדר מיוחד להתפלל בה ותשב שם עם נערותיה והיא היתה מענה
 בצום נפשה כל ימי חייה והיא היתה אשת יפת תואר מאד ותהי
 יהודית נושאת חן בעיני כל רואיה כי היתה יראת את ה' והיא
 כאשר שמעה כי דבר עוויהו למסור את העיר אחר ה' ימים שלחה
 לקרוא את הכהנים חברי וכרמי ויבאו אליה ותאמר אליהם יהודית
 מה זרה הדבר אשר חשב עוויהו לעשור למסור את העיר ביד
 האויב אם לא יבא ישועתנו תוך ה' ימים ומי אחס נסיתם את
 ה' לא זו הדרך לקבל חסד המקום ב"ה רק להעיר חרון אף ה'
 האפס לנצח חסדו כי שמתם גבול לחסדיו ולרחמי לשום לכם יום
 כפי בחירתכם חלילה לסור מאחרי ה' חסדי ה' כי לא תמנו כי
 לא כלו רחמי טוב ויחיל ודומ' לתשועת ה' כי לא יזנח לעולם ה'
 כי אם הוגה ורחם כרוב חסדיו רגע ידבר על גוי ועל ממלכה ונחם
 על הרעה ועתה לכו ונשובה אל ה' כי ארך אפים הוא ונשאלה
 ממנו סליחה וכפרה על זה העון בבכי ובצום ואל אלהינו כי ירכה
 לסלוח ועת צרה הוא ליעקב וממנרה יושע וכאשר נבהלה נפשינו
 מפני זדונם כן נגילה ונשמחה בישועתו כי לא הרשענו כאבותנו
 אשר עזבוהו ויקטרו לאלהים אחרים. ועל כן נמסרו לחרב ולשבי
 ולחרפה ולכלימה ביד שונאיהם ואנחנו לא נדע אל אחר זולתו
 אלהינו אין עוד מלבדו והוא ידרוש דמינו מיד קמינו למען כבוד
 שמו. ועתה אחי אתם הכהנים לה' ונפש כל עמו ישראל חליוֹת
 בכם ואתם חזקו ויאמץ לכבכם ולב כל ישראל לאמר אליהם כי
 אבותינו הובאו בנסיון לנסות אותם אם באמת אהבו את ה' אלהיהם
 ואחס תאמרו אליהם כי אברהם אבינו עמד בנסיונו של מקום וה'
 אהבו וכן יצחק ויעקב ומשה ושאר האבות נמצאו נאמנים לפני ה'
 ביסורין. וכל מי שלא עמד בנסיון ביראת ה' והתלוננו לפני ה'
 נגפו לפני המשחית וימותו במכרת הנחשי' ועתה התבוננו וראו כי
 כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהינו מיסרנו ולמות לא נתננו בעבור
 שמו הגדול והנורא:

וַיֹּאמְרוּ אליה עוויהו והכהנים צדק כל אמרי פיך אין בהם
 נפתל ועקש נואלנו ואשר חטאנו לשום גבול לישועת ה' ולכן העתר
 בעדינו כי ישרה ויראת את ה' את. ותאמר להם יהודית אנכי
 אתפלל לה' בעדיכם. וגם אחס העתירו אל ה' בעדי להקים את

עצתי אשר חשבתי לעשות לנקום נקמת בני ישראל מאת היונים
 ולכן לעת ערב העמדו בשערי העיר ואצא אני ושפחתי עמי כלילה
 ואחם אל חקרו ממני אנה אני בא אפס כי תמיד תהיה תחינתכם
 בפניכם לה' אלהי ישראל לפקוד את עמו בעבור כבוד שמו. ויאמר
 אליה עזוהו לכו לשלום ואלהי ישראל יתן את שאלתך אשר שאלת
 מעמו ויהי ה' עמך לנקום אותנו מאויבינו אמן. ויהודית נכנסה בחדרה
 וחלכש שק ואפר ותעל עפר על ראשה ותשתחוה לה' ותשפוך את
 נפשה בצום ובככי ותתפלל לפני ה' וכרה אמר בתפלתה ה' אלהי
 שמעון אבי אשר שמת בידו חרב להתנקם מהנכרים אשר טמאו
 וגילו את ערות דינה אחותם ונתח את נשיותם בשכי ואת בנותיהם
 וכל שללם לכוז ביד עבדיך אשר קנאו את קנאתך פקדני נא ה'
 אלהי כרוב הסדך כי כל דרכיך צדק ומשפטיך תהום רכה והכט
 נא את מחנה האויב הרע הזה אשר חירף מערכות אלהים כאשר
 ראיתו ארץ מחנה מצרים ברודפם חמושים אחרי ישראל עמך
 ונחלתך אשר בטחו במרכבותיהם ובסוסיהם וברוב חילם והשקפת על
 מחניהם והבהלת אותם במחשכים תהומות יכסומו ירדו במצולות
 כמו אבן במים אדירים כמוהם יהיו גם אלה ה' אלהי הבוטחים
 על חילם וברכב ובפרשים ובחיצים ובקשת המתהללים בחניתותיהם
 ולא ידעו ולא יבינו כי אתה ה' אלהינו ה' איש מלחמה יעיר
 קנאה ירוע אף יצריח על אויביו יתגבר חשף זרוע גבורתך ככראשונה
 ושפוך כאש גבורתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר
 בשמך לא קראו אשר אמרו גרשה לנו את נאור אלהים לכה
 במקדש ולטמא היכל קדשך ולנתק קרן מזבחך אנה ה' עשה
 למענך אם לא למענינו חרבם חבא בלבם וקשתוחם תשברנה ולצר
 הצורר הרע הזה אליפורני המלך קדמה פניו הכריעהו וילכד בפת
 עיניו לאהוב אותי ותחלהו בחולי החשק כי ותן בנפשי חווק למאוסו
 ובידי כח ואל להשמירו יפלו במכמוריו רשעי יחד אנכי עד אעבו'
 ויהי זרה וזכר לשמך הגדול כי תמכור אותי ה' אלהי ביד אשר
 ואתה ה' לא בגבורת הסוס החפץ ומלכות זרון לעולם שנאת שועת
 עניים אתה תשמע צעקת הדל תקשיב ותושיע חנני ושמע תפלתי
 ושועתי האוינה אל דמעתך אל תחרש ותן דבר כפי ועצה כלבי
 לקיום בית מקדשך למען ידעו כל הגוים כי אתה אלהים חיים ואין
 זולתך אלהים:

וידי ככלות יהודית להתפלל לה' את כל התפלה והתחנה
 הזאת ותקם מן המקום אשר השתחוה שמה לה' מכרוע על ברכיה
 וכפיה פרושות השמים ותקרא את שפחתה ותבא אל היכל ביתה
 ותסר בגדי אלמנותה והשק מעליה ותרחץ את גופה ומשחה עצמה
 בשמן המור ותקלע את קלעות שערותיה ותשם כתר על ראשה
 ותלכש בגדים יקרים מוזהבים ותכשיטי חריטים ושהרוני ועגילי
 וטבעות ותיפה את עצמה בכל תמרוקי הנשים וכ"ד קישוטיה וה'
 נתן לה זיו ויופי הרכה למצוא חן בעיני כל רואיה ותתן יהודית
 ביד אמתה שפחתה נאד חלב וחמט יין וצלוחית שמן וקמה ולחם
 וגבינה ותלך לה וכאשר באה אל שערי העיר ומצאה ארץ עוויהו
 ואת הכהנים המקיין אותה שמה ותעבור לפניהם ויאמרו לכי לשלום
 ואלהינו יתן חן וחסד בעיני כל רואיך ויתן לך כלבך וכל עצתך
 ימלא לטובה ותתהלל עליך ירושלים עיר הקדש ותהי שמך בכלל
 החסידים ובמספר הצדיקים ויענו כל העם אשר שם אמן ותצא יהודית
 מן העיר ההיא ואמתה:

וידי כאשר ירדו מן ההר בעת עלות השחר פגעו בה משומרי
 המלך אליפורני ויתפשוה לאמר מאין באתה ואנרה תלכי ותאמר
 אליהם יהודית מבנות העברים אנכי ואברח בהחבא מאתם כי
 ידעתי כי ימסרו בידכם ולכן השבתי אצלי לאמר אלכה נא לי לפני
 שער אליפורני לגלות לו סודות עם היהודים ולהורות לאנשי הצבא
 ארץ הדרך ילכו בה וארץ המעשרה אשר יעשון ללכוד את העיר
 ולהופשה ולא יפול ממחנהו עד א'. וכאשר שמעו את דבריה האנשים
 אשר תפשוה הביטו את תוארה ויפיה והמה ראו כן המה מנועים
 אמרותיה במועצות ודעת ויאמרו אליה ברוך טעמך כי חלצת נפשך
 ממות וחכמת בעצתך לבא אל אדונינו וחדע באמת כי בעמך לפניו
 ייטב לך ותמצא חן וחסד בעיניו ויביאו אותה למלך ומיד כאשר
 באת לפניו וישא המלך את עיניו וירא את יפיה וזיו הדרה בערה
 בו אש החשק והתאוה ויחלה המלך מחולי החשק וכל שריו ועבדיו
 הפרתמים היושבי לפני המלך אמרו מי אשר ימאס עם העבריים
 אשר יש להם נשים יפות כאלה ומי לא ילחם עמהם בעבורם וכאשר
 ראתה יהודית את המלך יושב על כסא מלכותו השתחוה לו אפים
 ארצה ויקימוה עבדי המלך כי כן מצות אדוניה' אז אמר לה המלך
 תגילי ותשמחי בלבבך ואל תיראי כי לא אחפוץ במות כל אשר
 יחפוץ לעבדני ולא הייתי מרים חרבי ותניחותי על עמך אם לא

מאסוני ועתה תאמרי נא לי על מה נסת וברחת מעמהם ותבכרי
לכא אלינו. ותאמר לו יהודית אנתנו חטאנו לפני ה' אלהינו ולכן
דבר ביד הנביאים אל העם לייסר אותם על עוונתם ועל כן בני
ישראל פחדו ממך כי חטאו לפני ה' אלהיהם וכבר הרעב בהם
והנה נחשבנו כמתים מפני הצמאון עד אשר הסכימו לשחוט ארז
צאניהם ולשתות את דמם וחשבו להחיות את הקדשים אשר צורה
ה' אלהיהם בשמירתם ושלא יהנו מהמה בחטים ביין ובשמן. ואם
יעשו זה המה יאכדו ואתה העמוד. וכאשר ידעתי זה אני אמתך
נסתי מאתם ושלחני אלהים להגיד לך ואולם אנכי יהודית אמתך
עובדת את ה' אלהי גם עתה בהיותי אצלך. אשר על כן אנכי
אצא ג' פעמים ביום ואחפלה לפני ה' אלהי ואחפלה לפני אלהי
והוא יגיד לי מתי ישלם להם כפעולם וכרוע מעללותם ואבא ואגיד
לך ואעבורך בכל חוצות ירושלים ויהיו כל עדת בני ישראל כצאן
אשר אין להם רועה ולא יחרץ כלב לשונו נגדך כי כל זה נאמר לי
במראות האלהים ולמען חרון אף ה' שולחתי להגיד לך כל זה.
וייטב הדבר בעיני המלך ובעיני כל עבדיו ויראו האנשים ויחמתו
בראות חכמתה כי רבה ויאמרו איש אל רעהו אין אשה משכלת
כזאת בכל הארץ כיופי כחן וכשכל. ויאמר לה המלך הטיב אלהים
עמך אשר שלחך לפני למען חמסור את עמך בידינו ובעבור דבריך
הטובים אם כה יעשה לי אלהיך. אלהיך אלהי ואת חתיה ראשונה
במלכות ויהי שומעך בכל הארץ. ויצו המלך להביא אותה בבירה
נכותו ויצו להאכילה מעל שלחנו ותאמר לו יהודית לא תוכל אמתך
לאכול מאשר צוית לחת לי פן יקראני אסון אבל אוכל מאשר
הבאתי עמי ויאמר אליה המלך ואם יחסר לך את אשר הבאת
לך עמך מה נעשה לך. ותאמר יהודית חי נפשך אדוני שלא יחסר
לי זה עד אשר יקים ה' את דברי אשר חשבת לעשות. ותשאל
עוד בערז בוארה אל האהל רשות לצאת כלילה ובעת עלות עמוד
השחר חוץ מן המחנה להחפלה לה' אלהיה ג' ימים ויצו את אנשיו
להניחה ולעשות כל חפצה ולצאת ולבא להחפלה לפני ה' אלהיה
וחצא בכל לילה ולילה מחוץ למחנה לטבול את גופה חוץ ברכה
המית ובעלוחה מלטבול שפכה את נפשה בבכי ואנקה לפני ה'
ישראל לישר את דרכה כישועת עמה ובאה אל האהל כטהרחה
והאכל בסעודת הערב:

וַיְדַי בְּיוֹם הַגִּי וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גְדוֹל לְכָל שְׂרָיו וְעַבְדָּיו
 וַיֹּאמֶר אֲסִרְסוּ שׁוֹמֵר הַפְּלִגְשִׁים לֵאמֹר לֵךְ נָא רֵאשִׁית אִם תּוֹכֵל לִפְתּוֹת
 וּלְרִצּוֹת אֶת יְהוּדִית הַזֹּאת שְׂאֵבָא אֵלֶיהָ וְאִם כֹּה הִסְרִים אֶל יְהוּדִית
 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵל תְּבוּשִׁי וְאֵל תְּכַלְמִי לְבָא אֶל אֲדוֹנִי וְאוּלַי יִיטֵב לְךָ
 לֵאכּוֹל וּלְשַׁחֹת עִמּוֹ וְתֹאמַר לוֹ יְהוּדִית מִי אֲנִכִי אֲשֶׁר אֲמַנַּע מֵאֲדוֹנִי
 כָּל אֲשֶׁר יִיטֵב לוֹ וְכָל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו אַעֲשֶׂה כִּי כָּל אֲשֶׁר יַחְפוֹץ אֲדוֹנִי
 הַמֶּלֶךְ הוּא טוֹב לִי כָּל יְמֵי חַיֵּי. וְתִקַּח וְתִלְכֹשׁ בְּגָדֶי תִפְאַרְתָּהּ וְתִבְאֵ
 וְתַעֲמוֹד לִפְנֵיו וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת יָפִיהָ תִקַּף הוֹכָה וְנִחְלָה מֵאֲהַבְתּוּ
 אוֹתָהּ וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ אֲכָלִי לַחֲמֵךְ בְּשִׂמְחָה וְשָׂתִי בְּלֵב טוֹב יִינַךְ
 כִּי מִצֵּאת חַן בְּעֵינָי. וְתֹאמַר לוֹ יְהוּדִית אֲשֵׁתָה אֲדוֹנִי כִּי שִׂמַח לְבִי
 וַיִּגַּל כְּבוֹדֵי הַיּוֹם שִׂמְחָה רַבָּה מְכַל יְמֵי חַיֵּי וְתִשָּׁב וְתֵאכֵל וְתִפְתַּח
 אֶרֶץ נָאד הַחֲלֵב וְתִשֶׁת וְגַם אֶת הַמֶּלֶךְ הַשְׁקֵתָה וַיִּשְׂמַח וַיִּגַּל הַמֶּלֶךְ
 עִמָּה מְאֹד וַיִּשְׁתַּח יַיִן הַרְבֵּה מְאֹד מִמָּה שִׁשְׁתָּה כָּל יְמֵי חַיָּו:

וַיְדַי אַחֲ"כ הִלְכוּ כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אִישׁ אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ וַיִּסְגֹּר
 סָרִיס הַמֶּלֶךְ אֶת דְּלָתֵי הָאוֹהֶל אֲשֶׁר שָׂם יְהוּדִית עִם הַמֶּלֶךְ וַיִּלְךְ לוֹ.
 וַיְהוּדִית לְבַדָּה בְּאֵהֶל וְאֵלִיפּוֹרְנִי הַמֶּלֶךְ בְּמִטָּתוֹ יִשֵּׁן כְּמֵרָה וְתֹאמַר
 יְהוּדִית אֵל אֲמַחָה לַעֲמוֹד בַּחוּץ לְשֹׁמֵר לִפְנֵי הָאֵהֶל וְתַעֲמוֹד יְהוּדִית
 לִפְנֵי הַמִּטָּה וְתַחֲפֹלל בְּדַמְעוֹת רַק שִׁפְתֶיהָ נִעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע
 וְכֵן אָמְרָה בְּתַפְלִחָה חוֹקֵנִי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִקְמָה אֶת
 נִקְמַת עַבְדֶּיךָ יִשְׂרָאֵל לַחֹזֵק בְּרִיחֵי שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר מְקֻדָּשׁ סְמִכְנֵי
 בְּאֲמַרְתֶּךָ וְאֵל תְּבִישְׁנִי מִשְׁבְּרֵי בַחוּזֵק עוֹזֵךְ. וְכִכְלוּתָהּ לְהַתְּפַלֵּל קִרְבָּה
 אֶל הָעַמּוֹד אֲשֶׁר בְּרֵאשׁ מִטָּתוֹ וְשִׁלְפָה חֲרָבוֹ שֶׁל אֵלִיפּוֹרְנִי עֲצָמוֹ
 אֲשֶׁר הָיָה תְלוּי בַעֲמוֹד. וּבְשׁוֹלְפָה אֶרֶץ הַחֲרָב תִּפְשֶׁרָה אוֹתוֹ מִשַּׁעֲרֵי
 רֵאשׁוֹ וְתֹאמַר חוֹקֵנִי נָא ה' הָאֱלֹהִים וְהִכְתָּה פַעֲמִים צוּאָרוֹ וְתַחֲכָה
 אֶרֶץ רֵאשׁוֹ וְתִשְׁלַח אֶת אֲמַתָּהּ וְתִקַּח אֶת כָּלִי מִלְּחַמְתּוֹ אֲשֶׁר הָיוּ
 תְלוּיִים בַּעֲמוּדִים וְהִכְתָּה אֶת כָּל גּוֹפּוֹ מִכָּף רֵגֶל וְעַד רֵאשׁ אוֹיֵן בּוֹ
 מִתּוֹם פִּצֵּעַ וְחִבּוּרָה וּמְכָרָה טְרִיחָה וְתִבְאֵ וְתַתֵּן רֵאשׁ אֵלִיפּוֹרְנִי בִיד
 שִׁפְתָּהּ לְשׁוֹם אוֹתָהּ בְּאֲמַתְּחָתָהּ. וְתִצְאָנָה שְׂתִיהֵן יַחֲדָיו כְּמִנְהַגֵּן
 לְהַתְּפַלֵּל וְתַעֲבֹרְנָה אֶת כָּל הַמַּחֲנוֹת וְאִין פּוֹצֵה פֶה וּמִצְפֶּצֶף עֲלִיהֵן
 כִּי כֵן צוּרָה עֲלִיהֵן הַמֶּלֶךְ וּבְסוֹבְכֵן אֶרֶץ הָעַמֶּק בָּאוּ בְשַׁעֲרֵי הָעִיר
 וְתֹאמַר יְהוּדִית אֵל שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת מִרְחוֹק בְּקוֹל שִׁשׁוֹן וּבְקוֹל שִׂמְחָה
 פָּתְחוּ שַׁעֲרִים כִּי עִמָּנוּ אֵל אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל:
 וַיְדַי כֹּאשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת קוֹלָהּ אֲנָשֵׁי הָעִיר וַיִּקְרָאוּ אֶת כְּהֵנִי
 ה' וַיִּאֲסְפוּ כּוֹלָם מִגְּדוֹל וְעַד קָטָן יִצְאוּ לִקְרֹאתָם בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁירִים

ובהלל ובהודות לה' והדליקו נרות בכל חוצות ירושלים וכחצריהם
 ובטירותם עטרו כולן בכנדים חמודים וכלי יקר ואבנים טובות ומרגליות
 לכבוד ולתפארת ויביאו את יהודית אל תוך העיר בשמחה גדולה
 כי חשבו לבלתי ראות פניה עוד ויסוככוה כל ישראל סביב. ותעל
 יהודית במקום גבוה ותהם את כל העם. ויהם העם עמדו לא ענו
 עוד. ואז ענתה יהודית בקולה קול עזו לאמר הללו ירושלים את ה'
 הללי אלהיך ציון כי חזק בריחי שעריך בירך בניך בקרבך הללו את
 ה' אלהינו הללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גודלו אשר לא עזב חסדו
 ואמתו למיחלים לחסדו ועשה חסד ביד שפחתו וימכור ה' ביד
 אשה שפחתו לשונא ועוכר ישראל כלילה הוה. ותוציא מאמחתה
 את ראש האויב צורר היהודים אליפורני הרשע. ועתה אחי
 חי ה' כי שמרני מלאך ה' בצאתי מכאן וכיושבי שמה ובשוכי
 הנרה ולא נטמאתי והביאני ה' אלהיכם אליכם בשמחה ובישועה
 והמליט נפשי בישועכם הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: וכל
 ישראל השתחוו לה' אפים ארצה ויאמרו אליה ברוך ה' אשר בירך
 השפיל אויבינו המחרף והמגרף מערכות אלהים כל גוים סבבנו
 בשם ה' כי אמילם דחה דחיתנו לנפול וה' עזרנו כי לא בזה ולא
 שיקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע. ועוויהו
 נשיא ישראל אמר אליה ברוכה את לה' עליון מכל הנשים מנשים
 באהל חבורך ברוך ה' אשר ברא את השמים וארץ הארץ ואשר
 הצליח את דרכיך להביא ראש מלך אויבנו צורר היהודים והגדיל
 היום את שמך ולא ימוש זכר ההלחך מפיו כל האנשים אשר יזכרו
 את חסדי ה' לעולם כי לא חמלת על נפשך בעת צרה ויגון עמך.
 ויענו כל העם אמן ואמן. ויקראו אל המלך אשר היה עומד בבית
 עוויהו אשר דיבר טוב על ישרא ותאמר לו יהודית ה' אלהי ישרא
 אשר הודעת ארץ שמו ואת גבורתו ואמרת כי הוא יקום נקמתנו
 מאויבנו הנה הוא יחברך שבר ראש כל הרשעים כלילה הוה בידי
 ולמען תדע כי כן הוא הנה ראש אליפורני אשר בודונו ובעוונת לבו
 מאם את אלהי ישראל וישטום אותך להרגך לאמר כאשר נכה עם
 ישראל מוכה הפול ביניהם וחרבו יעבור כך. וכאשר ראדה המלך
 החסיד ההוא את ראש אליפורני ויפול על פניו ארצה ויאמר כן
 יאבדו כל אויבך ה' ויפול על רגל יהודית וישתחוה לה ויאמר אליה
 ברוכה את מאלהיך בכל אהלי יעקב כי כל גוי ועם אשר ישמע
 את שמעך יהללו עליך את שם ה' אלהי ישראל:

והאמר יהודית אל כל העם שמעו נא לי אחי ועמי ותלו
 את הראש הזה על ראש חומותינו והיה כאשר יורח השמש ולקחתם
 כל אחד מכם את כלי זייניכם ותצאו בתרועת מלחמה ואל תרדו
 למטה אפס כי תקעתם ותריעו ובכן שומרי החומה וילכו אל שר
 חילם לעוררו למלחמה וכאשר יבאו השרים באהל אליפורני וימצאו
 אותו מגולל בדמו תפיל עליהם אימתה ופחד ובראותכם אותם בורחים
 רדפו מהם אחריהם בחווק כי ה' יתן אותם תחת רגליכם. וכן עשו
 בני ישראל כאשר האיר היום תלו על ראש החומות את ראש
 האויב הצורר ויקח כל איש ואיש את כלי מלחמתו בידו ויצאו ותקעו
 והריעו תרועה גדולה וכאשר ראו כן שומרי החומות באו באהל
 מלכם אליפו והשמיעו קול גדול כפתח האהל להעירו וכאשר באו
 השרים והשלישים אמרו לסריסים לא עת התמהמה לכו ועוררו את
 המלך כי יצאו העכברים מחוריהם ופיתו אותנו למלחמה ואז דחק
 ונכנס סרים המלך שומר הפלגשים באהל אליפורני ויעמוד לפני
 קלעי מטחו ויספוק את כפיו אולי ישן הוא ויקץ כי חשב כי עודינו
 ישן עם יהודית וכאשר לא הרגיש דבר קרב אל המטה ויסר את
 הקלעים וירא גוף אליפורני מושלך ארצה ומגולל בדמו וראשו איננו
 ויצעק צעקה גדולה בכבי ויקרע את בגדיו ויבא באהל יהודית ולא
 מצאה ויצא החוצה אל העם ויאמר אליהם אשה א' עברית עשתה
 רעה גדולה הזאת והנה אדונינו המלך מת ומושלך על הארץ ומגולל
 בדמו וראשו איננו וכאשר שמעו כן שרי החיל קרעו כולם את
 בגדיהם ויפול עליהם אימה וחשיכה גדולה ותהי צעקה גדולה ומרה
 במחנותם:

וכאשר שמעו כל החיל כי נהרג ומת גבורם יצאה מהם כל
 עצרה ויברחו כולם מפני הפחד והיראה ובכורחם מלפני העברים
 הרודפים אחריהם חמושים עזבו כל רכושם וינסו במשעול הכרמים
 ובנתיבות ההרים וכאשר ראו כן בני ישראל ירדו מן ההרים וירדפו
 אחריהם וירדפו בתרועת חוצרות ובקול שופר חזק מאד והיו מכים
 את כל הנמצאים מכה גדולה מכת חרב וירדפום עד החורמה ויתר
 העם ירדו אל מחנה האויב וישללו את כל שללם שלל הרכבה מאד
 אין מספר בצאן ובבקר ברכב ובסוס ובכל מטלטלי אלהיהם וכולם
 נחעשרו מגדול ועד קטן משלליהם ובזמן ל' יום לא נשלם שללם
 אשר שללו בני ישראל רק כל עושר אליפורני וכל רכושו ניתן ליהודית
 זהב וכסף ומרגליות ואבני יקר אשר לו הכל ניתן לה מאת העם:

ואז המלך אשר בכיר עזיהו אשר דיבר טוב על ישראל
 בראות הנם אשר עשה ה' אלהי ישראל עזב מעבוד האלילים והאמון
 בה' ויטול את בשר ערלתו ובא לחסות תחת כנפי השכינה הוא וכל
 ילדי ביתו עד היום הזה. וכל עדת ישראל ששים ושמים עם
 יהודית והצאן כל הנשים אחריה בחופי ובמחולות והיו אומרות
 הודו לה' כי טוב כל"ח את יהודית אם בישראל את תהלת ירושלים
 את שמחת ישראל את כבוד עמינו כי עשית בכח וחזק ואמץ לכך
 ויד ה' היחה עמך לחזק אותך ומבורכת תהיה לעולם ויען כל העם
 אמן ואמן וקנים עם נערים ישמחו יעלצו במצלחים ובנבלים:
 ותשר יהודית את השירה הזאת לה' ותאמר הללו את ה'
 בתוף שירו לה' במחול שירו לו שיר חדש הודו וקראו בשמו. ה'
 איש מלחמה ה' שמו ה' אלהים גדול אתה ונורא בכח ואין דומה
 לך כל הבריות יעבדוך ויודוך ה' כל מעשיך כי אמרת ויהי ושלחת
 את רוחך ונבראו. ההרים והיסודות ירעשו וכדונג נמסו מלפני
 גבורתך ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב מי כמוך באים
 ה' מי כמוך נאדר בקדש נורא תהלות עושה פלא:
 ויהי אחר התשועה הגדולה הזאת כאשר נטהרו כל ישראל
 העלו כולם עולות וזבחי ונדריים ויהודית הקדיש את כל שללה לבית
 האלהים ויעשו עם יהודית שמחת זאת הישועה ג' חדשים ובכל ימי
 חיי יהודית לא קם מוזיק על ישראל ותשקוט הארץ אחרי מותה
 שנים רבות ולכל בני ישראל היה אור כמושבוחם:

הם מעשה יהודית:

מדרש כונן:

כתיב ה' בחכמה יסד ארץ וגו' (משלי ג' י"ט) זו תורה.
תורה זו אנה שמה ואנה היתה למה נקרא שמה תורה מפני שירדה
הוראה לעולם. ועוד נקרא שמה תורה שהיא בני' תרי"א ושני
(ושתי) דברות אנכי ולא יהיה לך ששמעו מפי הגבורה הרי תרי"ג
וכן כתוב תורה צוה לנו משה (דברים ל"ג ד'). ד"א תורה בלשון
יון קורין למראה ודמות תורי"א"ה כלומר שהיתה סתומה ואח"כ נראית
ונתגלה לישראל והיתה גנוזה בעליונים קודם שנכראו שמים וארץ
ומה שמה היה אמון שמה דכתיב ואהיה אצלו אמון (משלי ח' ל').
ושמא תאמר שהיתה כתובה על ספר עדיין לא נכראו בהמה וחיה
לפשוט מהם עור לעשות גויל לכתוב עליו. ואם תאמר על כסף וזהב
או (צ"ל שאר) מיני מתכות עדיין לא נכראו לא נודכמו ולא
פענחו (ר"ל לא נתגלו בעולם). וא"ת על לוח עץ עדיין לא נכראו
האילנות בעולם. ועל מה היתה כתובה וכמה היתה כתובה באש
שחורה ע"ג אש לבנה והיתה קשורה בורועו של הקב"ה שנא' מימינו
אש דת למו (דברים ל"ג ב') ומה שמה אמון שנא' ואהיה אצלו אמון
(משלי ח' ל'). כיון שנסתכל הקב"ה הביט כאן וכאן ואין מלאך
בשמים ונתאווה לכראות עולם לעשות אדם להתעסק בתורה שנא'
והוא באחד ומי ישיבנו (איוב נ"ג י"ג) ונתיעץ עם התורה שהיא
חכמה לכראות עולם שנא' י"י בחכמה יסד ארץ וגו' בדעתו תהומות
נבקעו ושחקים ירעפו טל (משלי ג' י"ט ב'). חכמה גי' ע"ג שמורת
ח' שמונה כ' עשרים מ' ארבעים ה' חמשה הרי ע"ג שמות חקוקים
על זרועו של הקב"ה. באחד מהם נכרא האור באחד מהם אש באחד
מים הרי ג' נשארו מהם שכעים שמורת ועל כל שם ושם יוכל

לבראות עולם כזה וכהן עתיד לבראות עולמות כמה וכמה להנחיל
 לצדיקים לע"ל להרחיב בהם (צ"ל גבולם) ולמלא בהם אוצרותיהם
 שנא' להנחיל אהבי יש וגו' (משלי ח' כ"א). מה עשה נטל שם מן
 התורה ופתח אותה ונטל ממנה שם אחד שלא נמסר לכל בריה
 שנא' זה שמי לעולם (שמות ג' ט"ו) חסר כתיב לשון העלמה והציק
 והטיף ממנו ג' טפות מן (צ"ל אל) הים ונתמלאת כולה מים ורוח
 הקודש ושכינת הקודש (או צ"ל ושכינת הקדושה) הי מרחפת ומנשבת
 עליו שנאמר ורוח אלקים מרחפת וגו' (בראשית ג' א'). פתח את
 התורה ונטל ממנה שם שני והוציא משם ג' טיפות של אורה אחת
 לאור עוה"ז ואחת לאור עוה"ב ואחת לאור תורה. פתח התורה והוציא
 משם שלש טיפות של אש והוסק ממנה כל העולם כולו מאותו האש
 חוץ מאש בני אדם שנא' אש דת למו (דברים ל"ג ב') ונתמלא כל
 העולם מים ואורה ואש. כיון שראה הקב"ה מימינו אש משמאלו אורה
 ומחתיו מים נטלן וערבן שנים שנים ונטל אש ומים וערבן ועשה
 מהם שמים אש ומים ונטל מים ואורה וערבן וע"ז ועשה מהן סוכה של
 חושך וענני כבוד שנאמר ישת חושך סחרו סביבותיו וכו' (תילים י"ח
 י"ב). נטל אש ומים ועשה מהן חיות הקודש ועשה שמים ואמר להם
 התמתחו כאוהל והיו נמתחין מעצמן. שנאמר הנוטה כדוק שמים
 וגו' (ישעי' מ' ג"ב) עד שנאמר להם הקב"ה די:

התחיל הקב"ה לעמוד באורה ושכינתו בעליונים וסגר בעד
 האופל וחתם ונעל חלונותיו אמר הקב"ה אור זה אם נגלהו לכ"ז
 הוא הולך חושך זה להגניזו. אם אגלה שניהם כאחת נמצאו מלאכי
 השרת רואין ואינן נראין. ואם נתערב שניהם לזוגם אין אורם
 שוה כאחד. אלא אפריד ואטול האור מן החושך ויהיה אור שרוי
 אצלי שנא' ונהורא עמיה שרא (דניאל ב' כ"ב) והחושך ישכון למטה
 שנא' וחושך על פני תהום ונאמר וירא אלקים את האור כי טוב
 ויברל וגומר וכתיב ויקרא אלקים לאור יום וגומר (בראשית א' ד' ה'):

יום ראשון נטל גוש של שלג מחתת כסא הכבוד וזרק על
 פני המים באמצעו של עולם ונעשה ארץ שנאמר כי לשלג יאמר
 הוא ארץ (איוב ל"ז ו') ולקח אבן שתיה וירה אותה במקום בהמ"ק
 ונתיסר עליה העולם שנאמר או מי ירה אבן פנתה (שם ל"ח ו')
 וקרא לארץ ועמדה במקומה כדי שלא תזוז ל"א לכאן ול"א לכאן
 כאניה בפלגוס שנאמר אל אלקים י"י דבר ויקרא ארץ (תהילים נון
 א') וכיון שזרח אורו על ארץ ישראל זרח בכ"ה תחלה ומשם האיר

לכל העולם כולו שנאמר מציון מכלל יופי אלקים הופיע (שם שם ב').
 כיצד האירו לבש טליתו ונתעטף באורו והאיר לעולם שנא' עוטה אור
 כשלמה (שם ק"ד ב') והיו המים כל אותו היום מכסין הארץ והיתה
 מתמוגגת עד שלבש לבוש גאות ונתרקנה כבודו שנא' ה' מלך גאות
 לבש (שם צ"ג א') וחגר מחגרות של עז והעמידה בעוזו. שנא'
 ה' עזו התאזר (שם שם):

יום שני אמר יהי רקיע בחוך המים וגו' (בראשית א' ו')
 אמר להם התפלגו לשני הצאים. ותעלו חצייכם למעלה וחצייכם
 למטה. וודו ועלו כולם למעל'. אמר להם הקב"ה אני אמרתי עלו
 חצייכם למעלה ואחס עליהם מולכם למעלה. אמרו המים לא נרד
 העיוז לפני הבורא ולכך נקראו מים עזים שנא' ובמים עזים נחיבה
 (ישעי' מ"ג ט"ז). מה עשה הקב"ה הושיט אצבעו קטנה וקרעם לשני
 חלקים ונפלו חציים למטה בעל כרחן הה"ד ויאמר אלקים יהי רקיע
 (בראש' א' ו') אל תקרי רקיע אלא קריע ובקש הקב"ה לשרפן עד
 שעמדו והתחננו לפניו. אמר להם דעו שאני מבקש להעביר בניי
 בנעלים בתוככם. אם אני מבקש לעשותכם ים ים ואם יבשה
 יבשה. מיד התנה עמהם הקב"ה זה התנאי הה"ד וישב הים לפנות
 בקר לאיתנו (שמות י"ד כ"ז) אל תקרא לאיתנו אלא לחנאו שהתנה
 עמהם בראשונה. ועוד התנה עמהם שלא להניח את יונה לילך
 תרשישה. ולאחר שחצרו המים ברא אראלים ומלאכים ואופנים
 ושרפים וחשמלים ונפח באש והסיק בו מדורי גיהנם:

יום שלישי ברא כל עצים ואילנות בג"ע ובעוה"ז ברא כל
 אילני מאכל וסרק כיון שראו ארוי לבנון ואילנות בשן וכל אילנות
 הגבוהים כי נבראו תחלה בארץ מיד גבהו למעלה וגאו בעצמן. אמר
 הקב"ה אני שונא גאון וגובה ואין גאה בעולם אלא אני. מיד ברא
 הכרזל וכיון שראו האילנות כן שברא הר הכרזל כמו לכך נקראו
 אילנות בכאים (הג"ה בשמואל ב' ה') ממול בכאים תרגום מקבל
 אילניא). א"ל הקב"ה למה תכבו אמרו לו לפי שבראת הר הכרזל
 כדי שיעקרינו ממטעינו. והיינו סבורים שאין בעולם גבוהים כמותינו.
 ועכשיו נברא משחית לחבלינו. א"ל הקב"ה מכם יצא בית יד לגרון
 שיקצוץ אתכם. ואעשה אני כי אתם תשלטו בו והוא בכם ועשה
 שלום ביניהם:

יום רביעי נטל אש וחתמו וטבעו וקרא שמו שמש שמשמש
 ארץ העולם. בו ביום נטל אור וחתמו וטבעו וקראו שמו ירח

ע"ש ירוץ אורח וקראו סהר שמשמש בלילה להאיר העולם שהוא
 חושך כבית הסודר והיו שניהם שוים ושקולים כאחד הה"ד ויעש
 לקים את שני המאורות הגדולים (בראשית א ט"ו) שניהם היו גדולים
 עד שקטרגה הלכנה על החמה ואמרה לפני הקב"ה רבש"ע למה זה
 בראת עולמך בכי"ת אמר לה להודיע לכל בריותי שב' שנים כנגד
 ב' עולמות וב' עדים אמרה לפניו רבש"ע איזה עולם גדול מחכירו
 העוה"ז או העוה"ב א"ל העוה"ב גדול מעוה"ז אמרה לפניו רבש"ע
 בפני מה בראת ב' עולמו עוה"ז ועוה"ב אחד קטן וא' גדול בראת
 שמים וארץ שמים גדולים מן הארץ בראת אש ומים מים מכבין
 את האש בראת שמש וירח צריך שיהא אחד גדול מחכירו אמר
 הקב"ה גלוי וידוע לפני שבדעתך שאגדיל אותך ואמעים אותו הואיל
 וקטרגת עליו לבי את ומעטי את עצמך אחד מן ששים לאור החמה.
 מיד אמרה לפניו רבש"ע על דבר אחד שאמרתי נענשתי כל כך אמר
 לה עתיד אני להחזיר אותך כאור החמה שנא' והיה אור הלכנה
 כאור החמה (ישעי' כ"ו). אמרה לפניו רבש"ע אור החמה מה תהא
 עליה אמר לה עדיין את מקטרגת עליה חייך שיהיה אורה
 שבעתיים הה"ד ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים:

יום חמישי נטל הקב"ה אור ומים וברא מהן ליוחן ואשתו
 וכל דגי הים ותלה כל העולם כולו על סנפיריו של ליוחן. עירב רקק
 המים ונברא מהם זיו שדי וכל עוף השמים ותלה רגליו של זיו שדי
 על סנפיריו של ליוחן וראשו כנגד כסא הכבוד. וברא אופן אחד
 בארץ וראשו כנגד היות הקודש והוא מתורגמן בין ישראל ובין אביהם
 שבשמים שנא' והנה אופן אחד בארץ אצל החיות (יחזקאל א' ט"ו)
 וסנדלפון שמו וקושר כתרים לבעל הכבוד מקדוש ומכרוך הוא ומאמן
 יהא שמי' רבא שעונים בני ישראל בכית הכנסת ומשביע את הכתר
 בשם המפורש והולך ועולה לו בראש הארון. מכאן אמרו חכמים כל
 המכטל קדוש וכרוך ואי"שר גורם למעט העטרה וחייב נידוי עד
 שישוב ויביא קרבן לפני הצדיקים לעתיד לבוא:

יום ששי נטל מים ועפר ואור וברא בהמות בהררי אלף.
 ושור שהוא רועה אלף הרים בכל יום. ומשחקים בכל יום בג"ע
 לפני הבורא. וברא בהמות וחיות ושרצים ורמשים ואח"כ כנס כל
 מלאכי השרת כחות ואל"ל נעשה אדם וגו' (בראשית א כ"ו)
 אמרו לפניו רבש"ע מה אנוש כי תזכרנו (תילים ח' ה') והיא היתה
 כת של מיכאל מיד שרפן באשו הגדולה והשאיר מהן מיכאל לברו.

וקרא לכת של גבריאל ואמרו כמו שאמרו לו הראשונים ושרפן באשו הגדולה והשאיך מהן גבריאל לכדו. קרא לכת של לביאל אמרו לפניו רבש"ע ומי יאמר לך מה תעשה עשה כרצונך בעולמך כי כך נאה לך. אמר הקב"ה לביאל יפה ראית לעצמך שריפאת מה שהרסו חביריך. מיד החליף את שמו וקרא שמו רפאל ומסר בידו כל מיני רפואות שבעולם אמר למיכאל לך הבא לי עפר ממקום ב"ה וכן עשה. צברו הקב"ה בידו ועשאו לאדם הראשון שני וייצר ה' אלהים את האדם עפר וגו' ומנה הקב"ה למיכאל וגבריאל על ישראל. רפאל מנה על מיני רפואות ומסר בידו כל מיני דוגמות שבעולם כדוגמות מים עליונים כן דוגמות מים התחתונים יש ערוגה אחת שכולה דוגמה אחת בגזירתו של מלך הוא שאפילו דוגמה אחת מיינקת מכולן. ואם מתקבצים כל באי עולם אינם יכולים לעשות כדוגמה אחת הה"ד מר רבו מעשיך וגו' (תהלים ק"ד נ"ד) ואין לך עשב ואילן שבעולם מלמטה שאין לו שר מלמעלה שממורו מביאו בעתו ומצמיחו. הה"ד התוציא מזרות בעתו (איוב ל"ח): (חסלת)

הנו רבנן ישובו של עולם מהלך ת"ק שנה. שלישי מדבר. שלישי ישוב. שלישי ים. וכמה שלישי קס"ו שנה וח' חדשים ורמו מן המקרא אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ (דברים י"א כ"א) ושנות האבות ת"ק שנה הוו. הרי גבהו של עולם מן הארץ עד לשמים ת"ק וכגבהו כן ארכו שנא' כי כגבוה שמים על הארץ (תילים ק"ג י"א) וכתיב כרחוק מזרח ממערב (שם יב) וכתיב וימתחם כאהל לשבת (ישעי' מ"ם כ"ב) מנין וימתחם גי' ת"ק דל מינייהו ד' לד' רוחי דעלמא דלית בהו ישוב וכן כתיב מי שם ממדיה כי חדע (איוב ל"ח) כי חדע גי' ת"ק ד הוו שני שלישי יבשה דכתיב וחראה היבשה (בראשית א' ט') מחצה ישוב ומחצה מדבר שממה היבשה גי' שכ"ב הוי שלישי ים דכתיב ולמקוה המים קרא ימים (שם יו"ד) למקוה גי' קפ"א הוי ת"ק ג דל מינייהו תלת לתלת רוחי. וא"ת התם ת"ק ד והכא ת"ק ג התם דתחומי דיבשה הוא והכא מימים ליבשה לא בעי תחום. והא יתירין ליה תלת רוחי על היבשה הני לשאר ימים דאע"ג דיבשה נינהו קרא להו ימים וקחשיב להו כהדי ימים דכתיב ולמקוה המים (שם שם). וקחשיב להו כהדי יבשה דכתיב ויקרא אלקים ליבשה ארץ (שם שם) משום דתחום דיבשה הוו ומי אוקיינוס לא תחום יבשה

שהוא
ויעש
דולים
זה זה
כנגד
חבירו
ש"ע
ראת
וכבין
אמר
איל
מה.
אמר
בנה
הא
יה
ים:
תחו
קק
ודי
חד
ים
(י'
מן
ור
ל
ד
ג
ל
(

הוא. ליבשה ג' שמ"ז הוו. והרי תלתי דח"ק מדבר וישוב של"ג
שנים וד' ירחין הוו הנך חד יתירי לנסין שבים (פי' איים) וקרא
להו יבשה שנא' ויקרא אלקים ליבשה (שם שם) אלו נסין שבים
שאע"פ שעומדים בתהום ים קרואים ארץ. ולמקוה המים קרא ימים
(שם שם) זה ים סדום ים סלית ים ירמוך ים המלח ים הערבה
ים טבריה וים הגדול שאע"פ שהן החומי מי אוקיינוס הן קרוין
ימים שנא' ולמקוה המים קרא ימים (שם שם):

מזרח העולם גן עדן. אלה ד' פנות. ד' רוחות העולם
סביבות ישובו. מרוח מזרחית ערן שנא' ויטע י"י אלקים גן בעדן
מקדם (בראשית ב' ח') מרוח מזרחית ושיעורו ח' (י"ח) מאות אלף
שנים וכו' ז' נחות של צדיקים וכתים בנויין בו וכל בית ובית י"ב
ריבוא מיל ולמעלה גבוה מאה ריבוא מיל:

הבית הראשון שכנגד פתח הראשון שכג"ע בו גירי הצדק
שנתגירו מאהבה וקורותיו של ארום ועובריה הנביא ממונה עליהם
ומלמדם תורה:

הבית השני כנגד פתח שני פתח וקורותיו מכסף וקורותיו
ארום והשוכנים בו בעלי תשובה שנצרפים מכל חטא ככסף מכל
סיגים והממונה מנשה בן חזקיהו לרב עליהם ומלמד' תורה:

הבית השלישי בנויה מכסף ומוהב טוב ומכל אכנים טובות
ומרגליות והוא גדול מאד. וכל טובות שכשמים וארץ שם הם וכל
מיני מגדים ומיני בשמים ומיני ריחנים נטועים שם ובאמצעיתו עץ
חיים שנא' ועץ החיים בתוך הגן (בראשית ב' ט') והוא גבוה ח"ק
שנה ויושבין החת צילו אברהם יצחק ויעקב וי"ב שבטים וכל יוצאי
מצרים ומתי מדבר ומלמדם להם תורה ושם דוד ושלמה בעטרותיהן
ושם כלאב בן דוד עורנו חי ומשמש בפני אביו ושם כל דוד ודוד
מישראל הוץ מאבשלום וסיעתו ומשה דורש להם כל התורה ואהרן מלמד
לכהנים סדר כהונה וכל כהן שחילל כהונתו בעוה"ז פניו מוריקות
מפני הבושה ויושב לבדר ושומם עד שיבא אליהו שנאמר וסיהר
את בני לוי (מלאכי ג' ג') ומעץ החיים עולין ויורדין נשמותיהן
של צדיקים לשמים ומשמים לג"ע כאדם העולה ויורד בסולם והוא
שתול על מקור מים חיים שנאמר והיה כעץ שתול על פלגי מים
וגו' (תהילים א') ומשם יוצא נהר יובל ומתחלק לד' נהרות שנאמר
ונהר יוצא מעדן וגו' והיה לארבעה ראשים (בראשית ב' יוד) והם
גיחון חרקל פישון ופרת ויוצאין ומשוטטין בעולם ושיעור הגן שלשי'

(כצ"ל) אלף שני' ושם מרגיעין כל ישראל וגירי הצדק אבל צדיקי' גמורו' ואבות העולם ועשרה הרוגי מלוכה ובחוני שמד שמסרו נפשם למיתה על יחוד השם נשמותיהן בישיבה של מעלה ויורדין בכל יום עם נפשורת הצדיקי' שבג"ע ונשמותיהן (צ"ל ונשמות הצדיקי') שבג"ע עומדים חבורות חבורות איש ואנשי ביתו בית ומשפחתו משפחה ומשפחה עד שבט הבא ממנו וכן כתיב ונאספת אל עמיך (כמדבר כ"ז י"ג) אל בני המשפחה ויאסוף אל עמיו (בראשית מ"ט ל"ג) לבני השבטים. וקתדראות של אבנים טובות ומרגליות ומטות מוצעות שם ויושבים ומודים ומשכחים להקב"ה חי העולמים איש איש כראוי לו ונהנים מזיו השכינה ובין העוה"ז ובין ג"ע הם (צ"ל היא) החרב המתהפכת מחמי אש לצונן של ברד ומברד לגחלי אש שלא יכנס אדם שם בחייו שנאמר וישכן מקדם לג"ע ארז הכרובים (בראשית ג' כ"ז) ושיעור להט החרב עשר שנים וכשנכנסו נשמות ישראל בג"ע טובלין אותן ברמ"ח נהרי כלסמון ואפרסמון ומכניסין אותן לג"ע ונהנין מזיו השכינה (כצ"ל איש) כפי מעשיו וכפי תורתו:

הבית הרביעי קורותיו מעצי זיתים והשוכנים שם ישרא' שלקו בעוה"ז ולא מרדו בצווי (כצ"ל בצלו) של הקב"ה והיו נמוכין במתק שפתן ולמה בנוי מעצי זיתים על שהיו לחוצים בעוה"ז ומרורים כזית לכך הם עכשיו מובהקין בג"ע כשמן זית:

הבית החמישי בנוי מאבני שוהם וישפה ואבני מלואים וכסף וזהב וכחם טוב וסביביו נהרי אפרסמון ולפני הפתח מושך נחל גיחון ומסך (צ"ל מפתח) מכל עצי לבונה וריח טוב ומטות זהב וכסף ובגדי רקמה ויושבין שם משיח ב"ד ואליהו ומשיח בן אפרים ושם אפריון מעצי הלבונה כענין המשכן שעשה משה במדבר וכל כליו ועמודיו של כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן (עדה"כ שיר) ובתוכו משיח בן דוד שאהב את ירושלים. אליהו ז"ל תופסו בראשו ומניחו בחיקו ומחזיקו ואומר לו סבול יסורין ודין מרד שמיסרך על חטאת ישראל וכן כתיב והוא מחולל מפשעינו מדוכא בעוונותינו (ישעי' נ"ג ה') עד זמן שיבא הקץ וכל שני וחמישי וכל שבת ויו"ט באין אבות העולם ומשה ואהרן דוד ושלמה וכל מלכודת ב"ד ונביאים וחסידים ומקבלים פניו וכוכין עמו והוא בוכה עמהן ומחזיקין לו טובה ואומרים לו סבול דין מרד שהקץ קרוב לבוא ושלשלאות שכצוארך מתנתקות ואתה יוצא לחירות. ואף קרח וכל עדתו מתחננין כל יום רביעי ואומרים לו עד מתי קץ הנפלאות מתי תשוב תחיינו

ומתהומות הארץ תשוב תעלנו (תילים ע"א כ') והוא אומר להם לכו ושאלו לאבות העולם והם מתביישין וחזורין למקומן. הרי כתבנו רוח מורחית וישוב אשר בה וסדרי גן עדן:

מערב העולם מדבר. רוח מערבית מי אוקיינוס וכו' איים רבים וישוב לשונות הרבה ועמים רבים ואחריו מדברות מלאים נחש שרף ועקרב וציה וחהו ואין אדם ואין זרע ואין אילן שם. ושיעורו אלף אלפים תת"ק שנים והוא משא מדבר ים (ישעי' כ"א א')

צפון העולם גיהנם רוח צפונית וישובו ארץ ככל וכשרים חוץ מן הישוב. אחוריהן אוצרות אש גיהנם ואוצרות שלג וברד וקיטור וכפור וחושך ורוח סערה והוא אלף אלפים תש"ה שנים. עוד יש בו מהלך ה' שנים דירת שדים ומויקין ורוחות מחבלין ושם גיהנם ושיעורו כ' אלפים ומאה שנה ולשם נדונים הרשעים כשבעה מדורות גיהנם ושם כת סמאל ורוח צפון אינה מסוככת שנאמר נוטה צפון על תהו (איוב כ"ו ז'). וה' שנים הפרש בין דירת שדים לישוב של רוח צפונית. שאלמלא כן היו מחריבים העולם כולו. שר של גיהנם קיפור שמו וחכירו השני נגדסניאל והשר השלישי סמאל והם ממונים על ג' פתחים גדולים. הפתח האחד מדבר ושם ירדו לשאול קרח וכל עדתו ולשם ממונה נגדסניאל. והפתח השני דומה (צ"ל כימה) של הרשיש וכן כתוב מבטן שאול שועתי (יונה ב' ג') ולשם ממונה קיפור. הפתח השלישי כגיא בן הנום נוכח ציון וירושלים שנא' כי הנה היום בא בער כתנור (מלאכי ג' י"ט). ושבעה מדורין יש בגיהנם ואלו (הן ל"ג) שמותן שאול הלוכה ג' מאות שנים ושם נידונין קרח וכל עדתו י"ב חודש ככשר בקלחה. אכדון הלוכה ש' שנה ולשם אוברור נשמות של רשעים. באר שחת הלוכה ש' שנה ושם נידוני' הגולנים והגנבים ועושקי שכר שכיר. שני כורות יש שם ממלאין כזה ושופכין לחך השני וזה אינו מתרוקן וזה אינו מחמלא. טיט היון הלוכה ש' שנה ושם נידונים מגלי העריות וטובעין שם ואינן עולין לעולם. דומה הלוכה ש' שנה וכו' נידונין המלשינים תלויין בלשונותיהן וכו' נידונין בכל מיחה ובעונש ככד אותן שעיניהם צרות כח"ה. באר שחת הנקרא ארץ תחתית הלוכה ש' שנה וכו' טובעין בחושך היהודים החולקים על ח"ה שנא' ואתה אלקים תורידם לכאר שחת (תילים נ"ה ב"ד):

הבית הראשון פתוח גבים גבים ואריות של אש עומדין
שם וכשנופלים שם בני אדם מיד אוכלים אותם ואחר שתאכלם
האש חוזרים לקדמותם ונופלים שם:

הבית השני יש בו עשרת אלפים ריבוא מאותן שלא
קבלו התורה ועליהם ממונה אבשלום לדיינם וב"ק אומרת לו
הניחו לו בשביל זכות אבות ומלאך אכזרי עומד ומכה אותן הנזכרים
בשכט של אש ושמו קושיאל ולאבשלום פוטרין מן הדין בזכות
דוד ובשכר אבותיו שאמרו נעשה ונשמע בהר סיני והרשעים נידונים
שם שני פעמים ביום:

הבית השלישי נידונים שם עשרת אלפים ריבוא מא"ה
הנזכרים ודנים אותם בשכט של אש כמשפט הראשונים ומלאך
הממונה עליהם שפטיאל וקרח ממונה עליהם וקרח ועדתו נפטרים
מן הדין בזכות לוי בן יעקב ועדתו נפטרין מן הדין בזכות שאמרו
(אבותיהם ל"ג) נו"נ בהר סיני:

הבית הרביעי נידונים בו עשרת אלפים ריבוא בשכט
של אש מא"ה הנז' וירבעם בן נבט ממונה עליהם והמלאך המכה
אותם מתניאל שמו. וירבעם ניצול מן הדין בזכות אפרים בן יוסף
שהיה צדיק גמור ועל שאמרו אבותיו נו"נ בהר סיני:

הבית החמישי נידונים (בו צ"ל) עשרת אלפים ריבוא
בכל יום מא"ה הנז' ואחאב עמהן והמלאך הממונה המכה אותן
אוניאל שמו ואחאב ניצול מן הדין על שאמרו אבותיו נו"נ בהר סיני:
הבית השישי דנין אותן שם כראשונים עשרה אלפים
רבוא ונידונים בכל יום ומיכה עמהן והמלאך המכה אותן הדריאל
שמו ומיכה ניצול מכל הדינין על שאמרו אבותיו נו"נ בהר סיני:

הבית השביעי נידונים שם עשרת אלפים ריבוא מא"ה הנז'
בכל יום כראשונים ועמהן אלישע אחר הוא אלישע בן אבויה
ומלאך הממונה עליהם רוגזיאל שמו ואלישע אחר נידון עמהן:
רוח דרומית חדרי תימן והם אוצרות אש ומערת
קיטור וסופה ומערה דכתיב מן החדר תבא סופה (איוב ל"ז ט')
וכתיב והלך בסערות תימן (זכריה ט' י"ד) ממזרים קרה (איוב שם)
זו רוח צפונית שמקררת כל העולם בשלג ושיעור אוצרות וחדרים
(ומערות ל"ג) אלפים ותתקס"ה שנים ושם פתחה של גיהנם והרשעים
נכנסים שם וחוזרין ורואין מרוח מורחית ומסתכלין בכבודן של צדיקים
ומתביישין ומצטערין ואומרים אוי להם שחטאו ושלא עסקו בתורה

ובמצות ומלאכי חבלה מנהיגין אותן בקוצין עד שמגיעין לעומקה של גיהנם אשר ברוח צפונית וק"ד שנים הפרש בין פתחה של גיהנם ובין ישוב שבדרום. וכיון שהנשמה פורחת מגופה מקבלים אותה מלאכי חבלה וקולעין אותה כהרף עין למלאכי זעם ומלאכי זעם קולעין אותה לגיהנם שנא' ואת נפש אויבך יקלענה בתוך בכף הקלע (שמואל א' כ"ה כ"ט) ומייסרין אותה בגיהנם. נמצא בריוח העולם ים מדבר ישוב גן עדן וגיהנם וכל ד' גבולותיו מהלך שבע פעמים אלף אלפים שנה והע"ה אלפים שנה וחק"ד שנים ורוח ד' שנים הרי חק"ח עם ישוב ת"ק שנה וגלגל חמה מהלך משחרית לערבית ת"ק שנה ואינו נכנס בישוב אלא שש שעות (שבועות) בשנה ולכנה מהלכת חסר ממנה י"א שעות ואינה נכנסת בישוב אלא שש שעות (שבועות) בלבד:

ארכו של עולם ת"ק שנה ורחבו ת"ק שנה והוא עגול וים הגדול הנקרא אוקיינוס מקיף אותו והים הגדול עומד על סנפיריו של לויתן ולויתן שרוי בתוך המים התחתונים ואינו דומה בהן אלא כדג קטן שבתוך הים ומים התחתונים עומדים על שפת מימי אוקיינוס ואינן דומין בהן אלא כמעין קטן שעל שפת הים כן המים התחתונים כנגד מי אוקיינוס ומי אוקיינוס עומדיון על שפת מימי בראשית ודומין מי אוקיינוס כנגדן כמעין קטן שעל שפת הים ומי בראשית עומדיון בשפת (צ"ל מים) בוכין ודומין כנגדן כמעין קטן שעל שפת הים ומים הבוכין תליון ועומדים על ארץ התחתונה וארה"ת רקוע על המים שנא' לרוקע ארץ על המים (תהלים קל"ו) ומים על עמודי חשמל ועמודי חשמל על הר כרד והר כרד על אוצרות שלג ואוצ"ש על אוצרות של מים ואש ואוצרות מים על הים וים על תהום ותהום (צ"ל ושר של תהום) דומה לשלשה ראשי שור ועומד בין תהום העליון לתהום התחתון ואומר לתהום העליון החסר מיטיך לתהום התחתון הבע מיטיך שנא' תהום אל תהום קורא (תילים ט"ב ח') ותהום עומד על תהו ותהו דומה לקו ירוק ומקיף את כל העולם כולו כחוט ומחווך בין קצות השמים לקצות השמים ומשם חושך יוצא ותהו על כהו אלו אבנים מפולמות שהם משוקעות בתהום ומתן יוצאין מים שנא' ונטה עליה קו תהו ואבני בהו (ישעי' ל"ד י"א) ובהו עומד על הים וים עומד על מים מתוקים ומים מתוקי' על ההרי' וההרי' על רוח ורוח על כנפי סערה וסערה תלויה וקשורה

בשפת ארץ התחתונה. וארץ התחתונה בסערה. וסערה תלויה
 וקשורה בכיפת אדמה. אדמה תלויה בסערה. וסערה תלויה
 וקשורה בכיפת חרבה. חרבה תלויה בסערה. וסערה תלויה וקשורה
 בכיפת יבשה. יבשה תלויה בסערה. וסערה תלויה וקשורה בכיפת
 ארקא. ארקא תלויה בסערה. וסערה תלויה וקשורה בכיפת תבל.
 תבל תלויה בסערה וסערה תלויה וקשורה בכיפת חלד וכיפות ז'
 רקיעין אחוזים בקורקסיהו בכיפת קערה שהיא כפוייה ע"ג שולחן.
 וחלד היא ישוב העולם. וחלד תלויה בסערה וקשורה בכיפת
 רקיע. רקיע וקורקסיה אחוזים בקורקסי תבל. ורקיע תלוי בסערה
 וקשורה בכיפת שחקים. שחקי בקורקסיה אחוזי בקורקסי ארקא
 ושחקי תלוי בסערה וקשורים בכיפת זבול. זבול תלויה בסערה
 ואחוזים בקורקסי יבשה. זבול תלויה בסערה בכיפת מעון וקורקסי
 מעון אחוזים בקורקסי חרבה. חרבה תלויה בסערה וקשורה בכיפת
 מעון (צ"ל מעון תלוי בסערה וקשורה בכיפת מכון). וקורקסי מעון
 אחוזים בקורקסי אדמה (צ"ל וקורקסי מכון אחוזים בקורקסי אדמה).
 מכון תלויה בסערה וקשורה בערבות. וקורקסי ערבות אחוזים בקורקסי
 ארץ התחתונה. ערבות תלוים בזרוע של הקב"ה שנאמר ומתחת
 זרועות עולם (דברים ל"ג). אמר שמואל זרועי הללו למה אלא
 אחת בימינו סובל העליוני ובשמאלו סובל התחתוני לכך נאמר
 ומתחת זרועות עולם. וכסא כבוד אחרי ארץ התחתונה מקיפין אש
 ומים. אחרי או"מ מקיפין רעש ורעדה. ואחרי רו"ר מקיפין ברקים
 ורעמים. ואחרי בו"ר מקיפין זיקין וזועות. אחרי זו"ו דמות החיות.
 אחרי דה"ח רצוא ושוב. ואחרי רצו"ש אמרי המולה. אחרי א"ה
 קול דממה דקה. אחרי קד"ד אומרים קדוש קדוש קדוש. אחרי
 אומרי קק"ק אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. אחרי אומרי כבי"מ
 אומרים ברוך כבוד ה' לעולם ועד:

ארץ התחתונה אחוזה בקורקסי ערבות ומישור ערבות
 בארץ התחתונה ובהן רגלי החיות ואופנים ושרפים ועל קרני החיות
 רקיע ועל אותו רקיע כס"כ ורגלי השכינה על ראשיהן ובערבות ורגליהן
 בארץ התחתונה. ומנין שכס"כ בערבות שנאמר סולו לרוכב
 בערבות ביה שמו ועלו לפניו (תלים ס"ח ה'). ומנין שרגלי החיות
 בארץ התחתונה שנאמר וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל
 החיות (יחזקאל א' ט"ו) וכשם ששכינתו בעליונים כך שכינתו בארץ
 שנאמר כסה שמים הודו וקהלתו מלאה הארץ (חבקוק ג' ג') ואומר

השמים כסאי והארץ הרום רגלי (ישעיה ס"ז א'). ואלף אלפים וריבי רבבות של מה"ש עומדין ומקלסין אותו בכל מיני שבח ובכ"מ קילום סביבות סביבות רגלי השכינה בארץ התחחונה שנא' כסה שמים הודו וגו' (חבקוק שם) ומקיפין אותו מקום של רגלי השכינה אלף אלפים עולמות שנאמר סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה (יחזקאל ט"ח ל"ה) וזו ירושלים בנויה שברקיע. וד' אלפים ות"ק עולמות לרוח מזרחית וד"א ות"ק עולמות לרוח מערבית וד"א ות"ק עולמות לרוח דרומית וד"א ות"ק עולמות לרוח צפונית אלו שברוח צפונית מלאים מלאכים אומרים תהלה בכח בכבוד וגבורה ושבח וזמרה וזמן וצדקה נותנים שיר. ותפארת. אלו שברוח דרומית מלאים מלאכים נותנים הוד והדר פאר ורנה ועטרה וגאווה וגאון. אלו שברוח מזרחית מלאים מלאכים משוררים שיר חדש וקדושה מלאים טהרה כתר מלכות וקול דממה דקה. אלו שברוח מערבית מלאים מלאכים אומרים בחדוה ותפארת ועטרה וגאווה גילה וצהלה ורינה:

שמונה עשר אלפים עולמות מקיפין חומות אש ומים.
 אחרי חומות אש ומים מקיפין הרי ברד. אחרי הרי ברד מקיפין אוצרות של שלג. אחרי אש"ש מקיפין כתלים של סופה. אחרי כש"ם מקיפין כיפי סערה. אחרי כ"ם מקיפין כרובים מעופפים. אחרי כ"ט מקיפין כנפי רוח. אחרי כ"ר מקיפין אלף אלפים מחנות. אחרי אא"מ מקיפין רבי רבבון צבאות. אחרי רר"צ מקיפין אלפי שנאן. אחרי א"ש מקיפין משוררי שירות. אחרי מ"ש מקיפין מרגני רננור. אחרי ס"ר תוקעי בשופר זר. ואחריהם אומרים הדר ואחריהם אומרים ברוך ואחריהם אומרים יי' ימלוך שנאמר ותהלתו מלאה הארץ (חבקוק ג') ואחרי כל אלה מקיפין טיט היון. מכאן ואילך תהו ובהו עד אין חקר. ועד אין מספר ואין שיעור ואין סוף שנאמר ישת חושך סביבותיו סכות חשכת מים עבי שחקים (שמואל ב' כ"ב י"א) ע"כ יש לך רשות לדבר מכאן ואילך כאלו נותן אצבעו בעין. כ"כ בספר בן סירא במופלא ממך אל תחקור ובמכוסה ממך אל תדרוש ובמה שהורשת התבונן ואין לך עסק בנסתרות:

ובכל יום ויום יושב הקב"ה על כרוכ עובר ושב בכל העולמות הללו ומקבל מהן שבח וקילום כשהוא הולך רוכב על כרוכ וכשהוא חוזר טם על כנפי רוח שנאמר ויעוף וידא על כנפי רוח (תילים

י"ח י"א). בא וראה שלא כמדת הקב"ה מכ"ו. מכ"ו כשהוא משגך שלוח ממדינה למדינה צריך לחזור ולהחזירו שליחותו. אבל שלוח של הקב"ה אינו כן אלא במקום שעומדין משם מחזירין שליחותן שנאמר והנה האיש לבוש הכדים אשר הקסת במחניו משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני (יחזקאל ט' כ"ט) ואומר התשלח ברכים וילכו ויאמרו לך הננו (איוב ל"ח ל"ה). וישיב לך א"א כאן אלה ויאמרו לך הננו מלמד שכ"מ שהולכין שם מצויין ועומדין לפניו ואומר הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה' (ירמיה כ"ג כ"ד). ע"כ תהום התחתון של ארץ התחתונה:

למעלה מארץ התחתונה תהום. למעלה מתהום תהו. למעלה מתהו כהו. למעלה מכהו ים. למעלה מן הים מים מחוקים. למעלה ממים מחוקים אדמה. ועל אדמה גדולתו ותהלתו של הקב"ה כחו ותקפו שנאמר אל תראי אדמה וגו' (יואל ב' כ"א) ע"כ תהום השנית. למעלה מתהום תהו. למעלה מתהו כהו. למעלה מכהו חושך. למעלה מחושך מים. למעלה ממים חרבה. למעלה מחרבה יאורים שנאמר ונתתי יאורים חרבה (יחזקאל ל' י"ב) ע"כ תהום השלישית. למעלה מתהו כהו. למעלה מן כהו מים. למעלה מן מים יבשה. וכיבשה ימים ונהרות וכל מקוה מים שנאמר אשר לו הים והוא עשהו וכבשת ידיו יצרו (תילים צ"ה ה') עד כאן תהום הרביעית. למעלה מן היבשה תהום. למעלה מן תהום תהו וכהו וחושך ומים. למעלה ממים ארקא ובארקא שאול תחתית ואכדון וכאר שחת וטיט היון ושערי מות ושערי צלמות ובהם נידונים בגיהנם ושם נידונים רשעים ומלאכי חבלה ממונים עליהם ושם אוצרות חושך ורשעים כחושך ידמו (שמואל א' ב' ט'):

מדור העליון של גיהנם שאול ונבהו ת"ק שנה ארכו ת"ק שנה ורחבו ת"ק שנה. מדור השני אכדון ת"ק שנה ארכו ות"ק שנה רחבו ת"ק שנה נבהו. מדור השלישי באר שחת ת"ק שנה ארכו ת"ק שנה רחבו ת"ק שנה נבהו. מדור הרביעי טיט היון ת"ק שנה ארכו ת"ק שנה רחבו ת"ק שנה נבהו. מדור החמישי שערי מות ומדתו כמדת האחרים. מדור הששי שערי צלמות ומדתו כמדת הראשונים וכן מדור השביעי. ונמצא גיהנם עולה הילוכה עשרת אלפים ות"ק שנה והאש שבגיהנם חוקה היא אחת מס' באש של שערי צלמות. האש שבשערי צלמות קשה היא

אחת מס' באש של שיערי מות. והאש שכשערי מות קשה היא
 אחת מס' באש של טיט היון. והאש של טיט היון קשה היא
 אחת מס' באש של באר שחת. והאש של באר שחת קשה היא
 אחת מס' באש של שאול. והאש של שאול וכל מדורה הללו
 שכניהם לכופרים בה' לאפיקורסין למוסרין ולכופרים בתורה
 ולכופרים בתורה"מ. ושנתנו חיחותם בארץ החיים אלו פרנסי הדור
 שמטילין אימה יתירה על הצבור שלא לש"ש ושפשוטו ידיהם בזכור
 מה שהחריבו בהמ"ק ושחטאו והחטיאו את הרבים כגון ירכ"נ
 וחבריו יורדין לגיהנם ונגעלה כפניהם ונידונין ברה לדור דורים
 שנאמר ויצאו וראו בפני האנשים הפושעים (ישעיה ס"ו) (ע"כ
 מעשה גיהנם):

ההום החמישי למעלה מן ארקא ההום תהו וכהו וחשך
 ומים. למעלה מן המים תכל ועל תכל יש הרים ונבעות שנאמר
 ההרים רעשו והגבעות חתמוגגנה (ישעיה) ובה אפיקים וגאיות וכל
 יושביהן. ויש תכל שס"ה מיני בריות ויש מהן כ"א שראשם דומה
 לשור וגופיהן דומה לשור והן מדברים כב"א. ויש מהם שיש לו
 שני ראשים וד' אזנים וד' עינים וד' חוטמין וד' פיות וד' ידים וד'
 רגלי' וגופיהן אחד וכשהן יושבין דומין לשני כ"א וכשהן הולכין דומין
 לא"א וכשהן שאוכלין ושוחין מריבין וע"ז לומר אתה אכלת יותר
 ממני ואחה שתיה יותר ממני. ושמה האמר רשעים הם ח"ו אלא
 צדיקי' גמורים הם ועל תכל עתיד הקב"ה לעמוד ולהקים פגרי אדם
 של אותן כ"א שעשו עצמן כאלו שוכנים בעפר ומחיה אותן להעמידן
 על רגליהן ומודיע להן ניסים ונבירות ונפלאות כדי שיוודו להקב"ה
 שהוא מחיה מתים ואח"כ יושב ומחלק להן שכר טוב וחלק טוב
 ונחלה מכסא ה"כ שנאמר וכסא כבוד ינחילם כי לה' מצוקי ארץ
 וישת עליהם תכל (שמואל א' ב' ח'). ע"כ תהום הששית:

למעלה מן תכל תהום למעלה מן תהום תהו וכהו
 וחושך וים ומים. למעלה ממים חלד ועל חלד יש כ"א וכהמות
 וחיות השדה ועוף השמים וימים ונהרות ודגי הים וכל מיני שקצים
 ורמשים. ושם ישראל ותורה ומצות ומע"ט וצדיקים ויראת ה' וע'
 אומות ורשעים וצדיקים והישרי' ומדברות הרי' וגבעות שדות וקרמי'
 וגנות ופרדסים יערות וכל ישוב שנא' האזינו כל יושבי חלד (תילים
 מ"ט ב'). ע"כ תהום הז'. ע"כ שיעור התחתיים:

נתחיל שיעור עליים. למעלה מן חלד וילון ואינ

משמש כלום אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית ומחדש בכל יום מעשה
 בראשית. ומנין שנקרא שמים שנא' הנוטה כדוק שמים (ישעי מ'
 כ"ב). ולמה נקרא שמו וילון לפי שהוא דומה לסימן של מלכים
 שמכניסין אותו בפתח פלטין של מלכים. משעה שהמלך נכנס
 בפלטין שלו הם מכניסין אותו ובשעה שהוא יוצא הם מעבירין
 אותו. אף כך וילון בשעה שעלה עמוד השחר חצא חמה לשמש
 בעולם הוא נמחה בעולם ומכסה פני רקיע מפני גלגל חמה שמהלכת
 בעולם. וכשהחמה נפנסת גוללין ומעבירין אותו כדי שתעלה הלכנה
 וכוכבי' ומזלות להאיר על פני הארץ והוא רחוק מן וילון ח"ק שנה.
 למעלה מן וילון שמים הנקרא רקיע שנאמר השמים מספרים כבוד
 אל וגו' (תילים י"ט ב') ושמה חמה ולכנה וכומ"ו קבועים שנאמר
 ויתן אותם אלקים ברקיע השמים וגו' (בראשית א' י"ז) ומלאכים
 קדושים שמות נכבדים ממונים עליהם ואלה שמותם (ע"כ מצאתי):
ד"א ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' י"ט) שכל מה שכרא
 הקב"ה בעולמו ברא כנגדן ונתן אימת זע"ו. ברא הקב"ה את ישראל
 ברא כנגדן לאומים כי לעין (צ"ל כולעין) אותן ישראל כשהן חיים.
 ומה תקנה תקן להן. שרים. ברא לאומים ברא שרים שלהם ברא
 ישראל ברא שרים שלהם מיכאל וגבריאל בזמן שישראל עוברין על
 רצונו של מקום עומדין ומקטרגין שרי המזלות על ישראל. ועומדין
 שרי ישראל בתחינה ובקשה לפני הקב"ה כיון שמתחברת החנתם
 של שרי מזלות עם החנתם של ישראל מיד מתרצה להם הקב"ה
 לישראל. ונותן להם שיהיו מתגברין ומתישין את כחן ומסכסכין את
 רוחם ואלמלא כן לא היו יכולין ישראל לעמוד בפניהם. ברא בני
 אדם ברא כנגדן שדים ואלמלא רחמיו של הקב"ה ותיקונם שתיקן
 להן אין כל ברירה יכולה לעמוד בפני המזיקין ומיד חוזרין חלילה.
 ומה תקנה שלהן כל תקופת ניסן נותן הקב"ה כח בשרפים ומתגברין
 ומתקוטמין את ראשן ונופל אימתן על המזיקין וכן הוא אומר
 באברתו יסך לך ואומר לא תירא מפחד לילה (תילים צ"א). ברא
 בהמות וחיות ברא כנגדן דוכים ואריות ונמרים ואלמלא רחמיו של
 הקב"ה לא היו יכולין בהמות ושאר חיות לעמוד בפני חיות רעות.
 ומה תקנה תיקן להן כל תקופת חמוז נותן הקב"ה כח בבהמות
 בהררי אלף ומגביהות את עצמן ונופל אימתן על אריות וחיות רעות
 ואלמלא כן לא היתה בהמה יכולה לעמוד בפניהם. ברא עופות
 מהן בישוב מהן שלא בישוב ברא כנגדן פרס ועזניה כמו כן בישוב

היא
 היא
 היא
 הללו
 רה
 הדור
 זבול
 יב"נ
 יים
 ע"כ
 שך
 אמר
 וכל
 ומה
 לו
 ור'
 מין
 ותר
 לא
 דם
 יודן
 ב"ה
 טוב
 ארץ
 הו
 זות
 צים
 וע'
 מי'
 לים
 יג

כך נשר בישוב. ואלמלא רחמיו של הקב"ה ותקנה שתקן להן לא היו עופות יכולין לעמוד בפני אלו. ומה תקנה שתיקן להן כל תקופות תשרי נותן הקב"ה כח בזיו שדי ומרים את ראשו ונותן אימתו וקולו על פרס ועוני'. ברא דגים קטנים ודגים גדולים ויש בהן דג גדול שגדלו ארבע מאות פרסה ואלמלא רחמיו של הקב"ה ותקנה שתיקן להן לא היה כח לקטני' לעמוד בפני הגדול'. ומה תקנה שתיקן להן כל תקופת טבת מרים לויחן את ראשו מניף א"ע ונופל אימתו על הרגים שבים ואלמלא כן לא היה כח לקטנים לעמוד בפני הגדול הה"ד ה' בחכמה יסד ארץ:

דבר אחר י"י בחכמה יסד ארץ וגו' שכרא הקב"ה את עולמו כד' רוחות מזרח ומערב צפון ודרום. מזרח ממנו יוצא אור לעולם. מערב משם אוצרות שלג ואוצרות כרד ומשם יוצא קור לעולם. דרום משם טללי ברכה וגשמי נדבה יוצאי' לעולם. צפון ממנו יוצא חשך לעול'. וכשם שכרא הקב"ה ד' רוחות וסיכבן לכל העולם כולו ובריות העולם עומדים באמצע כך ברא הקב"ה ד' רוחות וסכבן לכסא הכבוד וכס"הכ באמצע למעלה מכולם. וכך סדרן של בני יעקב בשעה שצוה עליהם בדגלים. מזרח שממנו יוצא אור יהיו כנגדו מי שהוא אור. וכן כתיב והתנים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה (כמדבר ב' ג') שהוא מלך ועליו יששכר שהוא בעל תורה שנא' ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (ד"ה א' י"ב ל"ב) ועליו זבולון שהוא בעל עשירות שנא' זבולון לחוף ימים ישכון (בראשית מ"ט י"ג). דרום שממנו טללי ברכה וגשמי נדבה יוצאין לעולם וכנגדן ראובן שהוא בעל השוכה והקב"ה משפיע ברכה בשבילו לעולם ועליו שמעון דסני זימה הוא ומדתו מדה"ד לכך הרג אנשי שכם ועליו גד בעל גבורה שנא' גד גדוד יגודנו וגו' (בראשית מ"ט י"א). מערב שממנו אוצרות שלג ואוצרות כרד וקור וחום יוצא לעולם וכנגדן אפרים ובנימין ומנשה ושכינה לעולם במערב שנא' ירד ה' ישכון לכטח וגו' (דברים ל"ג י"ב). צפון שממנו חושך יוצא לעולם וכנגדן דן שיצא ממנו ירבעם שהחשיך בעבודה כוכבים ומזלות שהיה מחזיר ירבעם על כל א"י ולא היו מקבלין אותו עד שבאו שבט דן וקבלו אותו שנא' ויועץ המלך ויעש שתי עגלי זהב אשר ברוך (מלכים א' י"ב כ"ח) ועלו נפתלי ואשר מאירים על החושך שנא' יהי רצוי אחיו וגו' (דברים ל"ג כ"ד) הה"ד י"י בחכמה יסד ארץ (משלי ג' י"ט):

כונן שמים בתכונה שכרא שמים וד' רוחות וסיבכ להם
 מלאכים מיכאל וגבריאל ואוריאל רפאל וסיבכ לד' רוחות.
 מיכאל במזרח מלפניו כנגד שבט לוי שבשעה שעברו ישראל
 את הים ענה משה ואמר מי כמוכה ואח"כ אמר אין כאל ישורון
 הרי מיכאל. רפאל במערב מאחריו כנגד אפרים ולמה נקרא
 שמו רפאל שהוא מזומן לרפאות את ישראל שנא' אל נא רפא
 נא לה (כמדבר י"ב ו"ג) וסתם הכתוב רפא נא לה הרי רפאל.
 גבריאל בדרום מימינו כנגד ראובן ויהודה דכתיב כי יהודה
 גבר באחיו (דה"א ה' ב') ויצא ממנו בן שנקרא שמו פלא יועץ אל
 גבור (ישעיה ט' ו') הרי גבריאל. אוריאל בצפון משמאלו
 כנגדו דן שהוא חושך ולמה נקרא שמו אוריאל כנגד תורה
 נביאים וכתובים לכך נאמר כאן כונן שמים בתכונה:

דבר אחר כונן שמים בתכונה העליונים שכראן לזכרון
 אל לשבח את שמו. כיצד כל שחר ושחר מלאך עומד לפניו ופותח
 ואומר י"י ימלוך לעולם ועד (שמות ט"ז י"ח) וכל גבורי מעלה
 ענין אחריו וחיה אחת עומדת באמצע הרקיע ישראל שמרה
 ואומרת ברכו את י"י המבורך וכל גדודי מעלה ענין אחריו
 ברוך י"י המבורך לעולם ועד וגומרין את הדבר שרפים ואומרים
 קדוש קדוש קדוש י"י צבאות וגו' (ישעיה ו' ג') והאופנים וחיות
 הקודש מרעישים את העולם ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו
 (יחזקאל ג' י"ב) עד שאוגדין כל שרי מעלה וכל גדודים כאו"א אומר
 לאותה חיה ששמה ישראל ועל מצחה חקוק ישראל שמע
 ישראל י"י אלהינו י"י אחד (דברים ו' ד') הה"ד כונן שמים
 בתכונה:

תם מדרש כונן:

מסכת היכלות:

פרק ראשון: הקב"ה רם ונשא ואף כסאו רם ונשא:
ומנין שהקב"ה נקרא רם ונשא שנ' כה אמר רם ונשא ומנין שאף
כסאו רם ונשא שנאמ' וארא את יי' יושב על כסא רם ונשא:
הב"ה נק' צדק שנאמר אני יי' דובר צדק כו' ומנין שאף כסאו
נקרא צדק שנ' צדק ומשפט מכון כסאך: הקב"ה נקרא משפט שנ'
כי אלהי משפט יי' ואף כסאו נקרא משפט שנא' כי שמה ישבו
כסאות למשפט: הקב"ה נקרא אמת שנאמ' ויי' אלהים אמת ואף
כסאו נקרא אמת שנא' והוכן בחסד כסא וישב עליו כאמת: הקב"ה
נקרא כבוד שנא' ויבא מלך הכבוד ואף כסאו נקרא כבוד שנאמר
כסא כבוד מרום מראשון: יבא מלך הכבוד וישב על כסא הכבוד
בהיכל הכבוד שנאמ' ומהיכלו כלו אומר כבוד: הקב"ה נקרא קדוש
שנ' קדוש ק"ק יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו ואף כסאו נקרא
קדוש שנא' אלהים ישב על כסא קדשו: יבא מלך הקדוש וישב על
כסא הקדוש בהיכל הקדוש בסוד קדושים רבה שנא' אל נערץ
בסוד קדושי' רבה:

כמה כסאות יש לו לב"ה יש לו כסא נכון שנ' נכון
כסאך מאז: יש לו כסא צדק ומשפט שנא' צדק ומשפט מכון כסאך:
יש לו כסא חסד שנ' והוכן בחסד כסא: יש לו כסא יה' שנאמר
כי יד על כס יה': יש לו כסא כבוד שנאמר כסא כבוד מרום
מראשון: יש לו כסא אמת שנא' והוכן בחסד כסא וישב עליו
כאמת: יש לו כסא קדוש שנא' אלהים ישב על כסא קדשו: יש לו
כסא עולם שנא' כסאך אלהים עולם ועד: יש לו כסא רחמים
שנא' ליי' אלהינו הרחמים והסליחות: יש לו כסא מלוכה שנאמר

והיתה ליי' המלוכה: יש לו כסא רם ונשא שנאמר וארא את יי' יושב על כסא רם ונשא: יבא רם ונשא וישב על כסא רם ונשא ית' ויתרומם על כל ברכה ותהלה:

פרק שני: כסא רם ונשא ארכו ת"ח אלפים רבבו פרסאו': ורחבו חמש מאות אלפים רבבות פרסאו': ועביו שלש מאות אלפים רבבות פרסאות: וחשבונות הללו בפרסאות של הקב"ה ית' שמו וישתבח זכרו וכל פרס' ופרסה שלו אלפים באמה והאמה שלו ד' זרתות וזרת שלו מסוף העולם ועד סופו שנא' מי מרד בשעלו מים ושמים בזרח תכן: שבעים כסאות של מלכות יש לו להב"ה מעין כסאי מלכיות שבעולם כנגד שבעים אומות שבעולם ושבעים כתרי כבוד יש לו מעין כתרי כבודו כנגד שבעים לשונות שבעולם ושבעים שרביטים של ממשלות יש לו מעין שרביטין שיש בעולם וכנגד שבעים כתרים של כבוד שיש לו בעולם וכלם אינן אלא משלו וכל מלכי ארץ וכל מלכי רוזני חבל אינן אוכלים גדולה ומלכות בעולם אלא משלו והוא אינו חסר כלום ממלכותו וממשלתו אבל כסא הכבוד עצמו אינו מנחיל אותו אלא ליריאו בלבד שנאמר וכסא כבוד ינחילם:

פרק שלישי: כסא הכבוד תחתיו כסא אבן ספיר מחוקן לתחת רגלי השכינה שנ' ויחזו את האלהים (פי' כבוד אלהי ישר') ותחת רגליו כמעשה לכנת הספיר וכסא הכבוד מחוקן למושב יקרו וכסא הכבוד הוא כסא רם ונשא ומראהו כעין החשמל מהוך האש ומהו חשמל מלמד ששלש מאות ושבעים ושמונה מיני מאורות של זיו זוהר גדול קבועים בו והפחות שבהם כזו גלגל חמה וסימן בנימט' חשמ"ל שע"ח ולא עוד אלא שפירס עליו כתבנית כנר של זיו זוהר מאור הדר שהן כיוצא בו בכל מיני מאורות שברום ערכות שאפי' חיות הקדש שבמרכבה וכרוכי גבורה ואופני שכינה אינם יכולים להסתכל בזיו הכבוד מפני שהוא נתון ופרוס עליו ומזיו כסאו מוקף כמראה זוהר סביבות כסאו ולפיכך הקיף הקב"ה ענן וערפל סביבו שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו כדי שלא יזונו מלאכי השרת מזיו השכינה ומזיו כסאו ומזיו כבודו ומזיו מלכותו שנאמר רם על כל גוים יי' על השמים כבודו יודעים גבורת כבודו ומספרים השמים תפארתו ככל שעה ושעה שנאמר השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מניד הרקיע כתוב א' אומר על השמים כבודו וכתוב א' אומר מלא כל הארץ כבודו אם נאמר על השמים כבודו

כבוד אל למה נאמר מלא כל הארץ כבודו אלא על השמים כבודו
 זהו עיקר שכינה כבודו ומלא כל הארץ כבודו זהו כבודו שכל
 המלכים והרוזנים נוהגים בו כבוד ואוכלים גדולה ומלכות מכבודו:
פרק רביעי: קרקע ערבות כולה מליאה גחלים ואבני
 ספיר ואבני ברקת ואבני מרגלית קבועים בה שזיון הולך בכל רקיע
 ורקיע ונוקבין בזיון שבעה רקיעים ודומה גלגל חמה בפני זיון כמו
 זיו הנר בפני זיו גלגל חמה וכל רקיע ורקיע מלא זיו זוהר גדול
 מזיון כמו רקיע מזיו גלגל חמה שהוא מלא ומאיר את כל העולם
 ולא עוד אלא שארבע חומות של אש מוקפות להם ברום ערבות:
 חומה ראשונה של לפיד: שניה של שלהבת: ג' של להטת: רביעית
 של ברקים: שאפילו שבעה שרים הגדולים הנקראים בשם מלכים
יהוה יהוה שם נכבד ונורא אינם יכולים להסתכל בזיו
 אותם החומר שכנגד הכסא וביניהם קבועים ז' היכלות על ז' הידורים
 זה לפנים מזה וזה לפנים מזה וכולם מלאים גחלים ולפידים וזיקוקים
 וברקים ועמודי גחלים ועמודי להטי' ועמודי לפידים ועמודי ברקים
 ועמודי אישי' ועמודי להבים שהם גבוהי' מן הארץ ועד רום רקיע
 העליון ובכל היכל והיכל ח' אלפים וחשס"ז שיערי ברקים כמנין
 שעות של ימות השנה וכל שער ושער רום קומחו ברום ז' רקיעים
 ורחבן כרחבו וארכו של עולם ועל כל פתח ופתח שבהיכל ערבות
 קבועים בהם שס"ה אלפים רבבות מיני מאורות כמאור הגדול שכל
 העולם מבהיק מזיון ואין כל בריה יכולה להסתכל בהם ועל כל
 פתח ופתח עומדים שס"ה אלפים רבבות של מלאכי השרת שהם
 גבוהים מן הארץ ועד רום רקיע וכלם מכף רגלם ועד קדקד ראשם
 מלאים עינים וכל עין ועין כגלגל הלבנה וכל א' ואחד גופו כגחלים
 ומראיהם כלפידים וגלגלי עיניה' כברקי' מאירים וכלי חכסיהן איש
 למינהו וכל א' וא' יש לו סוסים וסוסיה' סוסי אש ומרכבותיהם
 מרכבי' להכה וחרכותיה' חרכות לפידי' ורומחיה' רומחי שלהבת
 וקשתותיה' קשת גדול וחיציהם חיצו להט וכל כלי זייניהם אש
 בוערה ויש להם כמה שמות ולסוסיהם כמה שמות ויש להם ד'
 פנים ולסוסיהם ד' פנים ויש להם ד' כנפים ולסוסיהם ד' כנפים
 הם מדברים בד' פיות ד' דבורים וסוסיהם מדברים בד' פיות ד'
 דבורים הם אומרים קדוש וסוסיהם אומרים קדוש הם אומרים ברוך
 וסוסיהם אומרים ברוך הם מספרים שירות מלכם בע' לשונות
 וסוסיהם מספרי' שירות מלכם בע' לשונות הם עושים רצון קוניהם

בכל יום ויום וסוסייהם עושין רצון קוניהם בכל יום ויום ולמעלה
 מהם ממונים ח' שרים גדולים ורמים ונכבדים על כל פתח ופתח
 של מלאכי השרת ואינם נכנסים ויוצאין לראות פני כסא הכבוד
 ולומר שירות כסא הכבוד אלא על פיהם וד' חוחמות של שם
 המפורש בידיהם שנים על כל פתח ופתח לכל א' ואחד א' בכניסה
 ואחד ביציאה שמות של שומרי הפתחים על כל פתח
 ופתח לכל א' וא' של השרים הגדולים הממוני' על הפתחים
 שבהיכלי ערבות. מן הארץ ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה ועכו של
 רקיע ת"ק שנה וכן כל רקיע ורקיע ובין כל רקיע ורקיע מהלך ת"ק
 שנה למעלה מהם חיות הקדש רגלי החיות כנגד כלן קרסולי החיות
 כנגד כלן שוקי החיות כנגד כלן ירכי החיות כנגד כלן. גופי החיות
 כנגד כלן. צוארי החיות כנגד כלן. ראשי החיות כנגד כלן. עיני
 החיות כנגד כלן. קרני החיות כנגד כלן. למעלה מהן כסא הכבוד.
 רגלי כסא הכבוד כנגד כלם. וכסא הכבוד עצמו כנגד כלם. ורם
 ונשא יחרומם ויחנשא שוכן עליו:

פרק חמישי: בהיכל ז' קבוע כסא הכבוד ומרכבות כרובים
 ומחנות שרפים ואופנים וחיות וגלגלי אש אוכלה ומרכבות להכרז
 וחשמלי ווהר הדר וזיקוקי אש ואוצרי ברקים וגנוי טללים וחדרי
 להטים וכידורי לפודים ורגלי צבאים. (צ"א ורגלי צבאים) וגרודי
 טפסרים וצבאות אראלים ולהכות גחלים ואסיפת אישים ואסמי
 שלגים ונהרי להבים ומעייני מקור מים חיים וקוראי קולות ורעמים
 ומרעשי שירה ומדברי פלאים ושואגי נעימים והדורי פני' וניצוצי
 חשמלים ומעונות נוראים ומרובעי פנים וכנפים ומכוסי אפים ומלואי
 עיני' ובעלי קרני הוד של מלכות והדר של כבוד תפארת עליונים
 וגיאות רם ורמים ושכח רם רמים שעל כסא הכבוד ואוצרות רוחות
 וגנוי נשמות ברכות וצדקות תהלות וזמירות חיילות וצבאות גדודים
 ומערכות דגלים וחיילות שלישים ובעלי מלחמות גבורים וגבורות
 עוזות ותעצומות פרשים ופקודי חיילות שרים וחוקעי בקרנות ומגידי
 תושבחות ומרנני רננות ושכחות והודאות פלאות וגדולות פאר שירים
 ושירות קדושה ונעימות ברום רקיע ערכות ברזי דרי ערכות בתוך
 ערבות לרוכב ביה שמו בערכות ית' שמו ויחעלה זכרו אמן:

פרק ששי: ד' כחות של מלאכי השרת מקלסין לפני הקב"ה.
 מחנה ראשונה של מי"כאל על ימינו. ומחנה שנייה של גברי"אל
 על שמאלו. ומחנה שלישית של אורי"אל מלפניו. ומחנה רביעית

של רפ"אל מאחריו. ושכינת הקב"ה באמצע והוא יושב על כסא רם
ונשא וכסאו גבוה למעלה ור' מחנות עומדות בחוך בחדרי אישים
ולפידים לנגדם גלגלי כסא הכבוד ומרכבות שבהיכל השביעי
שבערכות וכל מחנה ומחנה ד' מאות ותשעים וששה אלפים פרסאות.
ארכו ורחבו שני אלפים פרסאות שנא' וגוייתו כתרשיש מה תרשיש
שני אפים פרסאות אף גוייתן של מלאכי השרת שני אפים פרסאות
נמצאת גוייתן של מלאכי השרת מן הכתוב. ורום קומתן מק"ו ובין
מחנה ומחנה נהרי אש עוברין ביניהן שהם נמשכין ויוצאין מתחת
כסא הכבוד וכל אחד ואחד עמוק כההם רבה. ורחבו כמרחבי רקיע
עולין ויארדין בכל א' וא' ומרעישין את המון כל המערכות ובין כל
מחנה ומחנה ערפלי טוהר מוקפין ביניהם ובין כל מערכה ומערכה
ענני אור לפניהם וענני חשך לאחריהם וכלם כנפיהם כרום ראשיהם
ואש מעוטפין על פניהם לכל יצפו ולכל יכירו כדמות פני שכינה
כי השכינה אצלם בכל מקום וכל מלאך ומלאך מהם מלובשין לבושי
שלהבת ועטופים מעילי גחלת נכונים באימרה ופחד לעשורה רצון
קוניהם מהם עומדי' אלף מחנות בקדושה ומהם רצים רובי צבאות
בשליחות אותם שעומדים בקדושה אומרי' לפניו מהבוק' ועד ערב
קק"ק ה' צבאות ומהערב ועד הבקר אומרים לפניו ברוך שם כבוד ה'
ממקומו וכשם שהקדושה משולשת כך הברכה משולשת והם צופים
כדמות כסא הכבוד ואינם מכירין כדמות פני השכינה והם מביטים
כדמות פני החיות ואינם משיגים למחננה החיות וחיות הקדש
עומדות מתחת כסא הכבוד ופניהם דמות צורת אדם וכל גופן דומה
לגתלים המשולהבות בתוספת אש וכל א' וא' מהם יש לה כ"ד פנים
וכ"ד כנפים שכל א' וא' מהם יש לה עשרים פנים בחוך ד' פנים
ועשרים כנפים בחוך ד' כנפים (ר"ל שכל אחת ואחת מהם יש לה
כ"ד פנים פנים בחוך פנים ויש לה כ"ד כנפים כנפים בחוך כנפים)
וכל א' וא' מהם גופן מלא עינים וכל עין ועין כגלגל הלכנה וכלם
נכונים ופונים לכל צד וצד ולכל רוח ורוח ופניהם אשה אל אחותה
וכנפיהם אשה אל אחותה ולפני פרסות רגליהם רבוצות אבני גחלי'
ולפני אבני גחלי' רבוצי' טורי לפידי' ולפני טורי לפידי' מוקפוי ענני
האישי' ולפני ענני האישים מוקפוי' נוצצי קללי' ולפני נוצצי קללים
מוקפוי' נוצצי להבי' ולפני ניצוצי להבים מוקפוי' עבי קלים ולפני עבי
קלים מוקפוי' ערפלי טוהר ולפני ערפלי טוהר מוקפוי' נהרי גחלת
ולפני נהרי גחלת מוקפוי' גלגלי שלהבת ולפני גלגלי שלהבת מוקפוי'

חשמלי דולקת ולפני חשמלי דולקת מוקפים קולי רעמים ולפני קולי רעמים מוקפים ענני להטות ולפני ענני להטות מוקפים זיקוקי ברק ולפני זיקוקי ברק מוקפים ברקי האור ולפני ברקי האור מוקפים גשמים בשמים ולפני גשמים בשמים מוקפים טללי חיים ולפני טללי חיים מוקפים מחנות שכינה ולפני מחנות שכינה מוקפים מרעישו שירה ולפני מרעישו שירה מוקפים מנעימי קדושה ולפני מנעימי קדושה מוקפים גלגלי סופה ולפני גלגלי סופה מוקפים כנפי הרוח ולפני כנפי הרוח מוקפים סביבי סערה ולפני סביבי סערה מוקפים נהר דינור ולפני נהר דינור מוקפים חשמלי זוהר ולפני חשמלי זוהר מוקפים בויקי הדר ולפני בויקי הדר מוקפי' בויקי גאווה ולפני בויקי גאווה מוקפים טפסרי נורא ולפני טפסרי נורא מוקפים אראלי מעונה ולפני אראלי מעונה מוקפים אומרים קדוש ולפני אומרים קדוש מוקפים אומרים כרוך ולפני אומרים כרוך מוקפים אומרים ה' ימלוך לעולם ועד כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ. זה משכן החיות שכמרכבה:

פרק שביעי: למעלה מהם מעונה כדמות רקיע כעין הקרח הנור' על ראשי החיות שהוא מלא זיו וזוהר שנ' הוד והדר לפניו נתון מחוכן והוכן כרוכ מראות אש וכרוכ מראות להבה ונתון בהדר הוד על ראשי החיות שנ' ודמות על ראשי החיות רקיע ושם הוכנו כרובי פלאי פלאים גלגלי מרכבה שכסא הכבוד נתון עליהם גלגל זה כנגד גלגל זה וגלגל זה כנגד גלגל זה זיו הדרו של גלגל זה כנגד זיו הדרו של גלגל זה מעשה פלאיו של גלגל זה כנגד מעשה פלאיו של גלגל זה ועומדת בת קול אחת אצל גלגל זה ובת קול אחת אצל גלגל זה ומה טיבן של קולות הללו אלא מלמד שבשעה שהקב"ה יורד משמי שמים העליונים מתשע מאות וחמשים וחמשה רקיעים ויושב בערבות על כסא כבודו מיד בת קול אחת יוצאה בכל שיערי רקיע ורקיע ובכל שיערי ערבות ואומרת שאו שערים ראשיכם וגומר והם משיבין ואומרין מי זה מלך הכבוד והיא משיבה ואומרת ה' עזו וגבור ה' גבור מלחמה: ובת קול אחרת יוצאה בכל שיערי בתי כנסיות ובתי מדרשות ואומרת שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד ושרי בתי ע"א משיבין ואומרים מי הוא זה מלך הכבוד. ושרי בתי כנסיות ובתי מדרשות עם הררי בראשית משיבין ואומרין ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה: ומה הוא מלך הכבוד שהוא יודע לכבד לכריותיו מכבודו. באותה שעה

ישמיעו גלגל לגלגל ברעש וברעם קולות ורעמים קולות לרוכב
 בערכות ביה שמו ועלוו לפניו. באותה שעה אין הב"ה רוכב בערכות
 לא בקדוש שמו ולא בכרוך שמו ולא בה' צנאות שמו אלא בשתי
 אותיות הללו ביה מפני שכשתי אותיות הללו ברא הקב"ה העולם
 הוה והע"הב שנא' כי ביה ה' צור עולמים צור עולם לא נאמר
 אלא צור עולמים: באי זה אות ברא הקב"ה עולם הבא ובאי זה
 אות ברא העה"ז. ברא עולם הבא ביה' וברא עה"ז בה' ומנין שנברא
 הב"ה העה"ז בה' שנ' בהכראם אל תקרי בהכראם אלא בה"א
 כראם אם כן יקדים ה"א ליו"ד אלא מלמד שמתחלה ברא העה"ב
 והעמידו לצד אחד ואח"כ ברא העה"ז. ומפני מה ברא העה"ז בה"א
 מפני שהוא דומה לאכסדרה ומפני מה דומה לאכסדרה מפני שכל
 מי שרוצ' לצאת מן העה"ז יוצא ואין בידו מאומה מיגיעו ומעמלו
 מכל מה שעמל כל ימי חייו, ומפני מה ברא העולם הבא ביו"ד מפני
 שכל המקטין עצמו בעה"ז זוכה ונחל העה"ב שנברא ביו"ד: דבר
 אחר כשם שהיו"ד קטן מכל האותיות כך אין נחל בעה"ב אלא מי
 שהוא מקטין עצמו אצל מי שהוא קטן ממנו בתורה ובחכמה שנאמר
 ודוד הוא הקטן וכן דוד קטן היה והלא ראש למלכי יהודה היה
 ויצא ממנו משיח וכל המלכים כלם אלא מתוך שהקטין את עצמו
 זכה ונחל גדולה ומלכות בעה"ז וגדולה ומלכות בעה"ב: דבר אחר
 מפני שבני העולם הבא ממעטין את עצמם ומתן שכרם מכבוד
 ומרובה שנא' להנחיל אוהבי יש. ומפני מה תגין של יו"ד כלפי פניו
 מפני שבני העה"ב אינם מלוין זה לזה אלא כל א' וא' נהנה משלו
 לפי שכר מעשיו שבידו לפיכך נאמר סולו לרוכב בערכות ביה שמו
 ועלוו לפניו מלמד שבשעה שהקב"ה רוכב בערכות על כסא כבודו
 ירונו לפניו בקול רנה וקול ששון וקול שמחה וקול ירנן וקול יגיל וקול
 עילו וקול עוז וזמירות וקול שירות ותושבחות וההללות קול פאר
 ותודות קול שבת ושירות קול צהלה ורננות וכסא הכבוד גבורה
 למעלה באויר ומראה כבודו כעין החשמל ועטרת נונה בראשו וכתר
 שם המפורש כמצחו חציו אש וחציו ברד מימינו חיים ומשמאלו
 מוח ושרביט של אש בידו ופרוכת פרוסה לפניו ושבעה מלאכים
 שנבראו תחלה משרתים לפניו לפני' מן הפרוכת ושבעה שוטרים
 יושבים על שבעה כסאות שם הראשון אורפ"ניאל. ושם השני
 חיגר"א נ"א חגרי"אל. ושם השלישי דוה"ל נ"א בוא"ל. שם הרביעי
 אסי"מור נ"א כלמ"ה. שם החמישי פלמי"אל נ"א דנה"אל. שם הששי

פסכ"ר. ושם השביעי כלמי"ה נ"א בוא"ל: ברא הקב"ה שש קצוות
 ופנה למעלה והתמו ביה"ז חתם תחת ופנה למטה והתמו ביו"ה.
 חתם מזרח ופנה לפניו והתמו בהי"ו. חתם מערב ופנה לאחוריו
 והתמו בהו"י. חתם דרום ופנה לימינו והתמו בוי"ה. חתם צפון ופנה
 לשמאלו והתמו בזה"י ית' שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא
 חי וקיים לעדי עד ולנצח נצחים אמן בשם יהודריאל אלהי ישראל
 המסגל עדתו מלך נסים מלך גבורות מלך נפלאות מלך נוראות מלך
 פריסות כסאך מעופף משעה שתקעת יחד אריגת המסכת של שכלול
 העולם כלו ומסלולו עומד עליה שני הכרות רוחות לאין חקר ולאין
 מספר לא הניח רגליו על קרקע ערבות אלא כעוף מתעופף ועומד
 החתיו גאי גאים קשורי קשרים וכל מלכי ראשי מדות שכרא חבושים
 עומדים תחת כסא כבודו והיו מנטלי' אותו בעוז ותוקף ואף הם לא
 הניחו רגליהם בקרקע ערבות אלא כעוף מתעופף ועומדים תחתיהם
 ושלשה פעמים בכל יום ויום כסא כבודו משתטח לפניו ואומר
 יהודריאל אלהי ישראל התכבד ושב עלי מלך מפואר לפי שמשאך
 חביב עלי שנאמר קק"ק יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו מי כה'
 אלהינו מי כאדוננו מי כמלכנו מי כיוצרנו אין קדוש כה' כי אין
 בלתיך ואין צור כאלהינו: אמר ר' ישמעאל כל השירות הללו וכל
 המעשה הזה שמע ר' עקיבא כשירד למרכבה ותפס ללמוד אותם
 מלפני כבודו שהיו משוררים לפניו משרתיו ברוך הוא וברוך שמו
 ויברכו את שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה:

תמה מסכת היכלות:

מעשה דר' יהושע בן לוי:

ארז"ל ריב"ל צדיק גמור הירא וכשהגיע זמנו ליפטר מן העולם אמר הקב"ה למלאך המות עשה לו כל צרכו מרה שיבקש ממך. הלך אצלו ואמר הגיע זמנך ליפטר מן העולם אלא כל דבר שאחיה מבקש ממני אעשה לך. כששמע ר' יהושע כך א"ל מבקש אני ממך שחראני מקומי בגן עדן. א"ל לך עמי ואראה לך. א"ל הן לי חרב שלך שלא תבהילני בו. מיד נתן לו החרב והלכו שניהם עד שכאו אצל חומות ג"ע וכשבאו אצל חומות ג"ע חוץ לחומה לקח מה"מ את ר"י והגביהו והניחו על חומת ג"ע. א"ל ראה מקומך בג"ע. קפץ ריב"ל מן החומה ונפל בג"ע ואחו מה"מ בכנף מעילו. א"ל צא משם. נשבע ר' יהושע בשם שאינו יוצא מכאן. ולא היה רשות למלאך ליכנס שם. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע ראה מה עשה בן לוי בזרוע נטל חלקו בגן עדן. א"ל הקב"ה לכו ובדקו אם נשבע קודם לכן והי' מפר שבועתו אף הוא יפר. ויצאו ובדקו ואמרו מימיו לא עבר שבועתו. א"ל הקב"ה א"כ לא יצא משם. כיון שראה מה"מ שלא יכול להוציאו א"ל הן לי החרב. ולא היה רוצה ר"י ליתן לו עד שיצאה בת קול ואמרה הן לו הסכין שצריכה לבריות. א"ל ר"י השבע לי שלא תראה אותו לכריות בשעה שאחיה נוטל נשמתו של אדם. שבתחלה שבכל מקום שהיה מוצא שוחטו בפני הכל ככהמה ואפי' בחיק אמו וכאותה שעה נשבע לו ונתנה לו. והתחיל אליהו מכריז לפני ר"י ואמר לצדיקים פנו מקום לבר ליואי. הלך ומצאו לרשב"י שהיה יושב על י"ג קינבין של צדיקים. א"ל את בר ליואי. א"ל אין. א"ל ראיית הקשת מימך. א"ל אין. א"ל א"כ לית את בר ליואי. ולא היה הדבר כך כי לא נראתה

הקשת מימיו ולמה אמר לו שנראתה כדי שלא יחזיק טובה לעצמו.
 ולמה שאלו בקשת מפני שהוא אות ברית בין הקב"ה ובין הארץ
 וכל זמן שנראת הקשת הקב"ה מרחם על עולמו וכל זמן שיש צדיק
 בעולם אין העולם צריך קשת שבשכיל צדיק א' העולם עומד שנ'
 וצדיק יסוד עולם לפיכך שאלו על הקשת. הלך מה"מ לר"ג וא"ל כך
 וכך עשה לי ריב"ל. א"ל ר"ג יפה עשה לך אלא בא ואשלחך אליו
 ואמור לו בבקשה ממך שתחפש בג"ע כלו וגיהנם ואוצרותיהם וכחוב
 אותם ותשלח אותם אלי אם יש גוים בג"ע ומבני ישראל בגיהנם.
 הלך מלאך המות וא"ל ר"י כך אעשה. הלך ר"י וחפש בג"ע כלו
 ומצא בה ז' בתים בג"ע וכל בית ובית י"ב ריבוא מילין באורך
 וברוחב י"ב ריבוא מילין שיעור מדת ארכן כרחקן. הבית הראשון
 כנגד הפתח הראשון בג"ע שוכנים בה גרים שבישראל שנחגיגו
 מאליהם לא בחוץ והקירות שלה בנויות מזכוכית וקורותיה ארזים
 וכשבאתי למדרה עמדו כל הגרים ובקשו לעבור. ענה עובדיה הצדיק
 שהוא ממונה עליהם וא"ל מנין זכותכם שישב זה עמכם מיד הניחוני
 למדרה. הבית השני כנגד פתח השני בג"ע והיא בנויה מכסף וקורותיה
 ארזים ויושבין בה בעלי תשובה ומנשה בן חזקיהו ממונה עליהם.
 הבית השלישי כנגד פתח הג' שבג"ע והיא בנויה מכסף וזהב
 ושוכנים בה אברהם יצחק ויעקב וכל ישראל שיצאו מארץ מצרים
 וכל דור המדבר וכל בני המלך חוץ מאבשלום ושם דוד ושלמה
 וכלאב בן דוד חי הוא שם ושם כל מלכי בית יהודה חוץ ממנשה
 בן חזקיהו שהוא ממונה על כל בעלי תשובה ומשרה ואהרן הם
 ממונים עליהם ושם כל כלי זהב וכלי כסף הנחמדים וכל טובות
 ושמנים ואבנים וחופות ומטות וכסאות ומנורות של זהב ושל אבנים
 טובות ומרגליות ואמרת למי אלה מזומנות ענה דוד ואמר לי כל
 אלו השוכנים בעולם שבאת ממנו ואמרת לו שמא יש שם מא"ה
 אפילו מבני עשו אחי א"ל לא שכל טובה שעושים בעולם הקב"ה
 משלם להם שכרם בחייהם כאותו העולם וכסף יורשים גיהנם אבל
 בישראל כל רשע שבהם לוקה בעולמו בחייו וזכה לעוה"ב שנאמר
 ומשלם לשונאיו וגו'. הבית הרביעי כנגד פתח הרביעי בג"ע והוא
 בנוי ויפה כאדם הראשון וקורותיו מעצי זית ובו צדיקים גמורים
 ונאמנים ולמה מעצי זית על שהיו ימיהם מרורים כזית. הבית
 החמישי הוא בנוי מכסף וזהב ומפז ומכחם וזכוכית ומכדולח ונתר
 גיחון מושך אל חובו וקורותיו זהב וכסף ומעלה מכל ריח לבנון

הפרשת מטות כסף וזהב וכשמים חכלת וארגמן מאריגת חוה ותולעת
שני ועזים מאריגת המלאכים ושוכנים בו משיח ב"ד ואליהו ז"ל
ואפריון מעצי הלכנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן
ובתוך אפריון משיח שוכן שהוא אהבת כנורת ירושלים של תוכו
רצוף אהבה ואליהו ז"ל נוטל ראשו של משיח ומניחו בחיקו וא"ל
החרש כי הקץ קרוב ואבות העולם והשכטים כלם ומשה ואהרן דוד
ושלמי וכל מלך ומלך מישראל ומכית דוד כל שני וחמישי וכל
שבת ויום טוב באים אליו וכוכים עמו ומחזיקים אותו ואומרים לו
דום והשען כבוראך כי הקץ קרוב ואף קרח ועדתו ודתן ואבירים
ואבשלום באי אליו כל יום רביעי ושואלים אותו עד מתי קץ
הפלאות ומתי תשוב חיינו ומתהומות הארץ תשוב תעלינו והוא
אומר להם לכו אצל אבותיכם ושאלו להם וכשהם שומעים כך
מתכיישים ואינם שואלים אל האבות. וכשבאתי אצל משיח שאל
אותי ואמר לי מה עושין ישראל בעולם שבאת משם אמרתי לו
הם מתכים אותך בכל יום. מיד הרים קולו בככי. הבית הששי
יושבים בו מתים בדרך מצוה. הבית השביעי יושבין בו מתי
חולאים בשביל עונותיהם של ישראל:

ועוד אמר ריב"ל בקשתי למדוד בניהנם ולראות אותו ולא
נתנו לי רשות משום צדיקים לא יראו גיהנם. שלחתי לאותו מלאך
ששמו קומם שיכתוב לי גיהנם כלו ולא היה יכול שבאותה שעה
המיתו ר' ישמעאל כ"ג ורשב"ג ועשרה צדיקים ובאה שמועה ולא
יכולתי ללכת עם אותו מלאך לגיהנם. יום א' עמדתי וקבלתי (צ"ל
חמדתי) עם קנור המלאך והלך עמי האור עד שבאתי לשערי גיהנם
והם פתוחים והרשעים שהיו שם ראו את האור ושמתו ואמרו זה
לזה האור הזה שיוציאנו מכאן. וראיתי בתי ארכן עשרה מילין על
חמשה מילין פתוחות גבים גבים של אש ועומדים ואוכלין ארז
הרשעים. ואחר שאוכלין אותם עומדין מעל האש על רגליהם ונופלין
ונשרפין. ובאותו הכית יש בו עשר אומות מאומ"ה ואבשלום בן
דוד ממונה עליהם ואומרים אומה לאומה אם אנחנו חטאנו מפני
שלא קבלנו את התורה אחס מה חטאתם משיבים להם אף אנו
כמותכם. אומרים לאבשלום אתה ואבותיך שקבלתם את התורה
למה. אומר להם על אשר לא שמעתו למצות אבי. ומלאכים עומדין
מכאן במקלות שלהן ומנטלין אותן על האש והן נשרפים כולם
ואח"כ רצים לאבשלום ורוצים להכותו ולשרפו באש ובת קול אומרת

להן אל חכו ואל חשרפו אותו שהוא מורע ישראל שאמרו לפני
נעשה ונשמע והוא בן דוד עכדי. ומניחין אותו על כסאו ומושיבין
אותו בכבוד המלך. ולאחר כן מוציאין את הרשעים מן האש כאילו
נשרפו ולא נגע בהם אש כלל וחוזרין ושורפין אותם וכן עושין להם ו'
פעמים ד' ביום ונ' כלילה ואכשלום ניצול מכל אלה מפני שהוא
בן דוד. א"ר יהושע כשראיתי כל אלה חזרתי לנגן ערן וכחכתי כל
הדברים ושלחתי אותן לר"ג ולזקני ישראל והודעתים כל מה שראיתי
בנ"ע ובגיהנם. המקום ברחמיו יצילנו מדינה של גיהנם ויתן לנו
חלק לעוה"ב עם הצדיקים והחסידים אמן:

חם מעשה דר' יהושע בן לוי:

סדר גן עדן:

אמר רבי יהושע בן לוי שני שערי כדכד יש בגן עדן ועליהם ששים ריבוא של מלאכי השרת וכל א' ואחד מהם זיו פניהם כוהר הרקיע מבהיק ובשעה שהצדיק בא אצלם נפשטין מעליו הכנדים שהיה עומד עמהם בקבר ומלבישים אותו שמונה בגדים של ענני כבוד ושני כהרים נוחנים על ראשו אחד של אבנים טובות ומרגליות ואחד של זהב פרוים ונוחנים שמונה הדסים בידו ומקלסין ואומרים לו לך אכול בשמחה לחמך ומכניסים אותו במקום נחלי מים מוקף ח"ת ורדים והדסים וכל אחד ואחד יש לו חופה בפני עצמו לפי כבודו שנאמר כי על כל כבוד חופה ומושכי' ממנו ארבע נהרות אחד של שמן ואחד של אפרסמון ושל יין ודבש וכל חופה וחופה למעלה ממנה גפן של זהב ושלישים מרגליות תלויים בו וכל אחד מבהיק זיו כזיו הנוגה. וכל חופה יש בה שולחן של אבנים טובות ומרגליות וששים מלאכים עומדים על ראש כל צדיק וצדיק ואומרים לו לך אכול בשמחה דבש שעסקתה בתורה שנאמר ומחוקים מדבש ושחה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית שעסקת בתורה שנמשלה ליון שנאמר אשקך מיין הרקח והמכוער שבהם כדמותו של יוסף וכדמות של רבי יוחנן ופרחי רמון של כסף מוקף כנגד השמש ואין אצלם לילה שנאמר ואור צדיקי' כאור נוגה ומתחדש עליהם לשלש משמרות. משמרה ראשונה נעשה קטן ונכנס למחיצת הקטנים ושמח שמחת קטנים. משמרה שניה נעשה בחור ונכנס למחיצת הבחורים ושמח שמחת בחורים. משמרת שלישית נעשה זקן ונכנס למחיצת הזקנים ושמח שמחת זקנים. ויש בג"ע שמונים ריבוא של מיני אילנות בכל זווית הקטן שבהם משוכח מכל עצי בשמים. בכל זווית

יש בו ששים ריבוא של מלאכי השרת מומרי' בקול נעים ועץ החיים
 באמצע וגופו מכסה כל גן עדן ויש בו ת"ק אלף טעמים ואין טעמו
 של זה דומה לזה ואין ריחו של זה דומה לזה. ושבעת ענני כבוד
 למעלה ממנו ומארבע רוחות מכין אותו וריחו נודף מסוף העולם
 ועד סופו ותחתיו ת"ח מבארין את התורה וכל אחד יש לו שתי
 חופות אחד של כוכבים ואחד של חמה ולבנה וכין כל חופה וחופ'
 פרגוד של ענני כבוד ולפנים הימנה עדן שבה יש י"ש עולמות שנאמר
 להנחיל אוהבי יש י"ש בנימט' שלש מאות ועשר וכתוכו שבעה בתים
 של צדיקים. ראשונה שם הרוגי מלכות כגון רבי עקיבא וחבריו.
 שניה הטבועים בים. שלישית רבי יוחנן ותלמידיו מה היה כחו שהיה
 אומר אם יהיו כל השמים יריעות וכל העולם לבלרין וכל היערים
 קולמוסים אינן יכולים לכתוב מה שלמדתי מרבותי ולא חסרתי אלא
 ככלב המלקק בים. כת ד' אלו שירדה עליהם הענן וכסה להם. כת ה'
 של בעלי תשובה במקום שב"ת עומדים צדיקים גמורים אין עומדים.
 כת ו' של רווקים שלא טעמו טעם חטא מימיהם. כת ז' של עניים
 שיש בהם מקרא משנה ודרך ארץ עליהם הכתוב אומר וישמחו כל
 חוסי בך לעולם ירננו. והקב"ה יושב ביניהם ומבאר להם את התורה
 שנאמר עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי ולא פירסם הקב"ה הכבוד
 המתוקן להם יותר ויותר שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה
 למחכה לו:

תם סדר גן עדן:

ספר זרובבל:

הדבר אשר היה אל זרובבל בן שאלתי (נ"א) פחת יהודה (נ"א) הראני שם) המראה הזאת. ואני הייתי מתפלל לפני ה' בחזיון המראה אשר ראיתי על נהר כבר באומרי (נ"א ואומר) ברוך אתה ה' מחיה המתים:

נהם לבכי עלי לאמר איך יהיה צורת הבית לעולמים. ויענני מדלחות השמים ויאמר לי האתה זרובבל פחת יהודה. ואומר אני עבדך. ויצא לי קול (נ"א ויען לי) וידבר עמי כאשר ידבר איש אל רעהו. קולו שמעתי ומראהו לא ראיתי. ואקום ואחפלל ככתחילה ואומרה (נ"א ואגמור) חפלתי ואפנה לכיתי. וכיום אחד עשר לאדר (נ"א לחדש) היה מדבר עמי ויאמר לי בא אצלי שאל ממני. ואומר מה אשאל. קטני (נ"א קצרו) ימי קצי ואמלא ימי. ויאמר לי אחיך. ויאמר אלי תהי חי. ותשאני רוח בין השמים ובין הארץ ויוליכני בנינה העיר הגדולה והיא עיר הרמים ויצר לי מאוד ואקום מצרה להתפלל ולחלות את פני אלהי ישראל ואחודה את פשעי וחטאתי ואומר אנא ד' חטאתי פשעתי ואשמתני כי נחלו כאבי. אתה הוא אלהי ישראל אשר עשית הכל ברוח פיך ובאומרך מתים יחיו. ויאמר ה' אלי לך אל בית החורף (נ"א בית הלצות) מקום השוק. ואלך כאשר צווני. ויאמר אלי פנה לך הלאה. ואפנה ויגע בי וראיתי איש נבזה ופצוע. ויאמר אלי האיש הפצוע ונבזה זרובבל מה לך פה (נ"א מלאכתך). ואען ואומר רוח ה' נשאני כאשר (נ"א בזה העיר) לא אדע ויוליכני בזה המקום. ויאמר אלי אל תירא כי למען הראותך הובאת הנה. וכשמעי דבריו נחמתי ושאלתי לו מה שם המקום הזה. ויאמר אלי זו הוא רוטה רבה שאני אסור בה

בכלא עד בא קיצי (נ"א ואומר לו אדוני אי אתה ומה מבקש ומה
 חעשה הנה ויאמר אלי אני משיח השם שאני אסור פה עד עת
 קץ). וכשמעי זאת הסתרתיו פני רגע ממנו ואשוב ואביט אליו
 והסתרתיו עוד כי יראתי. ויאמר אלי אל תירא ואל תחת למרה
 אתה מחרישי. ואומר שמעתי שמעך כי משיח אלהי אתה. ומיד
 נדמה אלי כנער מכלול יפה ונעים בחור אין כמותו. ואומר אליו
 מתי יאיר נר ישראל. ובאמרי לו הדברים והנה איש בעל כנפים
 בא אלי ויאמר אלי (נ"א מוסיף עוד מרה השאל למשיח השם
 ועניתו ואמרתו מתי יבא קץ הישועה ויאמר לי) כי הוא היה שר
 צבא ישראל שנלחם עם סנחריב ועם מלכי כנען ועתיד הוא להלחם
 מלחמת ה' עם משיח ה' ועם המלך עזפני' וארמילוס בן אבן
 שיצא מהאבן. ויוסף מטטרון ויאמר לי המלאך אני שנהגתי את
 אברהם בכל ארץ כנען ואני הוא אשר פדיתו את יצחק ונאבקתי
 עם יעקב במעבר יבוק ואני שנהגתי את ישראל במדבר מ' שנה
 בשם ה' ואני שנגליתו ליהושע בגלגל ואני הוא ששמי כשם רבי
 ושמו בקרבי. ואתה זרובבל שאל ממני ואגידה מרה יקרא לעמך
 באחרית הימים. ויאמר לי זה משיח ה' הצפון כאן עד עת קץ
 (נ"א ויאמר לי משיח ה' אשר יבא בעת קץ ושמו מנחם בן עמיאל
 ויולד בימי דוד מלך ישראל וישארו רוח ויצפנהו כאן עד עת קץ)
 ואני שאלתי למטטרון ויאמר אלי מטה ישועה יתן הש"י לחפצי בה
 אם מנחם וככב יגיה לפניו וחצא חפצי בה ותהרוג ב' מלכים האחד
 נוף מתימן ושם השני אנטוכיא (נ"א אסרנו מאנטוכיא) ואותות
 דהאלו יהיו בחג השבועות ואמרה הרבר (נ"א מוסיף לכשיהרג)
 וכשיבנה העיר ד' מאות ו"כ שנה יחרכ שנייה ו"כ שנה לכניעת
 (נ"א לכשיבנה רומא) רומה וימליכו בה שבעים מלכים
 וכשגמרו עשרה מלכים בה והעשירי יחרוכ ב"ה ויוסר החמיד ומאותו
 יום חשוב לך ט' מיאות וצ' שנה יהיה תשועת ה' ויזכור עם קדשו
 לגאלם לנטלם לנשואם ולקבצם. והמטה אשר יתן ה' לחפצי בה
 אם מנחם משקד (נ"א מן שקדים) הוא והוא נטמן ברקת (נ"א
 מוסיף עיר נפתלי). והוא מטה אהרן ומשה ודוד מלך ישראל. והוא
 המטה אשר פרח באוהל מעד ויציץ ציץ ויגמול שקדים ואליהו בן
 אלעזר גנוז ברקת והיא טבריא ושם גנוז משיח בן אפרים. ויען
 זרובבל בן שאלתיאל (נ"א ואומר למיכאל) ויאמר כי אדוני מתי
 יבא נר ישראל ומה יהיה אחרי כל זאת. ויאמר לי משיח בן יוסף

יבא ה' שנים אחר חפצי בה ויקבץ כל ישראל כאיש אחד ויעמדו
 מ' שנים בירושלים ויקריבו קרבן ואז יעלה מלך פרס על ישראל
 ויהיה צרה גדולה בישראל ותצא חפצי בה אשת נתן הנביא עם
 המטה אשר יתן ה' לה ויתן ה' בהם רוח עושים ויהרגו איש את
 אחיו ושם ימות רשע. וכשמעי דבריו נפלתי על פני ואמרתיו לו
 הגידה לי האמת על עם קודש. וידבק בי ויראיני אבן בדמות אשה
 ויאמר אלי אבן זאת ישכב שטן עמה ויצא ממנה ארמילוס והוא
 ימלוך על כל העולם כלו ואין מי יעמוד לפניו וכל מי שלא יאמין
 בו ימות בחרבו הקשה ויבא בארץ ישראל עם עשרה המלכים
 לירושלים ויהרגו שם משיח בן יוסף ושש עשרה צדיקים עמו ויגלו
 ישראל במדבר וחפצי בה אם מנחם עומדת שם לא יבא אותו
 רשע (ולא יראה אותו רשע) ומלחמה זו תהיה בחדש אב. אז ואז
 יהיה צרה בישראל שלא היתה כמותה בעולם וינסו בצריחים ומערות
 ובמדברות וכל א"ה יטעו אחר אותו רשע שטן ארמילוס חוץ מישראל
 ויספרו כל ישראל את נחמיה בן חושיאל שנהרג ותהיה נבלתו
 מושלכת לפני שערי ירושלים והיה ענף ליה יגעו בה. וכשמעי
 דבריו ותצר לי מאוד (נ"א מוסיף על הריגת בן יוסף ועל כל ישראל)
 ואקום להתפלל לפני ה' וישמע וישלח את מלאכו אלי ואדע כי
 הוא המלאך הדובר בי ואשתחווה לפניו. ויאמר אלי מה לך זרובבל.
 ואומר אליו הכהילנו רוח. ויעמוד מטטרון ויען ויאמר זרובבל שאל
 ממני בטרם אלך מעמך. ואשאל לו ואומר מתי יבא נר ישראל.
 ויען אלי ויאמר חי ה' אשר שלחני כי אומר אליך ארה מעשרה
 הש"י כי הקול הקדש שלחני אליך להגידך את כל אשר תשאל.
 ויאמר אלי מיכאל גשה נא אלי ושים לבך לאשר אני אומר אליך
 כי אמת הדבר בשם אלהים חיים. ויאמר אלי מנחם בן עמיאל
 יבא פתאום בחדש ניסן ויעמד על בקעת ארכאל ויצאו אליו כל
 חכמי ישראל ולהם יאמר בן עמיאל אני הוא משיח אשר שלחני
 ה' לבשרכם ולהצילכם מיד צורריכם ויביטו בו החכמים ויבזוהו
 כמו שאתה בזית אותו (נ"א מוסיף ולא יאמינו בו) ויבער בו חמתו
 וילבש בגדי נקם תלבושת ויבא בשערי ירושלים ועמו אליהו ויקיצו
 ויחיו את נחמיה (נ"א בן שאלתיאל הנהרג) ויאמינו בו. וכך
 השביעני מטטרון כי למלאות חרבות ירושלים מ' מאות וצ' שנה
 יהיה תשועת ה' מנחם ואליהו יעמדו על הים הגדול ויקראו בנביאיו
 ויצאו כל פגרי ישראל שהשליכו עצמם בים מפני שוביהם ואז תעל

עדה קרח ויבואו אצל משה ויחיו מתי מדבר ואסף דגל הקרחי
 וירד הש"י בהר הזיתים וההר יבקע מגערתו וילחם בגוים ההם כאיש
 מלחמות יעיר קנאה ויבא משיח בן דוד ויפח באפיו של ארמילוס
 וימיתוהו וכל ישראל יראו את ה' בשוב ציון עין בעין (נ"א מוסיף
 שנ' עין בעין יראו בשוב ה' ציון) כאיש מלחמות וכובע ישוערה
 בראשו ולבוש שריון וילחם בארמילוס ובחייליו ויפלו כלם פגרים
 מתים בכקעת ארכאל וימלטו שרידים ויתקבצו בסלע ה' אלף חמש
 מאות ולבושי שריון מאה אלף ו"ה מאות מישראל ונחמיה בראשם
 ויהרגום. ואחרי זאת יבא מנחם בן עמיאל ונחמיהו ואליהו ויעלו
 לירושלים ובחדש אב ישבו חרכות ירושלים ויהיה שמחה גדולה
 לישראל ויקריבו קרבניהם ויערב לה' מנחת יהודה וישראל ככראשונה
 וירח ריח ניחוחינו וישמח מאד בהדר הבית הכנוי למעלה והוסיף
 בה באורך וברוחב וירד מן המזרח וממדבר הגדול עד הים האחרון
 ועד הנהר הגדול נהר פרת וגם התיכל יהיה נבנה על (נ"א חמשה)
 ראשי הרים. ואשאל לו מה שמם ויען ויאמר לי לבנון הר המוריה
 וחבור וכרמל וחרמון:

ואלו הם העשרה מלכים אשר יקומו על האומות ב"ז שנים
 האחד סליקום מאסמפיא. השני ארממוס (נ"א ארטימוס) ממדינת
 הים. ג' קילוס (נ"א טלים) מניחא. ד' פלואוס (נ"א פאולוס) מגליא.
 ה' רומטרוס ממורטיא. ו' מקלנוס מזלטיא (נ"א מורקולוס מאטליא).
 ז' הוא ארכטוניס מאדמיס (נ"א אכטונוס מרודמא). שמיני
 מספליסניס (נ"א אפעלסטוס) מארם נהרים. ט' פרוס מפרסי (נ"א
 שירון מפרס). י' ארמילוס בן שפון (נ"א מוסיף וזה סימן דמורה
 ארמילוס שער ראשו כזהב וככול וידיו עד עקבי רגליו וזה עינו
 זרה בן עין לעין ועיניו עקומות ושני קדקדין לו וכל רואיו יראו
 ממנו ועשרה מלכים שיבראו עמו יקומו על האומות). מיד אחריו
 והיתה לה' המלוכה. ועינינו תראנה הקריה הנסוכה אשר בגלורת
 נמשכה בחטאנו עד הנה החחלה נמשכה (נ"א מיד והיתה לה'
 המלוכה במהרה בימינו):

סליק ספר זרובבל:

אותות המשיח:

האות הראשון עתיד הקב"ה להעמיד שלשה מלכים
וכופרים בדעתם ומשקרים ומראים עצמם לבני אדם שהם עובדים
להב"ה ואינם עובדים ומתעים ומבלבלים כל הכריות וכופרי' אומות
העולם כדיניהם ואף פושעי ישראל המתיאשים מן הגאולה כופרים
בהקב"ה ועוזבים את יראתו ועל אותו הדור נאמר ויהי האמת נעדרת
ומהו נעדרת שבעלי האמת נעשו עדרים עדרים והולכים ובורחים
ומתחבאים במערות ובמחילות עפר ונאספים כל גבורי הדור ובטלו
אנשי אמנה ונגנון שערי חכמה והעולם עומד משונה ובאותו זמן
אין מלך ולא נשיא בישראל שנאמר כי ימים רבים ישבו ישראל אין
מלך ואין שר אין זבח ואין מצבה וגו'. ולא ראשי ישיבות וגאון
יעקב לא רועים נאמנים ולא חסידים ובעלי השם וננעלי' דלתי
שחקים ונסגרים שערי פרנסה וכלכלה. וכומן שמשחית יתגלה
בגבורתו דור הולך ונופל כחיו מפני גזרות קשות ומשונות ומבוהלו'
שגזורי' שלשה מלכים הללו. ועוד שגזורים לכפור במקדש בה'
ובתורה והקב"ה גור שתמלוך מלכות הרשעה ט' חדשים מכיפה
לכיפה שנאמ' לכן יתנם עד עת יולדה ואין לכן אלא שבועה שנאמר
לכן נשבעתי לבית עלי. וגזורים גזורי' קשות וכופלים מס על ישראל
על אחד עשר מי שהיה נותן עשרה נותן מאה וכל מי שהיה נותן
שמונה נותן שמונים וכל מי שאין לו חותכין ראשו. וכל אלו תשעה
חדשים מתחדשות גזרות אחר גזרות זו קשה מזו. ויוצאים בני אדם
מסוף העולם שהם מכוערים ביותר וכל מי שרואה אותם מת מפחדם
ואינם צריכים לעשות מלחמה אלא מפחדם ממותים הכל וכל אחד
ואחד יש לו שני קדקדים ושבעה עינים והם דולקים כאש וקלים

בהליכתם כצבאים. באותה שעה צועקים ישראל ואומרים ווי ווי וקטנים מישראל מתבעתים והולכים ונטמנים כל אחד ואחד תחת אביו ותחת אמו ואומרים ווי ווי אבא מה נעשה ואכותיהם משיבים להם עתה אנחנו סמוכים לגאולתן של ישראל:

האות השני מביא הקדוש ברוך הוא חום בעולם מחמתה של חמה עם שחפת וקדחת ורבים חלאים רעים ודבר ומגפה וממיתים מאומות העולם אלף אלפים בכל יום וכל רשעים שבישראל מתים עד שיבכו אומות העולם ויצעקו אוי לנו אנה נלך ואנה נכרח וחופרים כל אחד קברו כתייו ושואלין את נפשם למות. ומתחבאים בצחיחין ובצריחין וחיוחין כדי לצנן את עצמם וכאים כמערורת ובמחילות עפר. ואם תאמר איך ינצלו הצדיקים מחום החמה הקב"ה יעשה להם רפואה באותו חום שנאמר זורחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ועל אותו ערות נבא בלעם הרשע אוי מי יחיה משומו אל:

האות השלישי הקדוש ברוך הוא מוריד טל של דם ויראה לאומות העולם כמו מים וישתו ממנו וימותו ואף רשעי ישראל המתאישים מן הגאולה ישתו ממנו וימותו וצדיקי המחויקי באמונתו של הקדוש ברוך הוא אינם נוזקים כלל שנאמר והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע. ויהיה כל העולם דם כל אותם השלשה ימים שנאמר בהושע ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש ותמרות עשן:

האות הרביעי הקדוש ברוך הוא מוריד טל של רפואה לרפאות הדם וישתו ממנה הבינוניים ויתרפאו מחלים שנאמר אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ויך שרשיו כלכנון:

האות החמישי הקדוש ברוך הוא מחזיר את השמש לחשך שלשי יום שנאמר השמש יהפך לחשך והירח לדם. אחר שלשים יום הקדוש ברוך הוא מחזירו לקדמותו שנאמר ואספו אסיפת אסיר על בור וסוגרו על מסגר ומרוכ ימים יפקדו. ומתפתרים אומות העולם ומתביישים ויודעים שבשביל ישראל כל האותות האלו ורבים מהם מתיידי' בסתר שנאמר משמרים הכלי שוה חסדם יעזובו:

האות השישי ממליך הקדוש ברוך הוא אדום הרשעה על כל העולם כמו שאמרנו למעלה. ויקם מלך אחר ברומי וימלוך על כל העולם תשעה חדשים ויחריב מדינות רבות. ויחר אפו על ישראל וישליך עליהם מס גדול. ויהיו ישראל באותה שעה בצרה גדולה

מרוב הגזירות והמהומות שמתחדשות עליהם בכל יום וישראל
 מתמעטין וכלין באותו זמן ואין עוזר לישראל ועל אותו זמן נתנבא
 ישעיה ואמר וירא כי אין איש וישתומם וגומר. לסוף תשעה חדשים
 יגלה משיח בן יוסף ושמו נחמיה בן חושיאל עם שכט אפרים
 ומנשה ובנימין ומקצה בני גד. ושומעין ישראל שבכל המדינות שבא
 משיח ה' ומתקבצים אליו מעט מכל מדינה ומכל עיר שנאמר
 בירמיהו שובו בנים שובכים נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי
 אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון. ויבא משיח
 בן יוסף ויתגרה מלחמתו עם מלך אדום וינצח את אדום ויהרוג
 מהם תילי תילים ויהרוג את מלך אדום ויחריב מדינת רומי ויוציא
 קצת כלי ב' המקדש שהם גנוזים בבית יוליו"נוס קיסר ויבא לירושלם
 וישמעו ישראל ויחקצו אליו. ומלך מצרים ישלים עמו ויהרוג כל
 אנשי המדינות אשר סביבות ירושלם עד דמשק ואשקלון וישמעו
 כל אנשי העולם ויפול אימה גדולה עליהם:

האות השביעי הקב"ה בעל נפלאות עושה מופת בעולם.
 אמרו שיש ברומי אבן של שיש דמות נערה יפה תואר והיא אינה
 עשויה ביד אדם אלא הקב"ה בראה כן בגבורתו. וכאין רשעי
 אומות העולם בני בליעל ומחממין אותה ושוככים אצלה והקדוש
 ב"ה משמר טפתן בחוק האבן ובורא בה בריה ויוצר בה ולד והיא
 מתבקעת ויוצא ממנה דמות אדם ושמו ארמיו"לוס השטן וזה
 שהאומות קורין אותו אנטיקרי"שטו ארכו שתיים עשרה אמה ורחבו
 שתיים עשרה ובין שתי עיניו זרת והן עמוקות אדומות ושער ראשו
 כצבע זהב. פעמי רגליו ירוקין ושתי קדקדן יש לו. ויבא אצל אדום
 הרשעה ויאמר להם משיח אני אני אלהיכם מיד מאמינים בו
 וממליכים אותו עליהם ומתחברים בו כל בני עשו ובאים אצלו
 והולך וכובש כל המדינות ואומר לבני עשו הביאו לי תורתו שנחתו
 לכם. ומביאים לו תפלותם ואומר להם אמת היא שנחתו לכם ואומר
 לאומות העולם האמינו כי אני משיחכם מיד מאמינים בו. באותה
 שעה משגר לנחמיה בן חושיאל ולכל ישראל ואומר להם הביאו
 לי תורתכ' והעידו לי שאני אלוה מיד מתפחדין ויתמהו. באותה
 שעה יקום נחמיה בן חושיאל ושלישים אלף גבורים מגבורי בני
 אפרים ויקחו ספר תורה וקורין לפניו אנכי ה' אלהיך לא יהיה לך
 אלהים אחרים על פני. ויאמר להם אין בתורתכם זו כלום אלא
 בזאו והעידו לי שאני אלוה כדרך שעשו כל האומות. מיד יעמוד

כנגדו נחמיה ויאמר לעבדיו תפשוהו וכפתוהו. מיד יקום נחמיה בן
 חושיא ושלשים אלף שעמו ויעשו עמו מלחמה ויהרגו ממנו מאתים
 אלף. מיד יחרה אפו של ארמיו"לום הרשע ויקבוץ כל חילי אומות
 העולם לעמק החרוץ וילחם עם ישראל ויהרגו ממנו תילי תילים
 וינגפו מישראל מעט ויהרג משיח ה' ובאים מלאכי השרת ונוטלים
 אותו ומטמינים אותו עם אבות העולם. מיד ימס לכם של ישראל
 ויתש כחם וארמיו"לום הרשע לא ידע שמת משיח שאם יודע לא
 היה משאיר מישראל שריד ופליט. באותה שעה כל אומות העולם
 טורדין את ישראל ממדינותיהם ואינם מניחים אותם לדור עמהם
 במדינותיהם ואומרים ראיחם ארץ העם בזוי ושפל שמררו עלינו
 והמליכו מלך ותהי צרה לישראל שלא היתה כמותה מימות העולם
 עד אותו זמן. ובאותה שעה יעמוד מיכאל לברר את הרשעים
 מישראל שנאמר ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על
 בני עמך והיתה צרה אשר לא נהיתה וגומר. מיד יברחו כל ישרא
 במדברות וכל מי שלכו מסופק בדינו חוזר על האומות העולם ואומרי
 זו הגאולה שאנו מחכי' לה שהמשיח נהרג. וכל מי שאינו מצפה
 לגאולה מתכייש ממנה וחוזר על אומות העולם. באותה שעה הקב"ה
 כוחן את ישראל וצורפן ככסף וכוהב. שנאמר בזכריה והבאתי את
 השלישי' באש וצרפתים כצרף הכסף וכתיב כיחזקאל וברותי מכם
 הפושעים כי וגו'. וכדניא' כתיב יחבררו ויתלכנו ויצרפו רבים והרשיעו
 רשעים וגו' ויהיו כל שארית ישראל והקדושים והטהורים במדבר
 יהודה חמשה וארבעים יום ויהיו רועים ואוכלים מלוחים ועלה שיח
 קוטפי'. ובהם מתקיי' מה שנאמר בהושע לכן הנה אנכי מפתיה
 והולכתיה המדברה ודברתי על לבה. ומנין שחמשה וארבעים יום
 הם שנאמר ומעת הוסר החמיד ולתח שקוץ משומ' אלף ומאתי'
 וחשעי'. וכתיב אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשי'
 וחמשה. נמצא בין אלו לאלו חמשה וארבעים יום. באותה שעה
 ימותו כל רשעי ישרא שאינם ראויים לראות הגאולה. ויבא ארמיו"לום
 וילח' במצרי' וילכדה שנאמר וארץ מצרי' לא תהיה לפלטה ויחזור
 פניו לירושלם להחריבה פעם שניה שנאמר ויטע אהלי אפרדנו בין
 ימים להר צבי קדש ובא עד קצו ואין עוזר לו:

האות השמיני יעמוד מיכאל ויחקע בשופר שלשה פעמים
 שנא' והיה ביום ההוא יחקע בשופר גדול ובאו האוכדי' וגומר וכתיב
 וה' אלהים בשופר יחקע והלך בסערות תימן. תקיעה ראשונה יגלה

משיח בן דוד ואלהיו הנביא לאותן הצדיקים הכרוזים מישראל
 שנסו למדכ' יהודה לסוף מ"ה ימי' ישיבו את לבם ויחזיקו את ידיה'
 הרפות וברכיה' הכושלות יאמצו. וישמעו כל ישראל הנשארי' בכל
 העולם את קול השופר וידעו כי פקד ה' אותם וכי באה הגאול'
 השלמה ויחבקצו ויבאו שנאמר ובאו האוכדים בארץ אשור וגומר
 ומאותו קול יפול פחד ורחת על אומות העולם ויפלו עליה' חלאי'
 רעים. וישראל מתאזרי' לצאת ויבא משיח בן דוד ואלהיו הנביא
 עם הצדיקים ששבו ממדבר יהודה ועם כל ישראל הנקבצו' ויבא
 לירושלים ויעלה במעלות בית הנשאר' וישב שם וישמע ארמי"לום
 שעמד מלך לישראל ויאמר עד אנה האומה הזוויה והשפלה הואת
 עושין כן מיד יקבוץ כל חיילי אומות העולם ויבא להלחם עם
 משיח ה' ואז הקב"ה אינו מצריכו למלחמה אלא אומר לו שב
 לימיני והוא אומר לישראל התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה
 לכם היום מיד הקב"ה נלחם בהם שנאמר ויצא ה' ונלחם בגוים
 ההם ביום הלחמו ביום קרב. והקב"ה מוריד אש ונפרית מן השמים
 שנאמר ונשפטתי אתו בדבר וכרד וגש' שוטף ואכני אלגביש וגו'.
 מיד ארמי"לום הרשע ימות הוא וכל חילו ואדום הרשעה שהחריבו
 בית אלהינו והגלונו מארצנו. וכאותה שעה יעשו בה' ישראל נקמות
 גדולת שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבדה ובית עשו
 לקש וגומר:

האות התשיעי יתקע מיכאל תקיעה גדולה ויבקעו מחילות
 המתי' בירושלם ויחיה אותם הקדוש ב"ה וילך משיח בן דוד ואלהיו
 הנביא ויחזו משיח בן יוסף הנאסף בשערי ירושלם וישלחו ארז
 משיח בן דוד בשביל שארית ישראל הפוזרים בכל הארצות. מיד
 כל מלכי אומות העולם נושאים אותם על כתפותיהם ומביאים
 אותם לה' וגו':

האות העשירי חוקע מיכאל תקיעה גדולה ויוציא הקדוש
 ברוך הוא מנהר גזון ומחלח וחבור ומערי מדי כל השבטים ויבאו
 עם בני משה באין מספר ובאין שיעור. כגן עדן הארץ לפניהם
 ואחריהם תלהט להבה ולא ישאירו מתיה לאומות העולם ובשעה
 שיצאו השבטים ענני כבוד יקיפו אותם והקב"ה הולך לפניהם שנאמר
 ועלה הפורץ לפניהם והקב"ה יפתח להם מעינות של עץ חיים
 וישקה אותם בדרך שנאמר כישעיה אפתח על שפיים נהרות ובחוק
 בקעות מעינות אשים מרכר לאגם מים וציה למוצאי מים. וכתוב

לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש וגומר. הקב"ה יזכנו
לראות את הגאולה מהרה ויזכנו לראות בית הבחירה. ויקיים בנו
מקרא שכחוב הנני שב את שבות אהלי יעקב ומשכנותיו ארחם
ונבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב ויקיים עלינו כל
נחמותיו וכל הכטחותיו שנאמר על ידי נביאיו וכתיב בעת ההיא
אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולחהלה:

תמו אותות המשיח:

מדרש אלה אזכרה:

כשברא הקב"ה ית' ארץ האילנות היו מתנאים בקומחן ומגביהין עצמן למעלה למעלה. וכיון שכבר ברא הקב"ה ית' את הכרול היו משפילין עצמן ואמרו אוי לנו שכל ברא הקב"ה אותו דבר שיכרות אותנו. כך אחר חורבן הבית היו פריצי הדור מתנאים ואמרו מה הפסדנו בזה שנחרב הבית הרי יש כינינו חלמידי חכמים שמדריכין את העולם בתורתו ובמצותו. מיד נתן הקב"ה כלב הקיסר של רומי ללמוד חורה משה מפי חכמים וזקנים. ונתחיל בספר בראשית והיה לומר עד שהגיע לואלה המשפטים. וכיון שהגיע לפסוק וגונב איש ומכרו וגו' מיד צוה למלאור פלטירו מנעלים ושלח לקרוא לעשרה חכמי ישראל ובאו לפניו והושיבן בקהדראות של זהב. אמר להן עמוק הדין יש לי לשאול מכם ואל תאמרו לי כי אם הדין ואת האמת והמשפט. אמרו לו אמור. אמר להם ומי שגנב איש מאחיו של בני ישראל והתעמר בו ומכרו מה דינו? אמרו לו התורה אמרה מורה יומת. ענה ואמר להם א"כ אתם חייבים מיתה. אמרו לו אמור למה. אמר להם על מכירת יוסף שמכרוהו אחיו. ואם הם היו בחיים הייתי דן אותם ועתה שאינם חיים אתם תשאו עון אבותיכם. אמרו לו. הן לנו זמן ג' ימים אם נמצא זכות על עצמנו מוטב ואם לא עשה מה שתחפץ. ונתרצה להם לדבר זה. יצאו מלפניו וחילו את פניו ר' ישמעאל כ"ג שזכיר השם הגדול ויעלה לרקיע ויחקור אם נגזרה גזירה מאת הש"י. וטוהר ר' ישמעאל ארץ עצמו בטבילה ובקדושין ונתעטף בטלית ובתפילין והזכיר השם המפורש בפירושו. מיד נשאו הרוח והביאו למעלה עד ברקיע הששי ופגע בו גבריאל המלאך. ואמר לו אתה

הוא ישמעאל שקונך משתבח כך בכל יום שיש לו עבד בארץ שדומה לקלסתר פניו. אמר לו אני הוא. אמר לו למה עליה בכאן. אמר לו לפי שמלכות הרשעה גזרה גזירה עלינו לאבד ממנו עשרה חכמי ישראל ועליתי לידע הגזירה אם היא מאת הקב"ה. אמר לו גבריאל אם גזירה היא לא תחומה תוכל לבמלה? אמר לו הן. אמר לו כמה. א"ל בשם י"ת. מיד ענה גבריאל ואמר אשריכם בני אברהם יצחק ויעקב שגילה הקב"ה לכם מה שלא גילה למלאכי השרת:

אמרו עליו על ר' ישמעאל כהן גדול שהי' משבעה יפים שהיו בעולם והי' פניו דומה למלאך ה' צבאות. כיון שכלו רוב ימיו של ר' יוסי אביו אמרה לו אשתו אדוני אישי מה זה שאני רואה הרכה בני אדם שמצליחין בזרעם ואנו לא הצלחנו בכנים כי אין לנו יורש בן או בת. אמר ר' יוסי דבר זה גורם להם לפי שמשמרין עצמן (צ"ל נשיהן) כשיוצאין מבית הטבילה אם פגע בהן דבר שאינו הגון הן חוזרות לטבילה וטובלות פעם שנית ולפיכך הם מצליחים בזרעם. אמרה לו אם הדבר הזה מעכב הרי אני מקבלת עלי להיות נזהר כאותן הדברים. וכיון שהלכה לטבילה ויצאה מבית הטבילה פגע בה כלב אחד חזרה וטבלה פעם שני' פגע בה (גמל) חזרה וטבלה עד שמוני' פעמים. אמר הקב"ה לגבריאל הרכה נצטערת הצדקת לך והראה לה כדמות בעלה. מיד יצא גבריאל והלך וישב בפתח בית הטבילה והיה נדמה לה כדמות ר' יוסי בעלה ותופסה והוליכה לכיתה. ואותו הלילה נתעברה מר' ישמעאל ונעשה יפדה חואר ויפה מראה כדמות גבריאל ולכך נהדרווג לו גבריאל כשעלה ברקיע. אמר לו גבריאל ישמעאל בני חי נפשך שכך שמעתי מאחורי הפרגוד שעשרה חכמי ישראל נמסרו להריגה ביד מלכות הרשעה. אמר לו ר' ישמעאל למה. א"ל על מכירת יוסף שמכרוהו אחיו. שמרת הדין מקטרגת בכל יום לפני כסא הכבוד ואומרת כלום כתבת בתורתך אות אחת לכתלה. הרי השבטים שמכרוהו את יוסף ולא פרעת עדיין מהם או מזרעם. לפיכך נגזרה גזירה על עשרה חכמי ישראל למסרם להריגה ביד מלכות הרשעה. אמר לו ר' ישמעאל עד עתה לא מצא הקב"ה פריעה במכירתו אלא בנו. אמר לו גבריאל חי נפשך ישמעאל בני שמיום שמכרוהו השבטים ארז יוסף לא מצא הקב"ה כדור אחד עשרה צדיקים וחסידים כמו השבטים לפיכך הקב"ה פורע מכם אבל לך האמת.

כיון שראה סמאל הרשע שביקש הקב"ה לחתום את החתימה למסור
 עשרה צדיקים ביד מלכות הרשעה שמח שמחה גדולה והי' מתפאר
 לומר נצחתי את מיכאל השר. מיד חרה אפו של הקב"ה על
 סמאל הרשע ואמר לו אי סמאל אם רצונך לפטור עשרה חכמי
 ישראל מהריגה או תקבל עליך צרעה לעולם הבא. אחד משנים
 תקבל. א"ל סמאל הרשע לא אפטור עשרה צדיקים מהריגה אקבל
 עלי גזירתך כאשר דברת. מיד חרה אפו של הקב"ה על סמאל
 ולא הספיק את דבריו עד שקרא הקב"ה מטטרון הסופר הגדול
 השר ואמר לו כתוב וחתום ששה חדשים שלמים נגע צרעה שאת
 וספחת ובהרת וירקון ושחין רע על אדום הרשעה ונפרית ואש
 על האדם ועל הבהמה ועל הכסף ועל הזהב ועל כל אשר להם
 עד שיאמר איש לחבורו הא לך רומי וכל אשר בה בפשוט וחכירו
 משיב אין לי חפץ בהם כי אין לי הנאה מהם. וכששמע ר'
 ישמעאל כך מיד נחקרה רעתו והי' מהלך ברקיע אנה ואנה והי'
 רואה מזבח סמוך לכסא הכבוד. אמר לגבריאל מה זרה.
 אמר מזבח הוא. אמר לו ומה אתם מקריבים עליו בכל יום.
 וכי פרים ואשים למעלה? אמר לו נפשות של צדיקים אנו
 מקריבים עליו בכל יום. אמר לו מי מקריב אותם? אמר לו
 מיכאל השר הגדול. מיד ירד ר' ישמעאל והגיע לארץ והגיד
 לחכיריו שכבר נגזרה גזירה ונכתב ונחתם והיו. מתאוננים בימין
 על שנגזרה גזירה עליהם קשה כזאת ושמתים בשמאל על ששקלן
 הקב"ה בצדקו ובהסיוורו נגד השכטים. והיו יושבין זוגות זוגות
 ר' ישמעאל ור' שמעון ב"ג: ר' עקיבא ור' חנינא
 בן תרדיון: ר' אליעזר בן שמוע ור' ישיבב הסופר:
 ר' חנינא בן חכינאי ור' יודא בן בבא: רבי
 חוצפית המהורגמן ור' יודא בן דמא:

נכנס הקיסר וכל גדולי רומי אחריו. אמר להם מי יהרג
 תחלה. ענה ר' שמעון ב"ג אני נשיא בן נשיא מורעו של דוד
 מלך ישראל ע"ה אני איהרג תחילה. ענה ר' ישמעאל כ"ג ואמר
 אני כ"ג בן כ"ג מורעו של אהרן הכהן אני איהרג תחלה ואל
 אראה במיחת חבירי. אמר הקיסר זה אמר אני איהרג תחלה וזה
 אמ' אני איהרג תחלה א"כ הפילו גורלות ביניכם. ויפול הגורל על
 רשב"ג וצוה הקיסר לחתוך את ראשו תחלה וחתכוהו. ונטלו אחר

כך את ר' ישמעאל כ"ג בין יריכו וצוח עליו במר נפש ואמר
 אי תורה ואי שכרה. הלשון שהי' מבארת התורה בשכעים לשונות
 איך עתה לוחכת את העפר. והי' מתאונן ובוכה על רשב"ג. אמר
 לו הקיסר מה זה ומה זה אתה זקן שאתה בוכה על חבירך היה
 לך לבכות על עצמך. א"ל ר' ישמעאל אני בוכה על עצמי שחבירי
 גדול ממני בתורה ובחכמה ועל שקדמני בישיבת של מעלה
 אני בוכה:

עוד שהוא מדבר ומתאונן ובוכה ומקונן נשקפה בתו של הקיסר
 בעד החלון וראתהו יפיו של ר' ישמעאל כ"ג ונכמרו רחמי' עליו
 ושלחה לאביה ליתן שאלה ובקשה אחת. ושלח לה הקיסר בתי כל
 אשר תאמר אעשה חוץ מר' ישמעאל וחביריו. שלחה לו אבקש
 ממך להחיות את נפשו. שלח לה כבר נשבעתי. שלחה לו אבקש
 לך א"כ שתצוה להפשיט את עור פניו כדי להסתכל במקום מראה.
 מיד צוה להפשיט את עור פניו. וכיון שהגיע למקום תפילין צעק
 צעקה גדולה ומרה ונודעוה שמים וארץ. צעק פעם שני' ונודעוה
 כסא כבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה צדיק כזה שהראית
 לו כל גנוי העולם עליונים ורזי החתונים יהרג כמיחה משונה מזה
 הרשע. זו תורה זו שכרה! אמר להם הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות
 שלאחריו. אמר הקב"ה מה אעשה לבני גזרת היא ואין מי שיפיר.
 יצתה בת קול ואמרה אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם
 לתוהו ובוהו. וכששמע ר' ישמעאל כך שתק. א"ל הקיסר עד עתה
 לא בכית ולא צעקת ועתה אתה צועק. א"ל לא על נשמתו אני
 צועק אלא על מצות תפילין שהולכין ממני. א"ל הקיסר עדיין אתה
 בוטח באלקיך. א"ל הן יקטלני ולו איחל. מיד יצתה נשמתו של
 ר' ישמעאל:

ואחריו הוציאו ר' עקיבא בן יוסף דורש בחרי אותיות
 ומגלה פנים בתורה כמו שנמסרו למשה מסיני. וכשהוציאוהו להריגה
 בא מכתב לקיסר שמלך ערכיא מחפשט בארצו. נחץ ללכת וצוה
 לחבוש את ר' עקיבא בבית האסורין עד שישוב מן המלחמה.
 וכשבא מן המלחמה צוה להוציאו. וסורקין את בשרו במסרקות ברזל
 וכל סריקה וסריקה שהיו סורקין הי' אומר ר' עקיבא צדיק הוא ה'
 הצור חמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק
 וישר הוא. יצתה בת קול ואמר' אשריך ר' עקיבא שהיית צדיק

וישר ויצתה נשמתך בצדיק וישר. וכשנפטר בא אלי' הנביא זכור לטוב ונטלו על כתיפו ונשאו חמשה פרסאות ופגע בו ר' יהושע הגרסי א"ל וכי אינך כהן. א"ל גופן של צדיקים אינו מטמא. והלך עמו יהושע הגרסי עד שהגיע למערה אחת מאוד יפה וכיון שנכנסו שם מצאו שם מטה יפה ונר דולק. נטלו אלי' ז"ל דרך מראשותיו ור' יהושע דרך מרגלותיו והשכיבוהו על אותו מטה והיו מלאכי השרת בוכים עליו שלשה ימים ושלשה לילות ואחר כך קברוהו באותה מערה וביום של מחרתו נטלו אלי' ז"ל והביאו בישיבה של מעלה לדרוש בכחרי אותיות בישיבה של מעלה והיו מתקצות כל הנשמות של צדיקים וחסידים לשמוע מדרשות:

ואחריו הוציאו ר' חנינא בן תרדיון. אמרו עליו על ר' חנינא בן תרדיון שהי' נעים בפני הקב"ה ואדם ומעולם לא עלה קללת חבירו על מנתו (צ"ל שפתו). וכשצוה הקיסר ברומי שלא ללמוד תורה מה עשה ר' חנינא בן תרדיון עמד והקהיל קהילות ברבים וישב לו בשוקי של רומי והי' לומד ועוסק ודורש בחורה. וצוה הקיסר לכרכו בספר תורה ולשרפו. נטלו הקוסטינר וכרכו בספר תורה והצית את האור ונטל ספוגין של צמר ושריין במים ונתן על לבו כדי שלא תצא נשמתו במהרה. והי' בתו עומדת ואומרת אוי לי אבא שראיתך בכך. והוא משיב ואמר לה טוב לי בתי שראיתני בכך. ותלמידיו היו עומדין עליו ואומרי רבינו מה אתה רואה. אמר להם אני רואה גוילין נשרפין ואותיות פורחות והחיל לככות. אמרו לו תלמידיו מפני מה אתה בוכה. אמר להם אם אני לכדי נשרף לא הי' הרבר קשרה לי ועכשיו אני נשרף וספר תורה עמי. אמר לו הקוסטינר ר' אם אני מסתלק ארץ הספוגין של צמר מעל לבך כדי שתצא נשמתך מהרה מביאני אתה לחיי עולם הבא? א"ל הן. אמר לו השבעה לי. נשבע לו. מיד כשנשבע לו הרבה הקוסטינר את השלהבת ונטל הספוגין ויצתה נשמתו. ואף הקוסטינר השליך עצמו באש ונשרף. יצתה בת קול ואומרת ר' חנינא בן תרדיון והקוסטינר מזומנים לחיי עולם הבא. על זה בוכה ר' ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת כגון זה הקוסטינר ויש אדם שעובד כל ימי חייו ומפסיד את שכרו בשעה אחת כגון יוחנן כהן גדול ששמש שמונים שנה בכהונה גדולה ולכסף נעשה צדוקי:

ואחריו הוציאו ר' יודא בן כבא שלא טעם שינה אלא
 כשינת סוס מח"י שנה עד פ' שנים. ואותו היום שהוציאוהו ליהרג
 ערב שבת הי' והוציאוהו ליהרג מט' שעות ולמעלה והתחיל מבקש
 מהם בחיכם המתינו לי מעט עד שאקיים מצוה אחת שצוה הקב"ה
 עלי. א"ל עדיין אתה בוטח באלקיך. א"ל הן. א"ל וכי עדיין יש
 כח באלקים שאתה בוטח עליו. א"ל גדול אדוני ומהולל מאד
 ולגדלתו אין חקר. א"ל אם יש בו כח למה לא הציל אותך ואת
 חבריך מיד מלכות. א"ל אנו חייבים מיחה למלך גדול ונורא והוא
 מסר אותנו ביד מלך כדי לחבוע את דמינו מידו. באו והגידו למלך
 את דבריו. שלח המלך אליו ואמר לו אמת שהגידו לי ממך או
 לאו. א"ל אמת הוא. א"ל הקיסר כמה עזי פנים אתם שעל פתח
 מיחה אתם עומדים ועדין עוים אתם. א"ל ר' יודא אוי לך קיסר
 רשע בן רשע הלוא ראה חרבן ביתו והריגת חסידיו וצדיקיו ולא
 עשה קנאה להנקם מיד. אמרו לי תלמידיו רבינו הי' לך להתניף
 אותו. אמר להם וכי לא למדתם שכל המחניף לרשע סופו נפל
 לידו. א"ל בחיך קיסר המתין לי עד שאקיים מצוה אחת ושבת
 שמרה והוא עולם הבא. א"ל לזה שמעתי לעשות שאלתך. מיד
 התחיל בקידוש היום ויכלו השמים והארץ והי' אומר בנעימות ובקול
 רם והי' חמיהם כל העומדים עליו. וכיון שהגיע עד ברא אלקים
 לעשות לא הניחוהו לגמור וצוה הקיסר להרגו והרגוהו ויצתה
 נשמתו באלקים. יצתה בת קול ואמ' אשריך ר' יודא שהיית דומה
 למלאך ויצתה נשמתך באלקים. וצוה וחתכוהו איברים איברים
 והשליכוהו לכלבים ולא הוספד ולא הוקבר:

ואחריו הוציאו ר' יודא בן דמא. אותו היום ערב שבועות
 הי'. א"ל ר' יודא לקיסר חיך המתין לי מעט עד שאקיים מצוה
 עצרת ואקדשו כדי לשבת הקב"ה שנחן לנו החורה. א"ל הקיסר
 עדיין אתה בוטח בחורה ובאלקים שנתנה. א"ל הן. א"ל קיסר מה
 שכרה של תורתך. א"ל עלי אמר רוד ע"ה ומה רב טובך אשר
 צפנת ליראיך. א"ל הקיסר אין שוטים בעולם כמו אתם סוכרים
 שיש עולם אחר. א"ל אין שוטים בעולם כמו אתם כופרי' באלקים
 חיים ואוי לך אוי לבושתך ואוי לחרפתך כשתראה אותנו עם השם
 באור החיים ואתה תשוב בשאול תחתיות במדרגה התחתונה. מיד
 חרה אפו של הקיסר עליו וצוה לקשרו בשערות ראשו בונב הסוס
 וצוה למשכו בכל רוחב של רומי ואחר כך צוה וחתכוהו איברים.

ובא אלי' ז"ל ולקח האיברים וקברן כמערה אחת הסמוכה לנהר
היורד לפני רומי ושמעו כל רומיים קול נהי וכבי כל שלשים יום
בחוך אותה מערה ובאו והגידו לקיסר. אמר להם אם ה' העולם
נהפך לתוהו ובוהו לא אשקוט עד שאמלא רצוני באותן עשרה
זקנים כאשר נשבעתי. והי' שם אחד מחכמי רומי ואמר לקיסר
אדוני קיסר דע כי הסכלת בזה ושגירת הרבה מאד ששלחת יד
בעם ה' בלי חנינה. דע כי תהי' לך מרה באחרונה שהרי כתיב
בחוררת היהודים אל רחום וחנן ארך אפים. ועוד כתיב בחורתם
ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. כששמע הקיסר כך חרה אפו
על אותו זקן וצוה לחנקו. כששמע הזקן כך מיהר ומל את עצמו
מיד. כשנחנק לא נמצא ולא נודע אנה. ויחדר הקיסר חרדה גדולה
ולא שב אפו בכל זאת ועוד ידו נטויה:

ואחריו הוציאו את ר' חוצפית המתורגמן. אמרו
עליו על ר' חוצפית המתורגמן שהי' בן מאה ושלשים שנה כשהוציאוהו
ליהרג והי' יפה תואר ויפה מראה והי' דומה למלאך ה' צבאות.
באו והגידו למלך את יפיו ואת שיבתו ואמרו לו כחיך אדוני תרחם
על הזקן הזה. אמר הקיסר לר' חוצפית כמה שנים אתה א"ל מאה
ושלשים שנה לכד מיום אחד ובקשתי ממך שתמתין לי עד שתחמלא
יומי. אמר לי' הקיסר מה לך שתמות היום או למחר. אמר לי'
כדי שאקיים עוד שתי מצות. אמר לי' מה מצוה עתה רוצה לעשות.
אמר לי' לקרא קריאת שמע ערבית ושחרית להמליך עלי את שם
הגדול והנורא המיוחד. אמר לי' הקיסר עזי פנים ועזי נפש עד מתי
אתם בוטחים באלקיכם שאין בו כח להציל אתכם מידי שהרי
אבותי חרבו את ביתו ואת נכלת עבדיו נתנו סביבות ירושלים ואין
קובר ועתה אלקיך זקן הוא ואין לו כח להציל עוד. שאלו הי' בו
כח הי' נוקם נקמתו ונקמת עמו ונקמת ביתו כמו שעשה מפרעור
ומסיסרא ומכל מלכי כנען. וכששמע ר' חוצפית כך בכה בכי גדול
ואחז בכגדיו ויקרעם על גדות השם ית' ועל חרפתו ואמר לקיסר
אוי לך קיסר מה חעשה ליום אחרון כשפוקד הש"י על רומי ועל
אלקיכם. אמר המלך עד מתי אתווכח עם זה וצוה להרגו ויסקלוהו
ותלוהו. ואז באו שריו וחכמיו וחלו פניו לקברו כי חמלו על שיבתו.
ויאמר המלך לקבור אותו. ויבאו תלמידיו ויקברוהו ויספרוהו הספר
גדול וכבד מאד:

ואחריו הוציאו את ר' חנינא בן חכינאי. ואותו
 היום ערב שבת ה' וכל ימיו ה' יושב בתענית מכן שנים עשר
 שנים עד תשעים שנים וחמש. אמרו לו תלמידיו רבי רצונך
 שתטעום כלום קודם שתיהרג. אמר להם עד עתה התעניתי ולא
 אכלתי ולא שתיתי ועתה איני יודע איזה דרך אלך ואתם אומרים
 לי לאכול ולשתות. התחיל בקדוש היום ויכלו השמים עד ויקדש
 אותו ולא הניחוהו לגמור עד שהרגוהו. ויצתה בת קול ואומרת
 אשריך ר' חנינא בן חכינאי שהיית קדוש ויצתה נשמתך בקדושה
 בתיבת ויקדש:

ואחריו הוציאו ר' ישיבב הסופר. אמרו עליו על ר'
 ישיבב הסופר שהי' בן תשעים שנה אותו היום שהוציאוהו ליהרג.
 כיון שהוציאו אותו באו תלמידיו ואמרו לו רבינו תורה מה תהא
 עלינו. אמר להם בני עתידה תורה להשתכח מישראל לפי שאומה
 הרשעה העיזה פני' והערימה סוד לאבד מרגלותינו ממנו והלוואי
 שהייתי כפרה על הדור. אבל אני רואה שאין לך רחוב ורחוב
 שכרוטי שאין בה חלל חרב שעתידה אומה הרשעה לשפוך דם נקי
 מישראל. אמרו לו רבינו ומה תהא עלינו. אמר להם החזיקו איש
 ברעהו ואהבו שלום ומשפט אולי יש תקוה. אמר לי' קיסר זקן בן
 כמה שנים אתה. אמר לי' היום בן תשעים שנה אנכי ועד לא
 יצאתי ממעי אמי ה' גזירה מאת הקב"ה למסור אותי ואת חברי
 בידך כדי לחבוע דמינו מידך. אמר לי' וכי יש עולם שני. אמר
 לי' הן. ואתה אוי ואוי לכושך כשיפרע דם חסידיו מידך. אמר
 הקיסר מהרו להרגו גם זה ואראה כח וגבורתו של אלקי זה ומה
 יעשה לי בעולם שני. צוה עליו ושרפוהו:

ואחריו הוציאו ר' אלעזר בן שמוע. אותו יום אמרו
 עליו על ר' אלעזר בן שמוע שהי' מאה וחמש שנים ומקטנותו
 עד סוף ימיו לא שמע אדם שהוציא תפלות מפיו ולא נחקוטט עם
 חבריו בין בדבור בין במעשה והי' עניו ושפל רוח וישב בתענית
 שמונים שנה. ואותו היום שנהרג יום כפורים הי' ובאו תלמידיו
 לפניו ואמרו לו רבינו מה אתה רואה. אמר להם אני רואה ר'
 יודא בן בבא שמשויאים את מטתו ואת מטת ר' עקיבא בן יוסף
 סמוכה אצלו והם מתווכחים בדבר הלכה יחד זה עם זה. אמרו לו
 ומי מכריע ביניהם. אמר להם ר' ישמעל כ"ג. אמרו לו מי מנצח.
 אמר להם ר' עקיבא על שטרך בכל כחו בתורה. אמר להם בני

רואה אני עוד שנשמח כל צדיק וצדיק מטהרת את עצמה במי
 השילוח כדי ליכנס היום בטהרה בישיבה של מעלה לשמוע את
 דרשות ר' עקיבא בן יוסף שידרש להם מענייניו של יום וכל מלאך
 ומלאך מביא קתראורה של זה לכל צדיק וצדיק לישב עליו
 בטהרה. צוה הקיסר להרגו. ויצאה בת קול ואמרת אשריך ר'
 אלעזר בן שמוע שהיית טהור ויצאה נשמחך בטהרה:

סליק מדרש אלה אזכרה:

מדרש ברכת יעקב אבינו ע"ה:

ויקרא יעקב אל בניו: לא הירח צריך קרא לומר אלא ויקרא עשו למה שהוא גדול. אלא אמר הכתוב כי לא שאול תודך מות יהללך. ומי מודה מי שהוא חי ומשתחוה לחי שנאמר חי חי הוא יודך כמוני היום. א"ר חנינא בניהו שבכולם עבד אינו עושה דיאתיקי ומי עושה דיאתיקי בן חורין כך עשו בן יעקב גורר מה (?) ואינו עושה דיאתיקי לא מח עשו על מטחו ומי עשה דיאתיקי יעקב שנא' חי חי הוא יודך לפיכך ויקר' יעקב אל בניו. זהו שאמר הכתוב מסיר שפה לנאמנים זה יצחק ויעקב ששניהם בקשו לגלות מסטירין של הקב"ה יצחק קרא לעשו לגלות לו ארץ הקץ וגנוו הקב"ה ממנו שנ' ויקרא את עשו בנו הגדול. ואף יעקב בקש לגלות את הקץ לבניו שנא' האספו ואגידה לכם. למה הדבר דומה לעבד שהאמינו המלך על כל מה שיש לו בא אוחו העבד למות קרא לבניו לעשותן בני חורין ולומר להם היכן הוא דיאתיקי שלהן והאוני שלהן. ידע המלך והלך ועמד לו מלמעלה הימנו ראה אוחו עבד והפליג את הדבר שהיה מבקש לגלות להם התחיל אומר להם בבקשה מכם עבדי של מלך אחס היו מכבדי אוחו כדרך שהייתי מכבדו כל ימי. כך יעקב אבינו אמר אקרא לבני להודיע להן אימתי הוא הקץ מיד נגלה עליו הקב"ה ואמר לו לבניך אתה קורא ולי לאו שכן ישעיה אמר ולא אותי קראת יעקב. כיון שראה אוחו יעקב התחיל אומר לבניו בבקשה מכם בני היו מכבדין להקב"ה כדרך שכיבדוהו אבותי שנא' האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. אמרו לו יודעין אנו מה בלבך. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. כיון ששמע יעקב כן השתחוה שנא' וישתחו ישראל על ראש המטה.

התחיל אומר בלחישה ברוך שם כבוד מלכותו לעול' ועד. אמר לו
הקב"ה כבוד אלהים הסתר דבר אין המדורה הללו שלך שנאמר
הולך רכיל מגלה סוד וגו'. דבר אחר ויקרא יעקב אל בניו. זהו
שאמ' הכתוב אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי. אמר ריב"ל ג'
דברים גזרו ב"ד של מטה והסכים הקב"ה מלמעל' ואלו הן. אחד
בימי עזרא בשע' שעלו מכבל ביקש הקב"ה להתיר להם את
המעשרות. מה עשה הלכו וגזרו על עצמן שהן מעשרין שכן הוא
אומ' את ראשית עריסותינו ותרומותינו ופרי כל עץ תירוש ויצהר וגו'
מה עשו כתבו בספר וחתמו ונתנו אותו כתיבל. למחר נכנסו ומצאו
אותו חתום. ומנין שהסכים הקב"ה עמה' שנ' ובכל זאת אנו כורתים
אמנה וכתבים ועל החתום שרינו לוינו וכהנינו. ואחד בימי מרדכי
ואסתר שנ' קימו וקבלו היהודים. ומנין שהסכים הקב"ה עמהם
וקבלו אין כתיב כאן אלא וקבל היהודי' מכאן שהסכי' הקב"ה
עמה'. ואחד בימי יהוש' בשעה שנכנסו ישראל לארץ. אמר להם
יהושע והיתה העיר חרם ואין אתה מוצא שאמר לו הקב"ה אלא
מעצמו עשאו. ומנין שהסכים הקב"ה על ידו שנ' חטא ישראל וגם
עברו ארץ בריתי וגו' מכאן שהסכים הקב"ה עמהן. הוי אקרא
לאלהים עליון לאל גומר עלי. מדבר ביעקב בשעה שנכנסו בניו
לברכה התחיל מחלק להם פרקופאו' ומנין שהסכים הקב"ה עמו
שכן אתה מוצא בברכה שברך יעקב אבינו את השבטים כך ברכן
משה. הרע לך שהוא כן את מוצא ממה שהסכים הקב"ה עמו על
כל ברכה וברכה אימתי בשעה שהיה מסתלק מן העולם. הוי ויקרא
יעקב אל בניו: ר' פנחס הכהן בר חמא ור' יהודה הלוי בר שלום
אומר מהו האספו הטהרו כמה דאמ' תסגר שבעת ימים מחוץ
למחנה ואחר תאסף. דבר אחר האספו העשו אסופות אסופות. מה
עשו כיון שנכנסו התחיל מקנתרן. ראובן בכורי אתה:

ראובן בכרי אתה. א"ר לוי בר שלום שלא ראה קרי יעקב
אביהם פ"ד שנה עד שנולד ראובן: יתר שאת אמר ליה ראוי היה
לך ליטול ג' חלקים יתר על אחיך הבכורה והכהונה והמלכות וכשחטא
ניתנה הבכורה ליוסף והכהונה ללוי והמלכות ליהודה: פחו כמים.
נוטריקון הוא * פחות * חטאת * זניה. וכי ראובן זנה חס לצדיק
אלא כשמתה לאה אמו הביא יעקב בלהה והושיבה על המטה כיון
שראה ראובן קינא ועמד והפך את המטה והעלה עליו הכתוב כאלו
שכב עמה: אז חלל יצועי עלה. יצועי קלקל ועלה. אמר לו אביו

בני אין לך רפואה עד שיבא מי שכתוב בו ומשה עלה. וכיון שבא
 משה ועלה ועמד בהר עיבל ומינרה שכטו של ראובן תחלה על
 הקללות ופתח פיו שכטו של ראובן ואמר ארור שוכב עם אשר
 אביו ידעו כל ישראל שהיה ראובן זכאי ונתרפא ומחל לו הקב"ה:
שמעון ולוי ארור אפס. בשעה שהרגו שכם וחמור וכל
 אנשי העיר ולא נמלכו באביהן ואירר כעסן שהיה קשה ביותר שנ'
 ועברתם כי קשתה שככה חמתם ואף שלה' לפיכך אחלקם ביעקב
 וגו' סופרי' להעמיד משמעון בכתי כנסיות. ותלמידים ומשנים משבט
 לוי בכתי מדרשות עוסקים בתורה:

יהודה אתה יודוך אחיך. לפי שהודית יודו לך אחיך בעוה"ז
 ובעה"ב. ולפי ברכתו של יעקב אבינו עמדו ממנו ל' מלכים שנ'
 אלה תולדת פרץ. ותחשוב דוד ושלמה רחבעם ואביה אסא עד יכניה.
 וכן לעה"ב ודוד עבדי נשיא להם לעולם. ולפי שזכה יהודה והציל
 לחמר וב' בניה מן המיתה הציל את יוסף מן המיתה שנ' ויאמר
 יהודה אל אחיו מה בצע וגו'. והציל לפרץ וזרח וכבר נשתלמה
 צורתן במעי אמן תמר שהיורה לה ג' חדשים מעוברת שנ' ויהי
 כמשלש חדשים. לפיכך הציל הקב"ה מורעו ארבעה אחד מן הכור
 ושלשה מן האש. דניאל כנגד יוסף. חנניה מישאל ועזריה כנגד
 תמר פרץ וזרח שנא' הוציאנה וחרף. וזכה להקרות גביר באחיו
 שנא' כי יהודה גביר באחיו. ועוד משבט יהודה יצאה אלישבע
 בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה. ועוד משבט יהודה יצא נחשון
 בן עמינדב ראש לנשיאים שנ' ויהי המקריב ביום הראשון. ועוד
 משבט יהוד' יצא כצאל שעשה את המשכן. ומשבט יהודה הקריבו
 בראשונה לחנוכת המזבח. ומשבט יהודה יצאו מלכים ונביאים.
 ומשבט יהודה יצא כלב. ועוד במסעות יהודה בראשונה שנא' ונסע
 דגל מחנה יהודה. בחנייתם כן שנ' והחונים קדם' מזרח דגל מחנ'
 יהוד'. ובכרכת משה החסיד בירך בראשונ' שנ' וזאת ליהודה ויאמר.
 ועוד שבט יהוד' נחלו בראשונ' שנ' זאת הארץ. וחלק האר' שלקחו
 הרכה משאר שבטי' שנ' והארץ שקטה ממלחמ' ויגשו בני יהוד' אל
 יהוש' בגלגל ויאמ' אליו כלב בן יפנ' הקנוי. וחלק הארץ שנתן
 מנחלתו ללוי' ישבו בה בני אהרן שנ' ויחנו להם את קרי' ארכ'.
 ועוד אחר מית' יהוש' שאלו מי יעל' לנו בכנעני בחל' להלחם בו
 ויאמ' יהוד' יעל'. ומשבט יהוד' יצא עתניאל ראשון לשופטי' שנ'
 ויזעקו בני ישראל אל ה' ויקם ה' את עתניאל בן קנו. ומשבט יהודה

יצא בועז. ועוד מלכות ישראל נחנה לשבט יהודה לדוד הצדיק לו
 ולבניו ברית מלח. שנאמ' ויאמר ה' אל שמואל עד מתי אחיה
 מתאבל על שאול וגו' עד כי ראיתי בבניו לי מלך. בכל מקום
 שנא' לי לעולם הוא וכן אמר דוד ויבחר ה' אלהי ישראל בי כי
 ביהודה בחר לנגיד ובכיר יהודה בית אבי כי רצה להמליך על
 ישראל. ועוד משבט יהודה יצא שלמה המלך והוא בנה בית
 המקדש ורצה הקב"ה ליתן שכינתו בה שנא' אז יקהל שלמה ולא
 יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני הענן וכתיב וכל בית ישראל רואים
 ברח האש. ועוד משבט יהודה יצא יהושפט איש צדיק שנא' בו
 ויעש הישר בעיני ה'. ומשבט יהודה יוחם המלך איש צדיק שנ' בו
 ויעש הישר בעיני ה'. ומשבט יהודה יצא יאשיהו איש צדיק שנא'
 בו וכמוהו לא היה לפניו מלך. ומשבט יהודה יצאו חנניה מישאל
 ועזריה אנשים צדיקים וחכמים שכן כתוב בהם והילדים האלה
 ארבעתם נתן להם האלהים מדע והשכל בכל ספר וחכמה. ונעשה
 להם נסים ומופתים בכל דכתיב בדאין קרב נבוכדנצר לתרע אחון
 נורא יקדחא. דאין דניאל עם מלכא מליר אלהי שלח מלאכיה
 ובסוף כתיב ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין. ועוד
 משבט יהודה יצא זרובבל בן שאלתיאל וכתיב אמר אל זרובבל בן
 שאלתיאל פחת יהודה. וכתיב כיום ההוא נאם ה' אקחך זרובבל
 בן שאלתיאל. וכתיב ידי זרובבל בן שאלתיאל יסדו הבית הזה
 וידיו חבצענה. וכתיב כי מי בו ליום קטנו'. וכתיב מי אתה הר
 הגדול לפני זרובבל למישור. ועוד משבטו עתיד משיח שנאמר והיה
 ביום ההוא שורש ישי. ומשבט יהודה יצא שלמה שכנה בית ראשון.
 ובצלאל בנה את המשכן. זרובבל בנה בית שני. ומלכנו עתיד לבנות
 בית המקדש. ושני שבטים הללו מצינו שהם מתייחסים מכל שבט.
 יהודה ולוי. ובהם המלכות והכהונה. יהודה רביעי הוא נולד לשבטי'
 כגון ד' שהוא אות רביעי' באל"ף בי"ת ולשם הזה. וכיום הרביעי
 נבראו המאורות וכתיב במשיחנו וכסאו כשמש נגדי. וניצלו לו מזרעו
 ארבע אחד מגוב אריות ושלושה מכבשן האש. דוד אות רביעי
 הוא ראש וסוף שנא' לא יסור שבט מיהודה. ועוד כתיב ונאמן
 ביתך וממלכתך וכתיב לעול' אשמר לו חסדי. ומה שאמרנו כשם
 שברביעי נבראו המאורות כך יהודה נולד רביעי לשבטים ומהם אנו
 מונים שנות עולם. השבטים נמנו בתורה כט"ו מקומות ויהודה
 נמנה ראש לשבטים בד' מקומות כנגד לידתו. ועוד כתיב בקרבן

נחשון שהוא משכט יהודה וקרבנו קערת כסף אחת ובכלם כתיב
 קרבנו הוסיף לנחשון וי"ז רמו ליהודה ששה צדיקים יצאו משכטו
 ונתברכו כל א' ואחד בשש מדות. כתיב בדוד יודע נגן וגבור חיל
 איש מלחמה ונכון דבר ואיש חואר וה' עמו. וכתיב בחנניה מישאל
 ועזריה ילדים אשר אין בהם כל מום ושכי מראה ומשכילים בכל
 חכמה ויודעי דעת וגו'. וכתיב בחוקיהו שש ויקרא שמו פלא
 יועץ אל גבור אבי עד שר שלום. וכתיב ביה בדניאל כדאין כל
 קבל די רוח יתיר' ביה ומנדע ושכלתנו וגו'. וכת' במשיחנו ונחה עליו
 רוח ה' רוח חכמה וכינה רוח עצה וגבורה רוח דע' וירא' ה' :

יהודה אתה יודוך אחיך. זו היא שנאמרה ברה"ק ע"י איוב
 אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאכותם כנגד מי אמר איוב המקרא
 הוה לא אמרו אלא כנגד הצדיקים שהם כובשים את יצרם ופודים
 במעשיהם שכל מי שהוא מודה במעשיו זוכה לחעה"כ שני' זוכה
 תודה יכבדני ושם דרך אראנו כישע אלהים. וכן אתה מוצא ביהוד'
 בשעה שבא מעשה תמר לידו והוציאוה לישר פשלחה ואמרה לו הכר
 נא מהו הכר נא שא נא עיניך והכר את בוראך ואל תחבייש מב"ן
 מיד ככש יצרו והודה במעשיו. ובשכיל שהודה במעשיו הציל הקב"ה
 את בניו מן השריפה והוא רמו שרמו לו הקב"ה מתחלה שני' ויהי
 כמשלש חדשים. אמר לו הקב"ה אתה הצלת את תמר ואת שני
 בניה מן השריפה אף אני אציל ארז בניך מן השריפה ואלו הן
 חנניה מישאל ועזריה. הא למדת שכל מי שהוא מודה במעשיו
 הקב"ה מצילו ומביאו לחעה"כ וכל מי שאינו מודה במעשיו הקב"ה
 מקללו. שכן מצינו בקין בשעה שהרג את הבל אמ' לו הקב"ה אי
 הבל אחיך אמר לפניו רבש"ע אני והבל הנחנו דורן לפניך. להבל
 קבלת ולי חורת בפתי נפש ממני אתה מבקשו והלא אינו מבקש
 אלא ממך שאתה משמר כל הבריות. אמר לו אני מודיעך היכן
 הוא מיד קללו שנא' ועתה ארור אתה מן האדמה וגו' מיד עמד
 ונשחטח לבקש רחמים מלפני הקב"ה שני' גדול עוני מנשוא. אמר
 לפניו רבש"ע לא יהא עוני גדול מאותן ס' רבוא שעתידין להכעיס
 לפניך במדבר וכיון שאמר נושא עון מיד מחלת להם שני' ויאמר
 ה' סלחתי כדברך. באותה שעה אמר הקב"ה אם איני מוחל לקין
 הרי אני נועל דלת בפני כל ב"ח. מיד מחל לו הקב"ה מחצה
 שמתחלה אמר לו נע ונד תהיה בארץ ולאחר שעשה תשובה מה
 כתיב ב' וישב בארץ נד קדמת ערן. מכסה פשעיו לא יצליח ומודה

ועוזב ירוחם זה יהודה הצדיק שבייש עצמו במעשה חמר ואף ראובן לא הודה במעשיו אלא מכחו של יהודה כיון שראוה ראובן ארז יהודה שהודה עמו הוא והודה על מעשיו. ולפי שגרם יהודה לראובן לעשות תשובה לפיכך סמכו משה רבינו לו שני יחי ראובן ואל ימות וגו' וכתוב בתרי' וזאת ליהודה ויאמר. על שניהם הוא אומ' אשר חכמים יגידו ולא כחרו מאבותם ומה שכר נטלו על כך להם לכרם נתנ' הארץ ולא עבר זר בתוכה:

יהודה אתה יודוך אחיך. בא וראה מה כתיב למעלה מן הענין שמעון ולוי אחים וכלם אינם אחים אלא אחים הם בעצה הם נטלו עצה על שכם והרגום שנא' ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו. והם נטלו עצה על יוסף ובקשו להרגו שנא' ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא ועתה לכו ונהרגוהו. ומי הם אם תאמר ראובן הרי ראובן בקש להצילו שנא' וישמע ראובן ויצילהו מידם. אם תאמר יהודה הרי כבר נאמר ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע. ואם תאמר בני השפחות והלא כבר נאמר והוא נער את בני בלהה וגו'. אלא מי הם ויאמרו איש אל אחיו זה שמעון ולוי דכתיב בהו שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם. וכיון שבאו במצרים אמר יוסף אם אני מניחם במקום אחד נוטלים עצה עלי ומחריבין את כרך מצרים לפיכך הפריש שמעון מלוי שנאמר ויקח מאחם את שמעון. וכיון שהפריש נעשה לוי יחיד שנא' ויפתח הא' את שקו וכי א' היה והלא כבר נאמר ויהי הם מריקים שקיהם אלא הא' זה לוי שנעשה יחיד וחשש כחו באוחרו שעה לכך נאמר שמעון ולוי אחים: וכיון שהוכיחן אביהם הוריקו פניו של יהודה. מיד קרא לו ופתח יהודה אתה יודוך אחיך. א"ר תנחום בר חנילאי בשעה שהוכיח יעקב שמעון ולוי הוריקו פניו של יהודה ונתיירא שמא הוכיחו במעשה חמר מיד קראו ופייסו שנא' יהודה אתה יודוך אחיך. מת"ל אתה יודוך אחיך. אלא כך אמר לו יעקב יהודה בני גלוי וידוע לפני הקב"ה שהצלת את יוסף מן המיתה שאלמלא אתה היו הורגים אותו שמעון ולוי ועתה חזכה שהרי יודו לך אחיך בעה"ב שהצלת אותם משפיכות דמים ולא נטרדו אחיך לגיהנם אף בעה"ז חזכה שיקראו כל השבטים על שמך יהודים כשם שנקראת אתה יהודה: ירך בעורף אויביך. אמר לו בני אתה הקשית ערפך שעה אחת וכיישת עצמך במעשה חמר חזכה שמהרג ארז אויביך בדבר נוקשו על ערפו

ומניחו הולך והורג ואיזה זה הקשת: גור אריה יהודה. א"ר חמא בר חנינא זה מלכנו בן דוד שיצא מב' שבטים אביו מיהודה ואמו מדן וכשניהם כתיב אריות גור אריה יהודה דן גור אריה. אמר לו ליהודה בני מסולק אתה מאותו עון שאמרת טרף טרף יוסף: לא יסור שבט מיהודה. זה ראשי גליות שביהודה שבבבל שרודין ארץ עם ישראל במקל. ומחוקק מבין רגליו אלו נשיאים של בירת ר' שמלמדים תורה ברבים בא"י. ד"א לא יסור וגו'. זה בן דוד שעתיד לרדות את המלכו במקל שנ' תרעם בשבט. ומחוקק מבין רגליו אלו יושבי יעבץ תרעמים שמעמים סוכתים שמורים הלכות בא"י בסנהדרין גדולה שהיא יושבת כלשכ' הגזית בחלקו של יהודה:

זבולן לחוף ימים ישכן. בסחורתו. ויששכר בחורתו. זה עם זה שותפי' כעה"ז וכע"הב: זבולן וגו' מה ראה יעקב שברך זבולן תחלה ואח"כ יששכר והלא יששכר גדול ממנו והוא היה ראוי ליברך תחלה. צפה וראה כ"ה שעתיד ליחרב ועתיד סנהדרין שתעקר משבטו של יהודה ולהקבע בשבטו של זבולן שבחחלה גלחה סנהדרין וישב' לה ביבנה ומיבנה לאושה ומאושה לשפרעם ומשם לבירת שערי' ומשם לצפורי וצפורי היה בחלקו של זבולן ואח"כ גלחה לטבריה וכן ישעיה אמר ליה ישפילגה עד ארץ. א"ר יוחנן טבריא היא משלמה למלכנו שנ' תרמסנה רגל רגלי עני. מה כתיב אחריו והוכן בחסד כסא. באותה שעה יפרע הקב"ה מא"ה פורענות גדולה שאין לה הפסק ואין לה קץ ומורידן לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנ' ויצאו וראו בפגרי האנשים. וכ"כ למה שנתן הקב"ה קץ ליסוריהן של צדיקים שמתייסרים כעה"ז. באותה שעה מנעת פורענות של רשעים שאין לה קץ לעולם. וקץ ליסוריהן של צדיקים מעכיר מן העולם. שנ' קץ שם לחשך ומהו קץ שם לחשך. אר"י אלו הצדיקי' שדומין כעה"ז כמי שהוא יושב בחשך ואפלה. באותה שעה משלם הקב"ה מתן שכרן של צדיקים שאין לה קץ ואין לה הפסק. אשריהן הצדיקים שהן מרכין את התור' ורודפין שלום לישראל שמשתלמין שכר פועל שאין לה קץ ואין לה הפסק לעולם ולעולמי עולמים שנא' למרכה המשרה ולשלום אין קץ: (עניין אחר) מפני מה ברך זבולן תחלה מפני שזבולן לחוף ימים ישכון וכל הסחור' למחוזו באין כדכתיב והוא לחוף אניות. ויששכר מסתפח בסחורתיו שנ' יששכר חמור גרם שנוטל הסחורות מזבולן ומשחכר בהם. הוא שאמר מ"ר שמח זבולן כצאתך לפרש בים

ויששכר באהליך שמשכתב באהליו מסחור' של זבולן. (אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאכותם):

יששכר חמור גרם. כשם שהחמור שוכר את העצי' כך שכטו של יששכר. יודעי כינה לעתים לדעת שהיה שכטו מעמיד מאתים סנהדריות:

יהי דין נחש עלי דרך זה שמשון שצפה אותו יעקב והוא עומד בין שני עמודים והתפלל עליו שתנתן בו כח שני' ה' אלהים זכרני נא וחזקני נא:

גד גדוד יגודנו. זה שכטו של גד שכשהיה א' מהם יוצא למלחמה היו נוצחין והיו הורגין מפרק הראש עם הורוע:

מאשר שמנה לחמו שהיו מספיקין שמן המשחה:

נפתלי אילה שלוחה. מלמד שקפץ במצרים כחיל והביא שטר המערה לקבור את אביו עד שהוא הולך בא חושים בן דן והיה חרש וכשרא' עשו מונע מלקבור את אבינו יעקב דקרו בידו על צוארו והחיו את ראשו ונפלו שניהם על מטחו של יעקב אבינו. ופתח עיניו וראה נקמה ושמח שני' ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. ונתקיימה נבואת רבקה שאמרה למה אשכל גם שניכם יום אחד: הנותן אמרי שפר. שהי' לשוני' של שכט נפתלי בחורה מתוקים מדבש:

בן פורת יוסף מלמד שאין עין הרע שולט בהם: בנות צעדה עלי שור. שהיו המצטרות בנות מלכים מבקשות לראות את פני יוסף ולא תלה עיניו בא' מהן וזכרה לירש ב' עולמים שלא הרהר כאחת מהן:

בנימין זאב יטרף. שכט גדול וחזק: (עניין אחר) בנימין זאב יטרף וגו'. פירוש בנימין חלקו בין בני יהודה ובין בני יוסף. כשהולך לטרוף ועבר בארץ יהודה בבקר לא ישוב עד הערב וכשהולך בערב לא ישוב עד הבקר כדכתיב בבקר יאכל עד שטורף ולערב יחלק שלל ששולל. ומנימין שכנין בין אלו השכטים דכתי' ויעל גורל מטה בני בנימין וגו' ויצא גבול גורלם בין בני יהודה ובין בני יוסף: כתיב כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו וגו'. בראשונה היה הסוד ליראי ה' שנאמ' סוד ה' ליריאי. חזר ונתן אותו לישרים שני' כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. כל מה שהצדיקים עושים ברוח הקדש עושים. יעקב כשכירך שכט יהודה הוא מכרכו באריה שני' גור אריה יהודה

מטרף בני עליה כרע רבץ כאריה וכלביא מי יקימנו ומזווגו כנגד מלכות בכל ודניאל חנניה מישאל ועזריה מזדוגין לה. יוסף מזווגו כנגד המלכות ומסורת היא שאין עמלק נופל אלא ביד בני בניה של רחל. ומשה זיווג שבטו של לוי כנגד מלכות יון שבני חשמונאי היו משבטו של לוי. ומקי' לבנימן כנגד מלכות מדי שמרדכי פורע ממנו שהוא משבטו של בנימן וכתיב במלכות מדי וארו חיוה אחרי חניינה דמיה לרוב שהוקשה כנגד שבט בנימן שנמשל כזאב. זאב וטרף. מה הזאב הורה חוטף כך ה' שכטו של בנימן חוטף שנ' וראית' והיה אם יצאו בנות שילה. מלמד שהיו חוטפין נשים לבניהן משום שבועה שנשבעו ישראל עליהם שלא ישאו נשים: כבקר יאכל עד אלו הקרבנות שמקריבין בבה"מ. דכתיב את הכבש האחד חעשה כבקר.

ויכל יעקב לצות את בניו. מה ציוה לטעון את מטתו. א"ל אל יטעון מטתי א' מבני בניה' שיש להם מבני' כנען וקבלו עליהם מצות אביהן וברכתו באהבה רבה וגמורה שנ' איש אשר כברכתו. וברכתו קיימת לעולם ולעולמי עולמים שנ' ברוכים אתם לה' עושה שמים וארץ: (סליק ברכת י"ב שבטים כל אחד ואחד בשמו):

כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. לא פחות ולא יותר אף רבקה ראתה י"ב שבטים שנ' ויאמר ה' לה שני גוים כבטנך ושני לאומים הרי ארבעה. ולאם מלא' יאמץ הרי ששה. ורב יעבד צעיר הרי ח'. וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בכטנה הרי עשרה. ויצא הראשון אדמוני. ואחרי כן יצא אחיו הרי י"ב. ויתרוצצו הבנים בקרבה. אמרה כך אני מצטער' בי"ב שאמר לי הקב"ה שהוא מעמיד ממני למה זרה אנכי אין ז"ה אלא י"ב בני' שנים עשר שבטי ישראל:

וזאת אשר דבר להן אביהם ויברך אות' איש כברכתו ברך אות' אין כתיב כאן אלא ויברך אות' למה כן אלא בשביל שנתן ליהוד' גבורתו של ארי וליוסף גבורתו של שור ולנפתלי קלתו של איל ולדן נשיכתו של נחש תאמר שזה גדול מזה כללן באחרונ' איש אשר כברכתו ברך אותם. לפי שתלק להם את הארץ ונתן ליהוד' ארץ שהיא עושה שעורים. ולנפתלי ארץ שהיא עושה חטי' אע"פ כללן באחרונ' שיהו אוכלין אלו משל אלו הוי וזאת אשר דיבר להם אביהם. זאת אשר דבר אין כתיב כאן אלא וזאת אשר ועוד עתיד אדם אחר כיוצא בו לברך אתכם ומהיכן שפסקתי הוא

מברך אתכ' כיון שעמד מרע"ה פתח להם וזאת הברכה מהיכן שפסק להן אביהן הוי וזאת אשר דבר להם אביהם. אמר להם אומר לכם הברכות הללו אימתי מגיעות אתכם בשעה שתקבלו את התורה שכתוב בה וזאת התורה הוי וזאת אשר דבר. ממה שחתם אביהם פתח להם משה: מוקנים אתבונן. יצחק כשבר' את יעקב אמר לו ואל שדי יברך אותך כמה חתם בסוף ברכתו בקריאה. ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו. ואף יעקב ממה שפסק אביו התחיל שנ' ויקרא יעקב אל בניו. וחתם יעקב כשברכן בו זאת שנ' וזאת אשר דבר. ואף משה כשעמד לברך את השבטים ממקום שפסק יעקב משם התחיל שנ' וזאת הברכה אשר ברך משה. ובמה חתם משה באשריך ישראל. אף הוד כשבא לברך את ישראל ממקום שפסק משה פתח שנא' אשרי האיש. הוי מוקנים אתבונן:

ויצן אותם ויאמר אליהם. וכיון שנסתלק משם ויעשו בניו לו כן כאשר צום. מה עשו חנטו אותו והעלו אותו. כתי' ויבאו עד גורן האטר וכי יש גורן לאטר שהוא אומ' ויבאו עד גורן האטר אלא אלו כנעני' שנטלו את כתריהן והקיפו ארוננו של יעקב כגורן זה שמקיפין אותו באטר. ר"א אומר כיון שראו ארוננו של יעקב אבינו התירו אזורי מתניה' וחלקו כבוד לי"א. ר"ש בן נחמני אמר קשרי כתפותיהן התירו. ורבנן אמרו באצבע דראו ארה הארון: ויאמרו אבל כבר זה למצרים כשביל כן נתן להם הקב"ה גורן שנ' עד גורן האטר:

ויעש לאביו אכל שבעת ימים ומנין שהאכל שבעת ימים שהוא אומר ויעש לאביו אכל שבע' ימי'. ארז"ל שבעת ימים מנין מדכתיב ומפתח אהל מועד לא תצאו ז' ימים לפיכך ויעש לאביו אכל שבעת ימים. ולמה עושין שבעת ימים כנגד ז' ימי המשתה. אמר להם הקב"ה בעה"ז נצטערתם עם הצדיק הזה ושמרתם לו אכל ז' ימים. ולע"ה אני מחזיר לכם אותו האכל לשמחה שנא' והפכתי אכלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם. וכשם שאני מנחם אתכם כך אני מנחם לציון ולחרכותיה שנא' כי נחם ה' ציון נחם כל חרכותיה וישם מדברה כערן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:

הם מדרש ברכת יעקב אבינו ע"ה:

רמות כסא של שלמה המלך ע"ה:

רז"ל אמרו בשע' שהמלך אחשורוש ישב על כסא מלכותו בקש לישב על כסא שעשה שלמה ברוכ חכמתו ובחבונתו של הקדוש ברוך הוא. אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבנו של עולם במקום שהיה יושב שלמה המלך ודן ישראל שנאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך על ישראל איך ישב עליו אותו רשע עשה למען שמך ואל תנבל כסא כבודך. ואמרו ז"ל היאך נמצא כסא של זהב במדי. אמרו ז"ל לאחר מיתתו של שלמה עלה שישק מלך מצרים לארץ ישראל ונטל כסא שלמה בשביל כתובת בתו והוריד אותו למצרים ככתוב בשנה החמישית עלה שישק מלך מצרים על ירושלם ואחר כך עלה סנחריב ושבה את הכסא מארץ מצרים והביאו לארץ ישראל מפני שהיה מבקש להלחם עמם ובאותו הפרק נפל סנחריב ביד ישראל וכזו את ממונו וחזר הכסא למקומו וישב עליו חזקיהו ונטל את הכבוד ותחנשאה במלכותו והצליח כדכתיב ויצלח חזקיהו בכל מעשהו וראה חזקיהו שיש בכסא שש מעלוי. ומה ראה שלמה לעשות הכסא בו מעלות כנגד ששה בני אדם שיצאו מדוד ואלו הן חזקיהו יאשיה דניאל וחבריו וברוח הקודש עשה אותו כסא כנגד ו' מלכי יהודה שעמדו עליו ואלו הן שלמה רחבעם חזקיה מנשה אמון ויאשיהו ובימי יאשיהו עלה פרעה מלך מצרים ונלחם ביאשיהו ונטל הכסא מירושלם והביאו למצרי' ובקש לישב עליו ולא ידע מנהגו של כסא ואיך יושבין עליו והכהו האריה על ירכו והיה צולע ולפיו נקרא שמו פרע' נכה ומתרגמין פרעה חגירא. וכשעלה נבוכדנצר למצרים מצא שם הכסא ונטלו והוליכו מכבל ובקש לעלו בו ולישב ולדון את צדקיהו בכלה. אמרו ישראל לפני הקב"ה רבנו

של עולם נתקיי' בנו הכתו' ואויבינו פלילים. ונבוכדנצר לא היה יודע
מנהגו של כסא עלה לישב בו והכה אותו הארי שעל השמאל ונפל
ממנו והיה מצטער ממנו עד יום מותו ועליו אמר הכתוב איך נפלת
משמים הילל בן שחר וכי לשמי' עלה אותו רשע בן רשע מורע נמרוד
הרשע א' כיון שרצה לישב על כסא שלמה שנחן לו מן השמים נפל
מן הכסא לכך נאמר איך נפלת משמי' הילל בן שחר. וכשרדיוש
המדי מלך והחריב את בבל אף הוא נטל את הכסא והוליכו לעולם
אשר במדי לקיים מה שנאמר ושמתי כסאי בעולם ואעפ"כ לא ישב
אדם שם לעולם. וכשמלך אחשורוש שלח והביא לו חכמים לעשות
כדמותו של כסא ולא יכלו אלא עשה לעצמו כסא אחר וישב עליו
שנאמ' בימי' ההם כשבת המלך אחשורוש וגומר. כיצד עשה שלמה
המלך הכסא בחכמתו שנחן לו הקדוש ברוך הוא והוא מכובש באבני'
טובות ומרגליות שכמותו לא היה יכול לעשו' המלך שלמה ושליט. ו'
מעלות היו לכסא ומאותן המעלות היה עולה לכסא ושנים עשר
אריות יש בו על כל מעלה ומעלה יש בו שני אריות. כיצד. כיון
שהמלך שלמה דורש לעלות במעלה ראשונה היו אריות שבו פורשות
למעלה ידיהם וכחב מורשם בידיהם ולא היה עולה במעלה שניה
עד שהיה קורא הכתובי' שהיו מורשמי'. ומה היה בהן כשהמלך
הופך פניו לצד ימינו היה רואה את הכתב שהיה ביד הארי של
ימין ומה כתוב בו לא תכירו פנים במשפט. והופך פניו לצד שמאל
והיה כתוב בו לא תקח שוחד. וכן בכל האריות היה כתוב בהן
מענינים אלו של משפט כגון ודל לא תהדר בריבו וכיוצא בו. וכל
מעלה ומעלה היתה מכובשת מאבנים טובות ומרגליות ויש בהן אבנים
יקרות לבנות מכורכמות ויש בהן זכוכית לבן וטובה ואילני תמרי'
מיפות את הכסא ומרוקמי' בכגדי שש והיו טווסין של שן מכוונים
כנגד כנפי נשרים. ושני עמודים של שש על ראשי האריות ושני
אבנים של זהב היו על שני צידי הכסא והיו מלאים מכל מיני
בשמים. ושתי קתדראות של זהב משני צדי הכסא אחת לגד הנביא
ואחת לנחן הנביא. ושבעי' קתדראות של זהב לשבעים זקנים ויושבין
בהן ועל כל קתדר' וקתדר' שני אריות ושני נשרים ומכוונים אחד
כנגד אחד ועומדין על רגליהן וכשהמלך עומד על הכסא נוחן רגלו
על מעלה ראשונ' והיה הגלגל חוזר והארי פושט ידו של ימין והנשר
כנפו של שמאל והמלך נשען עליהן ועל מעלה שניה הגלגל חוזר
והנשר פושט כנפו של ימין וארי פושט ידו של שמאל והמלך נשען

עליהן ועולה למעלה שלושי' וכן כלן. וכשעלה כל המעלו' חנין של כסף היה טוען גלגל של כסא וכופין למלך שלמה ומושיבין אותו על הכסא ומיד פושטין הנשרי' את כנפיהם ועולין בגלגל של כסא והיו מוסבין למעלה מראשו ויונה של זהב היתה עומדת בין העמודים ופותחת לו הארון ונוטלת ספר תורה ונותנה אותו על ברכיו לקיי' מה שנאמ' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו. והארי של שמאל פושט ידו ונוטל העטרה ונותנה על ראש המלך. והעומדים אומרי' תקום מלכות בית דוד לעולם. ועל כל מעלה ומעלה היו החיו' טמאות עם הטהורו'. במעלה הראשונה השור כנגד הארי. בשניה הזאב כנגד הטלה. בשלישית נמר כנגד גדי. ברביעי' דוב כנגד צבי. בחמישי' נשר כנגד צפור. והוא היה עולה ביניהם להודיע שהוא נוהן שלום ביניה' מפני שהוא יושב בין אלו לאלו וכשהיה יושב על כל מעלה ומעלה קורא פסוק אחד. על מעלה ראשונה אומר תורת ה' תמימה. בשניה ערו' ה' נאמנה. בשלישית פקודי ה' ישרים. ברביעית מצות ה' ברה. בחמישית יראת ה' טהורה. בששי' משפטי ה' אמת. ואח"כ יושב המלך שלמה. וכשהיה הכהן גדול והזקני' באים אל המלך שלמה לשאול שום דבר מהמשפט שבין אדם לחברו יושבין מימין ומשמאלו ודן עמהם את הדין. וכשהם מביאין את העדים להעיד לפני המלך היו הגלגלים של כסא חוזרין ואריוורז נוהמין ונשרים פורחין וטווסין מצפצפין וכל כך למה כדי לחטוף את העדים בלכם כדי להעיד אמת ואף נבוכדנצר כשבקש לישב עליו נשבר כאשר כתבנו. ואחשורוש ראה אותו כסא ונתאוה לו לישב עליו יותר מנבוכדנצר ומדריוש ומפרע' ולא יכול לישב. והביא אומנין מצור ומאליכסנדריא לעשות אחד כדמותו ולא יכלו אלא עשו לו כסא אחר נאה וישב עליו בשנת שלש למלכו ושלוש שנים עסקו בו לקיים מה שנאמר בימים ההם כשנת המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הכירה ובשנת שלש ישב על אותו כסא שעשו לו האומנין מצור ומלכסנדריא:

נשלם דמות הכסא:

מעשה בשלמה המלך ע"ה:

מעשה בשלמה המלך ע"ה אשר היה שט בכל יום לרקיע לשמוע סודות מפי עזא ועזאל ולא היה לו פחד ואימה וכל צבא מעלה היו כורעים ומשתחיים לפני הקב"ה והיו משבחים אותו שהעמיד מלך כזה בישראל והיו ממלאים לו כל רצונו שנאמר וישב שלמה על כסא יי' למלך והיה מולך על העליונים והתחתונים גור והביאו אבנים וצרכי בנין לבית המקדש וכשבקש השמיר היה מביא אשמדאי מלכא דשידי בשלשלאות של ברזל וטבעת שחקוק עליו שם המפור' והירי. חפוס אצלו ימים רבים אפילו אחר בנין כ"ה וכשגרמה החטא בקש ממנו שיחיר אותו והוא יגלה לו סוד אחד שהוא ענין גדול ונורא מאוד והחירו ושאל ממנו שיתן לו טבעתו שהיה חקוק בו שם המפורש והוא האמינו כי היתה סבה מאד יי' לשלם לו כפעלו על שעבר שלשה לאוין שילך ג' שנים בגלות וכשלקח הטבעת השליכו לים ובא דג אחד ובלע אותו אז השליכו ארבע מאות פרסאות בארץ העמים וגרשו מעל מלכותו ואכד כל הפארתו כי השליכו למרחוק והיה שואל על הפתחים ואמר אני שלמה הייתי מלך בירושלים והיו משחקים מדברו והיו אומרים מלך כזה ישאל על הפתחים ועמד כזה הצער ג' שנים על שעבר שלש מצות התורה על לא ירכה לו נשים ולא ירכה לו סוסים וכסף וזהב לא ירכה לו מאוד ונכשר ככולם ובסוף הזמן הזה בסוף השלש שנים רצה הקב"ה לרחם עליו למען דוד עבדו ולמען הצדקה נעמה בת מלך עמון שיצא ממנו משיח בן דוד שיתחבר אליה ויביאנה עמו לארץ ישראל הביאו הקב"ה לארץ עמון ובא לעיר המלוכה שמה משכמם והיה עומד ברחוב העיר משכמם ומלצר המלך שר הטבחים שעושה ומכשל מאכל המלך בא לקחת מה שצריך לעשות למלאכתו ומצא שם את שלמרו עומד שם ולקח אותו באנגריא שהולך מה שלקח והוליכו לבית התבשיל וראה מה שהוא עושה ואמר שלמה שיעמוד עמו וישרתהו ואינו רוצה אלא המאכל בלבד ונתרצה לו וישב עמו וישרתהו ויעזרהו אחר איוה ימים אמר לו

שיבשל למלך מאכלים כמנהגו כמו שהוא הירד אומן גדול באלו
 המאכלים ונתרצה לו המלצר והוא עשה ובשל מעדני המלך וכשאכל
 המלך אותם המטעמים שהביאם המלצר וטעם אותם התבשילין שאל
 המלך למלצר מי בשל אלו המאכלים שעד עתה לא הכאת לי
 כהם וסיפר לו כל המאורע שאותו האדם בשלם וצורה לעבדיו
 שיקראו אותו ובא לפני המלך ואמר לו אם רוצה אתה להיות לי
 מלצר ואמר הן ושלח את המלצר מלפניו ושם אותו במקומו לבשל
 לו כל מאכליו ויהי אחר הדברים האלה ראתה איתו כח מלך עמון
 שמה נעמה ואמרה לאמה שרצונה לקחת את האיש הזה המלצר
 לבעל ואמה נערה כה ואמר לרה יש במלכותי אביך שרים רבים
 ונכבדים שתקח אחד מהם הטוב בעיניך ואמר אינני רוצה אלא זה
 המלצר והפצירה בה הרבה ולא הועיל שאמרה על כל פנים אין
 רצוני באיש אחר אלא כזה עד שהוכרחה אמה לגלות הענין לבעלה
 המלך שרצון בחו הוא ליקח את המלצר לאיש וכששמע זה הדבר
 חרה לו זה עד מאוד ורצה להרוג את שניהם אבל לא היה רצונו
 של הקב"ה ונעשה להם שנכמרו רחמי המלך עליהם ולא רצה
 לשפוך דם נקי וקרא לאחד מעבדיו וצוהו שיוליך אותם למדבר
 שמים ושם ימותו מאליהם והסרים עשה כאשר צוהו המלך והניחם
 במדבר והלך לדרכו אל המלך לשרתו ככראשוני והם הלכו משם
 למצא אוכל להתיות את נפשם ובאו לעיר אחת שהיתה על שפת
 הים והוא הלך לבקש אוכל לנפשם ומצא דייגים מוכרים דגים וקנה
 אחד מהם והביא את הדג הזה לאשתו שתבשלה אותו וכשפתחה
 אותו הדג מצאה הטבעת בחוכו שחקוק עליו שם המפורש ונתנה
 ארז הטבעת הזה לבעלה וחקף הכיר את הטבעת הזה ושם אותו
 באצבעו וחקף שב רוחו אליו ודעתו נתישבה עליו ועלה לירושלים
 וגרש את אשמדאי וישב על כסא מלכותו ושם כתר מלכות כראשו
 ואחר כך שלח לקרוא לאביה שהוא מלך בני עמון ואמר לו למה
 הרגת שני נפשות בלי רשות ופחד ואמר ח"ו ולא הרגתים אלא
 גרשתי למדבר שמים לא ידעתי מה נעשה כהם אמר שלמה המלך
 ע"ה לו ואם תראה אותם תוכל אתה להכיר אותם דע שאני המלצר
 ובתך אשתי ושלה לקראתה ובאה ונשקה ידיו והוא שמח שמחה
 גדולה והלך לו אל ארצו:

הם מעשה בשלמה המלך ע"ה:

מסכת כלים:

משנה א': אלו הן הכלים המוקדשים והגנוזים כשחרכ בית המקדש. המשכן והפרוכת מנורת הקודש וארון העדוה ציץ הזהב ונזר הקדש לאהרן הכהן וחושן המשפט וחצוצרות כסף הכרוכים ומזבח העולה והפרוכת לאוהל מועד המולגות והקשות השלחן ומסך השער מזבח הנחושת והכנדים לאהרן הקדושים שהיה מלבש הכהן גדול ביום הכפורים פעמונים ורימונים שהיו על שולי המעיל וכלי קודש שעשה משה בהר סיני כמצות הקודש המטה וצנצנת המן:

משנה ב': אלו כלי הקודש וכלי בית המקדש שהיו בירושלים ובכל מקום כחכום שימור הלוי וחביריו על לוח נחושת וכלי כלי בית קודש הקדשים שעשה שלמה בן דוד וכמקום שימור היו עמו חזקיהו צדקיה חגי הנביא וזכריה בן ברכיה בן עדו הנביא:

משנה ג': אלו הכלים לקחה הארץ הכריחים והיתדות הקרשים והטבעות ועמודי החצר. אלה הכלים מזרקי כסף מאה ועשרים ריבוא מזרקי זהב טוב חמשת ריבוא של זהב טוב ששים ריבוא ושל כסף ק"ך ריבוא וחמשה אלו כחבו אלו המשניות בכל ושאר נביאים שהיו עמהם ועזרא הכהן הסופר:

משנה ד': מאה ושלושים מהלויים נהרגו ומאה נמלטו עם שימור הלוי וחביריו והם גנוזו קערות של זהב טוב חמשים ריבוא ושל כסף מאה ועשרים ריבוא קשות של זהב טוב חמשים רבוא ושל כסף ק"ך רבוא ועל כל קשוה וקשוה מרגליות ה' אבנים טובות שוים ודמי כל א' ואחד של אבן טובה מאה בכרי זהב כל דמי המרגליות מאתים אלפים בכרי זהב חצוצרות של זהב ל"ז כל אלו החביאום וגנוזם במגדל בארץ בכל בכרך ושמה בגדת. מנורת של

זהב טוב עשרה רבוא וז' נרות על כל אחד ואחד כ"ו אבנים טובות
על כל מנורה ומנורה שמרגלית כל אחד מהם לא נודע דמיה ובין
כל אבן ואבן מאתים אבנים גם כן לא נודע דמיהן:

משנה ה': שלחנות של זהב ע"ז וזהבם מקירות של גן
עדן שנתגלה לשלמה ומוהירין כוהר חמה ולכנה שמוהירין ברום
עולם וכל כסף וזהב שהיה בעולם בששת ימי בראשית עד יום
שמלך צדקיה ולא היו שוים ערך הזהב שהיה מצופה על היכל
הבית מכית ומבחוץ אין חקר ואין שיעור ואין קצבה ואין משקל
לאותו הזהב שהיה מצופה על ההיכל ועל פני ההיכל ועוד ז' אלפים
ככרי זהב כל אלו הכיאות וגנוזים בסגל הבר ואבנים טובות שהיה
ההיכל בנוי בהם ונדבכין ג' של אבני יקר ונדבך אחד של עצי
אלמוגים והנדבכין שלשה הם מאבנים טובות ואורך אבן טובה אחת
של שבע באמה ורחבה ה' באמה שתקן דוד ואורך מרגלית אחת
עשר באמה כל אלה הכין דוד לבית הגדול לשלמה בנו:

משנה ו': מנין של אבנים ל"ו אלף ומנין המרגלית כן.
כל א"ז היה ההיכל בנוי בהם ג' נדבכין ונדבך א' של עצי האלמוגים
והיו מחופין זהב טוב ונתונים בכנין כל אלו החכיאות הכשרים
שבישראל מפני נכודנצר והאלמוגים מוהירין כוהר הרקיע:

משנה ז': אבנים טובות ומרגליות וכסף וזהב שהקדיש דוד
המלך לבית הגדול אלף אלפי ככרי כסף ומאת אלפים ככרי זהב
ואילנות של זהב פרויים שהיו עושין פירות שש מאות וששים ושש
רבוא ככרי זהב טוב שהיה מתחת עץ החיים כגן הקודש כל אלו
נגלו לחלקיה הסופר ומסרם לשמשי"אל המלאך שישמרם עד שיקום
המלך דוד וימסור בידו הכסף והזהב עם הזהב שהתנדב שלמה
ועמהם ככרי זהב ואבנים טובות שאין להם דמים כל אלו וגנוזים
ונסתרים ושמורים מפני חיל כשריים במקום הנקרא בורסיף:

משנה ח': פרוכת של זהב ז' שנכנס בהם י"ב אלפים
ככרי זהב ולכושי הלויים ואבנטים שלהם י"ב אלף מלבושים ואפוד
של כהן גדול שהיה משרת כהן ומעילו חוץ ממלבושי הכהנים ע'
אלף ואבנטיהם ומצנפיהם ומכנסיהם כל אלו שעשה דוד להם לרצון
על ישראל ולקחום הכשרים בסוד שנתגלה להם כל התשמיש הזה
להיותם לעתיד לרצון על ישראל:

משנה ט': כנורות שעשה דוד אלף ונבלים ז' אלפים לרצון
על ישראל צלצלים לשיר ולתושבחות להודות ולהלל לאלהי ישראל

שנחנו לו למשה מסיני וכתוב עליהן מחחת רגלי כסא הכבוד אבן ספיר דמות כסא והכנורות מעצי אלמוגים היו מצופים זהב טוב ואבנים ה' על כל כנור וכנור שהיו מביאין אותם העננים והשעירים והרוחות שהיו משועבדי' לשלמה ועל כל כנור וכנור היה פעמון של נחושת קלל מלפני כסא הכבוד ואבן א' טובה יקרה ומעולה שחצב משה בהר סיני מחחת כסא הכבוד שעל אבן הספיר. הכל צפונים וגנוזים בעין צדקיה שהיו יודעים הכשרים בסוד שיפלו ח"ו ביד צר שהיה שונא לישראל שכלים הללו אין משתמשין בהם אלא לרצון על ישראל והיו גנוזים אותם ברוך וצדקיה שהכשרים לא ישתמשון בהם ח"ו והטמינום עד היום שישבו ישראל לקדמותן ויקחו כבוד ויקרת עולם כשימצא להם איש דוד בן דוד שמו ויחגלה לו הכסף והזהב כשיתקבצו כל ישראל ויעלו עלייה שלימה לירושלים אמן:

משנה י': ואלו הן משקלי הכסף הגנוזים בעין כחל על ידי ברוך וצדקיה ככרי כסף ק"ך רבוא. ושל כסף טוב ק"ס רבוא. כלים של נחושת סירים של נחושת טוב מאתים רבוא. ושל ברזל ק"י רבוא. ושפתים שאין להם מצוקים ומצוקים של נחושת סביבות שער הנחושת כרובים שאין להם משקל כיורים של נחושת שאין להם משקל מחבת של זהב טוב ג' אלפים ושלחנות של זהב טוב מחחת העץ החיים העומד בגן הקודש ע' שהיו עליהם לחם הפנים אין ערך לדמיהן שקמים של זהב שכל מיני מעדנים תלויים בהם והן של זהב מווקק שוקק דוד מלך ישראל כל אלו גנום צדקיה:

משנה י"א: ואוצרות של זהב וכסף מימי דוד ועד צדקיה ועד שגלו ישראל לבבל מגינים של זהב רבי רבבות ושל כסף לשאין להם מדה מרגליות ואבנים טובות אלף אלפים וש' אלפים ונ"ג אלף כל אלה צפונים וגנוזים בחומת בבל ובתל ברוך לחחת הערכה הגדולה שכבבל שהיו תולים עליהם כנורותיהם ומכית יער הלכנו לקחו זהב מדה כורין אלף אלפים וחשע אלפים וכל הנביאים והחכמים והסופרים לא יוכלו לחשוב העושר והכבוד שהיה בירושלים:

משנה י"ב: ועוד י"ב אבנים טובות ביד חילק בן שימור הלוי נמסרו בידו להצניעם ולהחזירם לשבטים שהיו שמות השבטים חקוקים עליהם שהיו מאירות על ראשי השבטים מעולות ויקרים בדמיהן זו מזו ואלו מלך ונביא ואיש לא ידע באיזה מקום נגנוזו אלא חילק בן שימור הלוי ושאר העושר והכבוד שהיה בירושלים

לקח אוחו שמשו"אל המלאך וחורו והראו אוחו שימור וחילק
 וחכיריהם הלויים למיכאל וגבריאל וכל ישראל החביאו הכלים עד
 שיקום מלך צדק לישראל ולא עוד אלא שנשבעו שבועה גדולה אלו
 ואלו שלא יגלו הכלים האלה עד שיקום דוד בן דוד וימסרו בידו
 כל כסף וזהב ומרגליות שהטמינו בשעה שיחקבצו גליותיהם של
 ישראל מד' רוחורת העולם ויעלו בגדולה ומעלה גדולה על ארץ
 ישראל. וכעת ההיא יצא נהר גדול מכית קודש הקדשים ששמו
 גיחון וישטוף עד המדבר הגדול והנורא ויתערב בנהר פרה ומיד
 יעלו ויחגלו כל הכלים:

חמה מסכת כלים:

מדרש מעשה תורה:

שער שלשה שלשה פעמים ככל יום הכרוז יוצא ואומר
נוח לאדם שלא נכרא ועכשיו שנכרא יפשפש במעשיו: ג' דברים
צריך אדם להתסכל בהם. כשיוצ' מכית הכסא אומר לעצמו ראה מה
דרכך. וכשמקוץ דם אומ' ראה שבשר ודם אהה. וכשרואה את
המת ראה מה אחריתך: ג' הקב"ה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו
משחכר ומי שמעביר על מדותיו: ג' הקב"ה כועס עליהם. על מי
שנעור כלילה ואינו עוסק בתורה. ועל מי שעוסק בתורה ואיננה
מקיימה. ועל מי שעוסק בתורה שלא לשמה: ג' הקב"ה נותן להם
חן. חן תורה על לומדיה. וכן אשה על בעלה. וכן מקח על מקחו.
וי"א אף חן מקום על יושביו: ג' נוחלין העולם הזה והע"הב. הדר
בארץ ישראל והמגדל בנוי לתלמוד תורה והמכדיל על היין במוצאי
שבת: ג' דברי' העוש' אותם יורש העולם הזה והע"הב. המפרנס
עניים והעושה צדקה וגמילות חסדים: ג' דברים צריך אדם לבקש
רחמים עליהם בכל שנה ושנה. על שנה טובה ועל מלך טוב ועל
חלום טוב: ג' דברים עומדים ברזומו של עולם ובני אדם מולולין
בהם הזכרת השם בכל מקומות ובכל עת ונכלות הפה: ג' לא אמרו
אמת ונאכדו מן העולם הזה ומן העולם הבא. מרגלים. ודואג.
ובני המון הבארותי: ג' הקב"ה מכריו עליהם בעצמו על הרעב ועל
השובע ועל הפרנסה: ג' דברים מביאין ארץ האדם לידי עניוּת.
המולול בנטילת ידים. ומי שאשתו מקללת בפניו ושוחק. והמשחין
מים בפני מטתו ערום: ג' מביאין לידי פודגרא מנעול דחוק ומטה
קצרה ותשמיש ביותר: ג' דברים מביאין את האדם לידי דאגרה.
גדול שער. וגדול צפרנים. ובגדים פצועי': ג' אין חייהם חיים.

המצפה לשולחן חבירו. ומי שאשתו מושלת עליו. ומי שיסורין באין
 עליו. וי"א אף מי שאין לו אלא חלוק א': ג' אין רואין דין של
 גהינם. חולי מעים. ודקדוקי עניות. והרשות: רבי מאיר אומר אף
 מי שיש לו אשה רעה ואינו מגרשה שנאמר ומוצא אני מר ממות את
 האשה: שלשה כשהם נוחנין נוחנין כעין יפה וכשהם נוטלין נוטלין
 בשבת. הרשות ארץ וים: ג' דברים מעין העולם הבא. שינה. שמש.
 השמיש: ג' דברי' אין נכנסין לגוף והגוף נהנה מהם סיכה ורחיצה
 ותשמיש: ג' דברים העושה אותן דמו בראשו וקרוב למית' יותר מן
 החיים. ישן ועומד. הקיז דם ועומד. משמש מטחו ועומד. וי"א
 אף השותה מים ועומד: ג' דברים אמרו רבותינו ז"ל אכל אדם כל
 מאכל ולא אכל מלח ושחה כל משקה ולא שחה מים אכילתו דם
 וזהו תחילת חולי מעים. שחה ואכל ולא הלך ד' אמור
 אכילתו מרקבת וזהו תחילת רוח רעה. אכל והוא נצרך לנקביו
 דומה לתנור שהוסק על גבי אפרו וזהו תחילת ריח הפה: ג' דברי'
 מרחיבין את הנפש. אשה נאה. ודירה נאה. וכלים נאים: ג' דברים
 ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומ' ומאירין את העיני'. פת נקיה.
 ובשר שומן. ויין ישן: ג' דברי' מחזירין את הנפש. בשר. יין. מרחץ:
 ג' מאבדין את המזונות. קול. צעקה. סערה: ג' צועקין ואינן נענין.
 המלוה מעותיו בלא עדים. והמחלק נכסיו לבניו בחייו. והקונה
 אדון לעצמו. וי"א אף מי שיש לו אשה רעה ואינו מגרש' ואף
 מי שיושב בעיר רעה ואינו יוצא ממנה: שלשה דברי' נאמרו בפוך
 מגדל שער בעפעפי' ומפסיק את הדמעה ומעכיר את בת המלך:
 ג' דברים נאמרו בכוח. מטמטם את הלב. ומסמא את העיני'.
 ומכחיש את הגוף: שלשה דברים נאמרו בצפרנים. גונזן צדיק.
 שורפן חסיד. זורקן רשע: ג' תכיפות הן. חקף לסמיכה שחיטה.
 חקף לנטילת ידים ברכה. חקף לב"המ אכילה: שלשה דברים
 נאמרו בגרוגרות. ממעיט את הכשפי'. ומאיר את העיני'. ומרבה
 הזרע: שלש' דברי' נאמרו באשה. טפח באשה ערוה. שער באשה
 ערוה. קול באשה ערוה: ג' דברים אין אדם נצול מהן. עיון תפלה.
 ולשון הרע. והרהור: שלשה דברי' האומ' נאנחים עליה' בכל יום.
 על החור' ועל המילה ועל השבת שנתן לישראל: ג' אין להם
 מחילה. המתרעם על מדותיו. והמדבר אחר כפה ואחר בלב.
 והרואה דבר ערוה וכבירו ומעיד בו יחידי: ג' דברים אפילו
 עושין תשובה אין מוחלין להם. הבא על אשת איש והמכנה שם

רע לחבירו. והמתכבד בקלון חבירו. וי"א אף המלבין פני חברו
 ברבים ואפילו בדבר הלכה: ג' הקב"ה שונאן. האוחז אמתו בידו
 ומשחין. ומשמש מטתו ערום. והמדבר דברי' שבינו לבין אשתו
 בפרהסי': ג' דברים האדם ניכר. בכיסו בכוסו ובכעסו. וי"א אף
 בשחקו: שלשה דברים מוקינין את האדם. הדר בעליה. והמגדל
 חרנגולין בחוך ביתו. והמדבר ואינו נשמע: שלשה דברי' מעבירין
 את האדם על כבוד קונו ועל כבוד דעתו. מלכות. ויצר הרע. ורוח
 רעה: ג' דברים אמרו חכמים. יש נושא אשה לשם שמים. ולשם
 ממון. ולשם זנות. הנושא אשה לשם זנות עליו הכתוב אומר אכלו
 ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו וסוף יוצא ממנה בן סורר ומורה.
 והנושאה לשם ממון עליו הכתוב אומר כי בנים זרים ילדו וגו' עתה
 יאכלם חדש את חלקיה' חדש נכנס וחדש יוצא והממון בורח ממנו
 ולבסוף יצטרך לבריוור. והנושאה לשם שמים עליו הכתוב אומר
 ברוך אתה בכבודך וברוך אתה בצאתך. ולבסוף יוצאין ממנו בנים
 שמושיעין את ישראל: ג' דברי' צריך אדם ללמוד. שחיטה. ומילה.
 וכתיבה: ג' דברים מכהות עיניו של אדם. המסתכל בקשת. ובידי
 כהנים בשעה שנושאים כפיהם. והמסתכל בפני המה. וי"א המסתכל
 בפני נשיא כשהוא דן: ג' דברים מקצרין ימיו של אדם. מי שנותנין
 לו ספר תורה לקרות ואינו קורא. וכוס של ברכה ואינו מברך.
 והנוהג גדולה לעצמו. וי"א אף מי שרואה ספר תורה ואינו עומד
 בפניו: ג' דברים מאריכין ימיו של אדם. המאריך על שולחנו
 המאריך בתפילתו והמאריך בבית הכסא: ג' עוים הם כלב בחיות
 חרנגול בעופות ישראל באומות. וי"א צלף באילנות. וי"א אף עז
 בבהמה דקה: שלשה נבראו בלא חטא. עמר' אבי משה וישי אבי
 דוד וכלאב בן דוד: שלשה אין להם מחילה הגר שחזר לקלקולו.
 והבועל אשה נדה. והמוכר תרומה לשם חולין: ג' אין להם קבורה
 הנהג' מאידיהן של כותי'. והאוכל במקו' אחד ומכרך במקו' אחר.
 והמתכבד בקלון חבירו: ג' דברים שאל רבי יהושע בן לוי את מלאך
 המות. אמר לו וכשאתה נכנס לחולי כיצד אתה יושב אמר לו
 מראשותיו. ואל' רשב בפניו מפני שאני יושב בפניו. וכשהדבר
 בעיר אל תלך באמצע הדרך. ג' טיפות אני מטיף מן החרב מאחת
 מת. ומאחת מסריח. ומאחת פניו מוריקות: ג' מפתחות לא נמסרו
 ביד שליח ואלו הן של חיה ושל גשמי' ושל חיי' המתים. של
 חיה דכתיב וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. ושל גשמים

דכתיב יפתח ה' לך אוצרו הטוב. של תחיית המתים דכתיב וידעת
 כי אני ה' בפחתי את קברותיכ': שלשה דברי אמרו רז"ל. לעול'
 יאכל אדם וישת' פחות ממה שיש לו. וילבש ויתכסה במה שיש
 לו. ויכבד אשתו וזננו יותר ממדה שיש לו שהוא תלוי בקונו והן
 תלוין בו: שלשה ספרים הם. הרואה ספר ירמיהו בחלום ידאג מפני
 שהוא ספר פורענות. ספר מלכים יצפה לגדולה. ספר ישעיהו
 יצפה לנחמה: שלש' ספרי כתובי' הם. הרואה ספר איוב ידאג
 מן הפורענות. ספר משלי יצפה לחכמה. ספר תילים יצפה לחסידות:
שער ארבעה ארבעה דברים צוה ר' יהודה בן בתירא
 את תלמידיו הזהירו בכבוד חבריכם שהוא כבודכם והזהרו בזקן
 ששכח תלמודו מחמת אונסו שלוחות ושכרי לוחות מונחות בארון.
 ומנעו את בניכם מן ההגיון והושיב' בין ברכי חכמים. וכשאתם
 מתפללים דעו לפני מי אתם מתפללים. והזהרו בבני עניי' ובכני עם
 הארץ ללמדם תורה שמא מהם תצא תורה: ארבעה משלי' אמרו
 חכמי' זכרונם לברכה אם יכבס אדם שק ויתלבן כן תמצא דעת
 בכסילי'. ואם יעלה חמור בסולם כן תמצא דעת בשוטי'. ואם ידור
 גדי עם נמר כן תדור כלה עם חמותה. אם תראה עורב כלו לכן
 כן תמצא כשרה בנשי': ארבעה סימנין הן סימן לע"ז נגעים. סי'
 לנבלות הפה אסכרה. סימן לשנאת חנם ירקון. סימן לגסות הרוח
 עניות: ארבעה דברים רעי' לבני אדם. בטילת מלאכה. ושיחרת
 ילדי'. ועצת ילדים. ורוח גבוהה: ד' דברים יפיו לבני אדם מלאכה
 ותורה ועצת זקנים ורוח נמוכה: ד' דברים קשים זה מזה מכת כלב
 קשה בגוף. חולי מעים קשה ממכת כלב. אשה רעה קשה משחיהו.
 חסרון כים קשה מכולם: ארבעה חשובין כמת עני ומצורע וסומא
 ומי שאין לו בנים. עני דכתיב כי מחו כל האנשים המבקשים את
 נפשיך וכי מתים היו והלא דתן ואבירם חיו אלא שירדו מנחלתן.
 מצורע דכתיב אל נא תהי כמת. סומא דכתיב במחשכים הושיבני
 כמתי עולם. ומי שאין לו בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה
 אנכי: ארבעה דברים נאמרו בנחש. הרואה נחש בחלום סימן
 יפה לו. הרגו אכרה פרנסתו. נשבו בן זכר עולה לו. ספר עמו
 דבריו נשמעי' לפני המלך: ד' תלמידים היו לו לאליהו ואלו הן
 מיכה. ויונה. ועובדיהו. ואלישע: ארבעה דברי' קשים לכשפים.
 המקנה בחרסי' והאוכל ירק מאגודה כשהי' קשורה והטובל בנהר
 או במרחץ ואינו שוטף ידיו ורגליו וההורג כנים על כרעי המטה:

ארבעה דברים צריך לו לאדם להחזיק בהם תורה ומצות ותפלה
 ודרך ארץ. תורה דכתיב חזקו ואמצו לכבכם. מצות דכתיב קוה אל
 ה' חזק ואמץ לכך. תפלה דכתיב תפלה לעני כי יעטוף. דרך ארץ
 דכתיב חזק ונתחזק בעד עמנו: ד' דברים הקב"ה מעיד עליהם. על
 רווק הדר בכרך שלא טעם טעם חטא. ועל עני שמצא אבדו
 ומחזירה לבעל. והרן דין אמת לאמיתו. והכודל ממשפח' שקוראי'
 עליה ערער: ד' צריכין להודות. יורדי הים. והולכי מדברות. ומי
 שחלה ונתרפא. ומי שהיה חבוש בכית האסורים ויצא ובכלן כתיב
 יודו לה' חסדו: מפני ארבעה דברים ממונם של בעלי בתים נמסר
 למלכות. על מלוה ברכית. ועל מאחרי שטרות פרועות. ועל פוסק
 צדקה ברבים ואינו נותנה. ועל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה:
 מפני ארבעה דברים המאורות לוקין. על כוחי פלסתר. ועל מעידי
 עדות שקר. ועל מגדלי בהמה דקה. ועל קוצצי אילנות טובות: ד'
 כחות אינן מקבלות פני שכינה. כת לצים. כת חנפ'י. כת רמיה.
 כת שקרים. כת לצים דכתיב וכמושכ לצים לא ישכ. כת חנפים
 דכתיב כי לא לפניו חנף יבא. כת רמיה דכתיב לא ישב בקרב
 בתי עושה רמיה. כת שקרים דכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד
 עיני: ד' דבר'י מבטלין רוע גזירה. צדקה צעקה שינוי השם שינוי
 מקום. צדקה דכתיב צדקה הציל ממות. צעקה דכתיב ויצעקו אל
 ה' כצר להם. שינוי השם דכתיב שרי אשחך והדר וברכתי אותה.
 שינוי מקום דכתיב ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך
 וכתיב ואעשך לגוי גדול: ארבעה דבר'י העושה אות' דמו בראשו.
 היושב בצלו של מת. והעומד ערום לאור הנר. והמכבה את הנר
 בפיו הרי זרה נכפה. והמשמש מיטתו לאור הנר יוצא' ממנו
 בנים כעור'י ונכפים: ד' צריכין שימור בשעתן חולה. חיה. חתן.
 וכלה: ארבעה דבר'י צריכין שימור לעולם. חינוק. ומלך. וכהן גדול.
 ותלמיד חכם:

שער חמשה דברים חמשה דברים אין הדעת סובלתן. דל גאה.
 וזקן נואף. ועשיר גנב. ופרנס המתגא' על הציבור חנם. והמגרש
 את אשתו שנים או שלשה פעמי' ומחזירה: ה' דבר'י אין אדם
 רשאי להתהלך בהם. שנאה עוות נקמה עלילה קנאה: ה' דברים
 האוכל אותם דמו בראשו. האוכל שום קלוף וביצה קלופה וכצל'
 קלופה והשותה משקין מגולין ומשקין מזוגין שעבר עליהם הלילה:
 ה' דברים העושה אותם דמו בראשו. הלן בכית הקברות והיוצא

יחירי כלילה והנכנס פחאום לכיתו או לכית אחר והמקין דם ומשמש
 מטחו ושאינו מאפיל מטחו בשעת התשמיש: ה' דבריו אין אדם
 רשאי להלוך בהם. שנים שהולכים ודקל ביניהם. והישן בצל דקל
 יחירי. והנפנה בין דקל לכותל. והמוצא מים ברשות הרבים ועובר
 עליהם. והשוחה מים מגולין: חמשה דברים נאמרו בשום. משחין.
 מצהיל פניו. והורג שרצים שכבני מעים. ומרכה זרע. ומוציא
 חאורה. וי"א אף מכנים את האהבה: ה' דברים הם שיש בכל אחד
 א' מששים. רבש אחד מששים כמן. אש אחד מששים כגיהנם.
 שבת אחד מששים מהעול' הבא. חלום אחד מששים מנבואה. שינה
 אחד מששים ממיתה: חמשה דברים נאמרו בשור בחלום. רוכב עליו
 ימות. האוכל מבשרו יעשיר. בעטו דרך רחוקה לפניו. נושכו יסורין
 באין עליו. נוגחו ירחיו בניו מנחין בהלכה: ה' דברים הקב"ה
 מתחרט עליה' שבראם. כשדו' וישמעאלי' יצר הרע וע"ז ועל
 ישראל שגלו: ה' דברים מעמידו' את החכמה. האוכל פת אפויה
 כל צרכה. וביצה מגולגלת כלי מלח. ושוחה משיירי העסה. וטובל
 במלח ואוכל. והרגיל בשמן זית: ה' דבריו נדמו לאדם הראשון
 ולקו. שמשון בכחו. שאול בצוארו. אבשלום בשערו. אסא ברנליו.
 צדקיהו בעיניו. שמשון בכחו ולקה בכחו שנאמר ויט בכח. שאול
 בצוארו ולקה בצוארו שנאמר ויקח שאול ארז החרב. אבשלום
 בשערו ולקה בשערו שנאמר ויחזק ראשו באלה. אסא ברנליו ולקה
 ברנליו שנאמר לעת זקנתו חלה ארז רנליו. צדקיהו בעיניו ולקה
 בעיניו שנאמר ואת עיני צדקיהו עור:

שער ששה ששה דברים צוה רבינו הקדוש את בנו בשעת
 פטירתו. אמר לו אל תדור עם אדם רשע מפני שאומרים אוי
 לרשע ואוי לשכיניו. ואל תישן על מטת ארמית משום מעשה שהיה.
 ואל תשב בעיר שראשה תלמיד חכם. ואל תעמוד בפני השור כשהוא
 עולה מן הנהר מפני שהשמן מרקד לו בין קרניו. ואל תברח מן
 המכס שמוא אתה מפסיד הכל. ואל תצא בדרך בערבי שכחורה
 ובערבי ימים טובים וכלילי רביעית ובמוצאי החג שאגררה ברה
 מחלת יוצא' כי"ח רבבות של מלאכי חבלה ולא ידעינין באיזה שעה.
 ומשום רבי עקיבא אמרו שכל אחד ואחד יש לו רשות לחבל: ו'
 דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחאי כשהיה חבוש
 בבית האסורין. אמר לו למדני תורה אמר ליה איני מלמדך סוף
 אתה נמסר למלכות. אמר ליה כשם שהעגל רוצה לינק כך הפרה

רוצה להניק. אמר לו ומי הוא בסכנה אמר ליה העגל הוא בסכנה.
 מיד פתח ואמר לו אם בקשרי ליחנק התלרר באילן גדול. ואם
 בקשת ללמוד בנך תורה למדהו בספר מוגה. ואל תבשל בקדירה
 שבשל בה חבירך. ואל תכנס לעיר או לכיתך פתאום. בתך בנה
 שחרר עבדך וכן לה: ו' דברים צוה רבי עקיבא את ר"י. עשה
 שבתך חול ואל הצטרך לבריות. ואל תשב בנכה של עיר. ואל
 תגביה פתחך יותר מפתחי של חבירך. ואל תעבור אחורי בית
 הכנסת בשעה שהציבור מתפללין. ואל תמנע מרגליך מנעלים קיץ
 וחורף. והוי משכים ואוכל בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה:
 ששה דברים העושה אותן אוכל פירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לו
 לעולם הבא השכמת בית הכנסת ועיון תפלה ובקור חולים והכנסת
 אורחים והרן את חבירו לכף זכות שלא בפניו והמקדש על היין
 בערכי שבתות: ששה דברים העושה אותם דמו כראשו. לעולם יתרחק
 אדם מן הפורעניות ומן ספקות ומן הדומה לו ומן הרשות ומן הפקדון
 ששמו פקדון וסופו לריב וממלאכת הציבור ומגסות הרוח: ששה דברים
 יפים לחולה זיעה שינה עיטוש הילוך מעי קרי חלום. זיעה דכתיב
 בויעת אפך תאכל לחם. שינה דכתיב ישנתי או ינוח לי. עיטוש
 דכתיב עטישותיו תהל אור. קרי דכתיב יראה זרע יאריך ימים.
 הילוך מעי דכתיב מהר צואה להפתח. חלום דכתיב ותחלימיני
 ותחיינו: ששה דברים נאמרו בכני אדם שלשה כמלאכי השרת
 ושלושה כבהמה. מהלכין בקומה זקופה. ומדברין בלשון הקודש. ויש
 בהם דעת וכינה כמלאכי השרת. ושלושה כבהמה אוכלין ושוחין.
 ופרין ורכין. ומוציאין רעי ומתים כבהמה: ששה דברים נאמרו
 בשדים שלשה ככני אדם ושלושה כמלאכי השרת. רואין ואינן נראין
 ופורחין ואין בהם קנאה ושנאה כמלאכי השרת. ושלושה ככני אדם
 אוכלין ושוחין ופרין ורכין ומתים: ששה הם מלאכי המות. גבריאל
 על המלכים. קפציאל על הבחורים. משכיר על החיות. משחית על
 הקטנים. אף וחמה על האדם ועל הבהמה: לעולם יהא אדם יודע
 אצל מי יושב ואצל מי עומד ואצל מי מסב ואצל מי מסיח ואצל
 מי חותם את השטר ואצל מי קורא: ששה דברים נאמרו בעמי
 הארץ. אין מוסרין להם עדות. ואין מקבלין מהם עדות. ואין מתלוין
 עמהם בדרך. ואין מגלין להם סוד. ואין מכרזין על אבידתם. ואין
 עושין אותם אפוטרופסין על היתומים ולא על קופת של צדקה:
 ששה דברים צוה רבינו הקדוש את בנו שלשה מיראת שמים ושלושה

מדרך ארץ. אמר לו בני אל תאכל לחם בשבת עד שתגמור את הפרשה. ואל תישן על מטתך עד שתקרא קריאת שמע ותתפלל. ואל תכנס באחרונה לבית המדרש. ואפילו היה לך כמה עכדים וכמה שפחות אחה בעצמך הצע את מטתך. ואל תסיח אחרי הכותל מפני שאזנים לכותל:

שער שבעה דברים נאמרו בגסי הרוח. כל מי שיש בו גסות הרוח כאלו עובד ע"א. ותורתו משתכחת. ושכינה מסתלקת ממנו. ויסורין באין עליו. ותקלות באות על ידו. ונמסר לידי מתנות בשר ודם. וסופו נכשל באשת איש: ז' דברים נאמרו בענוה מי שיש לו ענוה וזכה לחיי העולם הבא ותורתו משתמרת ושכינה עמו וניצל מן הפורענות ולא תאונה לו רעה והכל מרחמין עליו וניצל מאשה רעה: שבעה מתעסקין בצרכי ציבור הפרנסים הדיינים החונים השמשים הסופרים וגבאי צדקה ומלמדי תינוקות ועליהם נאמר והמשכילים יודירו כוהר הרקיע: שבעה יורדין לגיהנם המינים והמומרים והמוסרים והמתכבד בקלון של חכירו והמכנה שם רע לחכירו והמלכין פני חכירו ברבים והבא על אשת איש: ז' דברים נצטוו בני נח. על הדינין ועל ע"א ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ועל קללת השם ועל הגזל ועל אבר מן החי: שבעה דברים נבראו קודם בריאות העולם. תורה ונן ערן וגיהנם ושמו של משיח וכסא הכבוד ובית המקדש וחשוכה. תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו. גן ערן דכתיב ויטע ה' גן בערן מקדם. גיהנם דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה. שמו של משיח דכתיב לפני שמש ינון שמו. כסא וכבוד דכתיב כסא כבוד מרום מראשון. בית המקדש דכתיב מקדש ה' כוננו ידיך. חשוכה דכתיב כטרם תחיל ילדה ואומר תשוב אנוש עד דכא: שבעה שמות ליצר הרע. ערל טמא רע שונא אבן מכשול צפוני: שבעה אין להם חלק לעולם הבא. המזכיר את השם בכל עת וככל מקום. והמקטיר לבונה לע"ז. והקורע בגדיו בחמתו. והלוחש על המכה ומזכיר עליה ארץ השם. והמלוה כספו בריבית. והמשלח מדנים בין האחים: שבעה דברים. נוח לו לאדם שלא נברא משנברא. ימות ואל יראה אותם. ימות ואל ימותו בניו בחייו. ימות ואל יתענה. ימות ואל ימסר ביד בשר ודם. ימות ואל ילכין פני חברו ברבים. ימות ואל יבא על אשת איש: שבעה הם מנודין לשמים. מי שאין לו מוזהב כיתו. ומי שאין לו ציצית בכגרו. ומי שאין לו הפילין בראשו וכורעו. ומי שאינו

מתעסק במצוה. ומי שאין לו אשה. ומי שאין לו בנים. ומי שיש לו בנים ואינו מגדלן לתלמוד חורה: שבעה פתחים הם פטורים מן המזוזה. בית התכן. ובית העצים. ובית הכורסקי. ובית האוצרות. ובית המרחץ. ובית שאינו גבוה עשרה טפחים. ובית הכסא: שבעה אבות כרותי ברית. אברהם יצחק יעקב משה ואהרן ופנחס ודוד. אברהם דכתיב ביום כרת ה' את אברם ברית. יצחק דכתיב ואת בריתי אקים את יצחק. יעקב דכתיב וזכרתי את בריתי יעקב. משה דכתיב על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית. אהרן דכתיב ברית מלח עולם. פנחס דכתיב והיה לו ולורעו אחריו ברית כהונה עולם. דוד דכתיב כרתי ברית למשיחי נשבעתי לדוד עבדו: שבעה רועים הם ודוד באמצע. אדם שת מחושלח כימינו. יצחק ויעקב ומשה משמאלו. ואברהם לאן הלך אלא שהוא עומד על פתח גיהנם להציל את בניו מניהנם:

שער שמונה שמונה נסיכי אדם הם. ישי שאול שמואל עמוס צפניה חזקיהו אליהו ומשיח: שמונה שמות למשיח. ינון צמח משיח פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום:

שער השעה ט' נכנסו לגן ערן בחיים ולא טעמו טעם מיחה. בנימן בן יעקב. כלאב בן דוד. סרח בת אשר. בתיה ברת פרעה. אליעזר עבד אברהם. ועבד מלך הכושי. ומשיח. ואיהו. ויעבץ בנו של רבי יהודה הנשיא. וי"א אף רבי יהושע בן לוי:

שער עשרה עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות. הקשת. והמן. והבאר. ועמוד הענן. ועמוד האש. והכחב. והמכתב. והלוחות. ומקלו של אהרן. והשמיר. וי"א אף המזיקין וקברו של משה רבינו עליו השלום ואילו של יצחק אבינו: עשרה קבי ירדה לעולם. חשעה נטלו ישראל ואחד כל העולם: עשרה קבי ירדה לעולם. חשעה נטלו רומיים. ואחד כל העולם כלו: עשרה קבי כשפים ירדו לעולם. חשעה נטלו מצריים ואחד כל העולם: עשרה קבי זנות ירדו לעולם. חשעה נטלו ישמעאלי' ואחד כל העולם: עשרה דברים קשים זו מזו בעולם. הר קשה ברזל מחתכו. ברזל קשה אש מפעפעו. אש קשה מים מכבין אותו. מים קשים עבים סובליון אותם. עבים קשי' רוח מפורתן. רוח קשה גוף סובלו. גוף קשה פחד שוכרו. פחד קשה יין מפיגו. יין קשה שינ' משכחתו. שינה קשה מיחה קשה הימנה. וצדקה תציל ממיתה דכתיב צדק' תציל ממות. וי"א אף אשה רעה קש' מכולן שנא' ומוצא אני מר ממות

אח האשה וגומר טוב לפני האלהים ימלט ממנה: עשרה דברים
נאמרו בלב. הלב רואה. הלב שומע. הלב יודע. הלב מדבר. הלב
הולך. הלב נופל. הלב צועק. הלב עומד. הלב שמח. הלב מתנחם.
הלב רואה שני' ולכי ראה הרבה. הלב שומע שני' ונחת לעבדך לב
שומע. הלב יודע שני' לב יודע מרת נפשו. הלב מדבר שני' ודברתי
אני אל לבי. הלב מהלך שני' לא לבי הלך. הלב נופל שני' אל
יפול לב אדם. הלב צועק שני' צעק לבם אל ה'. הלב עומד שני'
היעמוד לבך. הלב שמח שני' שמח לבי. הלב מתנחם שני' דברו
על לב ירושלים וקראו אליה וגומר:

הם מדרש מעשה תורה:

ספר אלדר הדני:

בשמך עליון קוני. אשים כל בטחוני. ואשית כל רעיוני.
אל אלדר הדני:

ישחבך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שבחר בישראל
מכל האומות ונתן להם תורה ומצות והכדילם משכעו לשונות וצוה
אותם לקיים שש מאות ושלוש עשר מצות לעשות ולקיים כל מצוה
בזמנה ובזמן שהיו עושי רצונו של מקום לא שלטה בהם אומה
ולשון עד שעמד בהם ירבעם בן נבט ועשה שני עגלי של זהב
וחטא והחטיא את הרבי' ונחלקה מלכות ב"ד. מה עשה כנס את
ישראל ואמר להם קומו ונלחם עם רחבעם בן שלמה ואנשי ירושלים.
אמרו לו למה אנו נלחמי עם אחינו ועם בן אדונינו דוד. אמרו
לו כל זקני ישראל אין לך בכל שבטי ישראל גבורי חיל ואנשי
המלחמה יותר משבט דן. הלך ואמר להם קומו והלחמו עם בני
יהודה. אמרו לו בחיי דן אבינו אין אנו עושין מלחמה עם אחינו
ועם בן אדונינו ולא נשפוך דם ארצה. מיד נשקו בני דן החרבות
והרמחים והקשתות ומסרו את עצמם להלחם עם ירבע' ראה הקב"ה
כוונתם שהיתה לטובה והצילם משפיכות דמים. והיו מכריון כל
שבט דן ואומרים נוסו בני דן וצאו מארץ ישראל ובאו ארץ מצרים.
ויתיעצו כל נשיאיהם ויאמרו הלא כתיב בחורח משה לא חשוכו
בדרך הזה עוד. והיאך אנחנו יורדין למצרים. עוד היו נועצים אל
ארץ אדום ועמון. וכשמצאו שהקב"ה מנע מלהוריש את גבולם
ולהלחם עמם מנעו עצמם מללכת אל ארצם. והקב"ה נתן להם
רוח טובה והיו עולין בני דן עד נחל קישון ונוסעים על הגמלים
וחונים עד שהגיעו לארץ כוש ומצאו ארץ טובה ושמנה ארץ רחבת

ידיים וארץ גנורז ופרדסים ושדות וקרמים ולא הניתחום בני כוש
 לשבת עמהם עד שכרתו ברית להם. כי פחדו מהם והיו בני כוש
 פורעין מס לבני דן. וישבו שני רבות עד שפרו ורכו מאוד. ועוד
 נסעו שלשה שבטים מישראל נפתלי גר ואשר ויסעו גם הם מארץ
 ישראל והיו נוסעים וחוני' עד שבאו אל גכולם של שבט דן והרגו
 מכני כוש עד אין מספר ולקחו מהם ארצם מהלך מאתים יום על
 מאתים יום והיו עושין מלחמה עד היום הזה. והלכו ארבעה שבטים
 הנזכרים ובטחו בקונם. ועזרום השם במלחמותם. ופרו ורכו ממלכות
 עדינה והיתרה ידם בעורף אויבי' ועוד עזרום ויקצצם עם אהלרה
 ואהליכה אחיותיהם והם חוני' נחומה הנקרא דהב דכי והם נלחמים
 עם שבע מלכיות ושם ארדא ותיסקט וסרמ' וקאקא והוהם ורומרום
 ולודים. והם מעבר לנהרי כוש לקיים נביאות נביא צפני' מעבר
 לנהרי כוש עתרי נת פוצי יכילון מנחתי:

ואלה השבטי' יש להם זהב לרוב וצאן ובקר וגמלים וסוסים
 וחמורים הרבה מאוד והם זורעי' וקוצרי' ויושבים באהלי' ונוסעים
 וחוני' מגבול לגבול מאתים יום על מאתים יום ובמקום שהם חוני'
 אין לך מקום שתכנס שם רגל בני אדם כי אם שדות וקרמים
 ופרדסים וגנות:

ושם המלך ביקר הפארת גדולה ומלכות עוויאל בן מיכאל
 משבט אשר ודן בארבע מיתות ב"ד סקילה שריפה הרג וחנק. וכי
 יצעק הצועק בקול שופר יצא השר צבא. וכי ימעטו החיילות יהי'
 מאה ועשרים דגלים. וכל דגל אלף איש. וזה מקצת שבט אהר
 ויוצא וילחם מלחמתו ויחזור וכשיביא השלל מארץ כוש מחלקי'
 אותו ליוצאי הצבא. ארבעה שבטים אלו כל שבט ושבט יש לו מהלך
 שלשה חדשים ושלל כל שבט לשכטו כלבד. וכניהם כחול אשר
 על שפת הים והם גבורי חיל. ובעת שילחמו יאמרו לא טוב היום
 לנוס ולא ינוס ישראל ויחזק לבו בקונו ה' אל עליון קינה שמים
 וארץ גבור מלחמה וישפכו דמי אויב במלחמ' וכמה פעמי' עשו
 בני כוש ככי על נפשם ויקוננו. ובהולת ישראל הפרח וחשיש:

ועוד מבני משה רבינו ע"ה חוני' אצל הנחל ששמו שכטיון.
 ונקרא כן על שם שנסו מא"י והנחל יסוב אותם. והגוים קוראים
 לנחל ההוא שכטיון. והקף הנהר מהלך ג' חדשים מרובע. והם
 שוכני' כנחיים וחצרים ובמגדלי' ואין עמם דבר טמא לא עוף טמא
 ולא חיה טמאה ולא כלבים וזאבים לא חיה רעה ולא זבוב ולא

פרעוש וכינים ולא עורכים ולא עקרכים ולא נחשים ולא שועלי
ולא אריות ולא נמרים. זולת צאן ובקר. וצאנם יולדות כ"פ בשנה.
והם זורעים וקוצרים ועמם כל מיני פירות שבעולם וכל מיני
קטניות וקשואים ואבטיחים ובצלים ושומים והם בעלי אמונה ובעלי
חורה ובעלי משנה ובעלי תלמוד. וכשהם שוני' אומרים אמר יהושע
כ"ג מפי הגבורה. ואינם מזכירים שם חכם ולא יודעים אותם.
ואינם יודעים לדבר כי אם בלה"ק: ויש להם הלכות יין נסך והלכות
שחיטה והל' טריפות חמורים מדברי סופרים. שמשר"עה החמיר
בהם יותר מד"ס והם טהורים וחסידים וצדיקי' ואינם נשבעין בשם.
ואם ישמעו משום אדם שהוא נשבע בשם אומרים לו עני למה
נשבעת בשם המפורש. ואיך השא השם בפך. וכי פרה הוא
שתאכלנו או מים שתשתה אותו. אין לך הנאה מהזכרת השם
לבטלה. בוא וראה שבעון השבעה הבני' מתים כשהם קטנים. והם
בעלי אמונה וחסידים ויחיו הרבה כמו מאה ועשרים שנה ולא
ימות להם בן בחיי אביו. ויראו בנים וב"ב שלשה וארבעה דורות
והם זורעי' וקוצרי' ונער קטן הולך עם מקניהם מהלך כמה ימים
ואינם מתיראים משום דבר לא מחיה רעה ולא משדים. ולא מכל
נוק שבעולם. מפני שהם קדושים וטהורים צדיקי' וחסידים. שעדיין
הם מחויקים בקדושתו של משר"עה לפיכך נחן להם הקב"ה כל
הטובה הזאת. והם יושבי' לכרם ואינם רואים בני אדם ולא בני
אדם רואים אותן. אלא הד' שבטים שיושבים לצדם והם מעבר
לנהר כוש. ונהר שבטיון חולק ביניהם. והם שכתוב בהם לאמור
לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו. ויש להם זהב הרבה עד מאוד
והם זורעים פשתן ומגדלים חולעת שני. ועושים מהם בגדים נאים.
והם רכים ביותר. יותר כפלים מיוצאי מצרים. ובארבעה שבטי'
הללו אמר הוי ארץ צלצל כנפים אשר מעבר לנהר כוש. ורוחבנהר
שבטיון מאתים ועשרים אמה כמטחוי קשת. והנהר מלא חול ואבנים
וכולו הולך למרחוק וקול האבנים כרעש גדול וכגלי הים וכרוח
סערה ובלילה נשמע קולו עד מהלך חצי יום. ויש להם מעיינות
רבות ויקבצו המים ל ברכה אחת. וישקו מהם את ארצם. ובאותה
הברכה ישרצו כל מיני דגים וסכיבותי' ישרצו כל מיני עוף הטהורים.
והנהר והחול והאבנים הולכים כל ימי השבוע וכשכת ישבות. וינוח
מע"ש עד מ"ש. ומעבר לנחל אש שלא יוכל שום אדם לגעת אל
הנחל כמהלך מיל. והאש ילחך כל מה שסכיבות הנהר שחוציאנו

הארץ. וארבעה שבטים הללו הולכים עם מקניהם אצל שפת הנהר לגזוז את צאנם. כי היא ארץ שטוחה ונקי'. לא תשרש לא קוץ ולא דרדר ולא עשב ולא ירק. וכשיראו אותם בני משר"עה הם מתקבצים ועומדים על שפת הנחל. והם צועקים ליהם ואומרים חי היה חי היה הראונו בני דן הסוסים והגמלים והחמורים שלהם. ויאמרו כמה אורך זה וכמה אורך צווארו וכמה אונז קטנה תראה כמה הוא מתוקן והם צדיקי' וחסידיים ויושבים בטח שקט ושאנן: **והנה** בא אצלי צדיק זה מן הארבעה שבטים הללו והוא משבט דן והקב"ה גלה אותו אל בניו המפוזרים בכל פיאות לבשר אותם בנחמות טובות וכך היחה יציאתו מעבר לנהר כוש נכנס בים הוא ואחד משבט אשר לסחור עם אנשי הספינה ולקנות מהם בגדים. והיה להם רוח סערה עד שקיעות החמה. והלכו כל הלילה ברוח סערה עד שנתייאשו מן החיים. וכאור הבוקר השליך אותם הרוח אל אומה אחת ושמה רומרום והם מבני כוש והם אוכלין בני אדם ומיד שראו אותם לקחום והי' אותו האשורי שמן ובריא מעונג ומפונק ומיד היו אוכלין אותו כשהוא חי והי' צועק ואומר אוי לי אמי כי ילדתי שהכושים אוכלין את בשרי ונטלו זה האחר ונתנו אותו בקולר עד שיהי' בריא ושמן והיו נוחני' לו לאכול ולא הי' אוכל. והי' עמהם זמן רב עד שעשה הקב"ה עמו נס. ובאו עליהם חיילות גדולות והרגו אותם ושבו וכזו אותם ובכלל השבי' נשכרה שם גם הצדיק אלדר הדני:

ואותה האומה שנשכה ביניהם הייתה עובדת את האש. ועבודתם היא קרובה לעבודת המולך. ופעם אחת בזמן מן הזמנים ביום מיוחד להם מתקבצים אל בקעה גדולה. ושם אילן גדול נטוע מימי קדם ועליו עולה בחולה יפה ערומה ומכה כף אל כף וכירכתיים. לקולה ירגזו כלם ונופלים על פניהם ארצה. וקמים לאלתר ורצים ונכנסים לכמה גדולה אשר בבקעה ההיא. ויבאו האנשים על הנשים וסוגרים הדלתות ומככים את הנרות וכל איש חוטף לו אשה אחת ולא יחושו אם יבא הכן על האם. או האח על אחות. או האב על הבת. והראשונה אשר תלד בשנה ההוא זכר או נקבה. שורפים את הנולד. ומאותו עפר מוים עליהם. ועושים מעשים אשר לא נעשו ולא שמעתי מעולם. והי' צדיק זה עמהם ד' ימים עד שהביאו אותו אל מדינת צין. וקנה אותו יהודי אחד בארבעה מאות זהובים. ושם אותו בים עד שיצא ליבשה:

ונפל לשכב יששכר שהם שוטטים בהרים על שפת הים והם בקצה ארץ פרס ומדי והם עוסקים בחורה יומם ולילה. ומקיימים והגית בו יומם ולילה. ואינם נלחמים עם שום אדם כ"א כל ימיהם במלחמתה של תורה. והם שרוים בהשקט ושאנן ושלוח ואין שטן ואין פנע רע ביניהם. והם חוני' בעשרה ימים מהלך על עשרה ימים ויש להם מקנה רב. ואין מי שיושיט ידו לעכור עכירה. ויש להם שכינים אומות עובדי האש. והאומות האלו ישאו לנשים אמותיהם ובנותיהם ואחיותיהם ואין להם עובדי אדמה. כי הכל יקנו בכסף. ויש להם לשכב יששכר שופט ונשיא ושמו נחשון ודנין ב"ד מב"ד. ומדברים בלה"ק ובלשון פרס ובלשון קדר:

ובני זבולן חוני' בהר פריאן. ושכב ראובן נגדם אצל הר פריאן ויש ביניהם שלום ואהבה ואחזה וריעות. ועושים מלחמות עם כל סביבותיהם וכל השלל שהם מביאין מחלקים אותו ביניהם ומדברים בלשון קדר. ויש להם מקרא ומשנה ותלמוד ואגרות. וכל שנת פוחחין ואומרים דרשות בלה"ק:

ושכב אפרים וחצי שכט מנשה הם בהרים נגד מדינות נביא הישמעאלי שנקרא מיכ"ה. ובלשונם נקרא קיאבע. והם בעלי סוסים ויוצאים בדרכים לשלול שלל ולכוזו. והם גבורי חיל ואנשי מלחמה אחד מהם ינצח אלף איש:

ושכט שמעון וחצי שכט מנשה בארץ הקדריים רחוק מירושלים ששה חדשים והם רבים עד אין מספר. והישמעאליים פורעים להם מס מכל צד מפני פחדם וגבורתם. וזה האיש המגיד את כל זה הוא משכט דן. ושמו אלדר הרני ויחוסו אלדר בן מחלי בן אחיאל בן יקותיאל. בן יאיר בן אלדר בן מחלי בן אבני בן שמעי'. בן אפרי בן חורי בן אלקנה. והמשפחה תקרא ע"ש הילל הזקן הילל בן אפרים בן טוביה בן אלום בן פדות בן נעמן בן נועם בן נעמי בן חופי בן גמליאל. בן שלו בן כלב בן עובדי' בן עמרם בן רודף. בן אברהם בן זכריהו בן יוסף בן משיח בן יעקב בן כפיר בן אביא. בן קשת בן איוב בן שלום בן אביהוא בן אהליאב בן אחיסמך בן חושם בן דן בן יעקב אבינו ע"ה:

שאלה זאת שאלו אנשי קירואן לרבינו צמח גאון יעקב על עסקי אלדר הרני שנפל ביניהם מן השבטים הגנוזים כחזילה הקדומה בארץ כוש:

לפני רכב ישראל ופרשיו עמוד הימיני פ"ה אביר הרועים.
ראש הגבורים חמוש ושלוח כמלחמתה של תורה. אזור וחגור בכל
כלי זיין להבין ולהתכונן כספר מלחמות ה' לפרש מסחוריה. לפענח
רו העלומיה לגלות ולפרסם עמקי העלומי' וצפוני'. ולפרש סחרי
ענייני'. ולידע טעמי' ולבחור פתרוני'. לפקוח עינים עורות מעורונותם.
להציל סגורים ממסגרותיהם. לפתוח לבבות טאטומיהם. להעמיד
דברי' על בורייהם. דבר דיבור על אופניו. והוא אדונינו הדר זיונו
מאור עינינו רבינו והדרינו. כחר ישענו. עטרת הפארתינו. אלופינו
ומאלפינו מר רב צמח גאון יעקב. י"ר מלפני ארון האדוני' שיוסף
על חיי אדונינו לרוממו ולכרכו להטיב גועו. ולהטיב צמחו. ולהטיב
שרשו לפרוח פרחו להציץ ציצו. ולהניץ ניצו לייפות פניו להפריחו
ולהמליכו ולהמתיקו ולהצליחו ולהצמיחו ולעשור צמחים כצמחי
רכבה בישראל. כי אדונינו הוא הפארת שבה ישראל זרוע נטוי'
לעדת ישראל. מטה ישראל ועטרת הפארתם. ולא לנו המפוזרים
בלבר אלא לשכטים אשר מעבר לנהרי כוש כי הם מלחם אדונינו
אוכלי' ומימי' הם שותי'. נודיע ל'אדונינו שנתאר' בינינו אדם א'
ושמו אלדר הדני משכט דן יספר לנו כי ארבעה שכטים הם במקום
א' דן ונפתלי גר ואשר שם המקי' החוילה הקדומי' אשר שם הזהב
ויש להם שופט עבדין שמו ודנין כארבע מב"ד. ויושבים באוהלי'
ונוסעי' ממקום למקום ונלחמים עם חמשת מלכי כוש ומהלך ארצם
שבע' חדשים. אכל חמש' המלכי' סוככים אותם מאחוריהם ומשני
צדדי' ונלחמי' עמהם בכל עת ומי שהוא רך לכב מהם נותני' אותו
לנחלת ה'. יש להם המקרא כלו. ואין קורין המגילה ממעשה אסתר.
כי לא היו באותו הנס. ולא מגילו' איכה כדי שלא לשבר לבם.
ובכל תלמוד שלהם אין שם שום חכם. אלא אמר יהושע מפי משה
מפי הגבורה. וכל' איש זרו' נותנין אותו לחלק המלחמה. ואינם
זוים ממלאכתן אלו לתורה ואלו למלחמה הם מן השכטי' ארבעתן.
וכשיוצאין אין יוצאין מעורבבי'. גבורי דן להם שלש חדשים
ידועים רודפין אחר מלחמתם על סוסייהם. ואין יורדים מעליה' כל
השבוע. בע"ש יורדי' בכל מקו' שהם וסוסייהם עומדים בכלי זייניה'.
ואם לא יבואו עליהם האויבי' שובתי' השבת כמשפט. ואם יבואו
עליהם האויבי' יוצאין בכל כלי זייני' והורגין בהם רבים בגבורות
השם עליהם. ויש שם מגבורי בני שמשון וכני דלילה והם רצים
לקראתם למלחמה. והקטן שבהם ירוף רבים מהם והרמת קול כ"א

מהם בקול ענות גבורה כקול אריה וקור' בקול גדול לה' הישועה ועל עמך שכתי ישורון גבורותך סלה. ועומדי' במלחמ' עד תשלום שלש' חדשי'. ובתשלום שלש' חדשין מביאין עמה' כל השלל למלך עזיאל ומחלק הכל בשוה לכל ישראל. וכשהמלך מקבל חלקו נותן אותו לחכמי' לומדי הורה. ומי שהו' ראוי לחלק נותני' לו חלק. ואח"כ לוקחים חלקם. וכן גד וכן אשר עד תשלום שנים עשר חודש וחזרין. ואין להם לשון אחר כ"א לה"ק לכד. וזה אלדר הדני אפילו דיבור א' אינו מבין לא מלשון כוש ולא מלשון ישמעאל אלא לה"ק לכד ולה"ק שהוא מדבר יש בו דברי' שלא שמענו מעולם כמו ליונה קורא תינתר'. ציפור קור' ריקות. פילפול דרמוש. כגון אלה כתבנו מפיו הרבה שהיינו מראי' לו הדבר ואמר לנו השם בלה"ק ואנו כותבין אותו. ואחר ימים חזרנו ושאלנוהו על כל דבר ומצאנוהו אותו כדבור הראשון. התלמוד שלהם בלה"ק מצוחצח ואינו מזכיר בו שום שם חכם לא מבעלי משנה ולא מבעלי תלמוד. אלא כך אומרים בכל הלכה כך למדנו מפי יהושע מפי משה מפי הגבורה. ובא לומר לנו אסור והיתר. וראינו שתורה אחת היא אלא במקצת מחליפין. והוצרכנו לפרש לפני מעלר' אדונינו הלשון הורה מר שכתבנו ממקצת התלמוד שלהם. לפי שיש בו חמיהה גדולה וכפי שיעיין בו אדונינו. בהלכות שחיטה שלהם אומרים:

אמר רבינו יהושע מפי משה מפי הגבור' כל זוכח וזכא אשר משל ישראל שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול שחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה:

שהיותי' דרסותי' חלדותי' הגרמותי' עקורי'. והכי פתרונם. שהיותי' מהו כי יקח אדם הכהמה והאניסו אונס או נפל המאכלת מידו או נפל סודר על פניו ושהה כדי שחיטה אחרת פסולה. ואם המעיט כשירה:

דרסותי' מהו אם יהי' המאכלת חדה מאוד והכריתה אותה בפ"א. נפלה המאכלת על העצים תהלך ותכיא חביא ותהלך זאת היא הדריסה דרוסתה מנבלתה היא הנבילה אשר לא תאכל:

חלדותי' מהו אם מהרה הבהמה והעלתה ראשה טרם תפול המאכלת עלי' ותכוא המאכלת מהרה בין הושט ובין הגררת אם שחטה מלמעלה כשירה. ואם שחטה מתחת טריפה. אולם כמרה הגון אם יקח המאכלת ממקומה ושוטט על' אופן השחיטה ויכין מקום למאכלת. אם נקב הגררתו שלו במקום שחיטתו טריפה:

הגרמותי' מהו מטבעת הגדולה ולמעלה פסולה ולמטה כשירה
 אם דנשחייר מטבעת הגדולה מלא פתיל על פני' כשירה הגרמי'
 כולה: וכן שחיט' העשוי' כקולמס פסולה:

עקורי' מהו אם שחטה לכהמה אצל אבן או קיר או יחד
 והעקירה רגלי' לחזקם ולא הבין אליו' ומחה ורגלי' מעוקרת זאת
 היא הנכילה אשר לא תאכל. ואם הבין טרם יצא הדם כולה או
 טרם יצא הנשמה והמשיכה מורה המקום אל' מקום אחר רחוק
 כשירה. ואם נעקרו הסימנים טריפה:

הלכות טריפות שלהם מתחיל בנקבי המוח של ראש
 שנשבר ולא נכנס הדם במוח ולא זו ממקומו כשר. אם שחין יצא
 בראש נגד המוח. והעצם עומד במקומו. וקרומו של' מוח עומד
 במקומו כשר. ואם הדם נכנס במוח ממנו. או משחין שיצמח שם
 פסולה. נקבה המרה נקבו הדקים ניקב קרום הושט נקבה הגרגרת
 בין כנפי הריאה. ניקב הריאה פסולה היא ולא תאכל. ניקב הלב
 לבית חללו לא תאכל ללב השליכון אותו או מכור לנכרי.
 וכן נקובר' הושט. וכן אם יצא שחין בין גרגרת לושט אם
 נקב לגרגרת ולא לושט לושט ולא לגרגרת כשרה ואם שניהם
 פסולה. ואם עמד כיניהם ויצא ולא נקב לא כזו ולא כזו
 אם נשאר מעוטה כשירה. נשתברו ידי הבהמה או נחתכו
 לגמרי או שנעקרו מעיקרן. או שיש לה שלשה ידים כשירה.
 והעצם הנשבר אסור אם אין עור וכשר חופים את רוב. נחתכו
 רגלי' טריפה ולא בכל מקום אלא מקומות יש. ניטל קיבוץ הגידים
 או שנפסק טריפה. חמשה אונין לריאה שלשה מימינה ושני'
 משמאלה. ויש לה עור בצד הימין אחת קטנה. ואינה עומדת
 בסדר האונין. אלא מרוחקת מהם לצד פנים. ואם היו שני' בימין
 ושלושה בשמאל טריפה. ועוד אמר לנו אומרים אנחנו אמר רבינו
 יהושע למשה רבינו אם נמצאו שלשה בשמאל וארבע בימין. אמר
 לו משרע"ה יום א' הייתי במדרש אהל מועד ובחנתי ריאה אחת
 לראות ומצאתי רביעית דבוקה לקנה. עוד מצאתי לה שני ככדים
 אחד מעל הלב ואחד מתחתית הלב. ושניהם דבוקין בסופם. צורה
 להביא כלי מים חיים עד מאוד ונתן שני הככדים בכלי הנחושה
 וישפוך עליהם מים חמין ואמר אם יעמוד האחד ויתפשר האחד
 כשירה. ואם שניהם יעמדו או שניהם יתפשרו פסולה. נדבקה און
 הריאה לצלעין יתן הטבח את ידו שמה. וישבר מן הצלע. ויצא עם
 הריאה ביציאתה ויקח מאכלת ויסור הצלע מן הריאה. ויפח בריאה

אם יעמוד הרוח כשר' ואם יצא הרוח ממנה פסולה. הריאה יש
 לה ב' קרומים נקבו זה בלא זה כשרה. וכן אם נגלד הקרום העליון
 ואם עולה כנפיחה ויעמוד הרוח ואם לאו פסולה. ואם לא הבין
 מקום הצלע יתן מן הרוק שלו על אותו מקום אם יצא הרוח פסולה
 ואם לאו כשרה. טריפה מן הטחול מהו נכין אם יש בו בזיעה אחת
 ויצא ממנו רוטבו פסול ואם לאו כשרה. נדבק הטחול לצלעים אם
 בא להפריעו ולא יתפרע עד שנשאר ממנו דבוקה לצלעי' פסול
 הוא ולא תאכל. נדבק הטחול לקרב ולא יתפרד חתוך אותו במאכלת.
 אם הקרב לקח מהטחול כשר ואם הטחול לקח מהקרב פסול. נקב
 בעביו טריפה ניטל הטחול כלו כשר. טריפה מן הכליות מהו לא
 נמצא כ"א כולי' אחת אם עגל בן בקר הוא חקה שתי כליות מעגל
 אחר וחתן אותו בכף מאזנים עם הכוליא אם תשקול כנגד שתי
 הכליות עגל לעגל גדי לגדי עתוד ולעתוד כשר ואם לאו פסול. ואם
 הכליות מלאים מים עכורי' טריפה. לקחה באחת מהם שנתמסמם
 הבשר ונופל כשתאחו טריפה. וכן כוליא שהקטיני' עד כפול בדקה
 ועד כעגב בגסה. ועוד אמר לנו לומדים אנחנו אמר רבינו יהושע
 מפי משה מפי הגבור' אם מצא' בהמה שנשתכרו צלעותי' הגדולה
 ברוכן טריפה. שבירות העצמות אשר בידים או לרגלים מהארכוב'
 ולמטה כשירה. ואפילו נשבר מארכוב' ולמעלה ושומן העצם עומד
 במקומו כשירה. נמצא שבור ואינו ידוע אם קודם שחיטה או לאחר
 שחיטה אם מקום המכה משחין מכואר הוא שקודם שחיטה היה
 וטריפה. ועוד אמר לנו בהמה שניטל קבוץ הגידין שלה וחתך מיד
 הרגל למעלה מהם כשירה. ואם נפשטה בהמה מחיים או שנפל עורה
 מפני חולי טריפה. אבל אם נשתייר כרצוע' רחבה ע"פ כל השרד'
 כשירה. בהמה שנפל' ממקום גבוהה יש לחוש שמא נחרסקו אבריו.
 וכן עוף שנפל על דבר קשה צריך לבדוק מכל הטרופו' ואם היה
 כשירה ואם לאו טריפה. אחוזת הדם והמעושני' והמצוננת כשירה.
 הנופלת מהו נפל זאב על שור וחתך מכשרו דבר מועט בשיניו או
 בצפרניו ועמד השור ונגחו או האניסהו ולא החיירה ממנו כשר
 לאוכלו בעת שתשחטהו. ואם יפול דוב או כפיר או פר על כבש או
 על עז ובאו הרועים ומלטהו מידו אינו מותר עד שימלא לו שנה.
 ועוד אמר לנו לומדים אנחנו שבא איש מבני עמינו אר' יהושע
 ואמר לו אדוני עז היתה לי ונפל עלי' חיה רעה ומלטהו הרועים
 מודה. וילדה לי שני גדיי עזים. דבר לו הגדי מותר לאכלו. והאם
 אוגה מותרת עד שתמל' לה שנה. הדריך אדם אל הבקר והיא

עוברה אי נתן את המאכלת עלי ויצא העובר ונשאר חציו בפנים וחציו לחוץ תחתכהו ותשליכהו וחציו הנכנס שחיטת אמו מטהרתו. יצא ממנו עגל חי ועמד על ד' והוא חי תשחטהו ותאכלהו. ואם ימות בזאת הלילה שחיטת אמו מטהרתו וכשר לאכלו וכל שאסר לנו הקב"ה התיר לנו כמותו תחת הדם ככד תחת בשר כחלב כחל תחת בהמה שתמות ילד בכריסה:

ועוד שאלנו אותו על הפסוק ואמרנו לו ושפך את דמו וכסהו בעפר ואם המקום סלע צחיח ואין בו עפר. השיב ואמר לנו דבר זה הבין יהושע ב"נ ואמר יקח הפתיל אשר עליו או בנד וישחטהו בחוכו ויברך על שחיטת העוף ונוטל את הפתיל ומכסה בו את הדם ומברך על כיסוי הדם ומוליך את הדם אשר בפתיל אל העפר ומכסה בלא ברכה. ובשכירות העצם והגרמה ובכל הטריפו' כאשר הוא בבהמה כן הוא בחיה מלבד הניקור שאינה בחיה כ"א גיד הנשה לכדו וחלב חיה כשר הוא לאכלו. בהמה חיה ועוף שיש להם שני ראשי' איזוה מהם רשחטו תתן הקדקדק קדקדק על קדקד הימין למעלה ושמאל למטה. אם תשהו או תדריסהו או תחלידהו או תגרימהו או תעקרהו כשר מלבד הימין אשר למעל' שאם תגרימהו או תמצא בו אחת מאלו פסול. ועוד אמר לנו אחד מכני עמינו בא אל יהושע ודבר לו אדוני איש צייד אני ואצוד חיות ועופי' בהרי' ואיני מכיר סימנין להבדיל בין טמא לטהור. ויגד לו יהושע רבינו. אינך מכיר מפרים פרס' ומעל' גרה. אמר לו הצייד מפרס פרסה הוא ואולם שאין מעל' גרה לפני כי אני חפסתי' פתאום. דבר לו רבינו יהושע סימן זה יבא בידך אם יש לה שיניים למעל' טמא. דבר לו הצייד אדוני זה בחיה בעופות מהו. דבר לו רבינו יהושע סימן זה יבוא בידך כשאת' שוחטו ואם שתי מוראתיו א' שופכת לאחת טהור. ואם אין לו אלא א' טמא: הרי מקצת דברים ששאלנוהו וכחבנו לפני אדונינו עטרת ראשינו להודיעו האמת. ועוד סיפר לנו כשחרכ הכהמ"ק עלו ישראל לבבל. ועמדו הכשדים אמרו להם שירו לנו משיר ציון. עמדו בני משה וגעו בככיה לפני הקב"ה וכיחתו אצבעותיהם בשיניהם לומר האצבעות שהיו מכין בהם בכהמ"ק האיך נכה בהם בארץ טמאה. ובא הענן ונשאום עם אהליה' וצאנם ובקדם והולכים לחוילה והורידום שם כלילה:

ועוד אמר לנו ספרו לנו אבותינו ואבותינו מאבותינו ששמעו באותה הלילה רעש גדול. ובקור ראו חיל גדול וכבד. והסיעם להם ארץ הנהר שגולל' אבנים וחול במקום שלא הי' שם נהר מעולם.

והנהר ההוא גולל אבנים וחול בלי מים ברעש וקול גדול. שאלמלא
 הי' פוגע בהר של ברזל הי' נפצו. והנהר גולל כל ששרה ימי
 השבוע אבנים וחול בלי שום טיפת מים. וכשבת נח. וכשעה
 שיעריב יום הששי בה"ש. תרד עליו ענן. ואין אדם יכול ליגש
 עליו עד מוצאי שבת. והוא ששמו שבטיון ואנו קוראין אותו סבטיון.
 ויש מקומות באותה הנהר שאין לה רוחב כששים אמרה. וזו
 עומדים בצד הנהר משם. ואנו מכאן ומספרים אלו עם אלו והם
 אסורין מפני שהנהר מקיף עליהם. ולא אנו יכולין ליכנס אצלם
 ולא הם יכולין לצאת משם. ואין ביניהם חיה רעה ולא בהמה
 טמאה ולא שקצי' ורמשים אלא צאן ובקר. וחורשים וזרע'. ושואלין
 אלו את אלו וספרו להם כחרבן הכיר ולא היו יודעים בני דן
 מאומה. אבל נפתלי גד ואשר לאחר חורבן בית שני באו לדן מפני
 שמתחילה היו יושבין עם יששכר בעריהם והיו מתקוטטי' עמהם
 שהיו אומרים להם אתם מבני השפחות. ונתייראו אלו שלא תפול
 מלחמה ביניהם ונסעו והלכו עד שהגיעו לדן ונעשו ד' שבטים
 במקום א':

והרי התשובה שהשיב מר צמח גאון יעקב לדברי אנשי
 אלקירואן אשר שאלו על עסקי אלדר הדני ומהו תלמודו. בעסק
 ר' אלדר הדני ששלחתם לפני ואשר ששמעתם ממנו ספרו לנו
 חכמים ששמעו מן רבנא יצחק בן מר ורבנא שמחה שראו ר' אלדר
 הדני זה והיו תמהים מדבריו שהי' במקצתן נראין כדברי חכמים
 שלנו ומקצתן היו מופלגין. בדברינו בדבר זה ראינו מקראות שיש
 בהם סיוע לחכמי' שלנו לפי כשעלה סנחריב והגלה שבט זבולן
 בשנת ה' לאחז המלך מן יסוד המקדש עד שמונה לאחז קרוב
 לרס"ד שנה. וכיון שראו בני דן שהיו גבורי חיל שהתחיל מלך אשור
 לשלוט בישראל יצאו מארץ ישראל לכוש וחנו שם להי' שם ארץ
 גנות ופרדסים שדות כרמים ארץ רחבת ידים מלאה כל טוב ונתנו
 לבם לעבוד את ה' ביראה ולעשות כל מצותיו מאהבה והועיל להם
 כי נכתרו בשני כהרים כתר-תורה ומלכות כאשר סיפ' ר' אלדר הדני
 זה. ושנו רבותינו עשר גליות גלו ישראל ד' ע"י סנחריב. וד' ע"י
 נבוכנצר. ואחת ע"י אספניוס. וא' ע"י אנדרניוס ולא הוזכר שבט
 דן בכל הגליות. לפי שמעצמו יצא. והלך לכוש קודם החורבן קל"ה
 שנים. נראה לי שאין פגם בדבר זה שמה לא נסע דן עד גלות
 השלישית. ואומר ר' אלדר הדני שרנן בר' מב"ד סקילה שריפה
 הרג וחנק. ואין בתורה מיתת חנק וחכמי' דרשוהו ואמרו כל מיתה

האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק. וכי בני משה אצלם ונהר
 סבטיון מקיף להם אמת אמר שכך אומרים רבותי במדרש שהגלה
 נבוכדנצר ליום בני משה ששים רבוא. וכיון שהגיעו לנהרות בכל
 הם וכנוריהם אירע להם כמו שסיפר לכם ר' אלדר. וקודם ביאות
 אבותינו לארץ כנען הם נתעסקו במלחמות ושכחו המשנה שלקחו
 מפי משה ומפי יהושע ע"ה אמרו עליו שנולדו לו ספיקות אחר
 מיתת משה. ובכל השבטי' שהיו בכל הארץ שבטי יהודה וכנימין
 החזיקו בתורה על כלם. ואל תתמהו על השינוי ועל החילוף אשר
 שמעתם מפי ר' אלדר. שהרי חכמי בכל וחכמי א"י שוני' משנה
 אחת כתיקון רב. ואין פוחתין ואין מוסיפין. ולפעמי' תלמידים הללו
 אומרים טעם אחד. והללו אומרי' טעם אחר. כמו שני חכמים
 היושבי' להבין במקרא או במשנה זה נראה לו טעם אחד. וזה
 נראה לו טעם אחר. ואפילו במקראות שהם כתובים וקבועים יש
 שנוי בהם בין בכל לארץ ישראל בחסרות ויתרות ובפתוחות וסתומות
 ובפסקי הטעמים ובמסורות בחיחוק הפסוקין וכ"ש המשנה שהוא דבר
 סתום עמוק עמוק מי ימצאנו. ויש לומר שאינו כלל רחוק שאלדר
 זה שנג והחליף מרוב צרותיו שעברו עליו וטורח הדרך המענה גוף
 האדם. אבל המשנה חורה אחת היא עליו אין להוסיף וממנו אין
 לגרוע ואין אתה מוציא חילוף לא חילוף בדבר גדול ולא חילוף
 בדבר קטן אלא בתלמוד שאנשי בכל גורסין אותה בלשון ארמי'
 ובני ארץ ישראל שוני' בלשון תרגום. ואף החכמים שגלו לכוש פתרו
 התלמוד בלה"ק שהם מכירי' אותו. וזה שאין בו שום חכם. לפי שכל
 משנה שהיו ישראל דורשים במקדש סתם הי'. ולא הי' בו שום
 חכם לפרש והתורה אחת היא בין במשנה בין בתלמוד. וממעייין א'
 הכל שותין. ואין נכון לפרש כל דבר שנאמר כבוד אלקי' הסתר
 דבר. ושאוטר אלדר שהם מתפללין על חכמי בכל בראשונה ואחר
 על כל הגלות יפה הם עושין מפני שעיקר החכמים והנביאים לככל
 גלו. והם יסדו את התורה וקבעו ישיבה בנהר פרת מימי יהויכין
 מלך יהודה ועד היום הוזה הם היו שלשלת החכמה והנבואה ומהם
 תורה לכל העם יוצא'. וכבר הודענו לכם שמעייין א' הכל שותין
 והתחזקו במה שהחכמים דורשין לכם ובתלמוד שילמדו לכם ואל
 חטו ימין ושמאל מאחרי כל דבריהם שכן כתוב על פי התורה
 אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לכם תעשו:

הם ספר אלדר הדני:

ספר חנוך:

שבעים שמות יש לו להק"ה בפירוש ושאר שלא בפירוש
אין להם חקר ואין להם מספר. ואלו הם ע' שמות של הקב"ה:
(כאן היו כתובין כ"ב שמות ע"ד אלפא ביתא של אל כס. וכ"ב
שמות ע"ד אלפא ביתא של את בש. וכ"ב שמות ע"ד השרק.)
אלו שמותיו של הקב"ה שהם יוצאים בכמה כתרים של אש בכמה
כתרים של להבה בכמה כתרים של נוק בכמה כתרים של חשמל
בכמה כתרים של ברק מלפני כסא הכבוד ועמהם אלף מחנות של
שכינה וריבי רבבות צבאות גבורה נוהגי' אותם כמלך ברעד ברתח
באימה וזיעה כהוד והדר ויראה בפחד נגודל וכבוד ביקר בחוסן
כבינה ודיעה בעמוד אש ובעמוד להבה וברק ואורם ככריקי אור
וכמראה חשמל נותנים להם כבוד ועוז וקוראים לפניהם ק' ק' ק'
שנ' וקרא זה אל זה ואמר ק' ק' ק'. גוללים אותם בכל רקיע ורקיע
שכמרום כבני מלכים אדירים ונכבדים וכשמחזירים אותם אל מקום
כסא כבוד כל חיות שבמרכבה פותחים את פיהם בשבח כבוד שמו
של הקב"ה ואומרים בשכ"מלו:

אלף אמר הקב"ה א"יברתי' לקחתיו פ"קדתיו למטטרון עבדי
שהוא אחד אחד מכל בני מרומי' כלם. איברתי' בדורו של אדם
הראשון וכיון שהסתכלתי בכני דור הטבול שהם מקלקלים ובאים
סילקתי שכינתי מביניהם ועליתי בקול שופר ובחרועה למרום שנא'
עלה אלקים בחרועה יי' בקול שופר (תהילים מז) ולקחתיו לחנוך
בן ירד מביניה' והעליתיו בקול שופר ובחרועה למרום להיורה לי
לעד עד ד' חיות שבמרכבה לעולם הבא. פקדתיו על כל גנוים
ואוצרות שיש לי בכל רקיע ורקיע ומפתחי כל אחד ואחד מסרתי

בידו ושמתיו שר על השרים ועשיתיו משרת לכסא כבוד היכלי
 ערבות לפתוח לו דלתותיה' וכסא הכבוד לסלסל ולסדר חיות הקדש
 לקשור בראשם כחרים. ואופני הדר לכתור להם עוז וכבוד כרוכי
 הוד להלבישם הדר. וויקי זוהר להזכירם זיו זוהר. שרפי להבה
 להתעטפם גאווה. חשמלי אורה להתאורם נהורא. בכל שחר ושחר
 להכין לי מושב בשבתי על כסאי בכבוד ויקר לראות כבודי במרום
 עוזי ברוי עליוני' וברוי תחתונים. רוממתי עליכם רום קימתו בתוך
 כל רמי הקומות שבעת אלפים פרסאות. גדלתי כסאו מהוד כסאי
 והרבתי כבודו מהוד כבודי. הפכתי בשרו ללפיד אש וכל עצמות
 גופו לנחלי אור. שמתי מראיו כמראה בזק. ואור עפעפיו באור
 לא נערר. הבהקתי פניו באור זיו השמש. וזוהר עיניו כזיו כסא
 כבוד. שמתי לבושו כבוד הוד והדר. וכסות מעילו פאר וגאווה.
 ועוז כליל כתר מלכות של חמש מאות על חמש מאות פרסה.
 ונתתי עליו מהודי ומהדרי ומזיו כבודי שעל כסא הכבוד. קראתי
 בשמי יד"וד הקטן שר הפנים ויודע רזים. וכל רז ורז גליתי לו באהב
 וכל סוד וסוד הודעתיו כאשר קבעתי כסאו בפתח היכלי מבחוץ
 לישב ולעשות דין וכל פמליא שלי שבמרום וכל שר ושר העמדתי
 לנגדו ליטול רשות לעשות לו רצונו. שבעים שמות נטלתי משמותי
 וקראתי בהם לרבות לו כבוד. שבעים שרים נתתי בידו ליפקד להם
 בכל לשון פקודי דברי. להשפיל בדברי גאים עדי ארץ. ולהגביר
 בשיח שפתי שפלים עד למרום. להכורז מלכי' באמרת. להכניע
 רוזנים וודים בדברותי. להסיר מלכים ממלכותם. להקים רוזני' על
 ממשלתם. שני' והו' מהשנא עידניא וזמניא מהעדה מלכין ומהקם
 מלכין וגו'. ליתן חכמה לכל מלכי עולם ובינה ומדע למבני מדע
 שנא' יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה. לגלות להם רוי
 דברי ולהורות להם גזירת דין משפטי שני' כן יהיה דברי אשר יצא
 מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עש' את אשר חפצתי וגו'. כי אם
 אעשה לא נאמר אלא כי אם עשה מלמד שכל דבר ודבר וכל שיח
 ושיח שהוא יוצא מפי הקב"ה עומד מטטרון ועושהו מעצמו ומקיים
 גזירתו של הקב"ה. והצליח את אשר שלחתי ומצליח לא נאמר אלא
 והצליח מלמד שכל גזיר' וגזירה שיוצא מפי הקב"ה על אדם כיון
 שעשה תשובה אין משלחין אותו לפורענות אלא משלחין אותו לאדם
 אחר שני' צדיק מצררה נחלץ ויבא רשע תחתיו. ולא עוד אלא
 שבכל יום ויום יושב מטטרון ג' שעות בשמי מרום וכונם כל אותן

הנשמות של עוברין שמתו במעי אמן ושל יונקי שדים שמתו על־
שדי אמן ושל תינוקות של בית רבן שמתו על חומשי תורה ומביא
אותם תחת כסא הכבוד ומושיבן כתות כתות חבורות חבורות ואגודות
אגודות סביבות פניו ומלמדן תורה וחכמה ואגדה ושמועה ומסיים
להם ספר תורה שנא' את מי יורדה דעה וארז מי יבין שמועדה
גמולי מחלב עתיקי משדים (ישעיה כח): צ"ב שמו' יש לו למטטרון
ואלו הם: (ולא רצינו להדפיסם) ושם האחרון שלו סגנוגא. סגנוגא
שר החכמה. ולמה נקרא שמו סגנוגאל מפני שכל גנוי החכמ' כולן
מסורין בידו וכולן נפתחו למשרה מסיני עד שלמדו לו בארבעים
ימים כשהיה עומד בהר. התורה בשבעים פנים של שבעים לשון.
נביאים וכתובים הלכות ואגדות שמועות חוספות וכולם בשבעי' פנים
של שבעי' לשון. נביאים בע' פנים של ע' לשון. כתובים בע' פנים
של ע' לשון. הלכות בע' פנים של ע' לשון. שמועות וחוספות בע'
לשון של ע' פנים. וכיון שעלו לו סוף מ' יום נשחכחו לו כולם
בשעה אחת עד שקרא לו הקב"ה ליפפיה שר של התורה ונתן לו
למשה במתנה שנ' ויתנם יי' אלי ואח"כ נתקיימ' בידו ומנין שנחקיימה
לו שנ' זכרו תורה משרה עכדי אשר צויתי אותו כחורב אל כל
ישראל חקים ומשפטים. תורת אלו תורה נביאים וכתובים. חקים
אלו הלכות ושמועות. ומשפטים אלו אגדות וחוספות וכולם נאמרו
לו למשרה בסיני: אלו תשעים ושתיים שמורה מעין שם המפורש
שכמרכבה שחקוקה על כסא הכבוד שנטל הקב"ה משמו המפורש
והניחם על שמו של מטטרון שמות שלו שקוראין בהם מלך מלכי
המלכי' הקב"ה ומלאכי השרת בשמי מרום. ועשרים ושתיים חותמות
שטבע אצבעו שבו נחתמו כל סדרי רקיע ערבורה ובו מתחתמים
פחקי של שרי מלכיו שכמרום במלכות וכממשלת ברבות ובגדולה
ובו מתחתמים פחקי של מלאך המות ופחקי של כל אומה ומלכות:
אמר מטטרון מלאך שר הפנים. מלאך שר התורה. מלאך שר
חכמה. מלאך שר התבונה מלאך שר הכבוד מלאך שר ההיכל
מלאך שר המלכים מלאך שר הרוזנים מלאך שר השרים רמים
וגבוהים רבים ונכבדים שבשמים ובארץ. יי' אלקי ישראל הוא עד
לי בדבר זרה שכשגליתי רו זרה למשה רעשו עלי כל חיילי מרום
שבכל רקיע ורקיע ואמרו לי מפני מה אתה מגלה רו זה לבני
אדם ילוד אשה בעלי מום בעלי טומאה בעלי דם בעלי זיבה בעלי
טיפות סרוחות. רו שנבראו בו שמים וארץ ים ויבשה הרים וגבעות

נהרות ומעיינות גיהנם אש וברד גן עדן ועץ החיים ונוצרו בו אדם
 ובהמה וחית השדה ועוף השמי' ודגי הים בהמות ולויתן שקצים
 ורמשים שרצי הים ורמשי מדברו' חורה וחכמה דעת ומחשבה בית
 עליוני' ויראת שמים מפני מה אתה מגלה לבשר ודם אמרתי להם
 מפני שנתן לי רשות הקב"ה. ועוד נטלתי רשות מכסא רם ונשא
 שכל שמות המפורשות יוצאות בברקי אש ובכזיקי זוהר ובחשמלי
 להבה ולא נתקררה דעתן עד שנופן הקב"ה והוציאם כנזיפה מלפניו
 ואמר להם אני רציתי ואני חשקתי ואני פקדתי ואני מסרתי
 למטטרון עבדי בלבד. שהוא אחד מכל בני מרום ומטטרון מן בית
 גנוים שלי ומסרו למשרה ומשרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים
 לנביאים ונביאים לאנשי כנסת הגדולה ואנשי כנסת הגדולה לעזרא
 הסופר ועזרא הסופר להלל הזקן והלל הזקן לר' אבהו ורבי אבהו
 לר' זירא ורבי זירא לאנשי אמונה ואנשי אמונה לבעלי אמונות
 להוהר בו ולהתרפות בו כל החולאים המתרגשות לכא בעולם שנאמ'
 ויאמר אם שמוע תשמע בקול יי' אלקיך והישר בעיניו תעשה
 והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים
 לא אשים עליך כי אני יי' רופאך:

תם ספר חנוך:

מעשה אברהם:

בשעה שנולד אברהם אבינו ע"ה עמד כוכב אחד ממזרח ובלע ד' כוכבים לארבע רוחות השמים. אמרו חכמיו לנמרוד בן נולד לחרח בשעה זו שעתיד לצאת ממנו אומה שתירש העולם הזה והעולם הבא אם רצונך ינתן לאביו מלא ביתו כסף וזהב ונהרגהו. מיד שגר נמרוד אצל אביו אמר לו בן נולד לך אמש עכשיו תנהו לי ונהרגהו ואתן לך מלא ביתך כסף וזהב. אמר לו חרח אמשול לך משל למה הדבר דומה לסוס אחד שאמרו לו נחתוך את ראשך ונתן לך בית מלא שעורים. אמר הסוס להם שוטים אם תחתכו את ראשי מי יאכל השעורים. ואחסם אם תהרגו את בני מי יירש הכסף והזהב. השיב לו המלך מדבריו אני מכיר שכן נולד לך. אמר לו חרח בן נולד לי ומת אמר לו על חי אני אומר לך ולא על מת. מה עשה חרח החביא את בנו במערה שלש שנים. זמן לו הקב"ה שתי חלונות. מן האחד יוצא שמן זמן השני סלת. כשהיה בן שלש שנים יצא מן המערה הרהר בלבו מי ברא שמים וארץ ואותי. התפלל כל היום כולו לשמש ולערב שקע השמש כמערכ וזרחה הלכנה במזרח. כשראה הירח והכוכבים סביב הירח אמר זהו שכרא השמים והארץ ואותי והכוכבים הללו שריו ועבדיו. עמד כל הלילה בתפלה לירח. לבקר שקע הירח כמערכ וזרחה השמש במזרח אמר אין ביד אלו כח. אדון יש עליהם אליו אתפלל ואלו אשתחוה. הלך אצל אביו אמר לו אבי מי ברא שמים וארץ ואותי. אמר לו אביו אלהי ברא שמים וארץ וכל אלה. אמר לו אברהם הראני אהיך שמא יש בהם כח לכרא את כל אלה. מיד הביא ע"ז שלו והראהו אלהיו. חזר אברהם לאמו ואמר לרה אמי עשי לי

חבשילין נאים וטובים ואביאם לאלהי אבי אולי יקבל ממני קרבני.
 מיד עשתה לו אמו חבשילין נאים וטובים והביאם לאלהי אביו ונתן
 לפני הגדול שבהם ואין קול ואין עונה. חזר לאמו אמי לרו עשי
 לי חבשילין נאים וטובים מן הראשונים עשתה לו והביאם לפני ע"ז
 של אביו אין קול ואין עונה. מיד שרתה עליו שכינה וקרא עליהם
 פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו מיד נטל אש ושרפם
 והוציא הגדול שבהם לחוץ ונתן האש בידו. כשבא אביו לביהו
 ומצא אלהיו שרופים אמר לאברהם בני למה שרפת את אלהי.
 אמר לא שרפתי. אלא הגדול שבהם קצף עליהם ושרפם. אמר
 לו בני שוטה וכי יש בהם כח או יש בהם רוח חיים שהם יכולין
 לעשות כל אלה והלא אני עשיתים מעץ. אמר לו ישמעו אונך מה
 שפיק מדבר. ואם אין בהם כח למה אמרת לי אלהי ברא שמים
 וארץ. מדה עשה חרח הלך אצל נמרוד ואמר לו בני שרף את
 אלהי ואלהיך באש. שלח נמרוד בשביל אברהם ואמר לו למה
 עשית כן. אמר לו אני לא עשיתי כן אלא הגדול. אמר לו נמרוד
 וכי יש בהם רוח חיים שיכולין לעשות כן אמר לו ישמעו אונך מה
 שאתה מדבר בפיק ואם אין בהם כח למה חניחו למי שכרא שמים
 וארץ ותשתחו לעץ. אמר לו אני בראתי שמים וארץ בכחי. אמר
 לו אברהם אתה יכול לבראות. כשיצאתי מן המערה ראיתי השמש
 יוצא במזרח ושוקע במערב עשה אתה שיצא במערב וישקע במזרח
 ואשתחוו לך ואם לאו מי שהגביר את ידי לשרוף את האלילים
 הוא יגבירני ואהרוג אותך. אמר נמרוד לחכמיו מה יהא דינו של
 זרה אמרו לו זהו שאמרו עליו עתידה אומה לצאת ממנו שתירש
 העולם הזה והעולם הבא ועתה כמשפט הזה שעשה כן יעשה לו.
 מיד השליכוהו לתוך כבשן האש. באותה שעה נתמלא עליו הקדוש
 ברוך הוא רחמים והצילו שנאמר אני השם אשר הוצאתיך מאור
 כשרים:

תם מעשה אברהם:

מרגניתא דבי רב:

אמר רב אמר הב"ה לישראל לא יועילו בכם לא היסורין ולא התוכחו' ולא התראה ולא הכטחה ולא טלטול ולא אריכו' ימים ולא אריכו' רוח ולא שליח ולא צווי ולא קללות ולא חרמות ולא נחמות ולא בושח ולא פחד ולא אימת הע"הב ולא אימת חשבון ולא אימת דין גיהנם ולא שמי המתחלל בגוים על ידכם. ומי שיש בו כל המעשים האלו מאבד זכותו ומונע ממנו טובות הרבה ושנותיו מתקצרין וקונה שם רע ונוכרין לו מעשיו ועונותיו ועונות אבותיו וחפלתו נמאסת בע"הו ובע"הב וכל מעשיו מפורסמין ונותן עליהם דין וחשבון וכל שמחה ששמח ביצרו נעשית לו אבל והם נחכעין ממנו בדינים משונים וכושח מרובה ומלאכים אכזריים בעולם ארוך לכן הוא אומר ומה תעשו ליום פקודה וגו' ואנה תעזבו כבודכם. ועוד אדם חוטא בעיניו עיניו כהות. חוטא באוניו שומע הרפתו. חוטא בפיו אין דבריו נשמעים. חוטא בעצרו פרנסתו מתמעטת. חוטא במחשבה זיו פניו משתנה. חוטא בלשונו ייסורין באין עליו. חוטא בידו יורד מכבודו. חוטא בלבו מת בדאגה. חוטא ברגליו שנותיו מתקצרים. חוטא ביצרו יצרו מקטרגו. חוטא ומחטיא קובר את אשתו ובניו ובני ביתו. חוטא בליצנות גזר דינו נחתם. וכי מה הנאה לאדם וסופו לפרוש מעולם לעולם מחיים למוח. מאורדח לחשכרה. משינה מחוקה לשינה דחוק' ומרה. מאור מחוק לרמה וחולעה. ממטעמים מחוקים לטעם עפר. מחבוק נאה לחבוק עפר. כמה עשירי' יצאו מן העולם כפחי נפש. כמה חכמים היה חכמת' עליהם לחקלה. כמה גבורים היה גבורת' עליהם לחקלה. כמה מגדלי בנים לא שמחו בכניהם. כמה נאים היה נוייה' לחקלה.

כמה זקנים לא ראו כבוד. כמה בחורים נקצצו בחופתן. וכי מה
 הנאה לאכול ממאכל שהוא מביאו לדינים מרובים. משמחה שמביאה
 את האדם לדאגות הרכה. ממלבוש שהוא גורם לפגיעות מרובות.
 מהרהור שגורם למכאובי מרובים. משינה מחוקה שגורמת למיתה
 משונה. מחטא שהוא מאבד זכויות הרכה. מתרעומת שמקפחת
 פרנסות הרכה. איזהו בן הע"ה המתרחק מן העבירות ומהרהור
 ומליצני ומלשון הרע ומהכיעור והדומה והמקיים המצוות ויש בידו
 מצוה על אמתתה ומתרחק מן החטא ומעיון חפלה ומתודה על
 עונותיו לפני ה"ה ועושה תשובה. והמתחבר לרשע טורד עצמו מן
 הע"ה ומן הע"ה. והמסביר פנים לרשע הרי זה ממרגיזי אל.
 והטרמה בדרכיו מתאבל בסופו. והמטה את חברו מדרך טובה לדרך
 רעה מה בחצי ימיו. והמלעיג על המצוות אין מרחמין עליו מן
 השמים. והמלעיג על עניותן של עניים סוף סוף הוא יגע ואחרי
 אוכלים יגיעו. וכל המרגיל להאדים פני חברו פנקסו פתוחה בו
 ביום. ואין לך קשה אלא מי שעוסק בדברי הבאי. אוי למי שהעולם
 מטעה בו. אוי למי שהשעה משחקת לו. אוי למי שנעשה סניגורו
 קטיגורו. אוי למי שיצרו מנצחו. אוי למי שנהפך עליו הגלגל.
 אוי למי שמאבד את עמלו. יש פורענות מיד ויש פורענות לאחר
 זמן. ויש אחת אחר אחת ויש כלן כאחת. ויש מהן באות על האדם
 והוא ער ויש באות והוא ישן. ויש מהן ככרות ויש מהן כמרוצות
 נפש. ויש בדעתו ויש שלא בדעתו. ויש בזקנותו ויש בנערותו. ויש
 בסתר ויש בגלוי. ויש בכית ויש באכסניא. כל צרה וצוקה וקנאה
 ופרצה ותקלה ממעטין את החטא. ויש שעובד את המקום מתוך
 יראה כדי שלא תתקפת פרנסתו. ויש מתוך אהבה. ויש מתוך בושתי.
 ויש מתוך תמימות. ויש מתוך להראות. ויש בשמחה ששמח שיהיה
 המצוה על ידו. ויש מתוך היסורין שנא' בצר להם ישחרונני. וכל
 אחד ואחד לפי מעשיו. בשעה שנפטר האדם המלאך הממוני על
 הדין עומד כנגדו ואומר לו אוי על זה הגוף שיצא מן העולם ריקם
 מזכיות ומלא עונות. מביט ברגליו ואומ' אוי להם לרגלים שלא
 הלכו ביושר. אוי לידים שנחעסקו בדברי שקר. אוי למעי' שנהנו מן
 הגול. אוי לעיני' שלא הלכו באמונה. אוי לאזנים שלא קבלו תוכחת.
 אוי לפה שלא עסק בתורה. אוי לו לבשר שלא נתיגע ביראה.
 אוי לו ליצר שלא נכנע מפני בוראו. אוי לו ללב שלא עבד את
 בוראו. שעתידי לעמוד בנזיפה ואומר לו עמוד בדין והכר מעשיך

ודע מהיכן באת ולפני מי אתה עתיד ליתן ארת הדין. ואם אין
 אתה יכול להשיב מי יוכל להשיב. ומי יוכל לסכול עונותיו שהן
 כאש לבגד. וכחרכ לצואר. וכחץ ללב. וככבלים לרגלים. כחשך
 לעינים. כמרה לפה. כשוחה לרגל. כחרישה לאזנים. כמכשלה
 לכח. כימים רעים לזקנה. כייסורין לגוף. כגדיעה לקרן. כמרה
 למיתה. כעבירה ליום הדין. יש שהוא מת בחצי ימיו. ויש מי
 שהוא יוצא מהעולם בחמימות. אשרי מי שיראתו על פניו. אשרי
 הנשמר מעוניו. אשרי מי שהוא עניו. אשרי המשכחים אותו המוניו.
 אשרי מי שהוא שפל בעיניו. אשרי מי שמטה אזניו לשמוע דברי
 תורה. אשרי השומע דברי תורה בכל יום. תורת ה' תמימה עומדת
 לפני האדם כשעה שהוא עוסק במשנתו ואומרת ה' עמך גבור החיל
 הנה באתי ללמדך על כן יצאתי לקראתך לשחר פניך ואמצאך.
 אשריך אם תזכרני. אשריך אם בלכך תצפנני. אשריך אם תקיימני.
 אשריך אם תשמיעני. ובכל יום כי יהיו זממך. כי כי ירבו ימך.
 התרחק מן העבירה והדבק בתורה וברח מן השררה ותהיה בחכמה
 חמיד וקרא אל אלהיך חמיד כי הוא ירגיעך וישביעך ויניח לך.
 זכור שאתה טפה סרוחה מוזמן לעפר ושוחה. לכן התרחק מן
 המנוחה ועבוד אלהיך בשמחה ויהיה לך לחמלי כי הדרך שחוחה
 ויהיה לך למשאת וארוחה. אם את הדבר הזה תעשה לך יאיר
 כנוגהים וצוך אלהים כי אם תעבוד אלהיך באהבה וחבה אשריך
 בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא:

הם מרגניתא דבי רב:

מפתח:

(Inhalts-Verzeichniss.)

Seite.	
1— 11 I דברי הימים של משה רבינו ע"ה
12— 22 II מעשה יהודית
23— 39 III מדרש כונן
40— 47 IV מס' היכלות
48— 51 V מעשה דר' יהושע בן לוי
52— 53 VI סדר גן עדן
54— 57 VII ס' זרובבל
58— 63 VIII אותות המשיח
64— 72 IX מדרש אלה אוזרה
73— 82 X מדרש ברכת יעקב אבינו ע"ה
83— 85 XI דמות כסא של שלמה המלך ע"ה
86— 87 XII מעשה בשלמה המלך ע"ה
88— 91 XIII מס' כלים
92—101 XIV מדרש מעשה תורה
102—113 XV ס' אלרד הרני
114—117 XVI ספר חנוך
118—119 XVII מעשה אברהם
120—122 XVIII מרגניתא דבי רב

INDEX

(Alphabetical - A-Z)

...	1-1
...	1-2
...	1-3
...	1-4
...	1-5
...	1-6
...	1-7
...	1-8
...	1-9
...	1-10
...	1-11
...	1-12
...	1-13
...	1-14
...	1-15
...	1-16
...	1-17
...	1-18
...	1-19
...	1-20
...	1-21
...	1-22
...	1-23
...	1-24
...	1-25
...	1-26
...	1-27
...	1-28
...	1-29
...	1-30
...	1-31
...	1-32
...	1-33
...	1-34
...	1-35
...	1-36
...	1-37
...	1-38
...	1-39
...	1-40
...	1-41
...	1-42
...	1-43
...	1-44
...	1-45
...	1-46
...	1-47
...	1-48
...	1-49
...	1-50
...	1-51
...	1-52
...	1-53
...	1-54
...	1-55
...	1-56
...	1-57
...	1-58
...	1-59
...	1-60
...	1-61
...	1-62
...	1-63
...	1-64
...	1-65
...	1-66
...	1-67
...	1-68
...	1-69
...	1-70
...	1-71
...	1-72
...	1-73
...	1-74
...	1-75
...	1-76
...	1-77
...	1-78
...	1-79
...	1-80
...	1-81
...	1-82
...	1-83
...	1-84
...	1-85
...	1-86
...	1-87
...	1-88
...	1-89
...	1-90
...	1-91
...	1-92
...	1-93
...	1-94
...	1-95
...	1-96
...	1-97
...	1-98
...	1-99
...	1-100